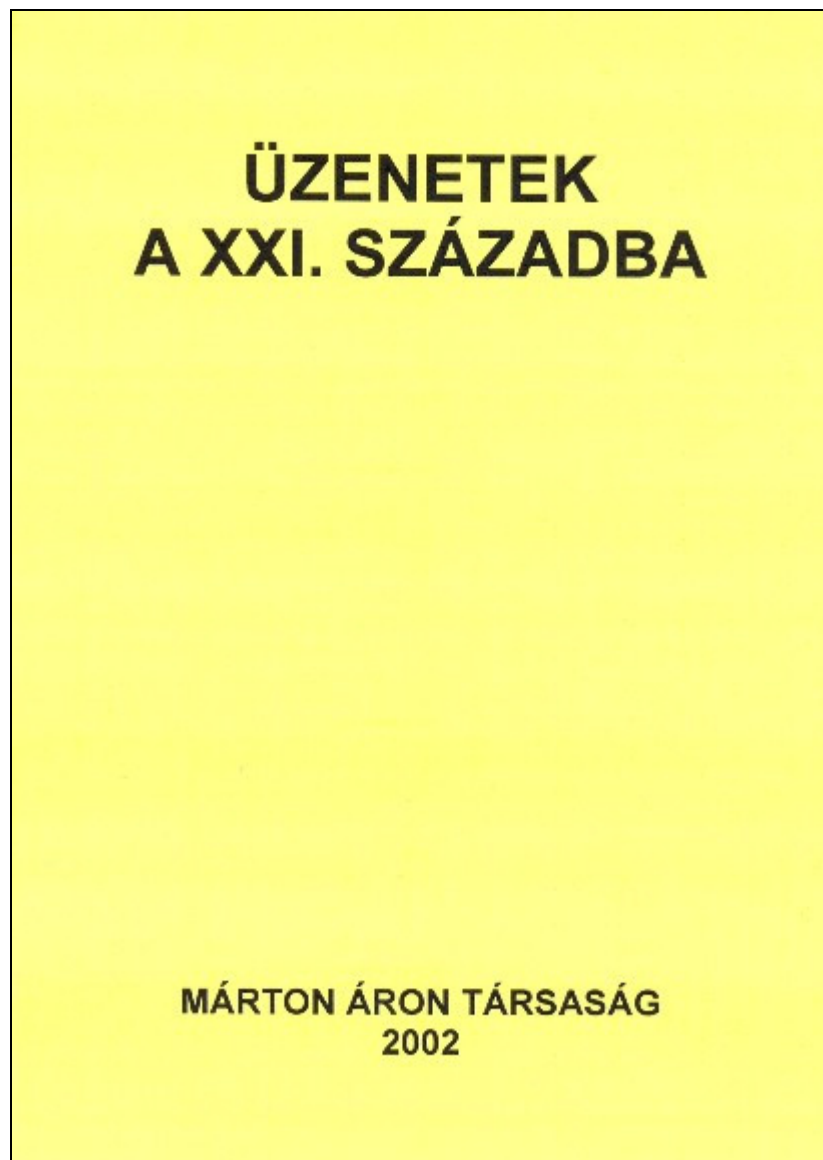

Üzenetek a XXI. századba

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Üzenetek a XXI. századba

Márton Áron Társaság
2002

A kötet szerkesztését végezték:
Bittsánszky Géza
Böröcz Lászlóné
Lugosi Szabó Katalin
Meszlényné Bittsánszky Eszter
Szesztay András

A kötet megjelenését a Szociális és Családügyi Minisztérium
és
Harrach Péter miniszter úr személyes
támogatása tette lehetővé

Felelős kiadó
Bittsánszky Géza
a Márton Áron Társaság elnöke

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 2002-ben jelent meg a Márton Áron Társaság kiadásában. Az elektronikus változat Bittsánszky Géza, a Márton Áron Társaság engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a Márton Áron Társaságé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	6
Köszönetnyilvánítás.....	9
1. rész: Életrajzok, életrajzi epizódok.....	10
Tejbefűlt álmok.....	11
Babaház.....	13
Az Úr a pályánkat eleve kiméri... ..	16
16 éves voltam... ..	16
Az elkallódott korosztály?	17
Szerencsés flótás	19
Tapasztalatok	21
Sokszor eltöprengünk.....	23
Hit, remény, szeretet... ..	25
Vasárnapi miséken... ..	26
Gyermekkorom... ..	27
Kálvária.....	28
Kedves jó szüleim... ..	35
1928-ban születtem... ..	37
Őszi délután volt... ..	38
1956 októberében.....	39
2. rész: Üzenetek.....	41
Ifjú barátomnak.....	42
Levél unokáimhoz.....	42
Kedves kis unokám, Móni!	45
Levél unokáimhoz, dédunokáimhoz, ükunokáimhoz	47
Levél unokáimnak, dédunokáimnak	49
Legyetek ti a remény százada!	50
Levél a XXI. századnak	51
Végrendelet.....	52
Öt tanács fiataloknak és idősebbeknek	53
Nagyon fontosnak tartjuk.....	54
Az elmúlt században... ..	55
A legfontosabb üzenet.....	57
Az ember találékony... ..	58
A legfontosabb.....	58
Ne vándoroljon.....	59
Mi, akik... ..	59
Munkás családban.....	60
Életünk értelme... ..	60
Hetvenhárom éves.....	61
Mindenek előtt.....	62
Számunkra.....	63
Kinek szívében.....	63
Nem tudom.....	64
A következő üzenetet.....	64

Nem szabad elcsüggedni.....	65
Egész életemben.....	65
A „fejlődés”.....	66
Szüleinket.....	67
Gyorsan változó.....	67
Az erkölcsöt.....	68
Az öregkor dicsérete.....	68
Küldetés.....	69
Az én gyerekkoromban.....	73
Éljetek békében.....	74
A huszadik század.....	75
Örülni kell annak.....	76
Nem minden fejlődés.....	77
1919-ben születtem.....	78
3. rész: Családról, anyaságról, szeretetről, hitről, hazáról.....	80
Egész életemen át.....	81
1956 júniusában.....	81
Az igazi családfő.....	84
Mi dolgunk a világon?.....	84
Édesanyám és édesapám.....	85
A család.....	85
Együtt kell élni.....	86
Szeretni az embert.....	87
Emlékezzünk.....	88
Tizenkét gyermek.....	89
Meleg fészekben születtünk.....	91
A keresztyénségnek van jövője.....	91
A keresztyén ember.....	93
Szent István.....	94
Barátom, én csak annyit.....	94
Mit adhatok.....	94
Üzenet.....	95
4. rész: Szakmai hivatásról.....	99
Újságíró.....	100
Mérnök.....	102
Pedagógus.....	103
Tanyasi iskolából jöttem.....	105
Fáradtak vagyunk.....	107
Itt élek.....	108
A meghatározó nevelést.....	110
Hivatásból lettem tanító.....	111
Fatornyos falumból.....	111
Mit tehetünk?.....	113
Kitört a II. világháború.....	114
Gyermekkönyvtáros.....	116
Orvos.....	117
Tiszteld mestereidet.....	120
Üzenetek.....	121
Természettudós.....	122
Üzenet leendő papoknak.....	124

Hagyaték lelkészek részére	124
5.rész: A kötet szerzői.....	126

Előszó

Kedves Olvasó!

A kötet, amit Ön kezében tart sok-sok szerző közös alkotása. Létrejött az alábbiakban röviden ismertett előzmények alapján válik érthetővé.

2001. év elején a Márton Áron Társaság millenniumi pályázatot hirdetett. A pályázat célja az alábbi pályázati felhívásból egyértelműen kitűnik, ezért azt külön nem is kívánjuk taglalni.

Pályázati felhívás 60 éven felüliek számára

A Márton Áron Társaság az ezredforduló alkalmából pályázatot hirdet **Üzenet a XXI. századba** címmel 60 éven felüliek számára.

Közismert, hogy a társadalom kötőszövetét jelentő emberi kapcsolatok mennyire elsivárosodtak. Érzékelhető ez a generációk közötti kapcsolatokban is.

A mindannyiunk életére kiható gyors változások – különösen vidéken – merőben új életforma követését kívánják a felnövekvő fiataloktól, s ezért mindennapi gondjaik megoldásában vajmi kevés gyakorlati tanácsra számítanak az előttük járó generációktól.

Pedig a nagy- vagy dédszülői korban lévők olyan, és nagyon fontos tapasztalatokat hordoznak, amelyeket a változásokban vagy az újdonságok bővületében élők csak tőlük vehetnek át. – Ők azok, akik eddigi életük során a gyors változásokat megtapasztalhatták az élet legkülönbözőbb területein, világháborúkat, forradalmakat, rendszerváltozásokat, az értékrendszerek változását élték át, de gondolhatunk a mindennapi életkörülményeket befolyásoló környezet- és életmódváltozások sorára is. Eközben kialakulhatott annak tapasztalata, hogy miként kell a változásokat feldolgozni, mi az, ami a változások felett, vagy mélyén változatlan, József Attila szavait kölcsönözve – a fecsegő felszín alatt miről hallgat a mély. Pályázatunk éppen azt szolgálja, hogy felszínre hozzuk, a XXI. századba lépő fiatalok számára közkinccsé tegyük, útravalóként közvetíthessük a XX. századot megéltek megannyi élettapasztalatát, azt, amit érdemes maradandóként átadni, ezzel erősítve a generációk között olyannyira meggyengült kapcsolatokat.

Ezért várjuk a pályázaton résztvevők max. 5 gépelt, vagy akár 10 kézirásos oldal terjedelemben összesűrített legfontosabbnak és továbbadandónak tartott gondolatait pl. – az élet értelméről, – hivatásról, karierről, pénzről, – családról, – nemzetről, hazáról, – politikáról, társadalomról, – vallásról, erkölcsről, – tanulásról, tudományról, – művészetről, – az igazról, szépről, jóról és a jövőről, – egyéb olyan kérdéstről, amit a pályázó fontosnak tart.

Különösen érdekes lehet, ha az egyes hivatások, foglalkozások gyakorlása során leszűrt tapasztalatok jelennek meg a pályázatokban: Milyen tanácsokat ad útravalóul orvos az orvosnak, családanya a családanyának, földműves a földművelőnek, pap a papnak stb.

A beérkezett pályaműveket – szerkesztett formában – könyvalakban szándékozunk megjelentetni. A pályázók között üdülési és vásárlási utalványokat sorsolunk ki összesen 100 ezer Ft értékben. A pályázatokat név, életkor, lakcím és annak feltüntetésével, hogy honnan szerzett tudomást a pályázatról legkésőbb 2001. március 25-ig a Márton Áron Társaság címére 1056 Budapest Március 15. tér 8. kérjük.

A pályázat eredményhirdetésére – a pályázatok számától függően – de legkésőbb 2001. augusztus 20-ig kerül sor.

E pályázati felhívást olyan hetilapokban jelentethettük meg, amelyek ezt térítésmentesen vállalták. A felhívást közölte továbbá a Magyar Rádió „Mi időnk” című műsora is.

Felhívásunk élénk visszhangra talált az ország határain kívül is, így várakozásainkat messze felülmúló számú – összesen 189 – pályamű érkezett. A pályázók egyetértésük és dicséretük kinyilvánításával nagy számban igazolták vissza a pályázat kiírásának helyességét és időszerűségét. Összeállításunk elején két ilyen – önmagában is értékes – véleményt közlünk.

A pályaművek műfaj tekintetében igen változatosak. Viszonylag sokan voltak olyanok, akik nem az élettapasztalataikból leszűrt tanácsaikat, „üzeneteiket” vetették papírra, hanem életútjuk ismertetésével, vagy életük egyik-másik epizódjának leírásával „üzentek”. Az ilyen – műfajukat tekintve nem várt – pályaművek éppenséggel gazdagabbá tették az összeállítást, ismét bizonyítva, hogy a racionális elgondolásokat az élet sokszínűsége és fordulatai milyen jelentősen felülmúlhatják az eredményeket tekintve. Ez persze azt is megmutatta, hogy érdemes feladatokat és terheket vállalva célokat kitűzni, mert vállalásaink várakozásainkat bőséggel meghaladó eredményeket hozhatnak.

Voltak pályázók, akik írásaikat, verseiket tartalmazó megjelent köteteket küldték el. Ezek nyilvánvalóan tartalmazták „üzeneteiket”, azonban már csupán terjedelmi okokból sem vehettük fel kötetünkbe ezeket.

A kötet által szabott terjedelmi korlátok okozták a váratlanul nagy számban (s esetenként a pályázati kiírásban szereplő 5 oldalt jóval meghaladó terjedelemben) érkezett pályaművek feldolgozásának legfőbb nehézségét. Ennek során kénytelenek voltunk az olykor legjobb szándékainkat is keresztülhúzó tömörítés eszközéhez nyúlni. Elnézést kérünk ezért azoktól a pályázóinktól, akik ezt netán sérelmesnek találják.

A tömörítés kényszere ellenére igyekeztünk a már említett életrajzokból minél többet kötetünkbe felvenni, ugyanis ezek túl a pályázat eredeti céljain értékes kordokumentumoknak is tekinthetők, s mint ilyenek mindenképpen megőrkítésre érdemesek. Az életrajzokat ezért a kötet élén helyeztük el.

Az életrajzokat követik a tulajdonképpeni üzenetek. Ez a rész teljes egészében, vagy bő részletek közreadásával tartalmaz pályaműveket.

A következő rész jelentette a legnehezebb szerkesztési feladatot. Itt kísérletet tettünk az üzenetek olyan témák szerinti csoportosítására, amelyek sok-sok pályamunkában megjelentek. Érthetően ebben a fejezetben vállalkozhattunk a legkevésbé arra, hogy minden pályamunkából hozzunk idézeteket, inkább arra törekedtünk, hogy néhány találó, vagy megindítóan szép megfogalmazással tegyük színessé, illetve hangsúlyossá a sokak által megfogalmazottakat. Kívánatosnak tűnt itt egyfajta statisztika készítése és közreadása – pl. hányan hangsúlyozzák az erkölcs, a család stb. fontosságát –, azonban az erre irányuló kísérletünk kudarcot vallott, mert pl. az életrajzok, vagy akár a megfogalmazott üzenetek is olyan egységes szöveget alkotnak, melyekből bajos és legfőképp önkényes lett volna egy-egy szíjat kiemelni. Ez is mutatja az üzenetek összetett voltát, azt, hogy a harmónia, az ember boldogsága, boldogulása és életének célbaérése sok-sok elemből valósul meg.

Végül közreadjuk azokat a pályaműveket, melyek szerzői eleget tettek külön kérésünknek és hivatásuk gyakorlása kapcsán üzennek utódaiknak. Itt is szerkesztői döntésre kényszerültünk: a családanyai hivatásról üzenők pályamunkái az előző, tematikus részben találhatóak, ugyanis a család, mint kiemelt téma oda kívánkozott.

A kötetet a pályaműveket beküldők, a kötet szerzőinek felsorolása zárja, akiknek ezúton is őszintén köszönjük közreműködésüket.

* * *

A szerkesztők nem érezték magukat méltónak arra, hogy az olvasó helyett leszűrjék, összefoglalják a pályaművek esszenciáját, azok egészükben adják vissza a mondanivalót. Mindössze két elemre szeretnénk felhívni a figyelmet. Az egyik: időnként a pályaművekből

az esendő ember szól, üzen az olvasónak, aki gyarlóságból, gyengeségből, vagy a körülmények szorításában elhagyta, elhagyja a helyesnek felismert utat, mégis képes beismerni tévedését, s üzenete így válik még hitelesebbé. Erről közvetlenül nem szólnak az üzenetek, noha ez is kiemelkedően fontos üzenet lehet a jövő nemzedékeknek, különösen olyan korban, amikor általánossá vált az elkövetett gyarlóság, hibák bűnök okaként másokat, a körülményeket, az adottságokat kikiáltani. A másik szembetűnő elem a vallás, a hit fontosságának gyakori és hangsúlyos megjelenése a pályaművekben. Ennek okát abban a körülményben vélhetnénk meglelni, hogy a pályázati felhívást egyházi hetilapok közölték térítésmentesen, a megkeresett két nagypéldányszámú országos napilap – amelyek ilyen szempontból semlegesek – nem teljesítették kérésünket. Vélekedésünket cáfolni látszik az a tény, hogy az ugyancsak semlegesnek tekinthető „Mi időnk” című rádióműsor híradása alapján pályázóknál is nagy hangsúlyt kapott a hit és vallás szerepe.

A könyv sorsát illető tervünk az, hogy a szerzőknek juttatott tiszteletpéldányon kívül jelentősebb közönyvtáraknak küldünk egy-egy példányt, így szeretnénk lehetővé tenni, hogy az üzenetek minél több olvasóhoz jussanak el, illetve, hogy az üzenetek későbbi időkben is hozzáférhetőek legyenek. Akkor – talán 100 év múlva – tanulságos lehet, hogy milyen tartalmú üzeneteket fogalmaztak meg a XX. században élők utódaik számára.

Budapest, 2002. március 25.

Bitsánszky Géza
a Márton Áron Társaság elnöke

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet szeretnék mondani a Márton Áron Társaságnak azért a pályázati felhívásért, amelyben 60 éven felüli emberek elmondhatják élettapasztalataikat. Megtisztelőnek érzem ezt, és nagyon tetszett a gondolat azért is, hogy a nyugdíjas, a sokszor már mellőzött, életük vége felé járó emberek véleményére kíváncsi valaki.

A bölcs ember nagyon tudja, hogy a jelen a múltból táplálkozik, és arra építi a jövőt. Mégis gyakran tapasztaljuk az élet különböző területein, hogy az időt álló hasznos tapasztalatokat nem mindig fogadja el a fiatalabb nemzedék. Az is igaz és tiszteletre méltó, hogy a fiatalokban sok tehetség, energia, önbizalom, önállósági vágy van. Úgy vélem, hogy a XXI. században is érdemes volna ötvözni a kettőt, akkor tartalmasabb, szebb, könnyebb lenne az életünk.

Rátkai Jánosné

Nagyon köszönöm a felhívást! Mikor elolvastam, egyből drága nagymamámra gondoltam, aki egész életünkben csak mondja-mondja tanácsait – amikre sajnos gyerekefjével nemigen, felnőttként már talán-talán, de ekkor is csak ritkán hallgatunk. Ő se lett próféta a saját családjában.

Elküldtem neki a kiírást, bízattam: Írj! Miért érzem fontosnak, hogy közreadja gondolatait? Élete nem különleges, ám ami sokkal fontosabb: hiteles. A beszámolóból nem derül ki – talán azért, mert számára ez annyira természetes – hogy élete igaz Szolgálat, a szó nemes, szép értelmében: az övéinek szolgálata feleségként, anyaként, nagymamaként, egy olyan korban, mikor ezért a munkáért a nem éppen dicsőséges „háztartásbeli” cím járt. Szolgálat, őszinte, napról napra megélt hittel és fogyhatatlan szeretettel. Még egyszer köszönöm, ezt a lehetőséget, mely segített kibányászni néhány kincset nagymamám gazdag lelkéből/életéből, családjunk és talán mások javára.

Ortmanné Ajkai Adrienne

1. rész:

Életrajzok, életrajzi epizódok

Tejbefűt álmodok

Id. Dombi Lajos

1914-ben, nem sokkal a századforduló után születtem Taliándörögdon, a Veszprém megyei kis faluban. Szüleim pár holdon gazdálkodó szegényparasztok voltak. A szegénység a maga valóságában úgy látszik nem volt elég, mert az első világháború jóvoltából már karon ülő kisgyermek koromban szegény hadiárva lettem...

A felnőttek szerint Apám „odamaradt” a harcmezőn. Akkori felfogásommal nem értettem, hogy teheti Apám, hogy „odamarad”, amikor itthon Anyámmal és leánytestvéremmel annyira várjuk...

Mire nyiladozó értelmemmel felfogtam, mi történt, már nem is fájt annyira az „odamaradás”. Anyám, hogy sanyarú helyzetünkön némileg javítson, újra férjhez ment. Az új családfőt testvéremmel együtt apának még aztán sem szólítottuk, hogy született egy kishúgunk. Az emberként tisztességes, jódolgos, családszerető új családfő nekünk csak fater maradt élete végéig. A háborút ő sem úszta meg sértetlenül, aknaszilánktól lesántult lábával hazabicegett.

Ebben az időben én, ugyanúgy, mint a többi velem egyívású gyerek, éltem a magam kis – nem túl szomorú, de nem is vidám – életét. Az iskola mellett természetes volt, hogy tettem a háznál is, amit csak rám bízta. Kihajtottam a libákat legelni, ettem a baromfit, szedtem a tojásokat, elláttam a tehenet, később a teheneket. Rohantam kinyitni a nagykaput, mikor esténként nevelőapám a szekérral hazatért, lerakodtuk a szénát, kukoricaszárat. Hajtottam a szecsavágót, aprítottam a száraz gallyakat. Elláttam tűzrevalóval a majdnem kemence számba menő rakott tűzhelyet. Moslékot hordtam a malacoknak, végül esténként – a petróleumlámpa pislogó fénye mellett – megírtam a feladott leckét.

Jó tanuló voltam, így szinte természetesnek tűnt, hogy a hat elemi után beírtak a polgári iskolába. Miután ez már felsőbb iskolának számított, a legközelebbi tanulási lehetőségnek Tapolca kínálkozott. A sors jóvoltából volt ott egy keresztanyám, aki jó keresztény révén kötelességének érezte, hogy engem befogadjon kosztra-kvartélyra. Valószínűleg némi természetbenit is kapott utánam. Az első év békésen, rendben le is telt. Nem úgy a következők. Szegény keresztanyám meghalt. Azt hittem, számomra máris véget ért a tudás felé vezető ösvény. Nem így történt, hála érte igazgatómnak, szép emlékü tanárainknak. Ezek a kitűnő emberek nem hagytak elkallódní. Szállást kaptam jóvoltukból, és „napokat evő” kosztosdiák lettem. Ez annyit jelentett, hogy minden nap más házhoz mentem ebédelni, szombaton pedig egyenest a nagyvendéglőbe.

Vasárnaponként 16 km-t gyalogolva hazamentem, este pedig vissza. Hálából délutánonként tanígtattam ebédadóim kisebb, vagy nem túl jó eszű gyermekeit.

A polgári iskolát dicsérettel fejeztem be. A taliándörögdi Lőke-féle uradalomba szegődtem el a tejüzembe, mindenesnek. Sokat nem fizettek, de a mestertől megtanulhattam a tejfeldolgozás szinte minden mozzanatát. Mikor az üzem csődbe jutott, már rendelkeztem annyi szakmai ismerettel, hogy a szomszéd községben lévő tejüzemnél rögtön alkalmaztak. Innen, Kapolcsról vonultam be három éves tényleges katonai szolgálatra. Mire ez letelt, már nem találtam tejes állást, így a fűzfői Nitrokémiához mentem dolgozni. Néhány évig lőport és lakkot gyártottam, majd ismét tejsarnokban találtam magam, ugyanis a fűzfői gyár megnyitott egy saját tejsarnokot.

Az idillien szép fűzfői életnek az újabb háború vetett véget. Rövidesen a fronton találtam magam, de előtte sietve megnősültem. A zord orosz télben tejről, tejsarnokról álmodoztam, nem is sejtettem, hogy néhány év múlva álmodom megvalósulhat, feltéve, hogy „oda nem maradok”, mint megboldogult jóapám. Amikor hírt kaptam, hogy rövidesen apa leszek,

hazaengedtek rövid szabadságra. A szabadság véget ért, a gyerek még sehol. Ekkor meghosszabbították szabadságomat 1943. január 15-ig. A fiam január 9-én született. Ebben az időben történt a nagy doni áttörés, katonatársaim szinte egy szálig odavesztek. Nekem már nem sokáig kellett katonáskodnom, leszereltem és tűzkeresztet kaptam frontszolgálatért. Visszatértem Balatonfüzfőre a tejcarnokba. Rövidesen Csermajorba vezényelt az igazgatóság tanfolyamra. Mint okleveles tejiparos tértem vissza ismét Fűzfőre. A csarnok már nem működött, a háborúban elhajtották, vagy levágták a tejelő marhákat... Gyártottam hát tovább a lakkot és a festéket. 1946-ban a közellátási hivatalból megkerestek, hogy szervezzem meg Balatonfüred tejjelátását. A feladat fontosnak és ígéretesnek látszott, hiszen akkor Füreden kórház és hajógyár működött minden nemű ellátás nélkül, a családozók, gyerekekről nem is beszélve...

Az akkori Nemespécseyen felszereltem egy feldolgozó kisüzemet, ez Füredtől 8 km-re volt. Balatonfüreden kibéreltem egy kis üzlethelyiséget az árusításra. A berendezést a volt Lőke-féle uradalomból vásároltam részletre. Már pontosan nem tudom, hány ezer új forint volt a vételára. A részlet törlesztését mindig pontosan teljesítettem, az akkori – hatóságilag előírt – igen alacsony árak ellenére is. Ma már szinte leírni is nevetséges, hogy 1 liter tejért 90 fillért fizettem a gazdáknak, ugyanezt pasztörizálva, Füredre beszállítva, feleségem 1,10 Ft-ért árusította. A túró kilója 8, a vaj 16 Ft volt.

Jól emlékszem. Kemény, embert próbáló idők jártak akkoriban. Hajnalban keltem, hogy fogadjam a beérkező tejet. Reggel elkezdtem a feldolgozást. Elképzelhető, milyen időigényes volt ez a folyamat. A fölözögépet, szeporátort kézzel hajtottam, ugyanúgy, mint a kútból a vizet szivattyúzó kézi hajtású pumpát...

Mire végeztem, lassan már hozták a tejet az esti fejéskől. Mire feldolgoztam, éjfél körül járt. Pár óra alvás és minden kezdődött előlről. Mindez az év minden napján szünnap és ünnepek nélkül. Minden folyamatot a leggondosabban, figyelemmel kellett végigdolgozni, hiszen betegek, gyerekek fogyasztották főleg a termékeket. Az egészséges felnőtteknek csak ritkán jutott egy-egy csupor tej, hiszen hiánygazdálkodás volt. Jól emlékszem, hányszor panasolta a feleségem, hogy megint sokaknak nem jutott tej annak ellenére, hogy sokszor órákig álltak sorban. Ma már szinte hihetetlen, de ez így volt évekkal a háború befejezése után.

A kemény munkából kivette részét a feleségem is. Naponta korán reggel felült a tejszállító lovaskocsi bakjára, hogy időben kinyithasson Füreden. Valamikor délután került haza.

Így ment ez 1949. decemberéig. Ekkor – valószínűleg karácsonyi ajándékkul – minden korábbi ellenkező ígérettel szemben, államosítottak. Magyarul: elvettek mindent néhány óra leforgása alatt. Kártérítés helyett csupán egy leltári ívet kaptam. Beletörődtem – mit tehettem mást – megfogadva, hogy soha többé tejjel nem foglalkozom.

Ezt az ígéretemet keményen megtartottam, tartom ma is. Ha néha-néha kezembe kerül egy zacskós vagy dobozos tej, elnézegetem. Isten őrizzen, hogy véleményt mondjak róla, ahhoz nem vagyok elég bátor! Csupán az a véleményem ezekről a termékekről, hogy egy jobb érzésű tehén biztosan felrúgná gondozóját, ha a borját ilyennel próbálná megitatni...

Ahogy már írtam, tejjel ezek után már nem foglalkoztam, gyártottam tovább a lakkot Balatonfüzfőn! Álmodtam viszont sokszor áradatnyi tejjel, úsztam benne, alámerültem, felbukkantam, ezek az álmok lettek az én tejbefűlt álmaim...

Babaház

Pollich Júlia

„Didergető, nyirkos az ősz. Az utcán feneketlen sárban cuppognak a járókelők cipői. Szomorúan szítál a köd. A köves udvaron szanaszét heverő deszkákon, ládákon üldögélünk. Nem törődik most velünk senki. Várunk.

Benn a házban sürgés-forgás. Falakat döngetnek, deszka reccsen, láрма van. Idegenek rohagnak ki-be hol egy szál deszkáért, hol egy ládát vonszolnak be a meszelővel hadonászó, vödörrel csörömpölő asszonyok között.

Sötétedéskor az idegenek hangos „jojcakáttal” elköszönnek. Bemehetünk. A vaskályhában ropog a tűz, rajta víz sistereg. A falak mellett hevenyészett fekhelyek sorjáznak. Tea, zsíros kenyér a vacsora, azután boldogan bújunk a meleg takarók alá. A kimerült emberekre hamar ráborul a csend.

Napokig tart a ziláltság, ládákat bontanak, edények, ruhaneműk keresik a helyüket. Nemsokára lakhatóvá válik annyira-amennyire a mi kis világunk. Életem negyedik esztendejének zűrös világa.

1921-et írunk. Hamar beköszönt a tél, az ablakon jégvirág csillog, a táj megszépül, a szegénységet befödi a fehér hótakaró.

Karácsonykor hozzánk is berepülnek az angyalok. Fenyőgallyakból összedrótozott karácsonyfát hoznak, rajta színes papírfüzér, selyempapírba csomagolt kockacukor, meg gyertya. Maga a gyönyörűség! Ám az igazi csoda a fa alatt állott. Egy babaház! Kárpitozott bútorok, csipkefüggöny, hímzett párnák, szőnyeg, a falakon képek, a konyha tűzhelye előtt kis kosárkában rözse. Ennél csodálatosabb babaházat nem látott a kerek világ!

Akkor még nem tudtam: ez a babaház lesz majd világlátásom, életszemléletem meghatározója, s hogy emlékének fénye hosszú évtizedek történéseire vetődik majd. E babaháznak köszönhetem annak felismerését, miként lehet úrrá a szeretet nyomorúságon, fáradtságon, betegségen, gyöngeségen.

Nagyszüleim a kilátástalanság, a bizonytalan jövő háttérével, a jelen szegénységben és az egész napi kimerítő munka után éjszakánként pihenés helyett fűrtak-faragtak, hajlítgatták a fűzfaágakat, festettek, ragasztottak, varrtak és hímeztek azért, hogy széppé tegyék a karácsonyt, hogy nekünk örömet szerezzenek.

Kik voltak, honnan jöttek a nagyszüleim? Mit csináltak azalatt, amíg én csupán Isten jövendő terveiben léteztem?

A bácskai rónaság kellős közepén, a Ferenc-csatorna partján fekvő kis faluban látták meg a napvilágot. Szerelemből kötöttek házasságot és ezt a szeretetté lényegült szerelmet halálukig őrizték. Szülőfalujukban később gyárrá fejlesztett szövőüzemet létesítettek. Inasaikat a saját házukban nevelték, mostak, főztek rájuk, ápolták őket, ha megbetegedtek.

Hétfélig társas életre a Ferenc-csatorna kínálkozott. Csónakázás, fürdés, ha meleg volt, korcsolyázás, ha télre fordult az idő. Énekeltek a dalárdában és csevegtek a szomszédokkal a langyos estéken a ház előtti kis padon.

Ennek a békességes időszaknak vetett véget az I. világháború. Nagypámat behívták katonának, részt vett az Isonzói ütközetben. Háromévi távollét alatt megtanult olaszul, horvátul, szerbül.

1919 megpecsételte a bácskai magyarok életét. Bevonultak a szerbek, elfoglalták a falut is és – amint Arany János írta: – „az erősebb a gyengétől, amit elvehetett, elvett.” Nagyszüleim tehát összecsomagoltak, nekivágva az ismeretlennek átköltöztek az összezsugorodott kis Magyarország területére. Itt épp akkor kerültek a felszínre a zavarosban halászók. Erre nagyszüleim nem voltak felkészülve, áldozatul estek az üzérkedőknek, röviden: tönkrementek.

Szüleim velünk, gyermekekkel először Pécssett húzták meg magukat. Később apám „ideiglenesen” megvásárolt egy pestkörnyéki házat. Ha majd konszolidálódik a helyzet – mondta – felköltözünk a fővárosba. Ám közben apámat megmérgezték, a pénzét elvették. Így esett, hogy a nagyon fiatalon megözvegyült, beteges anyám támogatására és a mi istápolásunkra nagyszüleimmel együtt költöztünk az ideiglenesnek mondott házba, amely ily módon hosszú időre vált otthonunkká.

Az 1921. esztendő ősze számunkra tehát egy teljesen új életforma kezdetét jelentette. A jólétből a legnagyobb szegénységbe csöppent a család. A gazdasági világválság évei következtek, amikor sokan mérnöki, orvosi, tanári diplomával a zsebükben utcát sepertek, lépcsőházat takarítottak, vagy szerencsés esetben villamost vezethettek. A menekültek számára állásról, elhelyezkedésről szó sem lehetett.

Nagyszüleim bár ekkor már ötvenes éveikben jártak, mégsem roskadtak össze, nem sírtak, nem keseregtek. Ránéztek az elárvult családra és erős akarattal, kemény munkával teremtettek a semmiből valamit, a nincsből kenyeret, a nyomorból élhető életet.

Nagyapám gazdálkodónak képezte át magát. A ház körüli elhanyagolt, gazos telekből rövidesen virágzó édenkert lett, a baromfiudvaron csirkék kapirgáltak és egy kóbor kutyának is jutott egy kutyaház. A „gazdaság” ellátta a konyhát zöldséggel, tojással, baromfihússal. Nagyapám egész nap hajlongott, dolgozott a kertben, mégis örült, ha iskola után ott csetlettem-botlottam körülötte. Ilyenkor elmesélte, mint vetélkedik a görög- és sárgadinnye, hogy melyik tud több édességet felszívni a földből, beszélt a levelibékák időjóslo tudományáról, a dongók, a méhek munkájáról. Esténként pedig segített a palatáblán összeadni, kivonni. S amikor ágyba kerültünk a mese a Dolomitok meredek szikláinak barlangjairól szólt, ahol a szellemek mindig válaszoltak a barlangba bekiáltó katonának. Mesélt, míg el nem aludtunk.

Ez idő alatt nagyanyám a jószerivel ládákból összetákolt „bútoraink” bevonásán fáradozott. Maradékokból, fonalakból, csipkéből gyártott terítői lakályossá, tetszetőssé varázsolták lakásunkat. Jó ízléssel, ügyes kézzel áldotta meg az ég, szerette volna ebbéli tehetségét kis pénzre váltani, merthogy liszt, cukor, cipő is kell egy háztartásban. De a faluban még nem ismert bennünket szinte senki.

Ekkor tévedt be hozzánk két házaló (ma talán reklámszakembernek neveznénk), akik a ház vasúti pályára néző tűzfalára az Albusz Harangszappan gyár reklámszövegét kívánták felfesteni, egy láda szappan ellenében. A szöveg felkerült a falra, nem zavart senkit, a láda szappan pedig számunkra égből hullott manna volt.

Az ötlet megszületett, a kézimunkákat reklámozni kell. Nagyanyám meghívta tehát a szomszédokat, azok ismerőseit, meg a mi osztálytársaink néhányának a szüleit egy „saláta-partira”. Hangzatos cím volt, így inkább kíváncsiságból, mint baráti közeledésből jöttek el a kert terméséből készült saláta-variációkat és a süttőkből, sárgarépából és tojásból kreált tortát megkóstolni. A torta díszítése pörkölt tökmaggal olyan pompásra sikerült, ez anyám konyhaművészetét dicsérte, hogy ezentúl lakodalmas házakhoz hívogatták tortát díszíteni. Ilyenkor a mi asztalunkra is került sok finomság.

A társalgás fonalát nagyanyám mesterien terelte a kézimunkára, szerényen megjegyvezve, ilyet szívesen csinál másnak is. Nehézkesen, döcögve, de beindult a kézimunka-ház. Később ruha szabás-varrást is vállalt, azért többet fizettek. Nem volt ez nálunk tanult mestersége senkinek, de a lehetetlent nem ismerő segíteni akarás meghozta gyümölcsét. Ma úgy mondanánk, több lábon álltunk. De csak a Jóisten a megmondhatója, hány láb kellett ahhoz, hogy a petróleumlámpást felváltsa a villany, a ládák helyébe valódi bútorok kerüljenek, hogy a kristálydetektoros rádión keresztül műsorzáraskor kedves Scherz bácsi bennünket is figyelmeztessen: „kérem, ne felejtsek el antennáikat leföldelni!”

Nagyszüleim szerető gondosságának köszönhetően anyám egészségi állapota rendbe jött, megerősödött és minden munkából alaposan ki is vette a részét.

A kapunk pedig mindig, mindenki előtt nyitva állt. És szombat esténként mind többen jöttek hozzánk a beszélgetésre vágyók, a dalt, a muzsikát szeretők. Fehér kendőbe kötött pogácsával, demizsonokkal jött öregje-fiatalja. Daloltak, táncoltak, körülvették nagyanyámékat, akik mindig tudtak valami újat, érdekeset elbeszélni élményeikből az embereknek. Szerette őket mindenki.

S amikor „véget vetettek a zenének és hazamentek a legények”, nem voltak restek felsúrolni a szobát, hogy másnapra rend és tisztaság legyen, mert másnap vasárnap volt. Vasárnap pedig – mióta csak eszmélni tudok – szinte halálukig a két öreg kézen fogva ment a távoli templomba, hálát adni az elmúlt hét mindennapi kenyeréért, a munkához kapott erőért, egészségért.

Soha nem láttam, hogy lepihentek volna délután (még ünnepnapokon sem!), nem utaztak el nyári szabadságra, arra azonban jutott idejük, hogy műkedvelő előadások díszletéhez krepp papírból rózsákat, virágfüzéreket készítsenek, lányoknak ugyancsak papírból virágkosztümöket formáljanak, természetesen a gyermekek is rajongtak értük.

Egy időre tehát egyenesben voltunk.

A 20. század azonban nem bírta hosszabb ideig elviselni a békét. Beborult az ég, háború kezdődött a nagyvilágban. Jegyrendszer, szűkölködés, értelmetlen felkészülés a frontra, hiszen semmi nem úgy következett be, mint ahogyan arra bennünket felkészítettek. Légiriadót bombatámadás követett, a falut átszelő vasút miatt több házat ért találat. Ezért a lakosság – mi is – a falu határában emelkedő Strázsa-hegy borpincéiben keresett menedéket.

Visszakanyarodtunk 1921-hez. Fekhelyünk a földre szórt szalma, főtt étel naponta egyszer, majd menekülés a pincéből hanyatt-homlok vissza a faluba. Nagyszüleim túl a nyolcvanon, novemberi hidegben, szitáló esőben, kabát nélkül fájós lábakkal bukdácsolnak a sáros dűlőutakon lefelé a hegyoldalról. Kimerülten érünk haza. A házukba beköltöztek az oroszok, a két öregot megszánya megengedték, hogy a konyhában meghúzzuk magunkat. Meleg levest is adnak sok hússal. Kemény konyhapadokon és a földön alszunk. Az eső szakadatlanul esik, minden szürke, kilátástalan. Fásultan nézzük, mint aprítják fel a bútorainkat tüzelőnek. Már semmi nem érdekes. Így köszönt ránk a karácsony. Még fenyőgally sincs. Nekem pedig eszembe jut, mint azóta minden áldott Szentestén a babaház. A helyzet 1921-ben majdnem ilyen reménytelen, mégis elkészült. Mi pedig, a közben felnöttekké vált akkori gyerekek még csak egy kényelmes széket sem tudunk számukra előteremteni.

Gyertyát gyújtunk. Csendes éj, szentséges éj...

Néhány öregebb orosz katona bejön hozzánk. Nagyapám szerb-horvát nyelvtudásával boldogul velük. Egyikük hoz teát, cukrot. Mesélnek a családjukról, akik most otthon nélkülük ünnepelnek, ha élnek. Nem tudnak egymásról már hónapok óta. Sírnak. Mi is könnyezünk, bár nagyapán kívül senki nem érti, miről beszélnek. Nagyanya olyan szeretettel teszi eléjük a forró teát, hogy sírva borulnak a kezére. „Látjátok, ezeknek a katonáknak mennyivel rosszabb sorsuk van, mint nekünk.” Nagyanyánk sajnálja őket.

Sokáig nem tudtuk kiheverni a háború következményeit. Épp hogy üvegre cseréljük a bedeszkázott ablaktáblákat, s valamennyire lakhatóvá tesszük a szobákat, nagyszüleim ágynak esnek. Készülődnek a nagy útra. Nincs se sütemény, se gyümölcs, se limonádé, se fájdalomcsillapító. Egész életükben ők mindenkinek csak adtak, most amikor a legjobban rászorulnának, nekik nem tud adni senki semmit.

Fogjuk sírva a kezüket, amíg át nem lépik a küszöböt. A küszöböt, amelyen túl várja őket a soha nem látott fényben tündöklő babaház, az örökös tavasz hona, amelyet kezdettől fogva nekik készítettek a mennyek országában.

Az Úr a pályánkat eleve kiméri...

86 éves hölgy Pécsről, elküldte unokája,
Ortmanné Ajkai Adrienne

Az Úr a pályánkat eleve kiméri, s életünk folyamán figyelve nézi, hogyan bántunk a talentumokkal: szaporítjuk, vagy elfogynak?

Javunkra írja, amit másnak adunk, majd bánattal és szenvedésekkel sújt, hogy hűségünket nagy próbára tegye – de nem azért, hogy kedvünket szegje.

Ahogy múlnak az évek, egyre többet gondolok a múltra. Az emlékek egyre jobban kirajzolódnak gyermekkorommal, ifjú leány, asszony és anya éveimmel.

Édesapámék kilencen voltak testvérek. Nagypapám vallásos ember volt, evangélikus. Mestersége csizmadia. Nagy tiszteletben állt. Szorgalmas, szigorú, de jóságos volt. Étkezéskor mindig együtt volt a család Nagypapám a Bibliából olvasott fel egy igét, majd a gyermekek egymás kezét fogták, mikor az étkezés előtti és utáni imát elmondták.

A gyermekeik mind tanultak, tisztességes, szorgalmas emberek lettek. A szeretet a szívükben élt, szerették egymást. Egymás sorsát figyelemmel kísérték, segítettek, ha a szükség úgy hozta.

Istenhívő és -félő emberek voltak. A mérce a Tízparancsolat volt. Az ünnepeket a hagyományok szerint megtartották. Ünnepeink mélyen bennünk éltek és őrizzük éppúgy, mint milliók a világon.

A mi időnkben a hétköznapoknak is volt rendje. Mikor már iskolába jártunk: időben kelni, mosakodni, reggelizni, hogy rohanás nélkül csengetésre már az osztályban legyünk.

A főétkezéseken mindig együtt volt a család. Vacsora után beszélgetés, kivel mi történt, városi események. Egyszeregy, összeadás-kivonás, találós kérdések, kártya, sakk. Télen jégpálya, korcsolyázás, nyáron strand. Szüleim a kultúrára is áldoztak. Minden évben volt színházi bérletünk: próza, operett, opera, hangverseny. Örömnapp volt minden színházi előadás. Asszonykoromban is volt bérletünk színházba, operába. Most már csak a versek maradtak.

Üzenem a XXI. századnak:

Gyermekkorban kell megtanulni az együttélés szabályait: figyelmesség, segítőkészség, figyelmesség.

Az élet nem a hatalom által válik széppé, hanem a szeretet és az irgalom által.

Legyetek engedelmesek, egymást szeressétek, öregeket tiszteljétek, legyetek szelídek – és az élet harmonikussá válik.

A lélek gyümölcsei: szeretet, öröm, békesség, szelídség, mértékletesség. Növekedjétek Isten megismerésében: igéjével vezet önző természetünk naponkénti legyőzéséhez. A szeretet ne csak érzésekben, hanem segítségben is nyilvánuljon meg!

Nem lehet egészen boldog ember, akinek nem öröm a zene. Erre az örömről azonban tanítani kell az emberiséget, mert magától nem jut el ideig.

16 éves voltam...

Benke György

16 éves voltam, amikor baleset miatt úgy megsérült az egyik szemem, hogy ki kellett operálni. Elég fájdalmas dolog volt altatás nélkül, a Szolnoki kórházban. Amikor már

lábadoztam, a szomszéd teremből nagy óbégatást hallottam. Egy borbélylegényt vigasztaltak társai, egyik ujját siratta. Mondtam neki, hogy nekem az egyik szemem veszett el, mégsem vagyok úgy elkeseredve, mint ő. Ezen már úgy sem segíthetünk, bele kell nyugodni. De azért én is csak bánkódtam.

A Katolikus Legényegylet egyik összejövetelén találkoztam egy pár évvel idősebb, már legénykorban lévő, ugyancsak félszemű sorstársammal. Panaszkodtam neki, hogy így félszemmel ki lesz az a leány, aki szóba áll velem. Ő azzal vigasztalt, hogy jól van így, ahogy van, mert így azt a leányt fogom megtalálni, aki valóban jólelkű, és nem a külső, hanem a belső tulajdonságaim szerint ítél meg.

Eközben felszabadultam, mint cukrászsegéd, s az ország területén hol itt, hol ott dolgozgattam.

A katonai sorozás Komáromban ért 1939-ben, ahol alkalmatlan lettem.

Betartva sorstársam tanácsát, megtaláltam azt a jólelkű lányt, aki valóban engem szeretett, és 1940-ben összeházasodtunk. Közben jött a háború, s a velem egykorú fiúk bevonultak. Én önálló lettem, mint ifjú házas. Szarvason telepedtünk le. Éltük küzdelmes életünket, ahogy háború idején lehet. A katonák, ahogy komolyodott a helyzet, kikerültek a frontra, elszenvedve a körülmények, az időjárás viszontagságait, a család hiányát. Én akkor jöttem rá, hogy engem a fél szemem által megóvott a Jó Isten ezektől a szenvedésektől. De még jobban bebizonyította ezt akkor, amikor 1943. január végén véletlenül kezembe került egy újság, amelyben közölték, hogy a komáromi II. zászlóalj az oroszok nagy túlerővel teljesen megsemmisítették Sztálingrádnál. Nagy szomorúsággal töltött el a hír, de egyben a hála is előtört belőlem, s megfogadtam, hogy soha nem fogok a Jó Isten akarata ellen zúgolódni, akármilyen baj is ér, mert ő tudja, mit miért csinál. Ezt szeretném üzeni a XXI. századnak

Az elkallódott korosztály?

Jásdiné Gajárszky Magdolna

Huszonöt esztendő híján végigéltük a második évezred utolsó századát. Még emlékszem az omnibusz tetejére, ahová csigalépcsőn mentünk fel és a padon térdepelve fejemet majd súrolták a Faszor fái.

Nem lehettem négy éves, amikor elvittek a Sony Boy című híres filmre, amelyből ma is előttem a kép, – kisfiú fekszik az ágyon és apukája énekel neki...

Zeppelin az égen, Eucharisztikus Kongresszus a Hősök terén, mászkálások a Duna Korzón, míg a mamák a Petőfi téren trécseltek, mi – szép fehér cipőben, selyem ruhácskában, mint vásott kamaszok a DDSG hajóállomás lépcsőin egyensúlyoztunk, míg a hajósok el nem zavartak... És még uszoda volt a szállodák előtt a Dunán, fából, alján ráccsal, és abban a Dunában még úszni lehetett!

Sorfal a rákosi olasz hősi temetőben, Viktor Emmánuel király tiszteletére, amikor Budapesten tett látogatást.

Kabátvásárlás a Király utcában és a rikkancsok kiabálták, hogy „meghalt Gömbös Gyula”. – ... és megindult a Történelem...

Apám temetése, a koporsó nemzeti zászlóval letakarva, mivel az első világháború hadirokkantja volt.

A második háborút akkor kezdtem a bőrömön érezni, amikor udvarlóm, (később férjem) mint vadászpilóta a frontra került és az 1943-as áttörésnél hetekig nem tudtunk róla semmit. Ma is ott vagyok a doni gyászmisén – ő már régen nincsen.

Hátborzongató volt az a vasárnap 1944. március 19-én, amikor a németek bevonultak és egész nap zúgtak az égen a Junkers szállítógépek. Akkoriban erősen érdekelt voltam a repülésben, mert repülőgépgyárban dolgoztam 1944. december 6-ig, amikor is hatodmagammal onnan vittek el a nyilasok. Különleges szerencsével – akkortájt percek múlott az élet – a magunkról készített szabályos átvételi elismervényt leadva, a Radecky Laktanyából (Bem tér) feltételesen kiengedtek. Természetesen eltűntünk, ahová lehetett. Az orosz ágyuk már egész nap dörögtek, Kelenföld, Soroksár akkorra hadszíntérré változott. Így mondtam búcsút a repülőgépgyárnak.

1944. decemberét írtuk. Már éjjel-nappal hallgattuk az orosz ágyukat. A zaj egyre közeledett. Karácsonykor bezárult az orosz gyűrű a város körül, mi pedig leköltöztünk a közeli ciszter rendház pincéjébe, mert a környéken csupa családház állt. Itt voltunk január közepéig, amikor bejöttek az oroszok és mindenkinek mennie kellett. Mi Érdre kerültünk, ugyanis öt civil sebesültet kísértünk – akkor még vőlegényemmel együtt, aki tulajdonképpen szökésben volt, nem kívánt orosz fogságba kerülni. Később így is elkapták az utcán, de 24 órai étlen fogság után kivételes vakmerőséggel és bátorsággal sikerült meglépnie.

Érden a családi nyaralóban összejött a család... A nyolcéves gyerekek lefagyott sarokkal érkeztek – gyalog Budapestről, hátukon csomaggal.

Mi itt, a helyi református templomban megesküdtünk. (A polgárit jóval később kötöttük, ugyanis mi ketten a fenálló zsidótörvények miatt tiltva voltunk egymástól.)

Érdről megint gyalog vezetett a „nászút” pestre, átkelve a Dunán. A pesti kis lakásban függönyként a szőnyeg szolgált, majd a papír.

Lassan megindult az élet. Szó szerint romokat takarítottunk, egy tányér borsólevesért jártunk a Népligeten át Kőbányára a pincékbe, ahol a repülőgépgyár megmaradt dolgozói és mindenféle ismeretlen vezetők laktak.

Lassan kitavaszkodott, sütött a Nap, és mi boldogok voltunk. Éltünk! 1945 tavaszán ennyi elég volt a boldogsághoz

Rövidesen babát vártam, átköltöztünk Budára a család közelébe. 1946. januárjában megszületett Sanyika, aki egészségesen született, és csak szenvedni jött a földre két hétre. A vérmérgezés egy szörnyű változatát szerezte, és alig harmadik hetesen temettük a kicsi koporsót a farkasréti gyerekparcellába, amely ebben az évben igen sűrűn fogadott ilyen angyalkákat (akkor még nálunk nem volt használatos a penicillin). Minden gyerekkocsiba benéztem és könnyes lett a szemem. Még egy fénykép sem maradt utána...

A háború után az emberek reménységgel, akarattal, lemondással foltozhatták otthonaikat, munkahelyek alakultak újjá, és 1947-re nálunk szinte mindent lehetett kapni, míg férjemet – gazdag rokonok – Bécsben zsíroskenyérrel várták.

Nyáron megszületett Pisti és alig egy évre rá Miki. Immár kétgyermekes család voltunk. Közben – amire nem számítottunk – kialakult a kommunista diktatúra... Éltük az akkor jellemző életformát, a munkahelyen, a társadalmilag. Örültünk, ha reggelre nem vittek el senkit, ha nem jött a családért a kitelepítési kocsi. Bizony sok munkatársunk egyik napról a másikra nem jött dolgozni, mert hirtelen – családotul – a Hortobágyon találta magát. Akadt olyan család is, aki három kicsi gyermeknek hónapokon át nem tudott meleg ételt adni. És érdekes, olyan kolleganő, akitől „tartottunk” – jött gyűjteni ezeknek az embereknek a megsegítésére. Ilyen akcióval pedig önmagát is veszélyeztette. De akkoriban ilyeneket produkált az élet.

Sokáig fiús mama voltam, azután nagy szünet, és megjött a kislány. Nagy öröm volt, a kétszintes családi házban összesen öt fiú nőtt fel, és Beáta volt az egyetlen leányzó. Sokáig ő volt a kivételezett...

A kemény évek során attól félttem, hogy fiaimat nem veszik fel a középiskolába, mivel apósom testvére kivégzett tábornok, hadseregparancsnok volt. Minden káderlapunkon

szerepelt, annyira, hogy 1947 nyarán (akkor folyt a per ellene) szülési segélyt sem kaptam a vállalatától a fasiszta rokonságra való hivatkozással.

Aztán eljött 1956. Ott voltam a Bem szobornál, a rádiónál, mikor az első lövés dördült – a Kossuth térről elkéstem, mert a busz letett a budai oldalon, s mire a munkahelyemre értem, a menet már elment. Két kollégám maradt ott. Engem az Úristen úgy látszik, nem engedett oda közéjük, pedig biztosan velük lettem volna.

Később üzent a személyzetis, hogy csak a három gyerekre való tekintettel nem internáltat hangadó szerepem miatt. (Hát ha mindent tudott volna!) Mindenesetre ez az akkori körülmények között kimondottan emberséges magatartás volt. A fiúkat mindenhol körbevittük – amikor lehetett – a városban, hiszen 9-10 évesen nem felejtik el azt, amit személyesen láttak.

A forradalom után szomorúan és reménytelenül indult az élet... Testvérem elment, mi a kislány miatt, aki akkor kétéves volt, nem mertünk elindulni.

Hétköznapjaink sok munkával, lemondással teltek. Nem volt divatozás, liuxus vágyak, de mi kétforintos keksz és tea mellett is tartottuk a kapcsolatainkat, turistáskodtunk a gyerekekkel, és minden elért apróság valódi öröm volt kicsiknek és nagyoknak egyaránt. – Talán inkább, mint manapság.

A templomok tele voltak, bár kelenföldi lelkészünket is kitelepítették – családotul. A gyerekek minden erejükkel igyekeztek, hiszen tudták, nekik sokkal többet kell teljesíteni ahhoz, hogy valamit elérjenek, mint az ún. „kádergyerekeknek”. Hála Istennek, mindegyik szép eredmény ért el, Isten segítségével és munkájával.

Házasságunk válással végződött, akkor már négy műtéten voltam túl, illetve sokáig még benne. Férjemnek akkor már fiatal új feleség-jelöltje volt, hiszen úgy vélték, én nem sokáig élek... Ennek ma már 40 éve, ő sajnos 15 éve nincs már. Én 75. születésnapom alkalmából hálaadást tartottam gyermekeim, 9 unokám és néhány hűséges barát részvételével a Deák téri evangélikus templomban. Az a lelkész tartotta, aki akkoriban lelki roncsként „vett gondozásába” engem.

Gyermekeim családosak, én egyedül élek, sűrű naptári előjegyzéssel. Idén még dolgoztam, mint idegenvezető. Képesítésemet 50 éves koromban szereztem. 65 évesen adtam ki első verseimet, dolgozom a Nőszövetségben – betegek látogatása, öregotthonok karácsonyai, segítség ott, ahol szükség van rá...

Életem bizonyágtétel arról, hogy az Úristen nem hagyja magára azt, aki benne bíz. Engem feneketlen mélységekből, emberileg kilátástalan helyzetekből húzott ki. Egy hívő izraelita orvosnő, lelkészek, barátok segítségével erősített meg napról napra hitemben, hogy nem vagyok egyedül.

Azt hiszem, a mi generációnk mégsem egészen „elveszett”, legfeljebb személyes karriert nem futottunk be, de életünk benne van gyermekeink, talán unokáink életében is, akik az erkölcs, a becsületes élet és munka továbbvivői ebben a kusza világban. Reméljük, a hit és erkölcs csíráit hordozzák és a mustármagból csak kinőnek a fák.

Szerencsés flótás

Hegedüsné Dr. Bártfai Judit

Szerencsés, mert a II. világháború akkor érte, amikor az ágyúszó játékos dobolásnak tűnt. Szerencsés, mert az ötvenes évek nehézségeit a szülők védőszárnya eltakarta.

Szerencsés, mert az 1956-os események eredményét élvezte.

Mégis, a nagy történelmi fordulatok az emlékfoszlányokból is kirajzolódnak.

A II. világháború elől családunk nyugatra menekült, oka, hogy a nálam idősebb testvérem minden távolról jövő robbanásra idegesen összereződött, félelmében nem aludt. A tényleges állományban szolgáló főhadnagy édesapánk egyik nap beállított, hogy még lehetőség van elhagyni Budapestet az alakulatával. Gyors pakolás után útra keltünk.

Emlékképek: hosszú kocsisor, zötykölődés, lassú menet, katonák kísérete. Anyu ölében alszunk a kocsiban, megállunk, félneszelünk, Anyu fel akar állni, de a zsibbadt lábai nem engedelmesskednek. Gyúrjuk, masszírozzuk.

Elszállásolás Vajasvattán. De hová? A vidéki tisztaszobába, mely egész télen fűtetlenül állt. Hatalmas pehellyel töltött dunnákat is kapunk éjszakára, de mint a jéggé vált hópihék vettek körül. Édesanyánk már hozza a rongyba csavart meleg téglát a hódunna alá, de az ágy felmelegíthetetlen.

Már idegen beszédet hallunk, német szó. Apu beszél: „Nusikám, gyere tolmácsolni!” – és Anyu megy, és számunkra idegen szavak peregnek a száján. Ismét szálláskeresés Drosdorfban. Egy vendéglő nagytermében szalmát terítettek, ott sorban lefeküdtünk. Reggel némi riadalom: ki sikít, ki döbbsen áll, kis egerek szaladgáltak jobbra-balra. Mi gyerekek persze ezt megjegyeztük. Azt már csak elmondásból tudom, hogy később jobb elhelyezéshez jutottunk. Azt is csak szüleimtől hallottam, hogy a bajorok állattartása már akkor milyen higiénikus volt.

Gyönyörű erdőben sétáltunk – akkor nem tudtam, hogy élelmet keresünk: vadsóskát, gombát, erdei gyümölcsöt. Viháncolva szaladtam egy csodaszép piros fehér pettyes gomba felé, melyet a hatalmas fenyőfa ágain átszűrődő nap sugarai világítottak meg. Mielőtt odaértem volna, szóltak a felnőttek, ne nyúljak hozzá, mérges. Ezt a csodálatos természeti képet még ma is úgy őröm emlékemben, mintha most látnám, mert jó rácsodálkozni Isten parányi teremtményére is, és most is jól működött a szülői védőszárny.

Nagy nyüzsgés volt a táborban, magyar napokra készültünk. Anyu tudott varrni, pártát, fehér szoknyát készített, és honnan, honnan nem piros-fehér-zöld nemzetiszínű szalag is előkerült a magyar táncruhához. A nevezetes napon a magyar himnusz is el tudtuk énekelni. Ha hiszik, ha nem, nem is volt azt könnyű előkészíteni kotta és zenei kíséret nélkül, de sikerült. Egyik napon sok-sok néger katona jelent meg a magyar tábor körül. Mi gyerekek csak avval törődtünk, hogy kinevessük a katonákat, ahogy egyik nyers tojást itták a másik után. Akkor láttunk először fekete embert, csak úgy fehérlett a foguk. Apu, Anyu annyit mondott, hogy rövid időre Apu elmegy, de nemsokára találkozunk. Ismét működött a szülői védőszárny. A rövid idő végül igen hosszú lett, és csak érettebb fejjel döbbsentem rá, hogy mily szörnyű volt ez szüleimnek. Édesapám a legkegyetlenebb francia fogságba került. A foglyok többsége életét veszítette, mert éhen halt, apu is 30 kiló alá fogyott, de életben maradt.

A háború után édesanyám arra tért haza két gyermekével, hogy lakásunkban más lakott, és édesapámról semmit sem tudott. Majd egy délelőtt arra lettünk figyelmesek, hogy a gangon édesapánk csizmájának ütemes hangja közeledik felénk, és valóban megjött. Ezt a boldog percet senki nem tudja szóval leírni, én sem.

A család újra kezdte fészket keresni. Se lakás, se állás, hiszen nyugatos katonatiszt, jogi doktorátussal csak B-listára kerülhetett. Az Elektromos Művek volt főtítkára, rádiót javított, majd villanyt szerelt, később termeket hangosított, így színházat és templomot. Bizakodott, hogy ez az átmeneti állapot úgysem tart soká: „Addig a gyerekek ne is járjanak iskolába, míg az oroszok el nem hagyják az országot!” – mondta. Nos, az oroszok még negyvenöt évig itt voltak, én anyám elhatározásából mégis jártam iskolába. És miért voltam szerencsés flótás? Mert édesanyám kezügyessége ruházott, édesapám ezermestersége még vitorlást is készített nekünk. Egyszer egy régi kabátból varrt Anyu ruhát, még pöttyöket is himzett rá, hogy ne legyen olyan komor. Játékos civakodás, kergetőzés közben az egyik iskolatársam a ruhaujjánál fogott meg, reccs, az új ruha elszakadt. És ki kapott ki: aki megfogott, pedig az

anyag volt avítt. A szerencsés flótás egész nyáron a Velencei-tóban lubickolt, és szelte a hullámokat a vitorlással, télen az ágydeszkának csúfolt siléccel túrta a hazai havat. Felrémlik, hogy kétszer volt házkutatás, egyszer apám ellen irányult, máskor vallási szervezkedés miatt. Emlékszem arra is, hogy a romokból – apám kétkezi munkájával – helyreállított lakásból kiköltöztettek, közérdekre hivatkozva, de ma már világosan látom, hogy ez nem köz-, hanem kommunista pártédek volt. Mégis szerencsés voltam, mert szüleim tudták, hogy erkölcsös nevelést csak hívő emberek közösségében kaphatok. Édesanyán otthon volt velünk, vállalta az akkor igen megvetett htb. (háztartásbeli) címet, mert nagyobb feladat volt egy család kialakítása, mely csodálatos védőháló a gyermekek számára.

Szerencsés voltam azért is, mert az 1956-os forradalom eredményeit élveztem, de nehézségei csak éppen érintettek. Mit köszönhettem a forradalomnak? X-es, azaz egyéb származással a rendszer ellenségének gyermekét felvették a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemre.

Az '56-os forradalom Debrecenben: az oktatás szünetelt, mi kollégisták ott maradhattunk a szállásunkon, hiszen se vonat, se busz nem közlekedett. Mi lányok is be-bejártunk a Forradalmi Bizottmányba. A fogságban tartott tanácselnököt láttuk el jobbnál jobb élelemmel. Ne mondják, hogy embertelenek vagyunk, bezzeg ő a fordulat után nem késlekedett a feljelentésekkel. November 3-án reggel 4 órakor félelmetes dübörgésre ébredtünk, Szovjetunióból hazánkba irányított végeláthatatlan hosszúságú tankoszlop morajlott vészjóslóan.

A forradalmat leverték, de volt már eredménye akkor is, nem csak 1989-ben. A kemény terror megszűnt, a szovjet irányítás minden kegyetlenségével fennmaradt. Én élveztem, hogy a határokon lassan kicsi rés nyiladozott. Útlevélkérélemet lehetett beadni, és hosszú izgalmas várakozás után egyik másik ember piros útlevelet kapott, turistaként kiválthatott 70 dollárt, hogy mint szegény keleti megnézhesse a gazdag nyugatiakat. Csodálatos volt már a készülődés is az olaszországi útra. A barátok előszedték régi útleírásukat – mert új nem volt a könyvesboltokban – lelkesítettek. Mindent látni akartam, és nem vettem észre, hogy szüleim ereje sokkal kisebb, mint az enyém. Szó nélkül túrtek, és mindenhová elkísértek, csak egyszer mondták, kicsit fáradtak, mégis felültünk a helyi járatra és kimentünk a Szent Pál templomhoz. Amit ott kértem a sírja felett, egy csapásra teljesült. Jó pár év múlva a felnőtt gyermekeimmel köszöntük meg ugyanott, hogy nekem is lett családom.

Az 1956-os eseményeket ma már részletesebben ismerem, mert férjem 19 évesen az események résztvevője volt. 1957-ben életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. Barátai közt az '56-ban történetek állandó témát adnak. Férjem múltjának következtében, doktorátusom megszerzése után munkahelyemről elbocsátottak. A tragikusnak mondható esemény jó fordulat volt, mert itthon maradtam és családomnak élhetek. A négy unokámat nevelő, diplomás lányom is el tudta mondani, hogy a gyermeknevelés is hivatás, és nem jelenti a diploma eldobását.

Tapasztalatok

Jó szívvel adom közre tapasztalataimat, mert küzdelmes életemet sikeresnek tartom, és annak tartják mások is.

Eszmélésemtől kezdve abban láttam életem értelmét, ha segíteni, használni tudok mindig, mindenkinek. Boldoggá akartam tenni az egész világot, újra meg akartam váltani az emberiséget.

Tudtam, hogy többoldalúan képzett, egészséges testű-lelkű emberként lehetek igazán hasznos. Ezért már gyermekként is keményen tanultam. A tanulás alá rendeltem a játékot, a

szórakozást, ha kellett a pihenést is. Hamarosan megéreztem a tanulás, tudás nagyszerűségét. Nem voltam nagyképu, de a lelkem fürdött a sikerélményekben, és ez újabb tevékenységre ösztökélt. Jó tanulóként bőven jutott időm a sportra, szórakozásra, játékra, színjátszásra, ministrálásra, Szív Gárda béli tevékenységre. Ezeken felül napról napra pontosan elvégeztem a szüleim által rám bízott feladatokat.

Nem voltunk dúsgazdagok, mégis a származásom miatt ütöttek el többször a továbbtanulás lehetőségétől. Ha véletlen felvettek, akkor meg az utánam küldött „kádervélemények” miatt dobtak ki. Például így: „Húsz percen belül hagyja el az iskola területét!” Pedig mindig kitűnő tanuló voltam. Soha nem tettem le tanulási szándékomról, de addig is élnem kellett, amíg újra felvesznek valahová.

Voltam WC-merő, kőbányász, éjjeliőr és még néhány egyéb...

Állami gazdasági kocsisként megnyertem a Rákosi Mátyás születésnapjának tiszteletére rendezett trágyahordási versenyt. Így, élmunkásként már felvettek a középiskola levelező tagozatára. Am a gazdaságban utolért egy újabb kádervélemény, ezért kidobtak. Azt mondták, félő, hogy megmérgezem az állatokat!

Nem volt kenyerem, lakásom, mert a munkásszállásról is kitiltottak. Szüleimet akkorra már tönkretették adóval, beszolgáltatással. Nem akartam a gondjukat növelni, nem keseregtem, hittem, hogy jobbra fordul a sorom. Az otthonomtól távol egy idős házaspárnak segítettem a munkában, ingyenes otthagyás fejében. Ezen felül krumplit, kukoricát kapáltam harmadában. (Munkabérem díjaként a termés harmadát kaptam.) Napszámba is jártam, zsákot hordtam. Télen pedig fát vágtam az erdőn. Tizenhét évesen!

Bármilyen munkát elvégeztem, minden forintért lehajoltam, takarékoskodtam. Így a következő évben vettem két süldőt, amelyekből anyakocákat neveltem, és jutányos összegért béreltem egy hold gyümölcsöst. A fákat gondoztam, permeteztem. A sorközök jól elmunkált talajába sárgarépmaggal összekevert mákot vettem kézi erővel. Ezeket is gondoztam, munkáltam. Kétszázötven kiló mákom, és közel 40 mázsa sárgarépa termett. A szép gyümölcsömet ütött-kopott, kölcsönbe vett motorbiciklin hordtam a piacra. Anyakocáim szerencsésen leellettek és szép pénzt kaptam a malacokért.

Nagy terveim voltak a következő évre, ezért vettem egy öregecske, de vemhes anyakancát, összeállítottam egy szekeret, lószerszámot, ekét, boronát. Hálát adtam Istennek, apránként elfeledtem az izomszakító munkát, és gazdának éreztem magam. De nem sokáig.

A tavaszi átszervezéskor mindent be kellett adnom a termelőszövetkezetbe. Padlóra kerültem, de szentül hittem, nem maradok ott.

A szövetkezetben fizikai munkásként megszereztem a kötelező munkaegységet, ezért kaptam is pár mázsa gabonát. Pénzt nem kaptam. Méheim, házinyulaim, birkáim voltak a ház körül, s összebüttyköltem egy kis terménydarálót is. Ez is hozott némi vámot. A háztáji földemen zöldséget termeltem. Nagyon sokat dolgoztam, és szorgalmasan tanultam tovább. A megyei vezetők mezőgazdasághoz nem értő, ipari munkásokat állítottak a szövetkezet élére, akik pár éven belül teljesen lezüllesztették a gazdaságot. A csődbe jutott szövetkezetből pánikszerűen elmenekült minden vezető.

Tagtársaim megválasztottak brigádvezetőnek. Persze, se elnök, se agronómus, se főkönyvelő nem volt, így nyakamba szakadt az irtatlan csődtömeg, a lerobbant gazdaság. Még levélbélyegre való pénzünk sem volt, a tintát is a tanácstól kaptuk. Iszonyú küzdelem árán végre sikerült rendbe hozni a szövetkezet gazdálkodását, a tagság is emberhez méltó részesedést kapott. Kezdtem jobban érezni magam, de akkor hozzánk csapták a szomszédos három, nyomorban tengődő községet. Többéves emberfeletti munkával ezt a nagy gazdaságot is korszerűvé, jövedelmezővé tettem.

De az egészségem tönkre ment. Tolókocsiban hordoztak, etettek, itattak. Az orvosok lemondtak rólam. 28 éves voltam akkor!

De meggyógyulni, élni, dolgozni akartam, és ebben hittem is.

Mint szépíró művész is hatni, használni akartam. Írni kezdtem, novellákat, tudósításokat. Írói példaképem nem volt, a szakmai fogásokat sem tanította meg senki, sőt próbáltak elbutítani. Mindenre egyedül, kinkeservvel kellett rájönnöm. Később már jókat, színvonalasakat írtam, de senki nem akarta kiadni írásaimat. Magánkiadás akkoriban még nem volt, no meg pénzem se. Az egyik kiadónak elküldtem a nevem alatt annak a híres remekírónak egy novelláját, amelyről a kiadót elnevezték. Azt a választ kaptam, hogy írásom csapnivalóan rossz. Amúgy is testi fogyatékos vagyok. Mit akarok? Mondjak le az írásról!

No, hát ettől a bárdolatlanságtól, hazugságtól lelki és fizikai erőre kaptam, mondhatnám, megtáltosodtam. Ismét erőteljes, lelkileg kiegyensúlyozott fiatalember lettem.

Miután külföldön, a Szabad Európa Rádióban is elhangzott néhány írásom, már magyar kiadót is találtam. Kemény harc árán felvettek az Írószövetségbe is.

Az írás mellett rendszeresen kertészkedtem, disznókat hízlaltam, gyümölcsöt termeltem, pálinkát főztem.

Kilenc kötetem jelent meg eddig kül- és belföldön. Néhány művem színre is került.

Szép családom van, békében élünk Istennel, emberrel. Sok vendéget fogadunk, sokat vendégeskedünk, kirándulunk, sokszor külföldre is. Negyven éve vagyunk házások, egyetértésben. Soha nem vittem túlzásba az anyagiak hajszolását. Mindig, mindenkin segítettem. Többször előfordult, hogy a nekem felkínált lehetőséget átengedtem az arra jobban rászorulóknak. Többször voltam beteg, műtöttek a szívemmel is, de Istenben és a lelkierőmben bízva soha nem adtam fel a harcot.

Nem dúskálunk az anyagi javakban, főként nem pazarolunk, de jó minőségben, tisztességgel élünk. Haragosaim nincsenek, én sem haragszom senkire.

Nem tudok mindenkinek egyformán hasznos, és testre szabott tanácsot adni, hiszen nincs két egyforma ember. De vannak örök emberi értékek, amelyeket minden embernek ismernie, követnie kell, hogy boldoguljon az életben és mást is hagyjon boldogulni: a hit, a lelki béke, a vidámság, a mértékletesség, a segítőkészség, az igazságosság, az optimizmus, az állhatatosság, a küzdőképesség, a lelki erő, a megbocsátás, az okosság... Mindezek alapja pedig a szeretet.

Nagyon fontosnak tartom az Istenbe vetett hitet, az edzett, erős lelket, amely az esendőségre hajlamos testet is megerősíti.

Nem váltottam meg a világot, de a mindenkori környezetemet alakítottam, jobbá, boldogabbá tettem. Sokszor elbuktam, elbuktattak, de mindig talpra álltam és küzdöttem tovább. E tudatból táplálkozik mélységes hitem, megtörhetetlen akaratom, ez ad útravalót a további küzdelemhez.

Ha pedig meghív magához a Mindenható, felemelt fejjel, egyenes derékkal jelenthetem: hűséges szolgád voltam, Atyám!

Sokszor eltöprengünk...

Csányi Gyuláné Kresi Sarolt

Sokszor eltöprengünk férjemmel együtt – akivel idén ünnepeltük aranylakodalmunkat -, hogy vajon milyen jót értünk meg a magunk 72, illetve 75 évében. Sok-sok küzdelem, nehézség jutott osztályrészül, de tisztességgel, egymás- és családjunk iránti felelősséggel töltöttük le éveinket: gyermekeinket kiegyensúlyozott, szép családi körülmények között sikerült felnevelnünk, szeretetben, szolgálatban – ahogy a nagykönyvben meg van írva.

Egy zalai szegény parasztcsalád 12. gyermekeként láttam meg a napvilágot 1929. február 4-én. Apám uradalmi cseléd, napszámos volt. Tízen nőttünk fel, születésemkor a nagyobbik

gyerekek már elkerültek hazulról. 10-12 évesen dolgozni kényszerültek. Az ország a trianoni békeszerződés után nagy nyomorban tengődött, vele együtt a szegényparasztok is. Ott vidéken, ahol termelték a kenyérnek valót, sokszor nem volt betevő falatunk.

Leánytestvéreim, Bözsi és Margit majd Mária, igen korán elszegődtek a közeli kisvárosba cselédlánynak. Ott, a kis zalai faluban jártam elemi iskolába, az apácák osztatlan csoportokban tanítottak bennünket, a palatábla és a palavessző társaságában. Mindig jó tanuló voltam. A helyi kocsmáros, szatócs és jegyző lánya mellé felsorakoztam én is a jó tanulók közé, a foltos szegénygyerek. Mondták is az apácák hazalátogató nővéreimnek, hogy engem érdemes lenne taníttatniuk. Szüleim ekkor már öregecskék voltak. Testvéreim a 6. elemi elvégzése után magukhoz is vettek. Ahol Margit nővérem cselédlányként dolgozott, ott a háziak – mivel szerették – megengedték, hogy velem lakhassam a cselédszobában. Onnan jártam polgári iskolába. Itt is igyekeztem megállni a helyemet, hogy ne kelljen utánam tandíjat fizetni. Mindig jelesre vizsgáztam. Még odahaza a falumban nagybátyámtól kaptam levetett furulyát és szájharmónikát, azokon is szívesen játszottam. A háziaknál, ahol laktunk, volt zongora. Ha nem voltak otthon, én odaszabadultam és pötyögtem volna estig. A zongora azonban számomra elérhetetlen álom maradt.

1946-ban felköltöztünk Pestre, ahol mi, öt leánytestvér együtt maradtunk. A nagyobbak a fiatalabbakat továbbra is patronálták, engem, a legkisebbiket pedig beíratk a kereskedelmibe. 1948-ban érettségiztem jeles eredménnyel. Ezután már csak álom maradt számomra az a vágyam is, hogy pedagógus lehessenek. A jeles érettségi után kenyérkereset után kellett néznie. Nagy nehézségek árán gyors- és gépiróként helyezkedtem el. Itt is billentyűket vertem – zongora nem lévén.

1951-ben esküdtünk meg férjessel. Két szegény pára került össze. Hazulról egyikünk sem kaphatott semmit. Férjemet még 1948-ban hat félév elvégzése után osztályidegen származása miatt kipenderítették az orvosi egyetemről, így lett belőle villanyszerelő.

Fiaim 1952-ben és 54-ben születtek, az ún. Ratkó korszakban. Nem kényszerből szültem, így akartuk. Az 50-es évekbéli életünk a maga szegénységével, nyomorúságával mindenképpen kiemelt helyen említendő meg. Az asszonyokat, anyákat – gyermekük nevelése mellett – normál munkahely betöltésére kötelezték, hogy majd a gyereket neveli az iskola, az étkeztetést megoldják az éttermek, amiből nem lett semmi. Három hónapos csecsemőt vittünk bölcsibe, hajnalban ébresztettük, a még alvó gyerek szájába raktam az ételt, és rohantam vele, mert munka előtt még Szabad Nép félórára is kellett mennem. Ahol születtem, az a vidék nagyon szegény volt. A fejős teheneket reggel megfejték, egész nap dolgoztatták, és este újra megfejték. Az anyák is erre a sorsra jutottak, ahogy munkára kötelezték őket. Abban az időben a szülő anyák úgy tartották a hátukon az ún. „emberarcú szocializmusnak” nevezett diktatúrát (nem önszántukból), mint Atlasz a földgömböt. Anyatigrisként harcoltunk családunk összetartásáért, gyermekeink neveléséért, a felszínen maradásért, mikor minden hivatalos megnyilvánulás és intézkedés a családi élet ellen hatott. 45 éve a természet közvetlen közelében élő, hegyi lakosok vagyunk. Fiainkat nagy szeretetben, de kellő szigorral neveltük, egyszerű emberekként, tisztességes munkával, sok nélkülözéssel. Tanulásukra nagy gondot fordítottunk. Nekik igyekeztünk megteremteni a diploma megszerzéséhez szükséges körülményeket. Nyaranta nekik kellett megteremteniük a következő tanévhez szükséges holmikat, de a nyaralásukra valót is. Szegénységünk ellenére boldog családi életet éltünk. Szerencsére jó férjvel és jó gyerekekkel áldott meg a jó Isten. Miután munkába álltam, a hivatali és háztartási munkák napi 14-15 órát emésztettek fel, a gyerekekre mindig jutott idő esti munka közben. Soha nem mulasztottuk el a velük való beszélgetést. Keresetemből anyámnak küldtünk mindig segítséget (10 gyerek felnevelése után nyugdíj nélkül tengődött), majd halála után anyósomnak. Az ő halála után született első unokánk, akkor nekik adtunk egy keveset, majd másik fiamnál született unokánk, nekik kellett küldenünk a támogatást. Segítségre szoruló a családban mindig akadt. Erkélyünkben

éveken keresztül a kirakott odúban cinkék költöttek. A mi családunkra is a cinkék életmódja volt a jellemző. Az apa-anya szorgalmasan dolgoznak, etetik fiókáikat, míg egyszerre kirepülnek a kicsik a fészekből. Nálunk is így történt. Egy szép napon egyedül maradtunk. De jöttek az unokák. Mivel nekem nem tudott segíteni senki, gyermekeim kicsi korában megfogadtam, ha unokám lesz, mindent megteszek értük. Fogadalmamat maximálisan teljesítettem. Hat unokám patronálásából 15 évig rendesen kivettem a részemet. Boldogan mondhatom, hogy – már nyugdíjasként – az unokák ápolása, majd szünidei gardírozása életem legszebb időszaka volt.

Istenem, de jó, hogy sikerült feladataimat teljesítenem. Mert a munkámban és a családomban mindig megtaláltam az örömet. Ha száz kezem van, mind tele lett volna munkával. Azt vallottam: „úgy dolgozz, mintha örökké élnél, és úgy élj, mintha holnap meghalnál”. Ha valami munkát a szemem meglátott, azt a kezem nem hagyta elvégzetlenül. Majd a szívem boldogan vette tudomásul, hogy az eszem rávett a munkára.

Hit, remény, szeretet...

Árvas Zsolt

Hit, remény, szeretet, eszmék és eszményképek, álmok, kudarcok, megújulás, újrakezdés, bűneink beismerése nélkül szinte lehetetlen emberhez méltó életet élni. Helyes és valós értékrenden alapuló vallási, nemzetiségi öntudatot, önismeretet kell magunkban kialakítanunk. Mert vagy túl magasan hordjuk az orrunkat, vagy meghajtott gerincünk a földhöz szegezi tekintetünket. Valóságos helyzettudatot kell kialakítani magunkban, mert másképpen iránytű nélkül botorkálnánk az életben. Szeretnünk kell, és meg kell vallanunk keresztény hitünket és magyarságunkat.

1952 óta élek Bukarestben. Azóta féltő szeretettel őrzöm és ápolom, egyben tovább is adom hitemet és magyarságomat. Nem saját jószántamból jöttem Bukarestbe. A sors kényszerített. Édesapám 1945-49 között politikai fogoly volt. „Bűne” az volt, hogy a két világháború között Nagyváradon kisebbségi újságíróként működött, majd 1940-től a Magyar Országgyűlésben nagyváradi országgyűlési képviselő volt. Kiszabadulása után jobbnak látta, ha elmenekül Váradról. Édesapám politikai múltja úgy fizikailag, mint lelkileg súlyos bélyeget nyomott családunkra.

1952-ben Nagyváradon a Klasszikus Magyar Vegyes Líceumban érettségiztem. Előbb három gimnáziumot a Nagyváradon a Premontrei Főgimnáziumban végeztem. A két iskola ugyanazt az épületet jelentette államosítás előtt és után.

Bukarestbe 17 éves fejjel családom és tanáraink által vallási és nemzetiségi öntudattal felvértezve érkeztem.

Hála legyen mindkét szülőmnek, hogy életükkel, példájukkal, vallásosságukkal, ember- és istenszeretetükkel, a szülőföld, az anyanyelv szeretetükkel elindítottak utamon. Szüleimmel együtt szenvedtünk mi is – négyen – gyerekek. De a szenvedések megedzettek bennünket, s meg tudtuk becsülni azt a keveset, amit az élet nyújtott nekünk. Mindenért meg kellett küzdenünk, de a szebb és jobb életben való hit, a család tagjai között meglévő szeretet éltetett bennünket a legsúlyosabb időkben is.

Mindennek gyökere a család. Mi magunk szépen, szeretetben, megértésben éltünk és élünk feleségemmel. Az élet nehézségeit, örömeit közösen viseltük. Mindenben kiegészítettük egymást, dinamikus házasságban élünk. Két gyermekünk van. Fiúnk 30 éves, aki katolikus székely feleségével boldog házasságban él. Lányunk két éve végezte el a Bukaresti Tudományegyetem magyar-angol szakát.

Testvéreim is mind magyar családba nősültek, s gyermekeiket is magyarságra s Isten iránti bizalomra nevelik.

Szüleim aranylakodalmán hangzottak el sógorom szájából a következők:

Óriási jelentőségűnek tartjuk, hogy szüleink 50 év alatt, rendkívül nehéz időkben, háború, börtönök viszontagságai közepette hűségesek maradtak egymáshoz és gyermekeikhez.

Reális életszemléletükkel mindig tudták, mi a helyes és az értékes az életben. Ez bizonyos derűlátással párosult, amely azt jelentette, hogy az összes nehézséget, mely életük során érte őket, s mely csüggedésre adhatott volna okot, ők derűvel legyőzték, s mind túl tudták tenni magukat a bajokon.

A társadalmi érvényesülést a munkára és a tehetségre alapozták. Ha nem szerették volna munkájukat, már rég elvesztek volna.

Az anyanyelv tisztaságát tudatosan megőrizték, s ebben a szellemben nevelték gyermekeiket, unokáikat is. Pedig idegen környezetben e cél megvalósítása néha látszólag legyőzhetetlen akadályokba ütközött.

Saját erejükből és hitükből újra tudták teremteni életüket, amit a háború és más körülmények látszólag teljesen ellehetetlenítettek.

Vasárnapi miséken...

Antal Pálné

Vasárnapi miséken, énekpróbákon, litániákon mindig láttam azt a fiút, akivel három évvel azelőtt a buszon találkoztam. A KALOT egyik vezetője volt. 1949-ben egy körmenet után elvitték az AVO-sok és több hónapi vizsgálati fogság után másfél év börtönre ítélték. Ő akkor 24, én 14 éves voltam. Mielőtt elvitték, néhányszor beszélgettünk, könyveket ajánlott, s megismertük egymás felfogását hitről, házasságról. Nem ígértünk egymásnak semmit, de igyekeztük magunkat olyanná formálni, amilyenek a másik szeretné. Miután hazakerült, gyakran találkoztunk, bár édesanyám az ő múltja, s a köztünk lévő anyagi különbség miatt tiltotta kapcsolatunkat. 1954. január 4-én kötöttünk házasságot.

Mindkettőnk közös célja volt, hogy a jó Isten elgondolása szerinti házaseletet éljünk. Felajánlottuk családunkat Jézus szívének és ezt megújítottuk minden évben, 47 éven keresztül.

Férjem a vasúthoz járt dolgozni Fótra, volt, mikor csak kéthetente járhatott haza. Én a Tanácsházán dolgoztam. Történt, hogy kiemelték pontos munkámért, s csoportvezetőnek akartak kinevezni. Néhány hét múlva a járási tanácstól jött egy fiatalember, aki közölte, hogy a tanács dolgozójához nem méltó, hogy templomba járjon. A beszélgetés után éreztem, választanom kell: ha maradok, nem járhatok templomba, vagy eljövök és szabad leszek. Az utóbbit választottam, néhány nap múlva kértem felmentésemet, amit azonnali hatállyal meg is kaptam.

Házasságkötésünk után két évvel megszületett első kislányunk, majd 1971-ig további öt gyermek.

Szerencsére férjemnek a vasút biztos kenyeret adott, s vallásunk szabad gyakorlásában sem akadályozott.

Én otthon, a ház körül dolgoztam, baromfit, sertést tartottunk.

1960-ban felépítettük jelenlegi házunkat, édesanyám házával szemben. Beköltözésünk után hosszasan őt ápoltam, míg 1961 áprilisában hosszas szenvedés után meghalt.

Vasárnapi szentmiséről csak betegség esetén hiányoztunk. Míg kicsik voltak a gyerekek, körülöttünk ültek a padban. Hamar hozzászoktak, hogy hogyan kell viselkedni. Értelmükhöz

mérten elmagyaráztuk neki, hogy mikor, mi történik. Szentmisére menni olyan természetes volt számukra, mint óvodába, iskolába járni.

Az idő haladt, a gyerekek elkerültek, középiskolába, főiskolára mentek.

1975. január 30-án húsz éves Marika lányunk eltávozott közülünk. A jó Isten adott erőt és hitet, hogy elfogadjuk szent akaratát. Azóta sokszor tapasztaltuk, hogy odafönn közbenjár értünk.

Gyermekeim felnőttek, az ország különböző részeire küldte őket a sors, mindegyik szép családdal, én pedig 17 unokával dicsekedhetek.

Férjemet 1999. júliusában 75 éves korában szólította magához a jó Isten, 47 évi boldog házasság után.

Egyedül maradtam és végtelenül nagy hálát érzek a jó Isten iránt.

Legelőször köszönöm a szüleimet, édesanyám szigorúságát, édesapám okosságát, hogy engedett engem a zárdában tanulni.

Köszönöm, hogy olyan férjet adott nekem, akivel mindenben egymást megértve örülhettünk és nevelhettük gyermekeinket.

Köszönöm az utolsó négy évet, amit betegségében mellette tölthettem, gondozhattam, ápolhattam, és ez lelkiileg mindkettőnket előkészített az elválásra.

Köszönöm a 17 szép, egészséges unokámat, akik szüleikkel együtt a jó Isten útján járnak. Kell ennél jobb érzés, mikor az ember élete vége felé közeledik és mérlegeli azt?

Uram, nem kérek gazdagságot, hírnevet egynek sem, csak adj nekik erős hitet, hogy Beléd kapaszkodva haladjanak a számukra kijelölt úton. Akkor remélhetjük, hogy Neked és szüleiknek örömei, magyar hazánknak hasznos polgárai lesznek.

Gyermekkorom...

Molnár Lászlóné

Gyermekkorom felejthetetlen emléke a tanító néni. Mosolygós, csupa szeretet volt. Tőle hallottunk először hegedűszót, népdalokat, de ő világosított fel a nővé válás problematikájáról, a szüzesség értékéről, és az anyaságra való felkészülés fontosságáról. Utóbb kiderült: felosztott szerzetesrend tanítójaként került a falunkba.

16 évesen, második gimnazistaként éltem meg az 56-os forradalmat. Leverése után egyes tanárok szájából sűrűn hangzott a figyelmeztetés: templomba nem szabad menni. A klérus rossz befolyásáról, „butításáról” hallottunk minduntalan. Az agymosás már a gimnáziumi évek alatt elkezdődött. Az emberekbe beidegződött a félelem. Főleg a pedagógus pályán, ahol mint óvónő dolgoztam.

Akkoriban én is, mint sokan mások, messze jártam a vallás világtól, mondhatom: sötétségben jártam. Abban az időben a hivatás, a munkahelyi gondok, az anyagiak előteremtése kötötték le energiáimat. A mai napig nem értem az akkori énemet, hogyan élhettem oly távol Istentől.

Ahogy növekedett „jólétünk”, igazán nem töltött el örömmel, egyre üresebbnek éreztem magam, valami nagy hiányt véltem fölfedezni önmagamban. Sem a családom, sem a hivatásom nem tudta ezt a hiányt betölteni. Kerestem, s megtaláltam a hiány okát: az Isten nélküli élet. Amikor a második gyermekem született, elszántam magam, s elhatároztam, elindulok az igazi keresztény élet útján. Persze ez sok nehézségbe ütközött, nem ment olyan könnyen... Meg kellett győznöm önmagam: nem érdekel, mit mondanak az előljárók, a főnökeim. A gonosz is működött: most nem érek rá misére menni, a vasárnapi ebéd fontosabb, nincs ünnepi ruhám stb.

Életemben egy igazi nagy megpróbáltatást kaptam. Férjemnek nyelvrákja lett. Összeroppantam. Gyermekeim kilenc és tizennégy évesek voltak. Míg nem egy éjszaka – aludni nem tudtam – úgy imádkoztam a „Mi Atyánkot”, oly átéléssel, bizalommal, hittel, melyben kértem: „vegye el ezt a nehéz poharat tőlem az Úr, de ne azért, hogy nekem könnyebb legyen, hanem: „Uram, a te dicsőségedre, legyen meg a Te akaratod.” Ezután csodálatos megnyugvás vett rajtam erőt és hallani véltem: „a te férjed meg van mentve.” Én ettől a perctől kezdve éreztem az Isten csodálatos kegyelmét és szeretetét és tudtam, nem kell félnem, itt baj nem lehet. (Immár 5 éve, 6 unokával körülvéve éljük boldog nyugdíjas életünket.)

Ettől az időtől kezdve életem teljesen megváltozott. Tudtam, hogy nekem Isten törvényei szerint kell élnem, az Ő közelében, az Ő dicsőségére.

Az elmúlt életemre visszagondolva a legnagyobb bűnömnek tartom, hogy későn kezdtem szeretni, valamint a gyermekeim ellen elkövetett sok mulasztásom. Itt nemcsak a vallásos nevelés hiányosságaira gondolok, hanem az „időre” – amit nem velük voltam, nem velük beszélgettem, nem velük töltöttem!!! Mert fontosabb, elsődleges volt az anyagi javak előteremtése.

Pascal mondja: „kereszténynek lenni nem könnyű dolog, mert a kereszténység soha nem volt a törpék vallása. Kereszténynek lenni nehéz dolog, de végeredményben nem érdemes másnak lenni.

Kálvária

Hanzel Lászlóné

1936-ban születtem Budapesten, egy nagycsalád hetedik gyermekeként. Édesapám a Magyar Állami Nyomda revizoraként dolgozott negyven évig, Édesanyám Budapestnek, akkor még Pestszentimrének volt közel negyven évig tanítónője.

1938-ban itt épült a nagy családi ház, amely otthont adott a kilenc élő gyermeknek. Az akkori állami tisztviselő szülőknek jutott 5 szobás családi házra, melyet hatszáz négyszögöl gyümölcsös vett körül. Volt gyerekszoba, fürdőszoba, szivattyús kút a kertben. A zongora, a hegedű, a tárogató szükséges kellék volt, ahol kilenc gyermek élt, nevelődött, tanult. A gyermek sor eleje már a középiskolát, líceumot járta, míg a sor vége édesanyám iskolájában tanult a Wekerle utcában. A szülési szabadság akkor egy édesanyának hat hét volt. Míg ő tanított, otthon a nagy házban bejárónő, mosónő végezte a ház és a gyerekek körüli teendőket.

A nagy kertben édesapám szabadidejében szőlőt, almát, ringlót és ami kellett a gyerekeknek, mindent megtermelt. Fát metszett, permetezett. A kert egyik sarkában még 2-3 disznó tartására is jutott idő. Kellett a sok szájnak. A hentes, aki egyben a böllérünk is volt, csodálta a rendfáról földig érő hatalmas hízókat.

Hetente kenyérdagasztás volt.

Édesanyám hajnalban kelt, hatalmas teknőben gyúrta a 3-4 kenyeret. Mire iskolába ment, ezek már a Prunner péknél voltak.

Honnan a liszt, a kukorica mindezekhez? Földünk is volt Szentes-kistőke tanyavilágában, közel 20 hold. Édesapám szüleitől örökölte, mint a legkisebb gyermek. Igaz, ő ebben nem dolgozott, de a szépen karbantartott tanyán egy feles bérlő is boldogan élt, s a föld javainak fele minden évben a családunkat illette. Ebből lehetett kilenc gyermeket vállalni, taníttatni. A kilenc gyermekből heten Édesanyám hivatását választottuk – pedagógusok lettünk.

A boldog gyermekkorunk hamar vége szakadt. Sajnos a háború engem 8 évesen ért. Pestszentimre hadszíntérré vált.

1944. április 3-án iszonyatos szőnyegbombázást kapott Budapest. Mi, apró gyerekek az iskolából rohantunk haza a begyakorolt módon, ahogy „riadó” esetén kellett.

A kertben a földbe épített, kukoricaszárral tetőzött házi bunker volt az egyetlen „biztos” menedékhely. Húztuk-vontuk a lakásból a családra vonatkozó iratokat tartalmazó bőröndöt. A repeszek csapódtak körülöttünk, égő repülők zuhantak a környékre.

Mi kisebb gyerekek akkor ezt nem vettük tragikusan. Megszokott dolog volt már. A fő az, hogy mi négyen a bunkerban vagyunk a kilencből, s amit édesanyánk mindenkor utasításba adott, hogy a bőrönd is legyen velünk, ha ő nem lenne itthon a légitámadás idején. Ekkor be is fejeződött a sűrű bombázások miatt a tanév. Második osztályos bizonyítványom április 5-i dátummal zárult.

Szüleim úgy határoztak, hogy Édesanyám az 5 kisebb gyerekkel vonuljon le a tanyára, édesapám a négy nagyobbal a felsőbb iskolák, no meg az állása miatt a családi házban maradjon. Ezzel a család kétfelé szakadt. A felessel, aki a tanyán lakott, meg lehetett osztozni a lakáson. Tej, kenyér, s ami a legfontosabb, csönd is volt. Nem zúgtak a szirénák iszonyatos hangon. Így telt el az 1944-es nyár látszólagos nyugalomban a tanyán.

Kora ősszel már valami zavarja a nyugalmat. Fülelünk, merről jön a repülők zúgásának a hangja. Már itt is vonul a sok gép. Ragyognak az őszi napfényben, nehéz terhüket alig vonszolják. A felnőttek tudták, honnan jönnek, és merre tartanak. A főváros volt a célpontjuk.

Ekkortájt édesanyám sokat sírt. A Pesten maradt testvérekért, Édesapámért sűrűn mondtunk közös imákat. Rádió nincs. Hír sincs. Csak levél, ami esetleg jöhetett a tanyára. Az elvonuló repülőkből sejtettük, hogy újra Budapest kapott. Makó felől is érkeztek a hírek. Nyomul az orosz. Félelem és rettegés vett mindenkin erőt. A kósza hírek egyre terjengtek, s hozzánk nagyon közel volt Makó.

Édesanyám egyik napról a másikra fogadott egy spediter kocsit, úgy döntött, vissza a szétszakadt családdal Budapestre. 180 km állt a két ló és a család előtt. A kocsira felkerült egy rácsos ágy kerete, abba kötöttük biztos élelmet adó fejős kecskénket. Befért még két sámli, arra két gyerek, legalább ülhetett egész úton. A kevés motyó is felfért, meg egy kis liszt és zsír. Édesanyám a bakon ült a kocsis mellett. Háta mögött az öt gyerek szépen elrendezve, no meg a családhoz hű kutya loholt a rakomány után. A 180 km-es út után csak véres talpa jelezte az utat, amit magunk mögött hagytunk.

Egy-két pihenő után megérkezett a különös menet az összegyűrt, álmos, éhes gyerekekkel a családi házhoz. Az elkövetkező nehéz időkben legyen együtt a család! Ha pusztulni kell, együtt pusztuljunk!

Az orosz nem sokat váratott magára. Nyomult előre. Már Kecskeméten volt, tőlünk 50 km-re. A német ellenállt. Kertjeinkben állították fel az ágyúikat. Egyszer csak jött a kiürítési parancs. Mindenkinek el kellett hagynia az otthonát. Be kellett költözni Budapest belsejébe. Újabb karaván. A Körösi út feketélt az emberek sokaságától. Kerékpáron, kiskordóban, babakocsiban volt minden, ami akkor érték volt. Mi a Keleti pályaudvar közelében, a Rákóczi útra kerültünk. Mindenünk a családi házban maradt. Egy „Jézus Szíve” képet tett Édesanyám az egyik ajtóra, ezzel a felírással: „Jézus Szentséges Szíve véd meg ezt a házat! Kilenc gyermek otthona. Ne engedd felrobbantani!”

A háború borzalmait már megszoktuk. A dunai hidak felrobbantásának híre mégis iszonyatos volt. Síró, jajgató emberek kapaszkodtak egymásba. Sokan azért fulladtak a jeges vízbe, mert a fuldoklók erejével húzták egymást vissza.

A mi zsidó lakásunk is túl közel volt a Keleti pályaudvarhoz. Bár szerencsénk volt, mert a kecskénknek édesanyám talált helyet a „Dréher sörkert” lovainak istállójában. Igaz, nem sokáig maradhatott ott, mert féltette, hogy megeszi valaki, ezért egy késő esti órában felvezette a negyedik emeletre. A fürdőszobában jó helye volt mindaddig, amíg a házunk egy

láncos bombát nem kapott. Még az is a szerencséjéhez tartozott, hogy mi ekkor már a négyemeletes ház alatt pincebunkerben éltünk a ház lakóival. Igaz, finom lóhús fasírozottak készültek ott az utcán elpusztult lovakból. Sok menekült élt akkor ott.

A pincéből a Rózsák terére még lehetett járni. Ott volt a templom. Annak bunkerében még volt csendes, elsőpénteki szentmise. Édesanyám lassan, a ház falaihoz simulva még eljutott velünk, apró gyermekekkel. Imádkoztunk, hogy fejeződjön már be a háború, s a nagy fiait, akiket elvittek leventének, ki tudja hová, hozza vissza az Úr. 1945. január volt már. Kijöttünk a pincéből, az orosz nem tűrte tovább az ott lakást. A sok halott, az üszkös gerendák, a beszakadt ajtók, az üres szobák meredező falai a sötétséghez szokott pincelakók szemeit tágra nyitották. A friss levegő, az élni akarás újabb erőt adott. Menni kell – de hová?

Talán a pestszentimrei ház? Aki Istenben bíz, nem csalatkozik! Állt a ház! A begyógyult talpú kutya ugrott elsőként a nyakunkba – pedig őt már elveszettnek hittük. A Jézus Szent Szívének képe az ajtón volt. Köszönjük Istenünk, hogy megvédted!

Még ebben a hónapban visszaköltöztünk. Szánkóval fordultunk naponta. Csak 16-18 km. Főtt kukorica még akadt, csak az úton el ne lopják tőlünk a nálunk éhesebbek!

Az élet lassan megindult. Februárban már állt a közkonyha. Minden éhező kapott a répalevesből, akár tanár, akár orvos volt.

Április 4-e hamar eljött. Nagy ünnepségre készültünk. Az iskolákban is megindult az élet. Takarították az épségben maradt termeket, az orosz katonák által lakott helyiségeket. Egy szomorú eset rázott meg bennünket. Iszonyatos robajjal omlott össze az iskola egyik szárnya, maga alá temetve két ifjú takarítót. A dobogó alá volt rejtve a halálos akna. Őket azóta is hősi halottaknak tartjuk.

Más területeken is megindult az élet.

Vasárnaponként édesanyám elvitt minket a rögtönzött kis szobakápolnába, ahol még ablaküveg sem volt. A szél füttyült be rajta. A felrobbantott templomunkba be se tudtunk menni, romokban hevert. Még 40 év múltán sem volt egészen készen.

A nyári hónapokban vidáman telt minden. Teremték a fák gyümölcsöt. Eltartott bennünket kertünk nagy eperfája. Azóta is áldom az öreg fát, az mentett meg mindannyiunkat az éhezéstől. Aztán jöttek a külföldi segítségek is. Zabpehelylevesek, csukamájolaj, műcsokoládé. De sokat álltunk érte sorba! Aztán indult a sárga villamos is Pestszentimréről a Népligetbe, teli éhes gyerekekkel. Ott volt a nyári tábor, ott adtak ételt. Édesanyám is kísérő volt. Amikor megtelt a villamos, felhúzták rajta a rácsos zárat. Édesanyám szava felhangzott:

Uram, Jézus segíts! Indulhat a kocsi!

Majd újabb felhívás hangzott el ajkáról az énekre: „Föl-föl, ti rabjai a földnek! Föl-föl, te éhes proletár.”

A két felhívás nemigen illett össze, de ez akkor még nem volt fontos.

Aztán ősszel a levente testvéreimet is hazasegítette a Jó Isten. Állás kellene nekik! De hol? Na igen, aki a kommunista pártnak tagja volt, az kaphatott állást. Így Édesanyám gyorsan belépett az MKP-ba. Tagkönyve is volt, szép piros. Járt szorgalmasan a gyűlésekre. Az egyik asztalos tartotta éppen a tanítóknak az oktatást. „Tudhassák, láthassák a kedves elvtársak!” Jaj Istenem! Ki mert akkor szólni? Még otthon sem.

A bátyáim állást kaptak. Hálás is volt Édesanyám, mert hol a párttitkárnak köszönte meg, hol a Jó Istennek. Hamarosan észre is vették kettős életét. Nahát, ez nem sokáig ment így. A beépített „spiclik” jól működtek. Bizony, letették vele hamar a párttagkönyvet. Még szerencse volt, hogy ezt a templomban soha nem kérte tőle számon senki. Elintézte Ő a Jó Istennel.

Így teltek az évek. Tanított!... Viaskodott. Ki osztályidegen, ki hittanos gyerek? Statisztikák, jelentések. Aztán elérte a nyugdíjkorhatárt. Még rá is dolgozott, 42 évig tanított. A gyermekekért élt. Boldog akkor volt, ha gyerekek közt lehetett.

Közben mi, gyerekek is felnőttünk. A kilenc gyerekből hét választotta az ő hivatását és lett pedagógus.

Én is elvégeztem a tanítóképzőt 1954-ben Budapesten. Szüleim is egyre idősödtek. Nem volt sok választási lehetőségem, mint tehermentesíteni a nyugdíjas szülőket, hiszen még három fiatalabb testvérem volt otthon. Életszínvonaluk egyre romlott. A tanyát, ami korábban a megélhetés nagy részét adta, az új rendszer elvette tőlük. Siratta is sokáig Édesapám a szülői gyökerét! Így leendő munkahelyemként megjelöltem a Balatonhoz közel eső Somogyvámost. Legalább életemben először megláthattam a magyar tengert. Útravalóul egy imakönyvet kaptam Édesanyámtól. Homlokomra keresztet rajzolt a következő szavak kíséretével: Óvd meg Istenem ezt a gyermeket is, és segítsd az élet útján!

Így kerültem Somogyvámosra. Szép falu volt. Temploma is kettő van. Az egyik közelébe kerültem szállásra. Tápi Mariska néni volt akkor még a falu leghívőbb idős asszonya. Ő szokott szállást adni, hogy magányát enyhítse. A faluban akkor még sem villany, sem rádió nem volt. Néhány bál kínálkozott csak a petróleummal megvilágított kocsmában. Ehhez meg nem szoktam. Így maradt az esti beszélgetés Mariska nénivel. Hamarosan megismertük egymást. Nem kellett titkolni vallásos nevelésemet előtte. Mégis félttem, hogy kibeszéli, s ebből nekem sok problémám lehet. Akkori iskolaigazgatóm párttag volt, s bizony szimatolt is utánam. Annyit meg is tudott rólam, hogy minősítésembe – amely egy év után a képesítővizsgálomhoz kellett – beírta, hogy „klerikális beállítottságú”. Ezzel a „bélyeggel” mentem Pestre vizsgázni. Ettől kezdve nem is volt jó a kapcsolatunk, s hála Istennek, végül ő ment el, én pedig maradtam.

Maradtam, mert egy szép őszi szüreti bálon megismertem egy kedves, szép szál fiút, aki a férjem lett – ma 35 éve. 1956-ban szerény esküvőt tartottunk Budapesten. A faluból senkit nem mertem meghívni, mert egyházi esküvőnk volt. Fenyegtetést bőven hallottunk, hogy állását veszíti az, aki a legkisebb közeledést is mutatja az egyház felé. A tanítás szelleme csak egyirányú lehetett. Ezt pedig a párt mutatta.

Így köszöntöttek rám 1956 eseményei, húszévesen. Falun, a telepes rádión szűk volt az információ. Annyit azonban éreztem, hogy szabad templomba járnok. Jártam is. Újra életre kelt bennem a szülőktől kapott intelem.

1956 decemberében született meg első gyermekem. Természetesen egyházi keresztelésben részesítettük. Nagy boldogság volt ez. Itt, helyben történt. Nem kellett titkolni, bujkálni. Nyáron még az „Úrnap sátor” felépítésében is segítettem, annál is inkább, mert a mi házuk előtt lett felállítva.

1958-ban megszületett második gyermekünk. Kollégánkat hívhattuk keresztszülőnek a szomszéd faluból. Nagy volt az örömünk, boldogságunk. De egyszer csak... Kollégánkat éjjel elvitték Kistarcsára. A friss szabadság zászlaját lengette. Ez volt a bűne. Újra kezdődött a terror!!

Igazgatóm törlesztett nekem is. Kötekedett, nem adott jutalmat, pedig férjem tényleges katonadejét töltötte. Visszahúzódtunk. Csendben túrtuk a nehéz napok eseményeit 1965-ig. A büntetések, a bosszúk megtanítottak hallgatni.

A templomok szépen, tervszerűen kiürültek. Egy-egy esküvőről lehetett hallani, de a szülők, a rokonok a templomkertben várták a szertartás végét, amíg a gyerekük bent esküdött. Soha nem lehetett tudni, ki les, ki mikor sűg be valakit.

Hittanbeírások voltak – papíron. Titkos papíron jött, hogy a szülőket le kell beszélni. Nem lehetett rontani egy iskolának a tekintélyét, hogy van beiratkozó. Még az evangélikus lelkészünk is azt mondta, kár az energia, a sok viaskodás. Ő sem íratta be három gyermekét.

Közben elkezdődött az én kálváriám is. Első gyermekem betölti 1961-ben az ötödik évét. Itt élünk falun. Templomot belül még nem látott. El kellene kezdeni felkészíteni a hitéletre. Hogyan? Se hittankönyv, se tankönyv hozzá, csak egy imakönyv, amit hazulról hoztam. Óvodába ugyan járt, de hogy érti meg, hogy amit én mondok, az titok, arról hallgatni kell?

Arról nem szabad említést tenni. Közlékeny gyerek volt, mindenről szeretett beszélni. Bevonultunk a belső szobába. Az ajtókat becsuktam. Jó volt, senki nem jött hozzánk. Szembe ültünk, s kezdtük.

Istenem, de nehéz! Hol kell kezdenem? Rövidke kis imákat tanítottam, lerajzoltam a betlehemi kis Jézust. Aztán jött az elhatározás. A nagyszülők Budapesten élnek és már nyugdíjasok. Igaz, túl fáradtak már, 62 és 67 évesek voltak akkor. De talán ők fognak segíteni nekem. Nekik már nem árthatott senki. Elfogadták a kicsi lányt öt és fél évesen. Még nem volt iskolás, még nem tűnik fel senkinek, hogy két hónapig nem lesz itthon. Jövőre már nem lehet. Iskolás lesz. Az áldozási készület Pesten is tavasszal van.

Így érkezett el az utazás napja. Öt és fél évesen két hónapig nem lehet látni. De megéri, Jézussal neki is találkoznia kell! Elsőáldozó lesz. Megbeszéltük a plébános úrral, hogy ő segíteni fogja. Ő megértette. Az enyémen kívül még 15 ilyen kisgyerek áldozott nála az ország különböző településeiről. Máshonnan jöttek, itt senki nem ismerte őket. Májusban elsőáldozó lesz a gyermek. Gyűjteni kell a pénzt. Fel kell utazni nekem is, édesapjának is. Nagy nap volt ez. Pesten, szabadon kattog a fényképezőgép. Szép emlék, amit soha, senki nem láthatott meg. El kellett dugni a képeket.

Itthon kezdtem az okítást. Ha kérdezik tőled, hol voltál, mondd, hogy nyaraltál. Nem baj, ha tavasz volt. Ha kérdezik, mit csináltál, mondd, hogy sétáltál a Nagymamával!

De anya! – csattant fel a gyerek. A tisztelendő bácsi azt mondta, nem szabad hazudni, mert akkor a Jézuska szomorú. Igaz. Oda a szülői becsület. De akkor hogyan? Bele lehet bolondulni. Feladom. Lesz, ahogy lesz. Aztán mégis egy mentő ötletem támadt. Legjobb, ha a gyereket egy darabig nem engedjük sehová. Majd elfelejti, akkor nyugodtabbak lehetünk. Elfelejtetni? De akkor miért volt minden? Nem bírom! Bele lehet örülni! Bűnösök vagyunk! Vagy nem? Ki segít? Ki ad helyes választ?

Megúsztuk, kislányunk ott nem beszél, ahol hallgatni kell.

A kálvária újra kezdődött. Itt van a kisfiam, aki 15 hónappal fiatalabb csak. Levelet küldtem újra Pestre. Őt is elfogadták a nagyszülők. Ők már 70 felé jártak akkor. Nekik kellett hordani a templomba oktatásra. A nehézségeket fokozta, hogy egyik testvérem, aki szintén tanító volt más vidéken, ugyanezt az utat járta. Ő is adott egy kisfiút a nagyszülőknek. Így legalább egy strapával ez is megoldódik. Szegény szüleim, hogy is bírták két hónapig!

Újabb siker volt. A Jó Isten ezt is megadta. Rettgettünk hetekig, hónapokig. A gyerekek hallgattak. A Jézuskát csak itthon emlegették. Mi büntudattal kijátszottnak éreztük győzelmünket. Az idő haladt.

Tettük az iskolában a férjem is, én is dolgaikat. Ő már iskolavezető lett. Rendeztük az ünnepélyeket. Hol Lenint, hol a szabadságot ünnepeltük. Seregszemlékre vittük tanítványainkat. Kisdobosokat avattunk. Tettük a nagy fogadalmakat, és mondtuk a nagy esküket. Így teltek éveink. Ha jött a nyár, utazgattunk a kis trabantunkkal. Első útjaink mindig egy-egy templomba vezettek, ahol élesztgettük hitünk csíráit. Gyóntunk, áldoztunk, vigyáztunk, hogy fel ne ismerjenek.

Így ették egymást az évek. Közben kislányunk 8. osztályos lett, a fiunk hetedik. Ilyenkor szoktak bér málkózni a gyerekek. Ez is szükséges. Ha kollégiumba kerülnek városba, ez már nem jöhet szóba. Újra kezdődtek az álmatlan éjszakák. Merre induljak? A nagyszülők már nem éltek ekkor. Szerencsére Rákoscabán élt egy fiútestvérem. Nem volt pedagógus. Az ő kislánya is ilyen korú volt. Levelet írtam neki. A válasz hamar megjött. Náluk lesz bér málás, ott az én gyermekeim is felvehetik a szentséget. Kikötés az volt, hogy a tananyagot tudni kell. A posta hozta – vitte a bér málási tananyagot. Itthon tanultunk. Már nehezen ment a kamaszodó gyerekeket olyanra tanítani, ami csak itthon fontos. Ezt a tudást az iskolában nem kérdezik. Sok-sok fáradtságos est telt el a csukott ajtók mögött, amíg átvettük a hittankönyvet. Mehettünk a vizsgára. A bér málás csodálatos volt. Látni gyermekeinket a

sorban, az oltárhoz közel. Azt éreztem, hogy ez életem legszebb napja. Isten ezt is sikerrel koronázta. Most már értelmesek voltak, nem kellett félnem, hogy kibeszélik.

Fejlődni kellene hitben. Küszöbön a kamaszkor. De hogyan? Hol? Merre?

Így köszönt rám az 1975-ös év. Kamaszodó gyermekeim mellett igen vágytam egy harmadik gyerek után. Újra átélni az anyaságot – de jó lenne! Tépelődtem. Hogyan fogom megoldani a sok szülői feladatot vele? Inkább nem kell!! De a vágyam legyőzte a nehézségeket. A Jó Isten hozzásegített. Újra szívem alatt volt a gyermek. Csodálatos kilenc hónap telt el. Testileg, lelkileg hozzákészültem a fogadásához. A kilencedik hónap utolsó négy napján elhalt a magzatom. Halva szültem meg 3kg-os fiúgyermekemet. Iszonyatos volt a tudat. Az orvosi vélemény semmi kórósat nem talált. Éppen ezért nem tudtam beletörődni. A babakocsiktól menekültem. Orvosom tanácsára újra megpróbáltam.

A Jó Isten meghallgatta kérésemet, mert egy évre rá egészséges kislánynak adtam életet. Ekkor hitte el a környezetem, hogy valóban kívánt gyerek volt, és nem véletlen, ahogy suttogták a hátam mögött.

A nagyobbik kislányom ekkor már 18 éves volt, ő intézte el, hogy Kaposváron a Nagytemplomban a kórházból való kijövelelem napján kereszteljük meg a babát. A kórházból a 6. napon engedtek haza. A taxival egyenesen a templomba mentem, ahol az akkor restaurált templom árkádjá alatt bemutattam várva-várt gyermekemet a Szűzanyának. Ezután a sekrestyébe vittük, ahol déli 12 órakor megkereszteltük az újszülöttet. Ezt éreztem biztosnak. A 3 km-re lévő falumból hátha nem tudok bejutni keresztelni, Uram Isten! – talán meg sem marad. Hála Istennek, ma már szép nagylány. 15 éves, életünk szemefénye.

Eközben a nagyobbik kislányom elvégezte a Tanítóképző Főiskolát Kaposváron. Mint általában minden leány, ő is bejelentette, férjhez megy diplomaosztás után. Nem túlzottan örültem, de mit lehetett tenni? Húsz éven felül volt már.

Újabb gond nehezedik ránk. Hol fognak esküdni? Milyen a fiú szándéka? Már a szűk családban is három pedagógus volt. Ő, az édesapja és én. Aztán szép esküvőt rendeztünk. Falun éltünk, első gyermekünk volt, így hát egy kicsit meg is adtuk a módját. Már anyagilag is megtehetjük. Egyedi ruhája volt. 80 fős vendégsereg is hivatalos volt, inkább rokonok, mint falubeliek. Persze az esküvő tanácsi volt ekkor. Majd néhány hét múlva újra levelet írtam Budapestre. Segítsetek testvéreim, hogy egy szerény egyházi esküvő is megoldható legyen! Levelek váltották egymást. Az iratokat beszereztük, s újra utaztunk fel Budapestre. Délután megtörtént a számomra is csodálatos esemény. Igaz szerény volt, már nem volt velünk hófehér ruha, csak olyan egyszerű.

Egy év után megszületett az első kis unoka. Lassan már fél éves volt, s még nem volt megkeresztelve. Óvatosan szóvá is tettem. A vöm elhúzta a száját. Ráérünk még – mondta. Hogy kislányom nekem is, és szívének is eleget tegyen, kaposvári lakosként valahogy Mosdósra került a keresztelés. Lelkem megnyugodott. Szóval ebbe már nem nagyon szólhattam bele. Külön család volt. Két év múlva megszületett a második unoka is. Itt erőszakosabb voltam. Én jelentettem be a toponári plébánián, hogy a 6 hónapos gyereket szeretnék megkeresztelni. Ekkor már 1981-et írtunk.

Közben a fiam is megnősült. Itt is szép, díszes esküvőt tartottunk. Neki is kijárt. Az új rokonság vallásos volt. Talán ők segítenek, hogy utólag megeskessék őket. Most Győrbe utaztunk. Menyem óvónő volt. Már négy pedagógus volt a családban. Senki sem tudta meg, hogy a Győri Székesegyházban ők is egyházi esketésben részesültek. Újabb megkönnyebbülés volt rajtam.

Időközben kicsi lányom, a harmadik gyermekem is elérte a hatodik életévét. Fel kellene őt is készíteni a szentáldozásra. Újra a nagy kérdés. Hol? Merre? Ki fog ezúttal segíteni? Ki áll velem szóba? Melyik parókiára kopogtassak be? Újra a testvérekre gondoltam. Ment a kérő levél Budapestre. Egyik mérnök sógorom vezette a lerombolt pestszentimrei templom toronyépítését. Ő be tud juttatni plébánoshoz e szokatlan kéréssel. De ők is ragaszkodtak a

törvényeikhez. Rendszeres templomba járásnak, hittanóráknak kell megelőznie, akinek ilyen igénye van. Sikertelenül vágytam, hogy kicsi lányomat én, magánúton készítsem fel. Ha sikeresen levizsgázik májusban, ő is lehet elsőáldozó.

Itthon újra nekiláttunk vele is. Igaz, már volt hittankönyv. Pesten kaptam egy példányt. De jó volt! Ebből tudtam, hogy az ő korosztályának mennyit lehet tanítani. Jól és könnyen tanult. Persze, vele is elővigyázatosnak kellett lenni. Kértük, hogy ne árulja el senkinek.

Elérkezett az időpont. Meg lehetett már venni a kis fehér ruhát. Anyagot vettem. Fehér ruhát ekkortájt nem árultak. Ki is vett volna ilyesmit? Az anyagból szép kis ruhát varrt majd a menyecske lányom. Varrónőhöz nem lehetett menni. Gyanút fogna.

Jézus Mária! Kaptam észhez! Kisdobos is lesz azon a héten! Számvetés következett. Hogyan is? Fátyol, koszorú, kisdobos kék nyakkendő, fehér ing, derékszíj. A többi egyforma. Zokni, szandál – az jó mindkettőhöz. Nem kell külön venni. A vásárlás megtörtént. Te jó Isten! Csaptam össze kezemet, mikor itthon kipakoltam. Csak valaki meg ne lássa! Jó ügy! Én voltam a hitoktató is, meg a kisdobos avató is. Hű, milyen kétszínűség! Lehet ilyen egy pedagógus? Ma már tudom, hogy lehetett. Sajnos!

Túl voltunk mindenem. Talán nyugalmasabb idő következik. Reménykedtem. Éveimet számolva 46 éves lettem. Az idő járt. Hiányérzetem támadt önmagammal szemben is. A család nagy lett, sok gond és probléma adódott. Ki segít ennyi bajt megoldani, ha nem Te, édes Istenem?

Elutaztam egy közeli nagyváros templomába. A csendes, félhomályos templom nyugtatóan hatott rám. Eszembe jutott Édesanyámtól egy versrészlet:

„Uram, jó nekünk itt lenni, a Te hajlékodbán.”

Megpihentem, mire kezdődött épp a szentmise. Te jó Isten! Nem értettem! Magyar szöveg! Nem is hallottam még! A hívek énekelték a Miatyánkot! Én csak füleltem és kapkodtam a fejemet a sok új hallatán, és nem értettem semmit. Húsz–harminc év telt el gyermekkorom óta.

In nomine patris ...változott át. Most magyar lett! Az oltár, a pap a hívekkel szemben áll. Megfordult a világ? Nem értek semmit. Szégyelltem magam. Sírni tudtam volna, hogy ide jutottam. Hogy lehet ezt megtanulni? Pótolni? Ki segít? Hol mondják meg, hogyan kell? Mit fog szólni a pap, ha megkérdezem? Hol volt maga eddig? Gyáva lélek!

Igen, én az vagyok! Persze, könnyű volt annak, aki templom mellett lakott és más hivatást választott, mint a pedagógia. Mit tegyek? – forgolódtam éjeken át. Már tudom! Autónk van. Meg kell tanulni 46 évesen autót vezetni, hogy az Isten házába eljuthassak hetente legalább egyszer.

Hajnalokban keltem, tanultam a számomra nehéz szabályokat. Nehéz volt. Érzésem alig volt hozzá. Mi az a kardántengely? Sosem hallottam. De muszáj! Különben nem érem el a célomat. Elérkezett a vizsga napja. Imádkoztam, hogy Istenem segíts! Sikertelenül. De vissza volt még a vezetés. Első vizsga – nem sikerült. Második vizsga – nem sikerült. Harmadik vizsga – nem sikerült. Marcaliban a vizsgapálya a templom mellett van. Istenem, segíts! Szentlélek Úristen! Áraszd reám kegyelmedet! Sikertelenül!

Aztán alig féléves otthoni gyakorolgatás után elindultam kislányommal Somogyvámosról Kaposvárra. Meglátogatni az ott lakó lányomat. S ott elmegyünk templomba.

Az úton hat éves unokám baktat már a templom felé. Nagy hittankönyv a kezében, hosszú rózsafüzért csavart a csuklójára – ahogy az idős néniktől látta.

Drága kis gyermekem! Te ebben a nagy hóban egyedül mész templomba? Igen – mondta. Istenem! Ez nem lehet! A többi kezét fogták a szülők, nagyszülők. Ezután majd én fogom a kezét. Határoztam, ide járunk ezután templomba! Már hárman voltunk. De jó így együtt. Így jártunk több évig. A kedves Lóth József plébános befogadott hívei közé.

Kislányom 13 éves lett ekkor. Készültünk a bér mállkozásra. Már 1988-at írtunk akkor. Valahogy már nem féltünk annyira. A sok műsor a televízióban sugallt valamit.

Jé! Csodálkoztunk el. Karácsonykor angyalok, betlehemi jászol a TV-ben. Mi történt itt? Már nem kell a Szabad Európa recsegő hangján kiszűrni a Mennyből az angyalt!

1989 karácsonyán elmentem éjféle misére. 3 év elmúlt, hogy nem láttam kis falunk templomának belsejét. Istenem! Mit szólnak az emberek? Az egyik üres sorba beültem. Nem szólt senki. Természetes lehetett? Talán... 1989. októberében nehéz volt kivárni az országgyűlési időszakot. Bízunk, talán a javunkra fordul... Megszületett a határozat. Vallásszabadság!! Istenem, el merjük ezt hinni? Hányszor mondták már! Döntöttem! Akár igaz, akár nem, nekem ezen túl az lesz! Minden vasárnap elmegyek kislányommal a templomba. A férjem evangélikus. Ő majd oda megy. Így döntött a család.

Azóta két év telt el. Lelkem felszabadult. Boldogan járunk templomba, ahol találkozhatunk Istennel, régi tanítványaimmal és idős ismerőseinkkel. Egy régi tanítványom meg is kérdezte tőlem: Tanító néni, hogy-hogy maga megtért? Fájt a kérdése. Röviden csak annyit mondtam: Így jó nekem is.

Azóta imám központja az a mondat: Istenem, jöjjön el a te országod!

Megbízást kaptam az alsó tagozatos hitoktatásra iskolánkban. Nagyon megtisztelő volt számomra. Az első hittanóra olyan izgalommal telt, mint 37 évvel ezelőtt, amikor itt kezdtem el 18 évesen tanítani. Sokat kellett tanulnom, a hittanórákra felkészülnöm. Ezek az együttlétek a gyerekekkel felemelően szépek. A létszám már a duplájára emelkedett. A gyermekek beszivárognak az óráimra. Tágra nyílt szemmel figyelnek, hallgatják Jézus életét. Most, húsvétvasárnap négy 1 éves gyermeket kísérem az oltárhoz, akik felvették a keresztség szentségét. Emellett még sikerült egy délutáni bibliakört is megszervezni a felsőtagozatosoknak. Már olyan sokan vannak, hogy alig tudok helyet adni nekik. Bekapcsolódtunk az egyházi életbe. Felelevenítettük a pünkösdlő szokásokat, a betlehemes játékokat, amit Isten házában játszunk el. Munkámat elfogadták.

55 éves lettem. Időm lejárt, sokszor fohászkodom. Istenem, adj még egy kis időt, hogy munkálkodhassam szőlőskertedben. Úgy érzem, hogy nagy szükség van a munkámra. Még nem szabad elmennem. Nincs még, aki helyettem tudná tenni a feladatokat. Pedig de nagy szükség lenne a nálam fiatalabb, teherbíróbb, tettekre kész emberekre!

Hangom elgyengült. De még vinni kell.

Borzasztó hír érkezett. 51 éves kollégámat váratlanul tegnap érte a halál. Naplója az asztalán maradt kijavítatlan füzetekkel. Osztálya árva lett.

Magamra gondolok. Istenem, még ne szólíts! Sok még a tennivaló. Sokat kell még pótolni.

Nem számít már, ami mögöttem van. A jövő a fontos!

Adj világosságot és mutass felé utat!

Kedves jó szüleim...

A következőkben egy 20 éve meghalt orvos levelét adjuk közre, melyet 1950-ben írt szüleinek, mikor azok nyugdíját az állam megvonta, s attól kezdve teljes egészében fiúk anyagi támogatására szorultak.

„Kedves jó Szüleim, Édesapám és Édesanyám!

Köszönöm, ezerszer köszönöm mindazt a jót, amit velem tettetek.

Köszönöm, hogy őseik, szüleik, minden tanítójuk és nevelőjük jó szavát meghallgatták, nemes példáját felfogták, hogy életükben a sok lehetőség közül legtöbbször a jót választották,

s az igazsághoz alkalmazták magatartásukat, szüntelen keresve, kutatva is azt, ha mindjárt lemondással, keservvel és megpróbáltatással járt is együtt annak szolgálata.

Köszönöm, hogy az ősök biológiai, testi, lelki, erkölcsi kincseit nem herdálták el, nem kibébitették, hanem ahogy lehetett, még gyarapították magukban.

Köszönöm, ezerszer köszönöm, hogy tisztán őrizték meg életüket ifjúságukban, hogy a házasság szent kötelékében egyesültek, s annak nemcsak örömeit, hanem keresztjeit is hordozva vállalták a gyermekáldást, nemcsak nővéremet, fivéreimet, hanem negyediknek még engem is (később egy ötödik gyermekük is született).

Ezzel Isten legirgalmasabb tervét, hogy engem létrehozson, s hogy lelkem teremtésében kegyes tetszését lelje, alázatosan előkészítették.

Nagyon hálásan köszönöm s ezen legfőbb jómért, hogy vagyok, hogy lehetek, Istent, a végtelent megismerhetem, megszerethetem, örök dicséret, dicsőség és hála a teljes Szentháromságnak, köszönetül magasztalja bennem minden az Úr szent nevét!

Köszönöm, hogy testi betegségekben, melyek nem egyszer alkalmasak voltak életem kioltására, szüntelen gonddal, erőfeszítéssel megőriztek az életnek, s ezzel a gazdagabb, teljesebb istenismeretnek.

Köszönöm, hogy már gyerekfejemet a jó rokonsággal és tanítóimmal együtt arra irányították, aki egyedül Van, aki az egyedüli Érték és Mérték, s hogy elnyomorodásomban hatalmas áldozattal, lelkes bizalommal elvittek a minden kegyelmek közvetítőjéhez, a Szeplőtelenhez, s annak Siloe tavában megmerítettek. (1914-ben járásképtelenséget okozó bénulás miatt Lourdes-ba zárandokoltak édesapjával és pap nagybátyjával.)

Köszönöm, hogy amikor nem mutatkozott bennem azonnal a testi változás, hittek, s így eljuttattak a testi gyógyulás csodája helyett a sokkal nagyobb lelki kincsekhez.

Köszönöm, hogy olyan iskolába járatlak, olyan tanítót, hitoktatót állítottak mellém, aki a Mértéknek választottja volt. Köszönöm azt az iskolát, melynek hagyományaiban, erényes levegőjében még apám és pap nagybátyám is nevelődött.

Köszönöm édes szüleim, hogy az önzés legyőzésével szüntelenül akarták a megértést s ezzel oly sok békét, szeretetet, meleg Karácsonyt varázsoltak körénk, s hogy oly sokszor, oly buzgó igyekezettel eltakarták a rögös utakat, a megoldások nehézségeit, a disszonanciákat.

Köszönöm az egészséges, derűs, napfényes otthont, a hegyi levegőt, a diáktanyát, a gondosan kiválasztott barátokat, a szüntelen örökdedést, a jólétet, a fegyelmet, az emlékekben oly gazdag gyermekkort, a nyaralásokat, a jó, vallásos, derék szolgálókat, Mari tantit és anyni mást.

Köszönöm az igyekvést a tanításra, a zene elemeit, a jó könyveket és a nevelő játékokat, a szükséges erélyt, s ha kellett, az elnézést.

Köszönöm a tanítást és a tovább-tanítást, hogy nem fáradtak el az egyre újabb erőfeszítésekben és terhekben, az ösztönzést, a tanulás legfőbb előfeltételét, a rendezett, munkás, pontos, soha nem lankadó, folyton tervező és újrakezdő életüket. Köszönöm az egyenlő elbánást, hogy soha nem tudtuk – még ma se tudom – kit szerettek jobban?

Köszönöm mindazt a jót, amit a rokonok, ismerősök, testi, lelki, anyagi kincseiből jutattak számunkra, köszönöm az erkölcsünk megjavulásáért szüntelen aggódásukat, példamutató szorgoskodást a szociális társadalmi életben. (Édesanyja alapította a Pécsi Prohászka Ottokár Szociális Otthont, két testvére pedig a Pécsi Lelkigyakorlatos Házat.)

Köszönöm a rendezett imádságokat, a hitemet, a templom és a vasárnap tiszteletét, a mindennapi Szentmisét, a legméltóságosabb Oltáriszentség iránti áhítatot, a szüntelen érdeklődést ügyeim, kedvteléseim, sikereim iránt.

Köszönöm együttérzésüket bajaimban, erősségüket gyengeségeimben.

A testvérek közül, ha lehet lépcsőket állítani, én kaptam a legtöbbet. Orvos lettem, s így, ha az emberek nálam keresve valamit, testi-lelki gyógyulást, szeretetet találnak, úgy azt Isten után jó szüleimnek köszönhetik.

Óh, és köszönöm én is, amit immár adhatok!

Soha nem hallottam, hogy sok, pedig 25-27 éves koromig szinte mindent s még máig is annyi mindent csak kapok. Köszönöm mindazt, amivé lettem és lehettem. Köszönöm, hogy látok, hogy értek, hogy ítéletem van, hogy ma már néha én is tudom választani a jót és a legjobbat.

Köszönöm magyarságomat, ember- és hazaszeretemet, természet- és honismeretemet, jártasságomat a múltban, társadalmi helyzetemet, s hogy oly kevés baj ért az életben.

Köszönöm életem társát, a jó, boldogító feleségemet, tökéletes kiegészítőmet. Hány évtizedig készítettek a helyes választásra, mily nagy gondotok volt a jó társaság gyakorlata. Köszönöm gyermekemet, az emberélet rendkívüli megbecsülését, a „ne ölj” szörnyű félelmét. Gyermekemben hány szavatok, biztatásotok, éjszakátok él s a belőle származó öntudatomban, boldogságomban!

Köszönöm az évtizedes családi életem minden gondjában, bajában, nehézségeiben szüntelen segítségüket, a ma is egyre tartó testi, szellemi erőfeszítésüket, iránymutatásukat. Köszönöm panaszaim meghallgatását, hogy még mindig engem kímélnek, s ha van keresztem, még most is szívesen hordozzák velem.

Köszönöm!

Oh, mily kicsiny, rövid ez a szó, s mily csekély a tartalom!

Még mi mindent kellene felsorolni, de teljességre emberi erő úgysem törekedhet. Istené a jutalmazás. Őhöz fohászok köszönetért. Kérem Uramat, Teremtőmet és kegyes Gondviselőmet, hogy jó szüleim legszebb jutalma, legőszintébb köszönetem abban legyen, hogy bennem és általam minden szavuk, jótettük éljen tovább felebarátaim javára, magamnak semmit meg nem tartva, minden képességem, minden időben legyen a rászoruló embereké, családomé, testvéreimé s dicsőítse a teljes Szentháromságot, akiben majdan jutalmul találkozunk kell, az Örök Atyában, a Fiúban és a Szentlélekistenben, Amen.

Zsiga Fiúk”

(Rendelkezésünkre bocsátotta Dr. Zsolt Zsigmond fia.)

1928-ban születtem...

Szendrey Zoltán

1928-ban születtem Dunapatajon, majd Hartán nőttem fel. 1944 augusztusában a front közeledtére menekülnünk kellett, s Hartáról egy dunántúli kis faluba, Kocsra költöztünk. Itt dobolta ki a falu dobosa, hogy október 14-én a 15-18 éves fiatalok jelenjenek meg a Községháza előtt. Odamenet láttuk, hogy az utcában 10 katonai gépkocsi sorakozott fel. Mondta az egyik tiszt úr, hogy gyerekek, gyertek ide, szálljatok fel a gépkocsikra. Gondoltuk, megünnepeljük a világot látni. Komáromba vittek, az Igmándi erődbe, s 16 évesen a 28-as III. Kiegészítő tüzér zászlóaljhoz kerültem. Két hét gyorsképzést kaptunk, majd felesküdtünk a Magyar Haza védelmére. A kiképzés után kikerültünk az ágyukhoz. Míg itt voltunk, le is lőttünk 34 darab amerikai LIBERÁTORT. Én is megkaptam a tűzkereszt kitüntetést. Mondtam is, ezután csak a fakeszt jöhet. 1945 januárjában, ahogy a front a komáromi erődhez közeledett, felvettük a nyúlcipőt tisztjeinkkel együtt és irány ágyúinkkal együtt Ausztriába. Itt a tisztjeink feloszlattak minket, s ki-ki gyalog indult tovább. 1945. május 9-én Leonsfeldnél amerikai fogságba kerültünk. Itt kb. 200-an voltunk magyarok, férfiak és nők. Rendesen bántak velünk. 1945. június elején megkaptuk a szabadulólévelünket, s autókkal és többnapos élelmiszerrel elindultunk haza. 4-5 nap után elértük az orosz zónát. Itt az orosz hadifogolytáborba orvosi vizsgálat címén háromszoros szögesdrótkerítés mögé zártak. 1945.

június végén áthajtottak bennünket Göfritzbe, s itt lassan kezdtek bevagónírozni, mint a marhákat. Gatyára kellett vetkőzni, s ha megálltunk valahol, lehívtak egy-egy embert a kocsiból és lelőtték, mondván, hogy meg akart szökni. Egy nap egyszer kaptunk enni, azt is este. 1945 késő szeptemberében értünk a Szovjetunióba, Ukrajnába. Itt már nyitott szérűkben laktunk, reggelre mindig többen megfagytak. Naponta vitték lovas kocsival a halott katonákat egy közös sírba. 1945. október elején megszületett a rendelet, hogy a 18 éven aluliakat és a 60 éven felülieket haza kell engedni. Mivel én csak 17 éves voltam, megkaptam a szabaduló papíromat. A nevem oroszul volt ráírva. 1945 novemberében gyalogosan átkeltünk a Tiszahídon Máramarosszigetre, a Határvadász laktanyába, onnan aztán nyitott marhavagonokban levittek Szegedre. 1945. november 16-án vonattal elutaztam Tatára, innen gyalogosan mentem haza Kocsra, a szüleimhez. A borzalmakról nem írtam, amiken keresztül mentem, főleg az orosz fogságban. Én aránylag három kisebb sérüléssel átvészeltam a háborút, de nagyon sok fiatal levante bajtársam halt hősi halált a magyar haza védelméért.

Őszi délután volt...

Nagy Lászlóné

Őszi délután volt. Óriási robbanás rázta meg a házunkat. Kicsit magunkhoz tértünk, kinéztünk az ablakon. Látjuk, hogy a Margit-híd felrobbant.

A harctér közeledik. Pár nap múlva szüleink elszánták magukat és egy svéd védettség alatt lévő intézetbe adtak, apácákhoz Budára. Így mi gyerekek harc nélkül vészeltük át Budapest ostromát. Mivel a légiriadók sűrűsödtek, szüleink 6 hetet töltöttek a pincében. Egyszer látja anyám, hogy a szomszéd házban oroszok vannak. Megkönnyebbültek. Egy szobánkon maradtak meg az ablakok, oda tolmácsok jöttek lakni. A földszinten orosz parancsnokság volt, így a mi házunkba nem jártak a rabló csapatok.

Nagyapámék háza megsérült, a lépcsőházat lebombázták. Apa kölcsönök után szaladgált. Sikerült felépíttetni, kijavíttatni rengeteg fáradtsággal. Ki is adta a lakásokat. Mikor már jövedelme lett volna, akkor államosították.

A nyarat Irmus néninél töltöttük tanyán. Irmus néni nálunk Budapesten töltötte az ostromot. Nagyon jól tudott főzni. Anyát is megtanította, mert ő addig nem kellett, hogy házimunkát végezzen, volt szakácsné és mellettünk gyereklány. Háború után minden munka rászakadt, de megbirkózott a feladatokkal.

A tanyán nagyon jó hűvös volt nyáron, esténként társasjátékoztunk. Irmus nénit kuláknak minősítették, később becsukták valami mondvacsinált ürügy kapcsán, másfél évet ült Baracskán. Az egészsége eléggé megromlott. Később Budán élt egy rokonnál, majd a tsz-nél dolgozott, ahol egy szobácskát a rendelkezésére bocsátottak.

1951. június 17. reggel öt óra, csengetnek!

Hozták a kitelepítési végzést. Másnap reggel jönnek értünk, 24 órát kapunk a pakolásra, aztán visznek Mezőberénybe. A vonat lassan döcögött és sokáig ácsorgott. Útközben nem volt szabad leszállni a vonatról.

Este kilenc óra tájban érkezünk meg Mezőberénybe. Lefeküdtünk az árok mellé és aludtunk reggelig. Reggel anyámmal mi gyerekek bementünk a megjelölt címre. A háziasszony kétségbeesetten és erélyesen tiltakozott az invázió ellen, hogy önála már három család lakik, többet nem vállal. Mi gyerekek ott maradtunk, a háziasszony kiment anyával a pályaudvarra, hogy tiltakozzon az ott intézkedő tanácsstagok előtt. Azok rögtön elintézték: Hát akkor menjenek szembe, a nyolcasba.

A háziasszony, az öreg Braun néni láthatóan kellemetlenül lepődött meg, de rögtön kijelölt számunkra egy udvari szobát, meg egy nagy konyhát. Kitakarítottuk a szobát, berendezkedtünk.

Négyen voltunk testvérek, Ida 14 éves volt, kitűnően tanult, ősszel gimnazista lett volna. Én 12 éves múltam, öcsém 10 éves, Lilla pedig 3 éves volt. Reggel lehetett menni, dolgozni a gazdaságba, borsót szedni. A borsóföldön a gaz ellepte az embert, nagyon jól el lehetett bújni benne. Mi gyerekek gyerekbrigádban dolgoztunk. Gábor bácsi volt a vízhordó. 83 éves volt. A föld szélén hadonászott a botjával és kiabálta: Ki parancsol vizet? Aki szomjas volt, odament inni. A társaság nagy részének fogalma sem volt a mezei munkáról.

Egyik éjjel jöttek ellenőrizni, hogy megvagyunk-e? Zörgettek. Apám kinyitotta az ajtót. A rendőr rámordult: Ki maga? Apa szó nélkül elővette a kitelepítési végzést, olvassa el, mondta. Bő két évig tartott a kényszerlakhelyhez kötöttség, kétszer jöttek éjszaka.

Laci és én iskolába jártunk. Nagyon szerettem a berényi iskolát és az osztálytársakat. Nagyon jó tanáraink voltak. Az ének tanárunk többször behozta a hegedűjét, és a Bánk bánból énekelt.

Ekkor még sok gyerek járt templomba, nagy részük református volt. Apa beíratott hittanra. Aki nem volt beírva, azt kiküldték, egy tanár beült a hittanórára és hallgatta. Az utolsó hittan órán Lipcsei Gábor református lelkész arról beszélt, hogy régen a keresztyének vére mag volt. Ha üldözik is azokat, akik hisznek, a hitet nem lehet megsemmisíteni.

Aztán jött a békekölcsön jegyzés önkéntes alapon. Nekünk szerencsénk volt. Apámat az elején hívták be, és amikor megkérdezték, hogy mennyit kíván jegyezni, azt felelte: Tavaly száz forintot jegyeztem, most megemelem száz százalékkal. Akkor szó nélkül belenyugodtak.

Nagyon szerényen éltünk, de Isten gondoskodó szeretetét sokszor megtapasztaltuk. Az orvos többször küldött ennivalót, késő este, sötétben, hogy meg ne lássák. A papné is hozott ünnepi kalácsot. Befejeztem az iskolát, elég jól tanultam, de X-es volt a származásom, ezért sehova nem vettek fel 1953-ban. Jártam kapálni az állami gazdaságba.

Később Békéscsabára kerültem dolgozni egy árvaházba. Egy diakonissza, Mária néni volt a főnököm. Sok mindenre megtanított. Itt ismertem meg Fekete István könyveit.

Legtöbbünknek az a feladatunk, hogy tegyük szebbé a körülöttünk élők életét. Ha szegények is vagyunk, a jó szó is vidámmá teheti az embert.

1956 októberében...

özv. Gyulasi Jánosné

1956 októberében, az egy évtizede még ellenforradalminak tanított időben járunk. Magyarország megpróbálta a függetlenség útját járni. Ezekben a napokban a rádió folyamatosan tájékoztatta a népet, hogy mi történik az országban, de főleg Budapesten. Kaptuk a hírt, hogy a fővárosban nincs ennivaló, a pincékbe menekülve, rettegésben töltik napjaikat a pesti polgárok, és a függetlenségért, a kommunista vezetés ellen harcoló, sokszor tizenéves fegyveresek is éheznek. Ugyancsak hiányoznak az alapvető élelmiszerek a kórházakból, az életük veszélyben forog.

Egyik reggel a falumban a hangosbemondó felkérte a lakosságot, hogy mindenki lehetősége szerint hozzon élelmiszereket a budapestiek megsegítésére. Ki is jelöltek a főút mellett egy nagy házat, és oda hozta a lakosság az élelmet. Hoztak is mindent, tyúkot, kacsát, libát, több száz tojást, több mázsa krumplit, babot, lisztet, gyümölcsöt. Másnap korán reggel 20-25 asszony látott neki a baromfi megpucolásának, a férfiak nagy üstökben forralták a vizet és segítettek a csomagolásban. A járásból jelezték, hogy este hat órára itt lesz két teherautó

katonákkal, ők viszik Budapestre az élelmiszert. Mi igyekeztünk kész lenni a csomagolással, hogy mire ideérnek, csak rakodni kelljen. Hatra megérkeztek a teherautók, tetejükön fehér és nemzeti színű zászlókkal. A teherautóról hét fiatal, húsz-huszonkét éves kiskatona szállt le, állig felfegyverkezve. Nagyon örültek, hogy ennyi élelmet összeadott a falu népe. Egy-kettőre meg is pakoltuk az autókat. Mindenkitől elbúcsúztak, megköszönték a segítséget. Az induláskor az asszonyok kiabált utánuk, hogy vigyázzanak magukra és a fegyvert ne tegyék le, amíg nem győznek. Ők már távolodóban az autókon állva a fegyvereket magasba tartva integettek vissza. Mi, anyák úgy éreztük, hogy a gyerekünket engedjük el egy távoli, bizonytalan útra. Budapest népe mindig számíthatott a falun élők segítségére. Másnap reggel halljuk a szomorú, tragikus hírt, hogy az élelmet szállító két autót Sárbogárdnál az ÁVO-sok feltartóztatták, és a hét fiatal katonát agyonlőtték, az élelmet elkobozták. Kegyetlenül ért véget fiatal életük. A nagy lelkesedéssel összehordott segítség így nem juthatott el a rászorulókhhoz. Falunk népét nagyon megrázta a szomorú hír. Sajnálunk ismeretlenül is azokat az édesanyákat, akiknek gyermekei voltak. A falunkban élő egyik család gyermeke is Budapesten feküdt kórházban abban az időben. Ott találta el a gyilkos golyó, a kórházi ágyon. A szülők életük végéig gyászolták és siratták elvesztett gyermeküket.

Hány és hány nem ismert szabadságért küzdő fiatal veszett oda abban a reménytelen küzdelemben! Ezek az emlékek, gondolatok előhózzák bennem azt a kívánságot, hogy soha, de soha ne ismétlődjön meg az 1956-os év ősze, mikor az ország függetlensége további 34 évre elveszett. Tiszteljük és szeressük egymást, hogy soha többé ne folyhasson egyetlen fiatal vére sem hiába. Remélem, népünk nem felejt, és tisztelettel emlékezik az elesett ötvenhatosokra, akik életüket áldozták a magyar hazáért és népükért, egy jobb élet reményében. Emlékezzünk!

2. rész: Üzenetek

Ifjú barátomnak

Faltysné Ujvári Anna

Azt hiszed
 Ilyen a szép,
 Ez a nyugalom, és
 Ennyi a rend...
 Pedig ha ismernéd
 a sejtekből szőtt harmóniát,
 a végtelenbe fúló horizontot,
 az eszmék árnyéktalan üveghegyeit,
 az egek kékjét a vizeken,
 a vizek gőzét az egeken
 a csillagokat a szemekben
 a szemek fényét a csillagokon,
 az időt, – az illanót,
 a szenvedélyt, – a mardosót,
 a hősiességét,
 a reszketeg merészséget,
 a gyökeret
 s a lombot,
 az örömet
 s a gondot,
 meglátnád, a világ többet jelent,
 múltat, jövőt és jelent, -
 most elsüllyedt felhő az életed...
 a teljességről alkoss méretet!

Levél unokáimhoz

Fáber Miklós

Kedveseim! A máskor szokásos vidám hangnem helyett ezúttal komoly formában, komoly dolgokról szólnék hozzátok. Arról, amit a felnőttek életnek neveznek. Igyekszem úgy fogalmazni, hogy négyetek közül a legkisebb is megértse.

Nem kezdem Ádám-Évánál. Nem bizonygatom sem Isten létét, sem nemzeti hovatartozásunkat, hiszen megkeresztelt magyar emberek vagytok. A Ti számotokra a kereszténység és magyarság az a természetes közeg, amelybe beleszülettetek, amelyben éltek és fejlődtek.

És most nézzetek vissza az előző mondatra. Három aláhúzott kulcsszót találtak benne. A sorrendjük fontos. Először lettetek emberek, másodsorban keresztények és harmadszor magyarok. Vigyázat: nem „másodsorban” csak keresztények és „harmadsorban” csak magyarok. Ugyanis embernek születünk, keresztényeké válunk – többnyire még pólás korunkban – és magyarrá nevelődünk. Ha jól nevelődünk, akkor magyarként vagyunk keresztények, és keresztényként magyarok. Mindhárom mivoltunk családod tételez föl, és család tudatot ad. A család pedig a szeretet színtere. A szeretet gyakorlásához ugyanis

közösség szükséges. Kell, hogy legyen "másik", akit szeretünk. Ezért értelmetlen volna a magán magyarság és a magán kereszténység.

A „másik” az, akin mérhetővé válik, helyesen gazdálkodtunk-e azzal a szeretet talentummal, amelyet mindnyájan megkapunk.

A mérlegkészítéskor – amint azt nagyon jól tudjátok – az Örök Bíró ezt fogja latra tenni: „éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok”.

Valószínűleg létezik egy SZERETET BANK, amelyben folyószámlánk van. Oda befizetünk, és onnan kapunk is. Nemegyszer kamatos kamattal. Tipikus példája ennek a család, ahol az előző korosztály a gyermekek áldozatos fölnevelésével több szeretetet „fektet be”, mint amennyit a gyermekeiktől visszavárhat. Ők aztán a „többletet” jó szívvel továbbadják. És ez így megy nemzedékről nemzedékre.

Ebben a szeretetláncolatban valaki előbb szeret. Pontosan úgy, mint az Isten-ember kapcsolatban. Ő előbb szeret(ett) bennünket. A végtelenül hatalmas Teremtő, a porszem pici emberkének fölajánlja szeretetét, és szabad akaratát tiszteletben tartva várja pozitív válaszunkat. És ha "nagy kegyesen" igent mondunk, akkor még meg is jutalmaz. Nem szűkmarkúan, hanem örök jutalommal.

Szinte hallom közbevetett kérdéseiteket:

– Hát ennyire csak a szereteten múlik minden?

– Lehetséges, hogy a szeretetet hirdető kereszténység háttérbe szorul a mai világban?

Igen: ennyire fontos. Sőt a legfontosabb: "arról ismerjenek meg benneteket, hogy szeretettel vagytok egymás iránt". Ami pedig a kereszténységet illeti, arról azt tudjuk, hogy 2000 esztendeje alatt egyetlen ellenségét sem tudta legyőzni. De valamennyit túlélte!!! Köszönjük meg az Úristennek, hogy keresztények vagyunk!

Lehetünk ilyen derülátók magyarként is? Hiszem, hogy igen. Mert bár egy fél évezrede csak csatákat nyertünk, háborúkat nem, mégis igazak Vörösmarty szavai: "Annyi balszerencse közt, s oly sok viszály után, megfogyva bár, de törve nem, él nemzet e hazán". A balszerencse külső adottság, a viszály sajnálatosan a mi bűnünk. Nem csupán a Krisztus-hívők közötti egységtörekvésre van szükség, de ideje volna meghirdetni a magyar ökumenét is. Micsoda távlatok nyílnának meg, ha megszületnék az egyetértés: családon belül, házon belül, a telekszomszédokkal, utcán belül, településen belül, országon belül. Vörösmarty írja azt is, hogy "egymást értve, boldogítva ily egy nép, minden vésszel bizton-bátran szembelep". Milyen szép is lenne...

Történelmünkben nagy ritkán előfordult az egyetértés egy-egy kegyelmi pillanata. Olyankor azonban mindig VALAMI ELLEN értettünk egyet és nem VALAMIÉRT. Ti is tudtok példákat: március 15-e 1848-ban és október 23-a 1956-ban. Az utóbbira – világtörténelmi következménye miatt – méltán lehetünk büszkék. Talán szerénytelen a hasonlat, de a 2000 évvel ezelőtt a rabszolgaságra épülő hatalmas Római Birodalom egy, a központtól távol eső zugában, Palesztinában elindult valami, és 300 év múlva a fölfuvalkodott óriás összeroppant. 1956-ban a népek rabszolgaságára épülő hatalmas Szovjet Birodalomnak a központtól távol eső zugában egy pici gombostút szúrtunk a fölfuvalkodott óriásba, és az 43 év alatt "leengedett", összeroppant.

Erre is utalva jelentette ki nemrégiben egy nyugati politikus: "a XX. század történetét Budapesten írták". Mert a vasfüggönnyel szétválasztott Európa újraegyesülése is innen indult el. De a XX. század történetének része a tudomány és a technika története is, amelyben nem csupán a viszonylag kisebb eredmények: a helikopter vagy a C-vitamin számít magyar eredménynek, de az új távlatokat nyitó atomenergia bölcsőjénél ugyancsak magyarok bábáskodtak, sőt az informatika és számítástechnika alapját képező matematikai meglátás is magyar agyban született. Széchenyi szerényen fogalmazott gondolatát, egy népnél sem vagyunk – mai szóval – alacsonyabb értékűek, az idő fényesen igazolta. Köszönjük meg az Úristennek, hogy magyarok vagyunk!

Legyünk büszkék is rá? Igen, legyünk. Ma sokan összekeverik a sovinizmust a nacionalizmussal. Az előbbi a más népeket lenézi, gyűlöli, és ellenségnek tartja, míg a másokat is tisztelő "egészséges" nacionalizmus – szebb és főleg magyarul kifejezett szóval: nemzetiesség – nem irányul senki ellen. Csupán azt jelenti: ismerjük, szeressük, védjük minden értékünket, ha kell, terjesszük, propagáljuk őket, örüljünk annak, hogy van belőlük bőven, és hogy mindez a miénk.

Természetes, hogy sok mindent kaptunk más népektől, de adtunk is. Egyéni elbírálásunk majd a szeretet mérlegén történik, de nem volna meglepő, ha a Történelem Ura ennek alapján minősítené a népeket is. Jó helyezésre számíthatnánk. Mert mi adtunk bőkezűen. Anyagiakat és szellemieket. Ételként Csallóköz és Bácska acélos búzáját, italként Tokaj "nektárját", a Vág és a Garam, az Ung és a Latorca, az Olt és a Zsil, a Dráva és a Száva hömpölygő vizeit. De egyebeket is: üde levegőt lehelő erdeinket, hósapkás hegyeinket, kincseket rejtő bányáinkat, történelemhordozó várainkat, kultúrateremtő falvainkat, városainkat. És szellemi javakat: a tudományok, a művészetek, az irodalom óriásait. Nem kell sorolnom, ismeritek őket.

Olyan adományokat, amelyeket az emberiség értéknek tekint, amelyek a SZÉP, a JÓ és az IGAZ fogalmkörébe tartoznak. Mi magyar keresztények még egy negyedik – a SZENT – kategóriájába tartozókat is magunkénak tudhatunk, a szeretet bajnokait: a szegényekért mindenét odaadó Árpádházi Erzsébettől, az életet fölládozó Apor Vilmosig.

Történelmünk itt a Kárpátmedencében 1100 éve nem könnyű. Valaki egyszer azt mondta, sok bajunkat a sors azzal kárpótolta, hogy mi vagyunk az egyetlenek, akik "Arany Jánost eredetiben olvashatjuk". Hát igen, le lehet ugyan őt is fordítani, de a fordítás mindig ferdítés. Csak mi értjük nem csak agyunkkal, sőt nem csak a szívünkkel, hanem minden sejtünkkel, molekulánkkal, génünkkel: mit jelent a "kopár szik sarja" és hogy "tikkadtszöcskenyájak legelésznek rajta".

Az elmúlt 1100 évben mi mindig a „nyugathoz” tartozónak tartottuk magunkat. Sajnos ők nem tartottak bennünket önmagukhoz tartozónak. Nem is voltak soha hálások. Még elismerőek is csak ritkán. Ne számítsatok rá – Kedveseim –, hogy a jövőben másként lesz. A Történelem Urára céloztam az előbb. Higgyünk abban, hogy Ő nem feledékeny. Őseink is benne bíztak "eleitől fogva". Legyetek ezért mindnyájan bizakodók. Nem csupán mint keresztények, mivel tudjuk, hogy a jó oldalon állunk, hanem mint magyarok is. Forduljunk egymás felé mosolygó arccal és mosolygó szívvel. Ne feledjétek: a borúlátás erőt von el, a derűlátás erőt ad: magunknak és egymásnak.

Kedveseim, mondandóm vége felé joggal kérdezhetitek, honnan "szedte" a Nagypapa ezeket a dolgokat. Alapjában véve két forrásból. Saját édesapámtól hallottam, valamint az alatt a nyolc év alatt, amit az Úristennek és szüleimnek köszönhetően a budapesti Bencés Gimnáziumban tölthettem. Mindnyájatoknál kisebb voltam, 4. "elemista" – így mondták régen a kis iskolát -, amikor egy vasárnapi ebédközben a szüleim és nagyszüleim arról beszéltek, hogy a Bencés Gimnázium bizony nagyon szigorú iskola. Szepegve megkérdeztem, miért kell majd nekem oda járnom. Apám rövid, de azóta is felejthetetlen mondattal válaszolt: "azért fiam, hogy emberebb ember és magyarabb magyar légy!"

Őt Ti már nem ismerhettétek, csak élete hú párját, akit Dédinek neveztetek. Apám kevészavú, bölcs, de vidám ember volt. Tanítását, tanácsait is sokszor humorba ágyazta. Kedvelt mondása volt: "Legyetek becsületesek, higgyétek el, abban a legkisebb a konkurrencia". Tréfásan mondta, de komolyan gondolta.

És, hogy mit tanultam 8 év alatt a bencéseknél. Könyvet lehetne írni róla. Helyette csak az ott sokszor énekelt Szent Benedek himnusz egyetlen sorát idézem: "Építsünk együtt Istennek országot". Mind a négy szónak jelentősége van.

ÉPÍTSÜNK, hiszen a XX. század második felében 4 évtizeden át rombolás folyt: a lelkekben, a hitben, az erkölcsben, még az anyanyelvben is. Marad Nektek is újjáépítő feladat.

EGYÜTT, hiszen összefogásra van szükség, az előbbieken említett, belülről fakadó igazi magyar ökumenére.

ISTENNEK, hiszen nem lehet egyszerre szolgálni Neki és a kíméletlen "Mammonnak". Nem akarhatjuk, hogy az Istent nem imádó materializmus helyét, a pénzt viszont nagyon is imádó materializmus foglalja el.

ORSZÁGOT: a földi országot és Isten országát is, amelyről Jézus azt mondta: "bennetek van". Mert a bennünk épülő isten országa tudja jobbat, szebbet, emberibbet – és egyúttal magyarabbat is – tenni a földi hazát.

Kedveseim, legyetek ennek a jövőformálásnak építő mérnökei és kétkezi munkásai. A XXI. század kezdetén ezt kéri Tőletek, Értetek és egyúttal a Ti gyermekeitekért, unokáitokért.

Szeretettel: a Nagypapa

Kedves kis unokám, Móni!

Radványi Hajnal

Nos, mielőtt rám trombitálnának, szeretnék ellátni útravalóval. Bár egy hindu bölcs azt mondta: az emberre az a legjellemzőbb, hogy semmiből sem tanul, én mégis megpróbálok néhány dolgot belopni a fejedbe.

Az életben mindenki elérkezik egy olyan ponthoz, amikor személyes döntést kell hoznia. Te már elég bölcs és érett vagy ahhoz, hogy kialakítsd életszemléletedet.

Aki hisz Istenben, annak minden könnyebb, mert tudatosan jó, a hitetlen, de jó ember nem is sejti, hogy olyan erkölcsi törvények alapján cselekszik, amelyeket ugyancsak Isten oltott a szívébe. Tanuld meg ezt a mondatot: Legyen meg a Te akaratod. És még tedd hozzá: Nem azért, mert hatalmas vagy és ellened nem tehetek semmit, hanem azért, mert tudom, hogy a javamat akarod. Az első mondatot az ész diktálja, a másodikat a hit. Az Istenre való ráhagyatkozás csodálatos megnyugvást ad. Csend lesz benned és körülötted.

A ti korosztályotoknak sok minden megadatott, amitől szüleitek meg voltak fosztva. Adva vannak a perspektívák, amelyek közül választhattok. Előtérbe került, mondhatnám profánul, divat lett újra az Isten. De az ellenpólus, a gonosz is megcsillogtatja talmi fényeit. Választanod kell, s ebben az útkeresésben nem kérhetsz tanácsot az előtted menetelő generációtól, mert az ő lelkivilágukat eltorzította a történelemnek egy olyan átkos korszaka, amely az anyagot helyezte a világmindenség központjába. Kik segíthetnek hát nektek?

Jaj a nagyszülőknek! Mi szívesen átadnánk nektek minden olyan értéket, ami jó és nemes és végső fokon Istenhez vezet, de a nagy többség nem fogadná el, nem tart rá igényt, csupán a nyugdíjunkra, összkomfortos lakásunkra, összekuporgatott pénzecskénkre. A szülők többsége, csak teng-leng, vagy elfoglalja az érvényesülésért folytatott harc. Némi szellemi és anyagi tartaléka jobbra csak a nagyszülőknek van. Ez a korszak a nagyszülők kizsákmányolásának az ideje.

Igaz, nehéz ma fiatalnak lenni. Bizonytalan egzisztencia, körülményes otthonteremtés és sok más kínja van a vajúdo piacgazdaságnak. De mikor volt könnyű? Amikor jegyre kaptuk a kenyeret és pontra a hálóinget? Vagy gyermekeinknek, akik a sokoldalúan fejlett szociális nyomorban nőttek fel? Akik nem járhattak hittanórára és karácsonykor télapót ünnepeltek?

Kedves kis unokám, hidd el nekem, előttetek egy szebb jövő áll, csak kapaszkodjatok Istenbe.

Még valamire fel szeretném hívni a figyelmedet. Remélem, egyszer Te is édesanya leszel. Ez igen komoly és szent hivatás, amire jól fel kell készülni. Biztosan adnak majd a kezedbe mindenféle okos könyveket, de jegyezd meg a következőket: A te gyermeked is ember lesz, mégpedig közönséges ember, a szó jó értelmében. Ne akarj angyalt, tündért, szentet faragni belőle. Készülj fel arra, hogy őt is fogják kudarcok érni, szenvedni is fog, nem biztos, hogy sikeres lesz és egyszer ő is meg fog halni. Tehát úgy neveld, úgy irányítsd, hogy ütőképes legyen az élet minden buktatójával szemben. Amíg melletted van, óvjad és tanítsd minden jóra és szépre, de amikor kirepül a családi fészekből, ne akard Te élni az ő életét. Bízzad bátran Istenre.

Van még egy mondanivalóm: Bármely korban is élünk, valamiben mind egyek vagyunk: kergetjük, üzzük a Kék Madarat! Boldogok akarunk lenni. Csakhogy a boldogságnak sok összetevője van, s ha nem célozzuk meg külön-külön mindegyiket, csak részeredményeket kapunk.

Szerelem, pénz, sikerélmény, egészség, jó lelkiismeret, ezek mind szükségesek ahhoz, hogy annak a csalfa madárnak legalább a farkát elkapjuk. A sorrend nem irányadó, ezt mindenkinek saját meggyőződése szerint kell rangsorolnia.

Kezdem rögtön a szerelemmel, mert tudom, ez a téma áll most a legközelebb hozzád. Kimondom: ha két ember kölcsönösen szereti egymást, az a földön elérhető legnagyobb boldogság. Igaz, sokszor szeretünk. Van első, nagy, igazi és utolsó szerelem. Persze az ideális az lenne, ha ezek többsége egy személy irányában valósulna meg, sajnos ez ritkán fordul elő.

Az első szerelem: ábránd, félelem, kíváncsiság keveréke. Utolsó: „Héja nász az avaron”. A nagy szerelem, vigyázat, nagy buktató! Itt rontjuk el az életünket. Az igazi? „Menj és keresd! Lehet, hogy megtalálod!” Ha ezt megtalálod, add oda magad teljesen, testestől, lelkestől. Ne csinálj nagy dolgot a kicsikből. Az apró kis veszekedések, csalások idővel összezsugorodnak. De a nagy dolgokat ne becsüld le. A becsület, az őszinteség, az egymásra figyelés alappillérei két ember kapcsolatának. A szex nem minden, bár fontos és szépen kell élni vele. Mostanában divat az élettársi viszony. Nem jó. Bizonytalanságot takar. Ha igazán szeretsz valakit, merjed vállalni egy egész életre, s ha vallási alapon is állsz, tudnod kell, hogy a házasság szentség.

Lépünk egyet. Mi kell még a boldogsághoz? Pénz, hát persze. Nem igaz a nóta, hogy „nem kell pénz a boldogsághoz”. Ez valójában így helyes: „nem csak pénz kell a boldogsághoz”. Jó, ha van, s ha több van belőle még jobb. De jól vigyázz, nehogy a fától ne lásd az erdőt, vagyis a pénzen megvásárolt talmi kis örömöktől ne lásd meg az igazi boldogságot.

A sikerélmény a másik nagy buktatója életünk rögzös útjának. Úgy kell a léleknek, mint testnek a kenyér. Sajnos kevés az olyan ember, akinek igényeit kielégíti az a munka, amit éppen végeznie kell. Különösen napjainkban, mikor a megélhetésért minden munkaalkalmat meg kell ragadni. S ha az, aki orvos akar lenni, de ügynökölni kényszerül, aki tanítana, maltert kever, mi legyen akkor? Elfogadod a valós helyzetet, vagy mindenáron változtatni kívánsz sorsodon.

Melyik az erény? A belenyugvás, vagy a kitartó küzdelem? Én azt mondom, az utóbbi. Ne add fel, soha nem késő. Bánj szigorúan az idővel, a halogatás nagy csapda! Nem csak januárban, vagy hétfőn lehet új életet kezdeni, hanem bármikor, minden nap, minden órában.

Tegyük fel, boldog vagy a szerelemben, anyagi helyzeted is jó, munkád eredményes és sikeres, de ha nincs egészséged, mit sem ér az egész. Ezért kell óvnunk testünk épségét, mert egészségünket csak akkor tudjuk értékelni, ha már elveszítettük. Úgy vagyunk, mint a fiatalságunkkal, ha már elszállt, akkor jövünk rá, hogy milyen nagy kincs birtokában voltunk.

Lelkiismeret. Vigyázz, mert ettől függ életünk egyensúlya. Ha a boldogság minden fázisát elnyerted, de itt kudarcot vallottál, szerencsétlen leszel. Ez nagyon komoly dolog! Vétettél valaki, vagy valami ellen? Tedd jóvá, amíg nem késő!

Nem írtam a hazaszeretetről, de ez is lelkiismereti probléma. Azért nem írtam, mert ez egy külön levelet igényelne. A mi nagy kérdésünk Erdélyben: menni vagy maradni? Ezt mindenki maga kell eldöntse. Mit választ, megalázó szegénységet, vagy megalázó hontalasságot?

Levelem végéhez érve Te biztosan felteszed a kérdést: hát van olyan ember, aki a felvázolt boldogság képletet meg tudja oldani? Én azt hiszem, nincs. Valahol kimérték, kiporciózták boldogság adagunkat, és ne legyünk telhetetlenek, mert senki nem ígért nekünk földi boldogságot, de ígérte azt, hogy: „szem nem látta, fül nem hallotta, szív fel nem foghatja azt a boldogságot, amit Isten készített azoknak, akik őt szeretik.

Levél unokáimhoz, dédunokáimhoz, ükunokáimhoz

Dr. Csillag László

Drága Mindnyájan, akik már vagytok, és majd lesztek!

Nektek címezem írásomat, hiszen az új század a Tietek lesz, s én mondanivalómat nem általában az embereknek, hanem elsősorban Nektek szánom.

Az elmúlt XX. század – szüleink százada és a miénk – nem volt valami fényes. Egyik oldalon a tudomány és technika káprázatos fejlődése, a világ gazdaságának rohamos növekedése, az információáramlás korábban elképzelhetetlen felgyorsulása áll, míg a másik oldalon a hamis tanok uralma, a féktelen materializmus, a gazdagság és szegénység óriásira nőtt kontrasztja, az emberek elmagányosodása, a hagyományos kapcsolatok értékvesztése. Ebben az ellentétek szabdalta világban éltek szüleink és éltük le életünk nagy részét mi is. Próbáltunk emberek maradni az embertelenségben, igazságkeresők a hazugságok között, egymást szeretők a gyűlölet és önzés világában. Arról, hogy ezt mennyire tudtuk megvalósítani, majd halálunk után Isten előtt kell számot adnunk. Nektek itt arról szeretnék néhány gondolatot elmondani, hogy életem 67 éve alatt e helytállásra való törekvésben mit találtam a legfontosabbnak; mi volt az a három „pogácsa”, amit úti táplálékként tarisznyámba kaptam, és amelyek csodálatos módon soha el nem fogytak, de tápláltak, erősítettek és segítettek életutamon. s amit én is szeretnék Nektek továbbadni. Előre is jelzem, hogy ezek nem új gondolatok; valamikor megtalálhatók voltak minden parasztszoba falán a „háziáldás”-ban – sajnos ma is elhangzanak közhelyként hiteltelen szájakból – de ettől nem szabad, hogy devalválódjanak, mert kifejezik az élet legfontosabb éltető, eligazító elveit, a helyes életszemlélet alapját. Ezek alapján egyszerű fogalmak: a hit, a remény és a szeretet. De mindjárt hozzátennék egy lényeges jelzőt, ami nélkül csonkák és félrevezetőek, sőt akár hamisak is lehetnének: *a keresztény hit, a keresztény remény és a keresztény szeretet.*

Mit jelenthet a XXI. század embere számára a keresztény hit? Lehetne úgy is válaszolni, hogy tulajdonképpen ugyanazt jelenti, mint amit kétezer éve. Mégis, már a XX. század emberének is bizonyos mértékben újra kellett fogalmaznia magának a hitét, hogy valóban erőt és támaszt találjon benne. S ez bizonyára még inkább így lesz a Ti századotokban. Őseink hite külsőségekben is megnyilvánuló áthagyományozott hit volt. Ez a hagyományra épülő hit azonban már a mi századunkban sem volt elegendő. Az ész és az emberi szabadság indokaival, az anyagi jólét és élvezetek kínálatával az emberek nagy része számára a hagyomány üressé, szükségtelen nyüggé vált. Az emberek nagy része körülöttünk pogány, vagy legalábbis közömbös lett. Ezzel együtt hamis hitek hódítanak, a céltalanság és az élet

értelmetlensége egyre több boldogtalanságot, nyomorúságot teremt. Minden bizonnyal a XXI. században Titeket is ilyen világ vesz majd körül. Azért tehát, hogy helyes és értelmes életet éljetekek – amit mindennél jobban szeretnétek – szükségtek lesz az igazi keresztény hitre. Ennek alapjait mi is kaptuk szüleinktől és adtuk át gyermekeinknek, ők pedig bizonyára majd Nektek adják és ez így megy majd tovább. De ez csak az alap. Ebben a kemény világban saját magatoknak is meg kell küzdenetek érte. Tudatosan fel kell ismernetek és el kell fogadnotok, hogy a világ Isten terveinek megvalósulása, hogy Ti mindnyájan Isten teremtményei – gyermekei – vagytok, akiknek feladata, értelmes életcélja van: részt venni itt a Földön Isten teremtő művében – a munkákkal, családi életetekkel, akár nehézségek, szenvedések vállalásával – és ezen élet után eljutni Isten örökkévaló örömébe. De azt is tudnotok kell, hogy ez a tudatosan vállalt keresztény hit végső fokon kegyelem, Isten ajándéka, amiért dolgozni és imádkozni kell, mégpedig kitartóan. Ezért imádkozom majd én is naponta mindannyiatokért. Biztos vagyok benne, hogy ha állhatatosak vagytok, meg fogjátok életetekben tapasztalni, hogy ez a hit olyan bizonyosság, amiből nap mint nap erőt és segítséget meríthettek egész életetekben.

A második fontos dolog, a *keresztény remény*, tulajdonképpen az előbb említettek következménye, de kihangsúlyoz egy fontos mozzanatot. A hit maga ugyanis gögössé és hamissá is válhat, ha nem társul alázatossággal, az Istenre való bizalmas ráhagyatkozással. Magatok ugyanis semmik vagytok. A XXI. század embere – még inkább, mint a XX. századé – csak magában bíz. A tudomány és technika további fejlődése, különösen az orvostudományé és az informatikáé, a kényelmes és biztonságos élet, a szórakozások számtalan lehetősége azt az illúziót kelti benne, hogy elég önmagának. Pedig ez egyáltalán nem igaz. A most kezdődő század embere is lelke mélyén tele van szorongással: fél a kudarctól, betegségtől, haláltól, szegénységtől, egyedüllétől, boldogtalanságtól, a háborúktól, a környezet romlásának veszélyeitől, a túlnépesedéstől, és még sok minden mástól. Ti azonban ne féljetekek! A keresztény ember nem önmagában, nem a civilizáció eredményeiben, nem a különféle izmusokban, hanem Istenben bíz. Őt is fenyegetheti mindaz, amit említettem, de ez mégse tölti el szorongással, mert tudja: aki Istenre hagyatkozik, az nem csalatkozik. Ez igaz mindennapi életetek apró gondjaira, de sorsotok döntő pillanataira is. Ha magatok minden tőletek telhetőt megteszetekek, de ugyanakkor elfogadjátok Isten akaratát, bizton állíthatom, hogy nap mint nap érezni fogjátok Isten szerető gondoskodását és segítő kegyelmét. „Én mindennap veletek vagyok a világ végezetéig” és „Elég neked az én kegyelmem...” – ezek a szentírási mondatok fejezik ki a keresztény remény alapját és lényegét. Azt szeretném, ha ezt Ti is megértenétekek, és e szerint élnétekek.

Végül a tarsolyotokba rejtett harmadik útravaló a *keresztény szeretet*. Ez teszi a hitet és az ebből fakadó reményt élővé, tevékenyvé. Tudjátok bizonyára, hogy ez a legfőbb kettős parancsolat: „...Szeresd Uradat, Istenedet...” és „...szeresd felebarátodat...” Úgy gondolom, ezt nem kell sokat magyarázni, hiszen 2000 év óta ez a keresztény tanítás lényege. Szent Pál szeretet-himnuszában pedig mindent elmondott róla – olvassátok el újra és újra s éljetekek ennek tudatában (1Kor 13). Az őskeresztényeket a pogány Rómában arról ismerték fel a pogányok, hogy lelkiismeretesen végezték el feladataikat, tiszta és szeplőtelen volt családi életük és szerették egymást. A XXI. században várhatóan ugyanilyen pogány környezet vesz majd körül bennetekek. Szeretném, ha titeket is ugyanezekről ismernénekek meg. Bizonyára lesznekek majd sokan olyanok, akik számára ez az életmód botrány vagy nevetség tárgya lesz, de még többen lesznekek olyanok, akik megérzik a rajtatok keresztül sugárzó szeretetet és sokak számára ily módon segítséget és útmutatást tudtok adni. Általatekek lehet jobbá a világ – a XXI. század.

Drága szeretteim! Minden ember élete egyszeri és megismételhetetlen. Szeretném és kívánom, hogy ez a hármas útravaló segítsen Titeket abban, hogy mindig rátaláljatok a helyes útra. Adja Isten, hogy az út végén valamennyien találkozassunk!

Szerető Öregapátok

Levél unokáimnak, dédunokáimnak

Dr. Takáts Ágostonné

A mi időnkben, a mi századunkban nagyon sok bűnt követtünk el gondolatban, szóban, tettben és – főleg – mulasztásban. Kérlek, hogy Ti tegyétek jobba az új századot, mint ahogy mi tudtuk az előzőt...

A mi századunkban azt képzelte az ember, hogy ő az Isten. Annyi mindenre rájött...annyi mindent megismert abból, amit a valóságos Isten alkotott, hogy már azt gondolta, ő maga az alkotó...

Úgy gondolta, ő rendelkezhet mindennel, ő döntheti el: ki és mi maradjon meg...ki éljen és ki pusztuljon el...a javakat ki használhassa, és ki nélkülözze. És bár a világ rendjének és törvényszerűségeinek szükségességét még tudata mélyén sejtette, mégis olyan törvényeket gyártott, amelyek tetteit igazolták, és ezekkel egy-egy időre „rendet” is teremtett: különböző jelszavak és zászlók parancs-uralmi rendjét, hol a horogkeresztes, hol a vörös zászlóét.

Azután a csődbe jutott zászlókból pénzes-zsákokat varrtak és kiosztották belőlük a pénzt a régi menetelőknak.

Igen! A letűnt században ilyesmik is voltak. És jól vigyázzatok, mert ezek az eszmék még most is élnek.

A kismizettek imáját talán Sinkovits Imre tudta legigazabban tolmácsolni az „öreg székely” nevében: „Add Uram nekünk a kiáltás jogát és vedd le rólunk a hallgatás kényszerét!”

Ezt szeretném én is rátok hagyni, Unokák, Dédunokák: hogy legyen mindig jogotok, vagy ha kell – jogtalanság esetén – merészségetek az Igazság kiáltására, a szerinte való életre. Mert veszélyes, súlyos örökséget kaptok a korunktól: rész-igazságokat, a hitvány „igazságocskákkal” való megelégedés örökségét.

Ne gondoljátok, hogy magától megváltozik minden, mert a dátum most kettes számmal kezdődik.

Ne adjátok fel az igazságért való kiáltás jogát! Sem pedagógusként, sem szülőként ne higgyétek, hogy az Istent, vagy a társadalmat szolgáljátok, ha ál-humanizmusból, hamis szeretetből megkíméletek az erőfeszítéstől, nehézségektől, a tettek viselésének következményeinek viselésétől azt, aki rátok van bízva, vagy akit szerettek.

Testi és lelki értékeket csak kemény munkával lehet elérni. Vasakaratot kívánó önfegyelem kell ahhoz is, hogy a „kiáltás jogát” ne kiabálásra, lármázásra, önérdelmeink követelésére használjuk fel, hanem a szellemi, erkölcsi, közösségi értékekért való kiállásra és azok megvalósítására.

Ne engedjük, hogy bárkit hallgatásra kényszerítsenek, hogy bárkitől elvegyék az életért való kiáltás jogát. Aki pedig nem képes kiáltani, mint a meg-nem-született magzat, a fogyatékos, vagy mindenéből kismizett ember és a már használhatatlan öreg – azok helyett kiáltatok Ti! Kiáltatok az igazságért akkor is, ha saját érdekeitek vagy félelmeitek visszahúznának. Ne féljetek végiggondolni, kimondani és megvalósítani az igazságot! De ez soha ne legyen a gyűlölet szava, csak a megbocsátásé és a megtisztító bánaté.

A „mi időnkben” még sok minden jót hallottunk Szüleinktől és az iskolában. Megtanultuk, hogy Isten a legfőbb Jó... A Ti születek közül sokakat az iskola és a közvélemény nagyon sok mindenben félrevezette. Az ő fejüket a hamis jelszavakkal, féligazságokkal tömték lépten-nyomon, akárcsak a tiéteket próbálják. „Egyenlőség és önmegvalósítás” jelszavával szakították szét egymástól a házastársakat, vették el az anyákat a családoktól. „Modern felvilágosultság” jelszavával tanították meg a nőket, hogy öljk meg magzataikat.

Igen, kis unokáim, régebbi őseitek még Isten parancsaként taníthattak arra, hogy „tiszteled Apádat és Anyádat...” – Nekünk már, sajnos azt kell mondanunk a mai fiataloknak, hogy tiszteled ugyan, de ne kövesd szüleidet, ha arra akarnak tanítani, hogy fő az anyagi jólét, a könnyű élet, az érvényesülés, és hogy Isten törvényei követhetetlenek. Bárkitől származnak is ezek a „bölcsségek”, – merj nekik ellentmondani. Igyekezz megismerni a világ valódi törvényszerűségeit, akkor be fogod látni, amit a nagy természettudósok nagy része be is látott, hogy Isten az Alkotó.

A média eszközeivel a magas szintű tudás eljuthat a legeldugottabb településre is: Lehetővé teszi, hogy a zenei és képzőművészeti alkotásokban azok is gyönyörködhesse, akik bármilyen okból ki sem tehetik lábukat a szobájukból. Nyugodtan mondhatjuk, hogy távközlő eszközeink csaknem minden szellemi értéket közkinccsé tehetnek, és ezzel magasra emelhetik az egész nemzet szellemi színvonalát. Ugyanakkor sajnos látnunk kell, milyen mértékben rombolhatják a közízlést és az erkölcsi felfogást.

Vegyétek észre, Fiatalok, hogy milyen következetesen és milyen eredményesen dolgozik a média azon, hogy fölöslegessé tegyen számotokra minden természetfelettit, és hogyan helyettesíti számotokra a szellemi értékeket mindenféle bövlival.

Számoljátok össze, pl. a TV-műsorban, hogy egyetlen művészi jellemábrázolást vagy valós problémamegoldást nyújtó filmre hány olyan műsor jut, mely az érzelmeket érzélgéssel, a szeretetet szeretkezéssel, a barátságot gyűlölettel, a tréfákozó humort trágár röhögéssel cseréli fel.

Ha most azt kérdezed, hogy ki a bűnös, – azt kell mondanom, hogy mindenki, aki örömmel kapcsolja be a TV-készülékét, ha ilyen lelki-szemét ömlik belőle. Mindenki bűnös, aki az „olvasottságot”, a „nézettséget” tartja egyedüli értékmérőnek, aki közönségsvavazattal akarja még azt is eldönteni, hogy valaki a valódi életben bűnös-e vagy sem.

Mindenki bűnös, aki tagadja, hogy van jó és rossz, aki tagadja, hogy van önmagában való érték, melyért érdemes áldozatot hozni, haszonról lemondani, melyért érdemes élni!

Mit üzenek nektek, Következő nemzedékek? Azt, hogy minden szép és jó, mindenért érdemes élni, amit és ahogyan a Teremtő elképzelt és megalkotta. Azt, hogy mindenkiért érdemes élni, ha kell szenvedni is érte, akiért eljött, élt, tanított, szenvedett és feltámadott a Megváltó. Azt, hogy minden jóért, igazért és szépért lehet is élni, mert ad hozzá erőt a Megszentelő.

Kérlek, éljtek úgy mindnyájan, hogy megvalósuljon minden, ami megvalósulásra vár és megvalósulásra érdemes.

Legyetek ti a remény százada!

Magyar Istvánné Lőrincz Györgyi

Minden századnak más az indíttatása, célkitűzése. A XX. század hatalmas technikai fejlettségének előnyei mellett és mögött mérhetetlenül sok emberi szenvedés rejtőzik.

Tanuljatok a történelemből. A béke megvalósításáért sokat kell küzdeni, kicsiben és nagyban egyaránt. Mindennapjainkban talán elsősorban önmagunk nevelésével, a belső harmónia kialakításával. Sokszor a legnagyobb harcot önmagunkkal kell megvívni.

Tudatában kell lenni annak, hogy szolgálat az élet.

Vannak, s mindig lesznek is testi, lelki szenvedések, sorscsapások, s csalódások. Ezek a „keresztetek”. Jó, ha vannak ilyenkor segítőtársaink, barátaink.

Érezni kell, hogy társai, kiegészítői vagyunk egymásnak. Amit nem tud az egyik, tudja a másik.

Az ember sorsát nem maga választja, de sorsának elrontásához ő is hozzájárul.

Fontos a boldog emberi lét! A boldog gyermekkor, az igazi családok sokasága, az őszinte, néha szigorú anyai, apai szeretet, melynek erőforrása az Isten-szeretet.

Az ifjúsághoz!

Fiatal vagy, kedves, előtted az élet,
Óvjad, őrizd, védjed hamvasságodat,
Melyet idő, a sors és maga az élet
napról-napra tépáz, megtör, fosztogat.

Figyelj hát és tudd azt, hogy „nagy kincs” a lényed,
ne herdáld el könnyen „szép vagyondat”,
mert nagy a kísértés, vannak hamis „fények”,
melyek megronthatják ifjúságodat.

Levél a XXI. századnak

Lázár Ildikó

Nézzétek a XX. századot, rettenjete meg és csodálkozzatok, de tanuljatok belőle.

Én már csak ülök a mezsgyén, egyik oldalon a ködbevesző múlt, a XX. század, a másikon a homályosan derengő harmadik évezred. – Nézek a ködbe. Évszázadokon átfénylő alakok és sötét árnyékok: tudás, jóság és ostobaság, bűnök váltják egymást.

A XX. században felgyorsult a tudomány és a technika fejlődése: relativitás-elmélet, atomfizika, űrkutatás, Holdra szállás, gén-térkép, repülés, műanyagok gyártása, számítástechnika, internet, távközlés, szervátültetés és még sorolhatnánk. Nagy nevek, köztük a magyarok is.

Szentgyörgyi, Gábor, Neumann és még sokan mások. – De ragyognak a jóság apostolai is: Teréz anya, Albert Schweizer, II. János Pál pápa, stb. Sorolhatnám a kultúra csillagait is. Nézzétek meg az alkotásokat. S gondolatok a névtelenekre, akiknek lelkiismeretes munkája nélkül nem születhettek volna nagy eredmények, mert egyedül nem sokra képes az ember.

Sajnos az árnyékok is mélyek és sok szakadékba zuhantak a XX. század emberei: hatalmi harcok, helyi és világméretű háborúk mindenütt – még ma is. Forradalmak, terrorizmus és diktatúrák. Emberirtás, nyomor, éhez, csavargó gyerekek, természetrombolás, szemétermelés, erőszak, gyűlölet, romló emberi kapcsolatok... S mindez miért? Hatalomért és pénzért.

Itt érkeztem el üzenetem lényegéhez. Ne kápráztasson el benneteket a felszín csillogása, a szó-tűzijáték fénye, nézzetek a szavak mögé és gondolkozzatok, ne csak az eszetekkel, hanem a szívetekkel is. Ne folytassátok a XX. század embertelen tendenciáit, legyetek igazi

emberek. Embernek lenni más emberek nélkül lehetetlen. Vannak konfliktusok persze, de a nehézségeket vállalni kell, a „nem ártani senkinek” erkölcsi alapállás szerint: aki nem vállalja a küzdelmet önmagával és nem segíti a többiekét, az rongálja a maga és mások életét, és soha nem fog örömben, szépen és harmonikusan élni. Gondolkozatok és legyetek erkölcsi, emberi lények: intellektuálisan szabadok, tájékozottak, toleránsok és segítőkészek. Tanuljatok és olvassatok sokat, hogy megőrizhessétek szellemi függetlenségeteket és egyik legnagyobb kincseteket: magyar anyanyelvetekeket. Ennek a nyelvnek az árnyaltsága segíteni fog benneteket az értelmes gondolkodásban, és olyan érzelmi és hangulati elemekkel gazdagít majd benneteket, amelyek egyre szebbé teszik életeteket.

Ha a mezsgyéről a jövőbe nézek, látni vélem a tudomány és a technika további látványos fejlődését. Ezért figyelmetekbe ajánlom, hogy vigyázzatok: ennek büvöletében ne tegyétek tönkre – még csak ne is rongáljátok tovább a természeti körülményeket és emberi kapcsolataitokat. Éppen eleget rontott a XX. század. A természeti adottságok az emberiség megmaradásának alapfeltételei. Ne folytassátok a talaj, a víz és a levegő szennyezését. Szeressétek a növényeket és az állatokat, de ne akarjátok kisajátítani őket.

Arra használjátok a technikát, amire való. A távközlés és az informatika soha nem fogja pótolni a közvetlen emberi kapcsolatokat. Ha nem őríztek az igaz barátságot és a szép szerelmet, nem fogtok tudni harmonikusan élni, hiába lesztek körülveve a technika csodáival.

Ne hazudozzatok se másnak, se önmagatoknak. Szép és tartalmas életet kívánok nektek. Szeressétek őszintén az embereket és az életet, hogy mosolyoghassak, mosolyoghassunk rátok, mi elődök távoli csillagokról.

Végrendelet

Csonka Károlyné

1. Drága Leányom! Te vagy anyaságom folytatója, életem egyik pozitívuma. Nem voltam mindig mintaanyád, de sok év tapasztalata arra indít, hogy belássam tévedéseimet. Először anyának, feleségnek kell lenni, és csak azután jöhet a hivatás. Én ezt sajnos fordítva csináltam, épp ezért megerősítelek Téged; első és legfontosabb hivatásod: az anyaság és a család. Neked kell összetartani, gondoskodni testi és lelki szükségleteiről. A családanya: nagy szervező, pénzügyminiszter, rendező, takarító és házvezetőnő, társ, barátnő, kapocs a családtagok között, nevelő és megbocsátó; egyszóval ő a mindenes. Sok türelem, szeretet, vidámság, humor, beleérző készség, Istenbe vetett hit és egy szerető férj szükséges ehhez a csodálatos hivatáshoz. Magam részéről igyekszem segíteni, hogy néha kettesben legyetek és erősítsétek egymást. Imáimmal kísérek utadon remélve, hogy Nektek jobban sikerül!

2. Kicsinyeim: Marcsi, Évi és Eszter! Ti vagytok büszkeségem és reményem! Kérlek Benneteket, fogadjatok szót szüleiteknek! Higgyétek el, hogy ők ismernek titeket a legjobban, és a javatokat akarják! Szeressétek egymást! Minden körülmények között segítsétek és értsétek meg egymás problémáját. Testvérek vagytok, és ez nagy szó. Ízleljétek a szót: test és vér. Ez a kötelék soha meg nem szűnik, felelősek vagytok egymásért. Szüleitekkel, rokonaitokkal együtt egy nagy magyar család vagytok, ezt a mintát őrizzétek meg felnőtként is.

Őrizzétek a hitet, a nyelvet és a magyarságotokat! Tanuljatok, okosodjatok, de ne feledjétek, hogy Nektek itthon van hivatásotok. Szeretnék még sok mindent elmondani Nektek, remélem lesz még rá alkalmam, ha nem, úgy őrizzetek meg jó emlékezetetekben.

3. Magyar keresztény testvéreim, akik őrizték a hitet a XX. század viharaiban. Ezt a századot a barbárság századának is lehet nevezni, de meggyőződésem, hogy rendkívüli

emberekben sem volt hiány. Magam is többeket ismertem, akik hitükért, magyarságukért üldöztetést szenvedtek, mégis kitartottak a végsőökig.

4. Kedves fiatal, magyar testvéreim! Ápoljátok őseitek hagyományait, ismerjétek meg történelmünket, művészetünket. Ismerjétek el az eredményeket, amiket elértünk. A kritika tett nélkül mit sem ér. Szeretném, ha megértenétek erőfeszítéseinket, melyeket egy jobb világ reményében tettünk. Hibáztunk, mert féltünk, nem ismertük el vétkeinket. Véleményünket rátok akartuk erőszakolni. Ezúton kérlek Benneteket, bocsássatok meg nekünk, de egyben kérlek Titeket, hogy világosan lássatok. Az előítéletek okait kutassátok fel, és párbeszédekkel oldjátok fel a feszültséget. Legyetek keresztények, éljétek békében egymással és magatokkal. Tájékozódjatok a világ dolgaiban, mert csak így tudtok érdemben állást foglalni. Töltsétek be a nektek rendelt szerepet a történelemben, a családban, a nemzetben. Támaszkodjatok az előző generációkra, de lépjétek tovább! Büszkék leszünk rátok, ahogy mi is szüleinkre.

5. Öregek és idősebbek! Bízatok a fiatalokban! Minden segítséget meg kell adni nekik, hogy megtalálják életük értelmét. „Bezzeg az én időmben...” – szólásmondást felejtjük el. Nyissuk ki szívünket és fogadjuk be az utánunk jövőket.

Bízatok Istenben és bízatok magatokban!

Amim volt, szétesztottam. Most már a ti feladatotok, hogy sáfárkodjatok vele a magatok és mások hasznára.

Öt tanács fiataloknak és idősebbeknek

Hegyí Éva

Fiataloknak:

1. Ne vesd meg az időseket, ha nem olyan fürgék, vidámak és egészségesek, mint te. Gondolj arra, hogy egyszer te is megöregszel!

2. Légy tapintatos és segítőkész szüleiddel, nagyszüleiddel szemben. Hallgasd meg türelmesen tanácsait, és lásd be, hogy nekik is lehet igazuk.

3. Ne várd el az idősebbektől, hogy elviseljék zajos szórakozásaidat és rendetlenségedet.

4. Ne légy túl kényelmes, és ne kívánd, hogy mások mindenben kiszolgáljanak, vagy helyetted is dolgozzanak.

5. Légy napsugara környezetednek, hogy melletted mindenki jól érezze magát. Nincs szomorúbb látvány, mint egy szomorú, életunt fiatal, aki csak panaszkodik, de semmit nem tesz azért, hogy szebb legyen ez a világ.

Idősebbeknek (főleg szülőknél):

1. Ne építs nagy házat abban a reményben, hogy magadhoz láncolhatod felnőtt gyermekeidet. Nyugodj bele, hogy a fiatalok elszakadnak szüleiktől, és önállóan akarják berendezni életüket.

2. Ne tekintsd úgy a menyedet, hogy ő elvette tőled a fiadat, és a vejedet, hogy elvette tőled a lányodat. Inkább fogd fel úgy a dolgot, hogy egy újabb gyermeket kapott a család.

3. Ne osztogass bölcs tanácsokat! Lehet, hogy sok mindent te tudsz jobban, de nem árt, ha néha saját kárúkból tanulnak. A fiatalok semmit sem utálnak jobban, mint a „bezzeg az én időmben” kezdetű mondatokat.

4. Légy szerény, de kerülj a „szerénykedést”! Nagyon ellenszenves, ha valaki megjátssza a „mártír”-t. A keresztény alázat abban áll, hogy nem szoktál megsértődni.

5. Légy segítőkész, de ne erőltess rá segítségedet a gyerekeidre! Akkor segíts, ha kérnek, de légy mindig ugrásra készen! Ha viszont segítettél, ne várj hálát érte.

Nagyon fontosnak tartjuk...

Baráti társaság

1. Nagyon fontosnak tartjuk az élet szeretetét, tiszteletét. Ebbe bele tartozik a természet védeése, óvása is, de annak a biológiai igazságnak a tudomásulvétele is, hogy az élet a fogamzással kezdődik. Ezért az első pillanattól kezdve szeretettel kell fogadni és várni. Az értékrend elején kell a családnak állnia. Kiegyensúlyozott, boldog emberek csak szerető családban nőhetnek fel.

2. Nem az anyagi jólét a boldogság forrása. Ne a pénzszerzés legyen az életcélunk. Olyan pályát kell választani, ahol hivatásszerűen, szívesen dolgozunk. A munkát kell nézni, nem az érte járó pénzt. A „tisztes” szegénységnek csodálatos nevelő ereje van. Minden csekélységnek jobban tud örülni a gyermek, a felnőtt is jobban megbecsüli, mintha akadálytalanul hozzájuthat bármihez, amit megkíván. Az elégedetlenség oka többnyire a másokkal való összehasonlítás és az ebből fakadó irigység. Ezt kell leküzdeni a családi életben és a nagypolitikában egyaránt. (Nem hiába helyezi a magyar himnusz is a jókedvet a bőség elé!)

3. Neveljük magunkat – és persze gyermekeinket is – állandó aktivitásra. Ne ismerjük az unalmat és az üres órákat. Ezért hasznosabbak a „gyárkész” játékoknál a kreativitást igénylő, fejlesztő játékok. Fontos, hogy többre tartsák a testvérekkel, barátokkal való közös játékot, sportot, kirándulást, mint az elektronika nyújtotta passzív szórakozást. Bizony fontos lenne néha akarattal ellenére nevelni a gyerekeket, persze nagy szeretettel. Szabadság rend nélkül nem működik. Ha látják, hogy számunkra mindig fontosabbak, mint a saját kényelmünk, szórakozásunk – vagy a sokszor fölöslegesre való pénzkeresés, elfogadják irányításunkat.

4. Szeretnénk, ha gyermekeink nem lennének rabjai a civilizációnak. A modern, korszerűnek mondott technológiai megoldások, eszközök – szakmában és háztartásban egyaránt – nem tekinthetők minden esetben jobbnak, esetenként gazdaságosabbnak sem, mint a régi, hagyományosak. A gombnyomósos, távirányítós világban is fontos lehet tüzet rakni, tésztát gyúrni, egyszerű dolgokat megvarrni, vagy a háztartásban ezt-azt megjavítani. Ismerjék meg a jól végzett fizikai munka örömet, fáradságát is!

5. Nevelési szempontból a család példáján túl talán a legfontosabb az azonos korúak közössége. Csak akkor lesz bátorságuk önállóan gondolkodni, cselekedni tőlük idegen közegben is, ha tudnak maguk mögött azonos szellemi-lelki értékeket valló közösséget. Ezért nem féltünk mi annak idején a „kettős nevelés”-től, mert támaszkodhattunk gyermekeink regnumi vagy más vallásos közösségi támogatására...

6. Ismerjék meg hazánk kultúráját, történelmét, de ne csak azt, hanem saját családjuk hagyományait is. Tanulják meg ápolni a rokoni kapcsolatokat. Legyenek családi ünnepeik, amikor nemcsak a szűk család van jelen: tudjanak időt áldozni erre, ami sokszor nehezebb, mint pénzt ajándékozni.

7. Haszonelvűséget hirdet ma minden. Legyen életükben tere az ingyenességnek. Tudjanak viszonzás várása nélkül adni.

8. Törekedjenek lelki tisztaságra. Ne higgyék el, amit a TV, film, reklámok harsognak, pajtások beszéde sugall: hogy csak úgy lehet élni. Tiszta lelkiismerettel élni a legnagyobb szabadság. A keresztény ember élete nem a tökéletesség, hanem az arra való törekvés mindhalálig.

Az Istent szeretőknek minden a javukra válik. Ezt igazolja a mi közel 7 évtizedes huszadik században leélt életünk is. Bízzák magukat teljes reménységgel a Gondviselésre! Azt hiszem csupa olyan alapvető közhelyet gyűjtöttünk össze, amire a régi anekdota

jellemző: az öreg borász halálos ágyán megsúgja fiának a nagy titkot: szőlőből is lehet bort készíteni.

Az elmúlt században...

Birtalan Imre

Az elmúlt században az emberi elme és lélek, a tudomány, technika és a művészetek világában olyan csodákat alkotott, amelyek az emberi társadalom fejlődését felgyorsították. Ma már egyre világosabb, hogy mindezek az emberiség ellen fordulhatnak. A XXI. század küszöbén, az ember a Teremtővel vetekedik, újratерemti a világot, de sajnos önmaga formálására kevesebb gondot fordít. Talán jobb is volna, ha az ember tökéletesítésének ördögi terve megbukna, s az ember tökéletlennek maradna úgy, ahogy lekerült a teremtés futószalagjáról. Mert így talán boldog lehetne. A társadalom emberformáló erői ma nem egy irányban hatnak. Egyik fele visszahúzó erőként ömleszt a nap huszonnégy órájának csaknem minden percében a negatív befolyásolást, a kultúra minden eszközével, különösen a médiák segítségével, melyek versengésükben nem válogatnak az eszközökben sem. Még jó, hogy az érzékenyebb tévétársaságok jelzik a gyerekeknek nem való műsorokat, azt azonban már nem tartják számon, hogy e kíváncsi tömegnek mi marad a műsoron. Bizony, igen kevés! Ezért itatódznak át az erőszakkal, ami a képernyőről és a vetítővászonról árad felénk, s támadja a szépet, a jót, a nemeset, mindazt, amit a család, iskola és társadalom másik fele tesz a fiatalok emberarcúvá formálásáért.

Ilyen körülmények között nehéz a befolyásolás. Az ifjúságot tanácsokkal, vagy netán receptekkel mindig nehezen lehetett a helyes úton tartani. Ehhez sokkal több kell. Példával kell a helyes életút partjait kijelölni. A példa befolyásoló ereje nagyobb a pusztá szónál. A példa belülről dolgozik, a tudat legmélyén, és onnan hat a gondolkodásra, cselekvésre. Szolgál-e majd a XXI. század elegendő pozitív példával a fiataloknak? Mert ha feltesszük nekik a Tamási Áron-i kérdést: mi véget vagyunk a világon? – nem lepődhetünk meg a válaszok fonákságán, mivel azok a torzuló felnőtt társadalom tükröződései. Mert ugyan mit láthat, tapasztalhat a nyitott szemmel járó fiatal? Erőszakot, tisztességtelen előrehaladást, korrump vállalkozókat, felelőtlenséget. Pedig nem ez a jellemző a mára, és nem is ez van túlsúlyban, de az információs nagyipar azzá teszi. A XXI. század számtalan tehetséges fiatalot kapott örökségbe. Ámulatba ejtenek, ha nagy ritkán képernyőre viszik őket. Miért nem lehet velük többet találkozni? Miért nem törekednek vonzóvá tenni őket a fiatalság előtt, s példájukat húzóerőként felhasználni?

Jó volna hangsúlyosabban tudatosítani a fiatalokban az egyén és a közösség viszonyát is. Hogy tetteikért, megnyilvánulásaikért felelősek nemcsak önmaguknak, hanem társaiknak is. Sőt, inkább nekik. Általánossá kell tenni a cserkészi gondolatot, hogy az egyén törekvése a közösség szolgálata kell legyen.

Szolgálni, vagy kiszolgálni, ez is egy nagy kérdés.

Én egy küküllőmenti kis faluból indultam, s egyetlen vágyam volt: tanítónak lenni. Erre az én egyszerű tanítóm példája ösztönzött. Szerencsére a hajdani Székelykeresztúri Tanítóképzőbe kerültem, ahol a képzésünkkel egy időben nagyszerű tanáraink belénk oltották azt a szándékot is, hogy az ember legfőbb dolga a szolgálat, a tanítónak pedig ez legfőbb hivatása. Szolgálni azt a közösséget, hová foglalkozásunk révén kerültünk, legfőbb szándékaink egyike volt. Szolgálni honfitársainkat, a település népét a felemelkedésben, előrehaladásban, a nemes, a jó, és igaz érvényesítésében az élet minden területén. Ezen a szándékon a későbbi főiskola sem tudott változtatni. Nagyszerű érzés volt így pályát kezdenie

egy faluban, ahol éreztem, hogy nemcsak a gyermekek tanítója vagyok, hanem a faluközösség tanácsadója is a gazdálkodásban, az ügyintézésben, egészségük védelmében, ősi szokásaik megtartásában, és a mindennapi életük sok más vonatkozásában. És én hasznosnak éreztem magam, ami nagyszerű érzés. Tudni, hogy igénylik és várják a segítségemet. Mindez az ötvenes évek elején volt, mikor a hatalom igyekezett mindenbe beleszólni.

Érezhető, hogy a XX. század nekünk sem nyújtott túl sok sikerélményt, mint ahogy a most induló fiatalokat sem kényezteti ez a most induló század. Pedig nekik is nagy szükségük volna a jól végzett munka örömére, a sikerélményre. Mivel a dicséret, az elismerés ma is hiánycikk, azt javasolnám, ne is várjanak rá, inkább menjenek elébe. Fogjanak bele olyan tevékenységekbe, melyek kedvtelésül szolgálnak, amelyek szenvedélyükké válhatnak.

A jó hobbik, a nemes szenvedélyek összekapcsolnak kis közösségeket is, amely még fokozhatja a tevékenység örömét, hiszen a társak is kedvüket lelik benne. Ne feledjétek, az ember társas lény, társakra, barátokra vágyik, olyanokra, akik megszépítik az életet.

Tudni kell azonban kiszakadni is az olyan közegből, ami nem szolgálja épülésünket, sőt adott esetben kárunkra válik. Ezt azonban csak azok tudják megtenni, akik megtanulnak önmagukra figyelni, s arra a bizonyos belső hangra hallgatni. Mert ez a belső figyelmeztetés mindenkinél megtörténik. Az isteni lélek munkálkodik mindannyiunkban. Hallgassatok a belső hangra, és tegyetek intése szerint.

Tudom, az életben legnehezebb a döntéshozatal. Pedig mindennapi életünk csaknem minden percében döntési helyzetbe kényszerülünk. Fontosabb döntéshozatalra nagy kihívások kényszerítenek. Legnehezebb döntést hozni az élet nagy kérdéseiben: pályaválasztás, társválasztás, otthonteremtés, stb. Ezek valóban nagy és fontos döntések, amelyek nemcsak kihatnak, hanem meg is határozzák további életünket. Ezért jó, ha ilyenkor kikérjük mások – szülők, barátok – tanácsát.

A jó pályaválasztást, a jó döntéseket megkönnyíti, ha vágyainkat a lehetőségeinkhez, erőinkhez, képességeinkhez igazítjuk. Ez elég nehéz dolog. Önismeretet, akaratot, elszántságot követel mindenkitől, de megéri, mert megóv attól, hogy erőnk fölötti, vagy lehetőségeinket meghaladó dolgokra vállalkozzunk, s kudarcot valljunk. A kudarc mindig rombolóan hat az önbizalmunkra, hosszú időre bizonytalanná tehet, sőt elveszíthetjük saját erőnkbe vetett hitünket, és pesszimizmusba taszíthat. Kerüljétek hát a kudarcokat, a buktatókat: vállalkozatok elérhető, megvalósítható dolgokra. Tudott dolog azonban, hogy egy fontos döntés kivitelezése, életünk egy szakaszának megvalósítása számtalan nem várt akadályba ütközhet. Bár a döntést legtöbbször magunk hozzuk, a megvalósítás a környezetünktől is függ. De nincs legyőzhetetlen akadály, ha bíztok önmagatokban és a társaitokban, s könnyen nem adjátok fel soha, hanem küzdötök keményen a kijelölt célért. Nem véletlenül említettem a társakat, hiszen az ember magányosan sohasem boldogulhat. A társaitok, barátaitok azonban csak úgy fogadnak be és támogatnak, ha általatok erősödik e kis közösségekben a jó, a nemes, az igazság, a barátság, a hűség és megannyi összetartó erő. Becsüljétek meg társaitokat, és akkor ti is elvárhatjátok a megbecsülést.

Még egy jó tanács. Szeressétek és óvjátok a természetet, a földet, amely még a XXI. században is, s még ezután sokáig az emberi lét bölcsője marad. Jó, jó tudom, a mi századunk rést ütött az univerzum falán, s a ti fantáziátok már a közeli, s távoli bolygókat ostromolja. De élni ezután is ezen a földön kényszerültök, hiába szárnyal a gondolat, a lét a földhöz köt. A XX. század rádöbent arra, hogy a földi élet, a megélhetés anyagi alapjai nem korlátlanok, sőt nagyon is megfogyatkoztak. A jövő százada kell gátat vessen a Föld lassú pusztításának. Azt talán felesleges is bizonygatnom, hogy mennyire szép és vonzó a természeti táj, hiszen kirándulásaitokon, természet-járásaitokon megcsodálhattátok. Valóban csodálatos a természet, a benne uralkodó rend és célszerűség. S hogy mekkora hatással volt érzelmi gazdagodásunkra a természet, bizonyíték a gazdag népköltészet, s a költészet maga. A mi századunk arra is rádöbentette az embert, hogy milyen könnyen pusztítható el ez a csodás

szépség. Azt is felmérte, hogy vele együtt pusztulhat az emberiség is. Vessetek gátat a környezet pusztításának, védjétek minden erőttökkel ezt a nagy kincset.

Utoljára hagytam, pedig talán legfontosabb az, amitől szerettelek volna megóvni benneteket az eljövendő században. Ez nem más, mint az önpusztító magyar átok, amely kezdetektől rajtunk ül, s belülről pusztítja egyre fogyó nemzetünket. Eddigi életünkben – történelmünk bizonyosság rá – más ellensége ha éppen nem volt, akkor mindig egymás ellen fordult magyar a magyarnak. Hiába korholták érte nagyjaink, ez az agyarkodó, álnok betegség tovább sorvasztja népünket. Ma is egyre jobban mélyülnek a gazdasági, társadalmi megosztottságok, s egyre jobban mélyülnek a különbségek, súlyosbodnak a feszültségek. Pedig nem ezek a döntők. A fontos az, ami összeköt bennünket, s nem az, ami elválaszt. Nem vagyunk egyformák, ahányan vagyunk, annyi félek nézeteink, vágyaink, törekvéseink. De együvé tartozunk. Összeköt bennünket múltunk, őseink szelleme, s szépséges nyelvünk, melyek magyarrá tesznek, bárhol is éljünk ezen a földön: magyarrá, gögössé, gáncoskodóvá, érzéketlenné, iriggyé és még ki tudná felsorolni ártó bajainkat. Ezeknek vessetek gátat, s az átkos egykeségnek. Rajtatok is múlik, hogy eljuttatja-e a XXI. század ezt a sorsverte népet az őt megillető helyre Európában.

A legfontosabb üzenet...

Koós Albert

A legfontosabb üzenet a jelennek és a jövőnek: Szeresd ellenségedet. Ezt persze nem én találtam ki, hanem Jézus mondta két évezreddel ezelőtt, gondolom a hallgatósága nagy csodálkozására és sokak rosszállására. Életem során fokozatosan rádöbbentem, anélkül, hogy ezen különösen elmélkedtem volna, hogy ez az élet legfontosabb sarokpontjainak egyike.

Gyerek fejjel az ember igyekszik kétfelé osztani a világot: jóra és rosszra. Ez természetes. Idővel azonban rá kell döbbedni, hogy a rossz az nem egyenlő a gyűlöletessel. A rosszat sajnálni kell, hogy rossz, de nem kell benne ellenséget látni.

Sokat gondolkodtam azon, hol van a „szeresd ellenségedet”-nek realitása? Nehezen találtam rá a választ, mert az ellenséget gyűlölni illik. Aztán sok-sok év után egyszer – akaratlanul – próbát tettem: A főnököm hívatott, azonnal menni kellett. Ha a főnök hívatott, az akkor soha nem jelentett jót. Talán egy fél percbe tellett, amíg az ajtajához érkeztem: vajon mi lehet a baj, mit tehettem rosszul, hogyan védekezsek majd? És akkor hirtelen eszembe villant: ki az, aki ezért az emberért, mármint a főnökömért imádkozik? – pedig érte is meghalt Krisztus a kereszten! És akkor gyorsan egy (talán csak fél) Üdvözlégyet hadartam el érte. Akkor már ott álltam a titkárnő előtt. Azonnal menjek be, Z. elvtárs már várja! Bementem. Meglátott: édes komám (így!) ne haragudj (!), hogy hívattalak, magyarázd meg, hogy hogyan is van ez, és rábökött egy papírra. (Én gépészmérnök vagyok, neki volt hat elemije.) Gyorsan megadtam a szakszerű választ.

Ez volt az első eset, hogy kipróbáltam: az ellenségért imádkozni kell. Azóta tudatosan vallom, hogy aki gonosz, rossz irányban, azért imádkoznom kell. Nem mondom, eleinte nem ment könnyen, aztán belejön az ember. Ez az imádság segíteni szokott hol hosszabb, hol rövidebb idő múlva. Egyszer csak megtörik a jég.

Úgy gondolom: a velem gonoszkodó ember lelke (talán őrangyala) kiabál nekem: Segítség! Kérlek, segíts rajtam! Ha nem segítesz, talán örökre elveszek! Egy ilyen emberen szerintem egy Miatyánk többet segít, mint egy püspökön ezer szentmise.

Ahogy nézem a világot magam körül: gyűlölik egymást az emberek, mert nem értik egymás nyelvét, mert másként imádják az Istent. Ez már elég is arra, hogy egymásban ellenséget lássunk. Könnyen megbánthatjuk a másikat, de megbocsátani már nagyon nehéz.

Az ember találékony...

Jurás Jenőné

Az ember találékony. A legkülönösebb helyzetben is megtalálja a megoldást. Ez a találékonyosság segít át bennünket a nehéz napokon. És ezért, hogy könnyebb legyen kitalálni mit tegyünk, nem árt, ha tudunk valamit arról, mit is tettek eleink hasonló esetekben. Hogy a történelem ismétlődne, az túlzás. De a részletekben, ha még nem is teljes azonosságok, de tartalmukban, lényegükben mégis vannak hasonlóságok. Múltunk ismeretében könnyebben átlátjuk jelenünket. Ha bezárkózunk jelenkorunkba, nem látunk se arra, se erre, szomorú következményekkel járhat.

Vajon hogyan kellene élnünk, hogy megtaláljuk helyünket a világban, de az se taszítson kétségbeesésbe, ha vágyainktól, terveinktől eltérően nehéz napok köszöntenek ránk. Mindenre nem lehet felkészülni, de ha van egy vezérfonál, van hitünk, akkor nem esünk kétségbe, s némi töprengés után még olyan utat is találhatunk, ami kivezet a reménytelenségből. Egy olyan utat, amiről később az is kiderülhet, hogy jobb, igazabb irányba vivő út, mint amin korábban jártunk.

A legfontosabb...

Németh Istvánné

A legfontosabb, a legfőbb érték: a szeretet. Isten szeretetből teremtette a világot, s benne az embert, hogy öröklétének végtelen örömeit megossza velünk, amennyiben ezt a végtelen értékű ajándékot elfogadjuk. Ehhez előbb keresni kell az igazságot, s ha keressük, meg is találjuk Istenben. Ha mi teszünk néhány lépést felé, ő többet lép felénk, hisz legfőbb célja a mi boldogságunk.

A szeretetre tanítani kellene az embereket a családban, iskolában, közösségi helyeken, médiában. Ha a serdülő fiatal nem kap eszmei célokat, ideálokat, keres magának más pótléket.

Ne csak kapni akarjunk, hanem adni is. Vegyük észre a segítségre szoruló embertársainkat, mivel lehet örömet szerezni nekik? Adni nemcsak anyagi segítséget lehet, hanem lelkieket is, ami gyakran még többet jelent. Sok ember azért válik életunttá, mert nem törődik vele senki, nincs célja, nem kap szeretetet.

Meg kell tanulni az önálló gondolkodást! Ne csak nézzünk, hanem lássunk is, saját fejünkkel gondolkodva. Ne menjünk hangos jelszavak, divatok, reklámok, sablonok után. Ne külső jegyeik, vagyonuk, pozíciójuk, hanem lelki-szellemi értékeik szerint különböztessük meg embertársainkat.

Gondolkodásunk lényegéhez hozzá kell, hogy tartozzon az alázat.

Vannak okos, vannak művelt és vannak intelligens emberek.

Az okos hamar eligazodik a gyakorlati dolgokon. Tudja, mit, hogy érdemes célszerűen elhelyezni, milyen öltözet kellékei illenek össze, mit, hol lehet kedvezményesen beszerezni.

A művelt ember általában iskolázott, de ez nem választható el az olvasottságtól. Ma ez sajnos háttérbe szorul. Pedig ez nem csupán ismereteket jelent, hanem lelki finomodást, események, összefüggések felismerését, képzelőerő fejlesztését, érzelmi átélést, kifejezőkészséget, szókinccset, stb. Ehhez tartozott az illem ismerete is, amit elvártak.

A gondolkodó ember sajátja az intelligencia. Meg tud különböztetni lényegest lényegtelenről, következtet, elemez, stb. Egyik típus ismerve nem zárják ki a másikat, de nincs mindig mindhárom együtt. Egyetemi végzettséggel sem biztos, hogy valaki megtanul helyes értékek mentén gondolkodni.

Az iskolai oktatásnál fő célnak tekinteném megtanítani a diákokat a gondolkodásra és a helyes értékrend felismerésére. Nem a mennyiségen volna a hangsúly, hanem a minőségen.

Az értékelésnél a pénz szerepét is megfelelően a helyére kell tenni. A pénzt meg kell keresni, dolgozni kell érte, szükség van rá, abból élünk. De nem lenne értelme életcélnak tekinteni, hogy minél több legyen.

Nagyon fontos, és a gondolkodó ember életformájához hozzá tartozik az imádság. Beszélgetés az Atyával. Ennek a beszélgetésnek nem a mennyisége, a minősége a fontos.

Ha Istennek tetsző életet próbálunk élni – szeretet alapon, ami szerint egykor megítél bennünket –, akkor nem lehetünk életuntak, céltalanul lődörgők, fásultak vagy rossz szándékúak. Boldogok akkor leszünk, ha másoknak adni akarunk. Aki csak magára gondol, csak ő akar mindent kapni, soha nem lesz elégedett ember.

Ne vándoroljon...

Halászné Szorgosi Rózsa

Ne vándoroljon, ne menjen el a magyar, mert a szíve úgyis ide köti! Használja ki a tanulási lehetőségeket, mert szükség van jól képzett szakemberekre. Országunknak kincse a tudás, a tudós.

A társadalom alapja a család, érdekeik azonosak. II. János Pál pápára hivatkozom: „Legyetek tudatában a család központi szerepének a rendezett, virágzó társadalom érdekében. Szeressétek a családi élet szabadsága, szilárdsága és egysége védelmében hozott bölcs kezdeményezéseket! Csak az egészséges és szilárd családokra épülő nemzet képes fennmaradni, és nagy történelmet írni.”

A családban kötelességek és jogok léteznek más-más formában. Milyen jó a nagy család, a generációk együttélése, kölcsönös szeretete, megbecsülése. A különböző generációk értékeinek megismerésére és megbecsülésére így adódik leginkább lehetőség.

Mi, akik...

Angyal Józsefné

Mi, akik gyermekkorunktól napjainkig nem felejtettük el élő hitünket, a fejlődő, elgépiesedő világunkban, különböző nehézségek, megélhetési problémák között, társadalmi szemléletváltozás idején kerestük, és meg is találtuk azt az utat, amelyet kockázatvállalással, sokszor kompromisszumok keresésével, de Isten nevében és Isten nevével, elveink megtagadása nélkül, de embertársaink iránt érzett felelősségvállalással végig tudtunk járni.

Ma információk özöne zúdul az emberekre. A személyiségi jogok álhumanista szólamával bujtogatják az „én” fontosságát, jogait. Ritkán kerül azonban szó a jogok mellett a kötelességekről. A minden korban felmerült társadalmi gondokat, meg nem oldott, vagy meg nem oldható problémákat az előző nemzedékek mulasztásaként próbálják beállítani.

Kevés szó esik arról, hogy a jobb jövőt nem a mások által adott segélyekre kell alapítani, hanem részt kell vállalni saját munkával, áldozatok meghozatalával is a jövő kialakításában.

Sajnos az emberek eljutnak oda, hogy nem érdemes dolgozni, mert a közösség köteles mindenkinek lehetőséget teremteni a megélhetésre.

Szomorú szívvel kell megállapítani, hogy eluralkodott a pénz imádata. Mindenki az anyagi javak teljességének megszerzését szeretné, erre minden erkölcsi gátlás nélkül hajlandó, nem törődve a másik emberrel.

Bármennyi káros hatás érte az embereket, van valami, ami túl van a megélhetési problémákon, túl van az egymás iránti gyűlölet ápolásán, jól elrejtve, talán kicsit szégyenkezve is miatta, de minden embernek megmaradt a lelke. Minden emberben van jó, szeretet, szépség utáni vágy, segíteni akarás. A lélek él, de a lélekkel foglalkozni kell, mert ha folyton csak a napi küzdelmekkel foglalkozunk, akkor elveszítjük azt a fonalat, amit nekünk a vallás és a hitünk tud adni.

Munkás családban...

Dóczi Ferenc

Munkás családban születtem. Édesapám a II. világháború során többször kapott behívót, de mindig felmentették, mert szükség volt rá a gyógyszerellátásnál. Mégis odaveszett. Mikor a vörösök bejöttek, sok ezer embert – köztük apámat is – begyűjtöttek és fogságba hurcoltak. Rövid időn belül járvány tört ki a lágerben, legyengült, s hastífuszban meghalt. Még 1944 nyarán született egy húgom is, így három gyermekkel maradt édesanyám egyedül. Vedd fel keresztedet, hallottam mindig tőle.

Édesanyám sokat imádkozott, ő volt nekem a hit iránymutatója és példaképem.

Üzenet a mának: ne akarj Isten nélkül élni! Fogadd el, ahová Isten állított, s hozzá ki magadból minden jót.

Az életünk értelme: gyermekeinket, unokáinkat jó útra irányítani, s tudni, hogy a stafétabotot – ami az élet lényegét illeti – jól adtuk át.

Életünk értelme...

Ullrich Ilona Anna

Életünk értelme, hogy Isten akarata szerint éljünk. Isten minden emberre feladatot, küldetést bízott, s azt akarja, hogy ezt minél inkább betöltsük. Az ember számára talán legszebb a szülői hivatás. A keresztény szülő akkor ad legtöbbet a gyermekének, ha feltétel nélküli hitre neveli. Hiszen a hit egész életében elkíséri és segíti a nehéz helyzetek megoldásában.

A társadalom legkisebb sejtje a család. Egy társadalom jellege a családok milyenségétől függ. Ezért igen fontos, hogy minél több olyan család legyen, ahol keresztény értékek szerint élnek. Ahol elfogadják, és Isten ajándékának tekintik a gyermeket, s ahol szeretet és béke

uralkodik a családban. Ha a gyermekek példát látnak szüleiktől az önzetlen, áldozatot is vállaló igaz szeretetre, s megérik ennek örömét, akkor maguk is egymást megértő és segítő emberré válnak.

Sajnos a mi életünkre az anyagiasság jellemző. Sok ember mindent elkövet, s az eszközökben sem válogat, hogy minél több pénzhez jusson. Emberhez méltó életünk biztosításához természetesen szükséges a pénz, az anyagi gyarapodás. De nem szabad, hogy ez legyen mindenek felett álló, s teljesen ennek rendeljük alá magunkat és mindent. Nem szabad, hogy a pénz utáni hajszában elveszítsük érzékünket a természetfeletti iránt, s a karrierért feláldozzuk családunk békéjét és nyugalmaát.

Fontos, hogy meg tudjuk különböztetni az igazat a hamistól, a jót a rossztól, s hogy értékrendünk helyes legyen. Akkor soha nem megyünk rossz irányba, abba, amit a kor szelleme, vagy a divat diktál.

Hetvenhárom éves...

Zsótér József

Hetvenhárom éves vagyok, falun lakom. Lányom a megyeszékhelyen, városban. Vele unokám. Náluk olyan szerkezetek vannak a lakásban, melyeket ő négyévesen tud kezelni, én hetvenévesen nem.

Milyen tapasztalatot tudok én neki átadni? A lóval való bánást, de nem tudja hasznosítani, hisz nincs is lovuk. A földművelést: kapálást, búzavetést, kenyérsütést, vajkészítést, szövést, fonást? Nemigen.

Átadhatok emberi magatartást, általános örökérvényű igazságokat.

Például azt, hogy mire törekedjen az ember a világban? Arra, hogy maga körül rend legyen. Összhang, együttérzés legyen a családban. Erőben, egészségben, munkakedvben folyjék az élet. Rendben legyen a ház kívül-belül és virágozzék a kert.

A heti munka után legyen az ünnep, ünnep, rokonlátogatással, templomozással és az együtt elköltött ebéddel.

Ha váratlan baj, baleset ér egy családtagot, az egész nagycsalád egy emberként álljon sorba segítségre, ápolásra készen.

Fontos dolog a pénz, az anyagiak, de csak addig a határig fontos, ameddig környezetem átlagos életszínvonalát elérem, majd megtartom. Azon túl a luxusra fordítandó pénz megszerzését fontosságban megelőzi legelőször is az egészség, a jó közérzet, a nyugodt alvás és a rend.

Az örökösnek látszó elégedetlenséggel az a helyzet, hogy talán kell egy mérsékelt határig, mert hajtóerő a munkához, a többet akaráshoz. Ám az örökös és túlhajtott elégedetlenség árt az egészségnek, a jó közérzetnek, a társadalmi békének, nem beszélve arról, hogy fölösleges, ok nélküli és általában tudatlanságból ered.

Legyetek igényesek, de legyetek mellette türelmesek, önmegtartóztatók és takarékosak. Igényetek legyen reális, mert egyébként mindig elégedetlenek és boldogtalanok lesztek.

Tiszteljétek apáitok és nagyapáitok szokásait, hajdani munkásságukat, magatartásukat, mert mindenkor volt azokban valami igazság, realitás, szükségszerűség és nevelő hatás, még akkor is, ha ma már egy részük megmosolyogni való, elavultnak látszik.

Óriási hullámokban öntenek el benneteket az új idők vívmányai. A modern technika. Tárgyak, eszközök, játékok, számítógép, internet, a hírközlő eszközök és legjellemzőbben a televízió száz meg száz csatornája. Vigyázzatok mindenre, főleg a televízióra, amely betör

otthonotokba értéktelenségeket hozva magával. Mindezt a demokrácia és a szabadság nevében.

Búcsúzóul még egyszer azt mondom, vigyázzatok magatok körül a rendre.

Mindenek előtt...

Kovács Károly

Mindenek előtt legyünk tudatában: nem csekély dolog, hogy itt élünk ebben a csodálatos világban. Rövid, nagyon rövid időt szabott ki számunkra a Teremtőnk, csupán néhány évtized áll rendelkezésünkre. Nem mindegy tehát, hogy mivel töltjük arasznyi életünket. Most is vallom azt, amit gyermekkoromban a hittanórán tanultam: Azért vagyunk a világon, hogy Istent megismerjük, szeressük, neki szolgáljunk, és ezáltal üdvözlünk. Szerintem ez az élet igazi értelme.

Az ember munkára született, mint a madár a repülésre. Minden ember kapott valamilyen képességet, tehetséget. Idejekorán ismerjük fel ezt a képességet, és minden erőnkkel igyekezzünk kifejleszteni, hogy az életben jól betöltsük hivatásunkat.

Itt felmerül a pénz kérdése. Sokan a boldogság egyedül üdvözítő forrását látják benne, és egészséget, embertársakat nem kímélve tűzön-vízen, árkon-bokron hajszolják, sokszor akár törvénytelen eszközökkel is. Jézus figyelmeztet bennünket az öncélú gazdagság veszélyeire. A XXI. század emberének arra kell törekednie, hogy becsületes úton, derék munkával keresse kenyerét, és pénzével okosan gazdálkodjék.

A boldog társadalmat, a boldog nemzetet boldog családok alkotják. Egészséges, boldog gyerekek csakis a családban tudnak nevelkedni értelmes, fegyelmezett, szerető, jó példát adó szülők irányításával.

Fiatalok! Isten színe előtt, a templomban kössetek házasságot, és éljétek a sokgyermekes családok ugyan sok gondot és munkát adó, de mégis örömteli, boldog életét.

Az elmúlt évben ünnepeltük a magyar államiság 1000 éves jubileumát. Szeressük hazánkat, ezt a sokat szenvedett, sok viszontagságot, megpróbáltatást átélte, de sok boldogságot és diadalt is élvezett országot. A hazaszeretet szép, nemes, pozitív érzés, és mint minden pozitív érzés, ez is hozzájárul testi és lelki egészségünkhöz. Töltsön el minket örömmel, hogy Isten akaratából magyarnak születünk, és ezt a gyönyörű nyelvet beszéljük.

Szeressük honfitársainkat, mutassunk nekik jó példát a szép, boldog és tartalmas életre. Szeressük hazánk elesettjeit: a szegényeket, az öregeket, a betegeket, a nyomorékokat. Szavunkkal, tettünkkel, de pénzünkkel is enyhítsük szenvedéseiket.

Életünk során sokat tanuljunk. Képezzük magunkat állandóan a saját szakmánkban. Ne sajnáljuk az időt és a fáradságot idegen nyelv tanulására.

Azt kívánom a XXI. század gyermekének, hogy énekeljen, s szeresse meg a komoly zenét is. Ha csak egy kis tehetséget is érzünk, tanuljunk meg valami hangszeren játszani.

Sportoljon mindenki, gyermek, fiatal, öreg egyaránt. Éljük egészségesen. Védjük és óvjuk környezetünket.

Ha megkérdeznének, mi legyen a XXI. század jelmondata, ezt felelném:
„Senkinek sem ártani, mindenkinek használni.”

Számunkra...

Galambos Miklós

Számunkra, hívő katolikusoknak egyik legfontosabb feladat a tisztánlátás elérése, legalább annak megközelítése. Annyiféle hatásnak vagyunk kitéve, nem könnyű dolog szert tenni a tisztánlátásra.

Nagyon fontos számunkra, hogy eléggé felkészültek legyünk hit és erkölcs dolgában. Sokkal képzetebbek kell lennünk, mint az előző nemzedék.

A társadalmi igazságosság látszik a XXI. század legégetőbb kérdésének. Mi, hívő keresztények nem tudunk sokat tenni a féktelen meggazdagodás és a tömeges elszegényedés ellen... Magatartásunkkal azonban szembeszállhatunk az elanyagiasodással, a pénzhajhászással, a törtetéssel. Amikor dolgozunk, elsősorban arra törekszünk, hogy tehetségünknek megfelelően a legjobb munkát végezzük. Azzal a meggyőződéssel dolgozunk, hogy ezáltal folytatjuk Isten teremtő tevékenységét és gyakoroljuk a felebaráti szeretetet, gondoskodunk a reánk bízottak tisztas megélhetéséről. Távols álljon tőlünk a féktelen meggazdagodási vágy, ami mások elszegényedését okozhatja, a nyereszkesedés, a szorultságban lévők kihasználása.

Az egyház és az állam szétválasztását másképp értelmezi a hívő és a hitetlen. A társadalom érdeke szempontjából nem az a lényeges kérdés, hogy mennyire fonódik össze az állam és az egyház. Az a fontos, hogy a kettő kapcsolata hasznos legyen az állampolgárok életében.

Az államnak kötelessége védeni a közérkölcst, ennek érvényesülését kell biztosítani az élet minden területén, a politikai, a gazdasági életben, az irodalomban, a művészeti élet minden területén, a tömegtájékoztatásban, különösen a televízióban. Csak így lehet megvalósítani a társadalmi igazságosságot, a közbiztonságot, csak így lehet megakadályozni a fiatalság elzüllesztését, a családok szétbomlását...

Kinek szívében...

Molnár Imre

Kinek szívében a haza nem él, az kirekesztettnek, száműzöttnek tekintheti magát, akárhol van is, itthon vagy külhonban. Lelkében üresség tátong, amit semmivel nem lehet betömni. A nagy egész, az emberiség ügyével való összefonódottság teszi értékessé az egyén életét. Nyugaton már beépült az emberek életébe a „polgár” valódi fogalmának egyik összetevője: az önzetlen segítség, a nem magamutogató szolidaritás. Az igazi hazafi szívében mindennek előtt a nemzet jelene és jövő sorsa áll közel. Az igazi hazafiság elmaradhatatlan vonása a társadalmi haladás szenvedélyes akarása, mert egyedül ez biztosíthatja a nemzet fennmaradását és virágzását.

Mi az, amitől ha fájdalmas is, meg kell válnunk, hogy a legfejlettebbek közé tartozhassunk, de félreismerhetetlenül magyarok lehessünk?

Élni kell hagynunk a világ tőlünk független, gigászi teljesítményre képes élő természetét. A környezetet óvni minden állampolgárnak hazafias kötelessége.

A nyelv lehet dicsőség, de lehet átok is. Nem szabad elszennyezni, mint a folyókat. Aki a magyar nemzetet tanulttá akarja tenni, annak szüntelen a magyar nyelv támogatásán kell dolgozni. Nem megengedhető, hogy ha egy magyar háziasszony elmeget bevásárolni, nem tud

eligazodni az eléje táruló sok ismeretlen feliraton. Lassan jobb, ha idegen nyelvű szótárat visz magával.

Gyermekeinket a haza szeretetére, keresztény hitre, becsületre, szorgalomra, kitartó türelemre, embertársaik iránti megértésre, szülői szeretetre, tiszteletre kell nevelni.

A sors az új generációnak több lehetőséget és szabadságot biztosított, éljen vele.

Nem tudom...

Mohácsi Józsefné

Nem tudom, érdemes-e visszatekintve a 40-es 50-es évekre azt üzeni a XXI. század fiataljainak, hogy ne zúgolódjanak, mert bezzeg mi mennyit szenvedtünk, éhezünk, küszködtünk, fáztunk, nincstelenségben éltünk. Mert ez bizony így volt. Örültünk, hogy élünk, hogy van puliszka, meg fekete kenyér és melasz az asztalunkon. Nem volt gyerekkorunk, nem volt fiatalkorunk. A menekülés kora volt a miénk. De egy dologban bővelkedtünk: a legfontosabban, a szeretetben! Nem volt gyűlölködés, veszekedés, ellenségeskedés. Csodálatos volt az összefogás, az egymáson segíteni akarás, a békesség, a szeretet sokszor szinte láthatóan sugárzott az emberekből.

Jó lenne, ha a XXI. században valóságos újrakezdés lehetne feszültségmentesen, szeretetben. Egy nagyon fontos gondolatot tovább kell adnom: minden mai nehézség ellenére ne az legyen a fő célja a XXI. század emberének, hogy minél több pénzt szerezzen, ne a pénz legyen az életük központja. Aki nagyon szereti a pénzt, az nem elégszik meg soha semmivel. Ne a pénz legyen az isten. Vigyázzanak, mert a pénz megöli a lelket!

A következő üzenetet...

Az író neve elhallgatását kéri

A következő üzenetet egy asszony küldte, aki a kiegyensúlyozott, vallásos gyermekkor után, engedve a történelmi változások okozta körülményeknek, elhagyta hite szerinti életét. Hosszú, nehéz kanyarok után talált vissza az Isten szerinti élethez. Saját keserű tapasztalataiból kiindulva adja tovább üzenetét.

„Középkorú szülők, hozzátok szeretnék szólni:

Mi vagyunk a hibásak, a mai 60-70 évesek, akik a vallásos, falusi környezetből kiszakítva, mocskos ipartelepeken neveltünk benneteket. Kaptatok mindent, frizsider szocializmust, iskolát, egyetemet is, de a marxista ideológia helyett nem kaptatok az igazi emberi értékekre való nevelést. Az egyházi esküvő nagy része ma is csak gyönyörű parádé, követi-e a hétköznapiok hite?

A jövő intelmeinek a következőket gondolom és üzenem:

- házastársak egymás iránti megértése
- a gyermekeknek több szeretetet, mint zsebpénzt adni
- szülők, ne feledjék a felelősségüket, hogy az ő kezükben van a következő nemzedék.

Szülők, kedves ifjú szülők!

Legyen erőtök estéként kikapcsolni a TV-t, beszélgessen a család, a gyermekek osszák meg örömeiket, bánataikat családi körben. Ahol jó szóval, szeretetben várják haza őket, ott kevesebbet fognak csellengeni.”

Nem szabad elcsüggedni...

Stánitz Antal

Nem szabad elcsüggedni semmilyen helyzetben sem, mert nincs olyan mélypont, amelyből valamilyen formában ne lenne kiút. Csak akarni kell, keresni a megfelelő megoldást, és a siker érdekében vállalni kell a munkát, a fáradozást. A háborút megjárt emberektől hallottam, hogy az a sebesült, aki nem adta fel az életéért való küzdelmet, csúszva-mászva kúszott a fagyos, havas földön a segélyhely, a segítő kezek felé, révbe ért, megmenekült. Aki viszont ezt a harcot idő előtt feladta, ott fagyott meg az orosz pusztákon.

Az akaraterehöz szorosan kapcsolódik a kitartó, szorgalmas munkavégzés. E földi életünkben az előrehaladás, az érvényesülés, az emberhez méltó élet kialakításának elengedhetetlen feltétele a munka. Mindenért meg kell küzdeni, semmit nem kapunk ingyen. Ez a harc sok-sok lemondással jár az élet minden területén. De boldogító meglepéssel tölt el bennünket, ha fáradozásunk nem volt hiábavaló, ha annak gyümölcseit élvezheti az egyén, a család, a nemzet.

Egész életemben...

Pleskó János

Egész életemben fontosnak tartottam a tanulást, s ezen keresztül a tudás megszerzését.

Minden fiatalnak alapvető feladata legyen a tanulás, ezáltal a legmagasabb, sokoldalú tudás megszerzése! Bármit tanulsz az életben, valahol, valamikor hasznát veszed, segítségére lesz. Ha megteheted, tanulj főiskolán, egyetemen, vagy szakiskolában. Ha nincs kedved, vagy nincs veled született tehetség az iskolai tanulmányok befogadására, úgy menj olyan pályára, amihez kedved, tehetséged van! Mindenki született valamiféle tehetséggel: jó hang, erős fizikai alkat, kéz ügyesség, jó íráskészség, logika, memória, jó mozgás, érzék a sporthoz, zenéhez, szeretet a gyermekek iránt stb....

Sok tehetség elvész, mert nincs benne kitartás, könnyen feladja a küzdelmet, a harcot. Én az évek során megtanultam türelmesnek lenni, keresni a megoldást így vagy úgy, és addig törni a fejemet, míg a célt elértem.

Ám az évek múlásával fontos felfedezésre, bölcsességre tettem szert: ha megtettem mindent emberileg, és mégsem sikerült elérnem célomat, úgy nem dühöngtem, hanem felnéztem az égre és így fohászkodtam: „Jó Istenem, Teremtőm! Te előre látod, és jobban tudod, hogy mi az, ami jó nekem. Így elfogadom azt, hogy olykor a nem válasz a legjobb válasz! Uram, adj erőt, hogy türelemmel elviseljem azt, amin nem tudok változtatni. Adj erőt, hogy változtatni tudjak azon, amin változtathatok. És adj erőt, hogy ezt a kettőt valóban meg tudjam különböztetni egymástól...”

Nagy szerencsém volt, hogy 12 éves koromban megtanultam sakkozni, s a sakkban található alapelveket az életben nagyon jól fel tudtam használni. A sakkozás megtanított

gondolkodni, átfogó terveket szőni, és a tervek megvalósításához megtalálni a megoldást és utána a lépéseket. Megtanított önfegyelemre, nagyfokú koncentrációra, és előre gondolkodni, mielőtt lépnek, az ellenfél terveit, lépéseit kiszámítani, figyelembe venni. Rávezetett, hogy többfajta megoldást keressek, és a megoldásokból megtaláljam a legjobbat. A sakkozás megtanított az időm beosztására is.

Az Isten fogalmának a felismerése nagyon fontos az életben. Ha az emberek tudnák, vagy átéreznék Isten szeretetét, jóságát, megbocsátását és könyörületességét, akkor nem lenne öngyilkosság, a bánat, a reménytelenség és a magányosság érzése.

Életem legfontosabb felismerése az Istenben való feltétel nélküli bizalom, a hit. Ha az embernek hite van, akkor tudja, hogy csak Isten tud a rosszból jót formálni. És életben jöhetett bármiféle csapás, át tudtam vészelni. Baleset miatt 20 évesen jobb oldalam megbénult, jobb szemem és fülem komolyan megsérült. Később túlhajtott munkatempóm miatt egészségem megingott, négyszer jöttem vissza a klinikai halálból. 33 éves koromban elveszítettem állásomat és nem találtam képzettségemnek megfelelő állást, így teljesen új munkakört tanultam meg. 45 éves koromban 19 éves házasságom felbomlott, és úgy tűnt, hogy három gyermekemet elveszítem. Mégsem roppantam össze, mert hittem, kértem Isten segítségét és meg is kaptam. Az igaz, hogy a segítség nem oly gyorsan jött, mint én akartam, de időben, Isten menetrendjében.

Sokan elbizonytalanodnak az első kudarctól, megtorpannak, akaratuk elgyengül és kiábrándulnak. Ez emberi természet, de mégsem szabad neki engedni, mert hosszú 50 év tapasztalata után rájöttem, hogy minden válság, csapás és szenvedés akkor szolgál a javamra, ha azokból növekedni, fejlődni tudok. A szenvedés tüzeiben kovácsolódik az ember hite, jelleme, állhatatossága. Szervedések után értékeli az ember még a kisebb örömeket is.

Az ember nem tudhatja, hogyan alakul a jövője. Ezért biztonságot, támaszt keresünk valamiben, de mivel nem tudhatjuk, hogyan alakul jövőnk, így inkább aggodalmat, szorongást érzünk. Tanulság: tudj örülni a kapott örömeinknek: egy mosolynak, a napsugárnak, szeretteinknek, a perceknek, az óráknak, a mának, mert ez adatott meg számunkra. A múltból erőt, okulást nyerjünk, a jövőt bízzuk a Teremtőre.

Sorsunkért, életünk alakulásáért legtöbbször mi vagyunk a felelősek, ezért tegyünk meg mindent emberileg, hogy céljainkat, vágyainkat elérjük. Nem hiszek abban az életszemléletben, amely azt mondja: „Ennek így kellett történni, mert így volt megírva a Nagy könyvben.”

A „fejlődés” ...

Hosszú Ádám

A „fejlődés” eredményeként, az utat vesztett haladás közben elveszett az erkölcsi alap. Amit ma egyáltalán erkölcsnek neveznek, az többnyire hipokrita szemforgatás, nem a valódi, isteni eredetű erkölcsi világrenden alapul. Tetézi az útvesztésből eredő hibát a félreértések, majd az egyre tudatosabb félremagyarázások kultusza. Jellemző példa erre az úton-útfélen hangoztatott önmegvalósítás fogalma. Ez eredetileg a ki-ki legjobb tudása, képességeinek maximális bevetése révén produkált teljesítményt, az ennek révén elérhető igazi örömet, sikerélményt jelentette. A mai közfelfogás ezt a – főleg materiális ösztönök diktálta – vágyak minél előbbi, minél kevesebb erőfeszítéssel járó elérésével véli azonos fogalomnak. Az igazi erő kifejtés révén elért siker e felfogás szerint megmosolyogni való balekség. Így fordult tökéletesen a visszajára egy nagyon pozitív fogalom, ugyanis a mai közfelfogás szerinti „önmegvalósítást” eredetileg szelídebb szóval ügyeskedésnek, nyersebben fogalmazva

élősködésnek nevezték. Ez a fajta mentalitás tette lemosolyogni való fogalmakká a közérdeket, a felelősségérzetet, a tekintélytiszteletet, ami pedig kijár az igazi teljesítménynek.

Szüleinket...

Füzesséry Ágnes

Szüleinket és nevelőinket tiszteljük és becsüljük meg. Figyelemmel hallgassuk meg tanácsaikat, mert ők alapvetően mindig jót akarnak nekünk.

Szeressük hazánkat, becsüljük meg szülőföldünket, történelmünket, nagyjainkat és mindazokat, akikkel sorsunk összehoz minket, akár jóakarónk, akár ellenségünk, mert mindenkitől tanulhatunk.

Figyeljünk a lelkünk mélyén található belső hangra, amely segít megtalálni hivatásunkat, életeszeményünket, amelyben munkálkodva megértjük, hogy életünk nem hiábavaló.

Merjünk önállóan kezdeményezni, ha úgy érezzük, hogy van elegendő talentumunk ahhoz, hogy másokon is tudjunk segíteni.

Tudjunk mások sikereinek és eredményeinek is örülni. Nem utolsó sorban tudjunk naponta mindenért és mindenkiért a jó Istennek hálát adni.

Gyorsan változó...

Dr. Fröhlich Lóránt

Gyorsan változó korunkban különösen szükség van eszményekre, példaképekre. A szülőnek, a pedagógusnak egyaránt hitelesnek kell lenni. A szülőknek vigyázni kell arra, hogy sem egymást, sem a pedagógusokat ne járassák le. Egészséges mértékű tekintélytisztelet szükséges – tudás, értékek átadásához.

A jó nevelés pozitív érzelmeket igyekszik átadni. Az érzelmi nevelésben a szülő megelőzi az iskolát: ha örömteli légkörből kerül az iskolába a gyermek, úgy könnyebb a helyzete. Könnyebb a beilleszkedés az iskolába, majd a nagyobb közösségbe, a felnőtt társadalomba. A kisgyermeket körülvevő örömteli légkör véd az élet elkerülhetetlen krízishelyzeteiben is: erőt ad ahhoz, hogy a krízisekből győztesen, s tapasztaltan kerüljünk ki. Ahhoz, hogy a jövőnk, a XXI. század az előbbi időknél boldogabb legyen, szükséges: tudjuk képességeinket felhasználni. Ehhez viszont viszonylagos nyugalom, az egyénnek tartós szorongásoktól mentes, pozitív beállítottsága kell. A korábbinál nagyobb szerep jut a jövőben a magatartástudománynak, a mentálhigiénének. Örömet adni a másoknak, és nem örömet elvenni... reményt adni, és nem elvenni. Ebben segítenek ezek a tudományok, s egyéb szellemi tudományok. A művészeteknek is nagy szerepe van abban, hogy minél inkább átéljük a szépet, s azt is fel tudjuk dolgozni, ami nem ilyen.

A „lelki mérgek” ellen is védekezni kell tudni. Olykor reklámok, divatok is ide tartoznak... de a másokat bosszantó – saját problémáikat másokra vetítő – magatartásformák is. Védőpáncél a mosoly. Előzzük meg a másikat mosollyal, köszönéssel, barátságos megnyilvánulásokkal. A gyermek sok mosolyt varázsol az arcokra. Olyan a gyermek, mint az élet és a tükör. Ismerjük föl és érezzük át a gyermek adta örömet. Ez fontos üzenet Magyarország XXI. századába.

A hívő ember előnyben van hitével, mert végső kérdésekre válaszai vannak – írja egy ismert pszichiáter. A vallás ma a „pozitív pszichológia” néven ismert irányzatot is terjeszti, amikor hálaadásról szól és reményről. Segít a jónak és a nem látható értékek meglátásához. Olyan hagyományok őrzését is sugallja, mint az ünnepek kultusza. Tudjuk, a szürke hétköznapokból kiemel az ünnep, ezért is minden kultúra felismerte az ünnep jelentőségét.

Reményt sugározni a jövőbe – üzenjük az utánunk jövő fiatalabb, de már érett, körültekintő nemzedéknek. Mert van ilyen. Tisztánlátó, energikus utánpótlás. Olyan szellem, amely tanul a múltból, s a tapasztalatokból, miket a mi idősödő nemzedékünk átadni kíván. Várható, hogy ez a nemzedék a korábnál nyugodtabb környezetet terem. Értjük ezalatt a mindent privatizáló, monopolhelyzeteket okozó trendek helyett az emberarcú közép-európai berendezkedést is.

Az erkölcsöt...

dr. Boldvai-Günther Ernő

Az erkölcsöt, az állam és polgárai közötti viszonyt törvények jelenítik meg. Tanulság, hogy a jogállamiság alapja csak az egyéni- és közerkölcs lehet. Mi lehet az iránytű a jövő számára?

Meg kell érteni; a jövő alapja: a magyar család. Az a társadalom, ahol a gyermek fiatal korában nem tanul hittant vagy erkölcsant, felnőtt korában nincsen hová menekülnie, ha csapás éri. Ilyenkor jönnek a „menekülési útvonalak”: az ital, a kábítószer, öngyilkosság, válás, új élettárs, stb. Aki megismerkedik a hit alapjaival, ha még később nem is él vallásos módon, az élet különböző helyzeteiben Isten felé fordulhat.

Néhány szó a politikáról: Isten terveit nem a tőzsdék irányítják. Jézus kivonta magát a napi politika viszálykodásaiból, de pusztá létezésével, magatartásával kijelölte a vallás és politika közti lehetséges utat. Nem keverhetik össze a két utat, de a keresztény ember pusztá létezésével, magatartásával mégis politizál. Keresztény ember a világi életben nem zárkozhat el a politikától. Állást kell foglalni kisebb-nagyobb ügyekben. Próbáljunk úgy tenni, ahogy Krisztus tenné adott esetben. Dönteni és választani kell!

Az öregkor dicsérete

Papp Anna

Oly keveset beszélünk az öregkor szép és jó oldaláról.

A legelső, hogy ilyenkor az ember már nem annyira hajszolt, olyan szellemi-lelki fejlődést élhet meg, amire aktív korában nem volt lehetősége. Kiszabadulva a mindennapos befogottságból, sok mindent már nagyobb távlatból, harag és részrehajlás nélkül vehet szemügyre, még önmagát is. Nagyon fontos a saját kezdeményezés és tevékenység, ez tartalmat ad az életnek és örömet szerez.

Egészen új dolgokat fedezhet fel magában az ember, sőt az idős kor felszabadíthat olyan dolgokra is, amelyek iránt titkos vágyat melengetett, csak eddig nem jutott hozzá megvalósításukhoz. Nem az a fontos, hogy valami jelentőset alkosson, hanem inkább valami játékféléhez igyekezzen visszatérni, ami olykor nagyon örömteli lehet. Megformálhasson valamit, s így felfedezhesse az eddig elhanyagolt belső világát. Mert az öregkorban is

működnek a testi-lelki kölcsönhatások, és aki önmagát feladja, azt feladja az élet is. Némi igyekezettel mindenki találhat neki megfelelő kifejezési lehetőséget. Énekelhet, varrhat, kertészkedhet, barkácsolhat... Mindez persze hat a lélekre, harmóniához segít, és sok mindennek kifejezőeszköze lehet, amit különben megoldatlanul vonszolnánk magunkkal. Minden tevékenység újra megtanít a rácsodálkozásra, elégedettséget és boldogító élményeket hoz. Segítő erők hevernek parlagon az emberekben, amit sokszor csak azért nem veszünk észre, mert általában lebecsüljük azokat a képességeket és készségeket, amelyek magunkban és másokban rejlenek. Nyissuk rá hát újra szemünket az értékekre, amelyekben a boldogság lehetőségei rejlenek: a szeretetképességre, a felelősségre, a testvériességre, az élet iránti áhítatos tiszteletre, a halálra és a szabadságra, amely lehetőséget ad minden korban, az öregkorban is önmagunk fejlesztésére.

Küldetés

Pál Aba

Hogyan élnek meg ma általában az emberek önnön életüket? Sokféleképpen.

A túlnyomó többség nem csinál belőle filozófiai kérdést, tudomásul veszi létezését, teszi a dolgát, többé-kevésbé ösztönösen járja végig azt az utat, melyet eleve elrendeltnek tart. Eközben örül a jónak, bosszankodik a kudarcokon, számadást ritkán készít. Ha mégis, az életről alkotott véleménye nem hízelgő, a gyermek a tilalmakat és a fegyelmezést, a diák a tanulást és az alkalmazkodást, a dolgozó a munkát és a létfenntartást, az idős a romló egészséget és a magárahagyatottságot túl súlyosnak tartja az esetleges, rövid és mulékony örömhöz képest.

Sokkal szomorúbb a helyzet azok esetében, akik életüket különösebb indok nélkül értelmetlennek érzik, és semmi örömet nem lelnek benne. Sajnos az ekképp gondolkodók száma sem kevés. Ezek az emberek pesszimisták, mindenben a rosszat látják, a jót nem hajlandók észrevenni, lógó orral élnek végig az életüket, azt sem bánnák, ha másnap nem ébrednének fel, sőt, gyakran eljutnak az öngyilkosság gondolatáig.

Szerencsére vannak – igaz, nem túl nagy számban – olyan emberek is, akik életüket örömtelinek tartják, jól érzik magukat a bőrükben, jóleső érzéssel néznek a jövőbe, és tekintenek vissza a múltba, hálásak a „nagy utazásért”, és megelégedéssel fogadják a „véget”. Hogy mi a titkuk? Ezt kísérlem megfejtetni a következőkben.

Az élet a születéstől halálunkig tart, és egy nagy utazásként fogható fel, melyre ezennel meghívom a kedves olvasót.

A születés maga a csoda, mert általában a semmiből lesz valami. A világ születésének mikéntje nem bizonyított, az azonban biztosan állítható, hogy nem az ember műve. Méretét, tökéletességét látva hatalmas alkotót kell sejtenuünk mögötte, aki művére az ember teremtésével tette fel a koronát. Akik az Alkotóban nem hisznek, és a teremtés teóriáját nem fogadják el, tekintsék magát az alkotást, mely Madách megfogalmazásában „év-millióig eljár tengelyén, míg egy kerékfogát újítni kell”, s meggyőződhetnek, hogy valóban csodával állunk szemben.

Az ember születésére is igaz, hogy jóformán a semmiből lesz valami, s nem is akármi: test, szellem és lélek. Tökéletesen megtervezett rendszer, melynek létrehozásában az apa és az anya eszköz csupán. A világra jött új lény tehát nem emberi alkotás, ugyanakkor a lehetőségek tárháza, tehát maga a csoda. A születés pillanata ugyanakkor az alkotás befejezése és az emberi tevékenység kezdete is egyben, ismét Madáchcsal élve:

*„Be van fejezve a nagy mű, igen,
A gép forog, az alkotó pihen.”*

Az életet tehát csodálatos adományként és lehetőségként kaptuk, melynek további sorsa a kezünkbe tétetett. Ahhoz, hogy sorsunkat kezünkbe vehessük, fejtsük meg, mi lehet születésünk célja. Az étellel együtt időt és teret kaptunk. A Tér a nagyvilág, mely a bölcsőtől az otthonon át, a Hazán és Földön keresztül a Kozmoszig tágítható, gazdagon be van rendezve, hegyek és vizek, állatok és növények, Nap és csillagok. Az Idő az emberi élet biológiai élettartama, ami rendelkezésünkre áll. A Cél nem lehet más, mint az, hogy a körülöttünk lévő világot megismerjük, megértsük, örömmel leljük benne, a lehetőségek felhasználásával egyéni szükségleteinket megteremtsük, a társadalmi munkamegosztásban részt vegyünk, hozzájáruljunk új alkotásokat, tegyük minél szebbé, kényelmesebbé magunk és embertársaink életét. Az élet értelme nem lehet más, mint a Cél megvalósítása. Nézzük meg tehát, hogy ilyen megközelítésben mik a teendőink életünk különböző szakaszaiban.

A csecsemő feladata a fejlődés, ami természetesen még kizárólag ösztönös cselekvés. A tudatra ébredéstől az iskola megkezdéséig terjedő időszak a szűkebb környezet megismerésének és a kommunikáció elsajátításának kora. A test további gyarapodásán kívül a szellemi képesség is gyors fejlődésnek indul, valamint kialakulnak a lelki-érzelmi kötődések. E korban a kötelezettségeket a szülői utasítások, elvárások, bizonyos játékszabályok megtartása jelentik, ezek pedig eltörpülnek a boldogságra okot adó felfedezés, a játék és a családban megélt szeretet öröme mellett. Röviden fogalmazva ezt szokás „boldog gyermekkor”-nak nevezni.

Ezután következik az életre való felkészülés időszaka, amely az iskolák befejezéséig tart. Megnövekednek a feladatok és kötelezettségek, nagyjából a tanulás, kisebb részben a családi munkamegosztás okán. Ezeket sokan szükséges rosszként élik meg, pedig felfogható lenne másképpen is. A testünkben rejlik egy csodálatos ajándék, az agy, ami egy csiszolatlan gyémánthoz hasonlítható. Mindegyik gyémántból kialakítható a legnagyobb karátú briliáns, s ez csak rajtunk múlik. A fent nevezett célok óriási lehetőségekkel kecsegtetnek, de ezek elérésének feltételei vannak: a tudás minél nagyobb mértékű birtoklása, mely csak tanulás árán lehetséges. A megismerhető világ hatalmas, a tanulásra rendelkezésre álló idő ahhoz képest nagyon kevés, ezért két dolgot kell szem előtt tartani: jól kell kihasználni az időt, és az általános ismereteken túl célirányosan kell specializálódni. Mindenesetre a tanulást hassa át a tudás utáni vágy, mert a tudás birtoklása öröm forrása.

A tanuláson kívüli szabadidő eltöltése legyen hasznos és örömteli, a játékot célszerű a fizikum erősítésével összekötni, sportolni, és itt az ideje az érzelmi élet finomításának is, a barátságok és szerelmek tehetik gazdaggá lelki életünket.

A tanulással megszerzett tudás hasznosításának két útja van. Elfoglaljuk helyünket a társadalmi munkamegosztásban, közben egzisztenciát teremtünk. Gondoljuk végig azokat a tárgyakat és eszközöket, melyeket nap mint nap használunk, embertársainknak köszönhetjük – itt az ideje, hogy ehhez a nagy csapatmunkához mi is hozzájáruljunk. Minél nagyobb tudásra tettünk szert, annál hasznosabb játékosai lehetünk a csapatnak, s ez megelégedéssel kell eltöltsön bennünket. Így nem nyűg a munka!

A tudás hasznosításának másik útja a szabadidő eltöltésének értékrendjében érhető tetten. A kultúra és a tudás két szorosan összefüggő fogalom, egymásra kölcsönösen hatnak. Személyiségünk értékét három dolog határozza meg: az értelem, az érzelem és az erkölcs. A tartalmas érzelmi-lelki élet meghatározó eleme a kultúra, mely igen széles területen nagy mélységekkel várja a gyönyörűségekre vágyókat.

Az erkölcsről most csak annyit, hogy a társadalom fontos és szükséges iránytűje. Az emberi kapcsolatok szövevényes volta megköveteli bizonyos normák betartását, de ettől függetlenül belső evidencia is kell legyen, hogy másokra gyakorolt hatásunk csak olyan lehet, amilyet adott esetben magunkra nézve is elfogadhatónak tartunk.

Ebben az időszakban van még egy nagyon fontos feladatunk: gondolnunk kell arra, hogy az emberi élet folytonossága ránk van bízva, a megoldás módja a családalapítás. Az érzelmi élet egyik legvarázslatosabb része a párválasztás és az azt követő házasság, melynek gyümölcsei lesznek a gyermekek. Így válhatunk mi is a csoda újrászületésének eszközeivé. A kétségtelenül sok fáradsággal is járó életszakasz annyi örömet és boldogságot tud nyújtani, hogy a nehézségek eltörpülnek. Gyermekeink nevelése és helyes vágányra helyezése felelősségteljes, nemes feladat és kötelezettség. A család kiteljesedésével az érzelmi élet tetőzik, a szeretet határokat dönt.

Ez a munkában eltöltött időszak életünk leghosszabb része, tartalmazza már az életgörbe hanyatló szakaszát is, ezért egy pillanatra se tévesszük szem elől testünk karbantartását, és figyeljünk az egészséges életmódra.

Elvégezvén legfőbb feladatainkat, egészségünket megőrizve megelégedéssel dőlhetünk hátra a székben, és várhatjuk boldogan a megérdemelt jutalmat.

Életünk utolsó szakasza a nyugdíjas kor, melyben újabb feladatok és élmények várnak ránk. Segítséget nyújthatunk gyermekeinknek, eközben örömmel lelhetjük unokáink kedvességében, kertészkedhetünk kedvünkre, kezünkbe vehetjük el nem olvasott könyveinket, folytathatjuk kulturális kedvteléseinket, színház, zene, természetjárás. Fontos, hogy szellemünk és testünk karban tartását ne hanyagoljuk el. Élvezzük egy gazdag és értékes élet jól megérdemelt jutalmát.

Most, így az utazás végén jogosan vetheti szememre a kedves olvasó, hogy nem mindenki számára azonosak az induló feltételek, és az életút során adódó, tőlünk független körülmények is jelentősen eltérőek lehetnek. Így igaz! A testi hibás, értelmi fogyatékos, csonka családba született, balesetet szenvedett, vagy gyógyíthatatlan beteggé vált ember számára valóban mást jelent az élet, mint amiről én szóltam, de meggyőződésem, hogy még az ő esetükben is sokat segíthet az a pozitív életszemlélet, amit írásommal sugallni igyekeztem. Én azokhoz az embertársaimhoz szólok, akiknek sorsát nem nehezítették meg ilyen súlyos bajok: kérem, gondolják el, hogyan jutottak el az alkotás öröméig a szájjal-festők, vagy miként vehette észre Faludy György az ég szépségeit és a madarak dalolását a recski haláltáborban?

Abban reménykedem, hogy sikerült egy egészséges életszemléletet felvillantanom, ami a következőképpen foglalható össze:

Az ember jóra és rosszra egyaránt hajlamos, és ilyen a világ, amióta ember él a Földön, ezzel együtt kell élnünk. De vajon beletörődhetünk-e ebbe? Semmiképpen sem! Mindenekelőtt saját cselekedeteinket kell kordában tartanunk, de elsősorban nem a lebukástól vagy büntetéstől való félelmünkben, hanem azért, mert saját értékrendünk egyik meghatározója az erkölcs. A személyes példamutatáson túl szükség van arra is, hogy embertársainkra közvetlenül is pozitív hatást gyakoroljunk: álljunk ki az igazság mellett, ne hunyjunk szemet a bűnök felett, úzzuk el a közönyt, legyünk szolidárisak, stb., a potenciális helyzetben lévők pedig (törvényhozók, oktatók, nevelők) munkaköri kötelesség gyanánt járuljanak hozzá a közerkölcs javulásához. A mérce tehát a jog és a vallási tanokban található etikai normarendszer.

A jog csak a legalapvetőbb kérdésekben ad eligazítást, illetve helyez kilátásba szankciókat a vétkesekkel szemben. A finomszabályozást a szankciók nélküli etikai normák adják, melynek legfőbb gyűjteménye az európai szubkultúrákban honos keresztény vallást követők számára a Biblia. Javaslom tehát a transzcendens világot tagadó ateista részére ugyanúgy, mint a valamilyen alternatív eszményben hívő számára, hogy a Bibliát ne vallási alapon ítélje meg, hanem tekintse azt példabeszédek tárházának, melyből hasznos és követendő gondolatok olvashatók ki a saját értékrend növelésére és a társadalmi együttélés szabályaira vonatkozóan.

A rendszerváltás óta újabb veszély leselkedik, a liberalizmus szirén-hangja. A szabadság mindenkor az emberek legfőbb vágya volt, a diktatúra után pedig különösen azzá vált, s a liberálisok ezt kínálják. A nyugat felől áramló eszmerendszer hirdeti a klasszikus liberalizmust, szabadságot ígérve és szabadosságot teremtve dicsóítja az individualizmust – elhomályosítva a szolidaritás érzését, és relativizálja az egyetemes erkölcsi értékeket. Az anyagi értékek elnyomják a szellemi értékeket, a tárgyak birtoklása fontosabb, mint a lelki épülés.

Életmód-értékrend

Teljesen önkényesen háromféle életformát kívánok bemutatni: a parvenü (újjgazdag), a proletár és a polgári életformákat.

A *parvenü* kifejezést az újjgazdagokra alkalmazhatjuk. Vagyonuk folyamatos gyarapítása, a szerzés vált életcéljükká. A vagyonszerzést a birtoklási vágy motiválja, a javak használatára és élvezetére nincs idejük. Tárgyi javakon kívül hírnévre és elismertségre is vágyanak. Sikerességük és jólétük ellenére legalábbis elégedetlenek, s mivel midig újabb és újabb kihívásoknak akarnak eleget tenni, nem tudnak kikeveredni a szerzés örvényéből. Ezek az emberek nem irigylésre méltóak, tudást, boldogságot és erkölcsöt ugyanis nem lehet pénzzel megvásárolni.

A *proletár* kifejezés a marxista szóhasználat szerint kizsákmányolt bérmunkást jelent, én ezt a fogalmat tágabban értelmezem: ebbe a csoportba a különböző értelemben kiszolgáltatott embereket sorolom. Kiszolgáltatottságuk forrása a tudás hiánya, nincs szakmájuk, vagy olyan szakmájuk van, amellyel a munkaerőpiacon csak alárendelt szerepet játszhatnak. Általános műveltségük alacsony szintű, alkalmazkodó képességük a piaci igényekhez elégtelen. Mindezek következtében állástalanok, vagy olyan munkahelyük van, amely csak a minimális megélhetést biztosítja, és állandóan a kereset elvesztésének veszélye közepette élnek. Anyagi lehetőségeik nem engedik meg, hogy a létbiztonsághoz vagyont gyűjtsenek, vagy tartalékokat képezzenek.

A gazdagabb, demokratikus államokban az ő bérezésük magasabb életszínvonal elérését is lehetővé teszi, bizonyos kényelmi javak megszerezhetővé válnak, az ösztönzés a fogyasztás növelésére irányul. Proletárságukat nem annyira a nélkülözés, mint a szellemi kiszolgáltatottság jellemzi, műveltség hiányában az értékes kultúra nem jut el hozzájuk, szabadidejükben értéktelen életet élnek, sodródhatnak, politikai függetlenségüket a médiáknak köszönhetően elvesztik, a TV-sorozatok, szappanoperák hatására elfelejteneik gondolkodni, a reklámok a multik érdekeinek megfelelően a „homo sapiens”-t fogyasztó robottá silányítják...

Polgárnak lenni magatartás, szellem és erkölcs. Főbb elvek: anyagi biztonság az etikusan szerzett vagyon, a tudás és a szakmai tőke alapján. A vagyoni és tudásbeli tőke etikus használata. Az anyagi és kulturális értékteremtő képességre épülő szabadság és autonómia, a politikai szabadság megléte, műveltség ahhoz, hogy az ember eligazodjon a világban, haladjon a maga hivatásában. Felelősség magáért és családjáért, valamint szűkebb közösségéért. Szolidaritás a gyöngébbel és az elesettekkel, közéletiség és áldozatvállalás. Az emberi kultúra általános értékeinek, az európai örökség etikai és kulturális értékrendjének tisztelete és képviselése, illetve a velük való azonosulásra törekvés készsége. Elkötelezettség a demokrácia iránt. A közéleti és politikai gondolkodásban a nemzeti elkötelezettség, az európaiság és természetesen a határon kívüli magyarsággal való közösségvállalás. A gazdasági szabadság jegyében a szociálisan elkötelezett piacgazdaság vállalása. A család, az iskola, a civil szerveződések és az egyházak tisztelete. Szövetkezési készség az értékcentrikus egyesületekben, kulturális és politikai szervezetekben.

Ezek az elvek önmagukért beszélnek, magyarázatuk nem szükséges, egyet, a műveltséget mégis kiemelném közülük, mert napjaink rohanó életében ezt fenyegeti a legnagyobb veszély. A műveltség nem öncél, szellemi és lelki gazdagságunk forrása. A veszély az, hogy

az egyik oldalon álló óriási kulturális kínálattal szemben az erősen korlátozott, s egyre szűkülő időtényező áll. Veszélyt hordozó példák: az autó, a tévé, a számítógép.

Az autó segítségével addig elérhetetlen személyes élményekre tehetünk szert, de az autózás könnyen válhat öncélúvá is. A televízió hatékony eszköze lehetne az információ-szerzésnek és a szórakozásnak, de egyre inkább a reklámozók érdekeit szolgálja, a reklámozók magas nézettséget igényelnek, a magas nézettség pedig nem az értékes műsorokkal érhető el. Így aztán haszontalanul rabolhatnak el nagyon sok időt. A számítógép a világháló útján kiváló eszköze lehet a tanulásnak és művelődésnek, de rabtartóvá is válhat, és elrabolhatja teljes szabadidőnket. A technikai eszközök kényelemre csábítanak és megfosztanak bennünket egy sereg kulturélménytől; színháztól, olvasástól, hangversenytől, múzeumtól, kirándulástól, baráti társaságtól, pedig pl. ez utóbbi fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni.

Politika

Azt tanácsolom minden választópolgárnak, hogy folyamatosan kísérje figyelemmel az országban végbemenő történéseket, olvassa el, hallgassa meg a politikai elemzéseket, szerezzék meg azokat a szükséges ismereteket, amelyek alkalmassá teszik az eligazodásban és abban, hogy különbséget tudjon tenni jó és rossz között, igaz és hamis között. Ne hallgassanak azokra – a sokszor szándékosan sugallt – szirén-hangokra, melyek a politikából való kiábrándulásról szólnak, és akkor, mint a nagy gép egy fogaskereke, a saját életük iránt érzett felelősségtől indítva természetesnek fogják találni mind az országos, mind az önkormányzati választásokon való részvételt.

A választásokon személyekre és pártokra lehet szavazni, a személyek is nagyjából pártokhoz kötődnek, a pártok pedig valamilyen ideológiát képviselnek. Mindenek előtt ezekkel az ideológiákkal kell tisztába kerülni. A követendő út megtalálásához *politikai tájékozottság* szükséges. Ezért keressenek hiteles, mértékadó személyiséget, és hallgassanak rá. Becsüljük meg azokat, akik egyenesen beszélnek, szavahihetőek, következetesek, hivatásnak, sőt, küldetésnek tekintik tisztüket.

Ezek alapján tanács a jövő generációknak:

- Tudatosan használják fel szabadidejüket.
- Az általános műveltség megszerzésével álljanak ellen a gazdaság érdekei által vezérelt egysíkú specializációnak.
- Az anyagi javak birtoklása mellett a szellemi gazdagodást tartsák szem előtt.
- Fontos a nemzeti önbecsülés, a gyökerek tudatos vállalása.
- Legyen cél a belső csend és nyugalom megteremtése, a művészetek megbecsülése.
- A szeretet parancsának engedelmeskedjenek.
- Legyen bennük felelősségtudat önmagukért, embertársaikért, környezetükért.

Az én gyerekkoromban...

Magyar Imréné

Az én gyerekkoromban édesanyáink általában otthon voltak, főfoglalkozásuk a szeretet sugárzása volt családjuk részére.

Aztán jött a rettenetes háború! Soha ne kelljen nektek megtapasztalni annak borzalmait! A bombázásokat Győr közelsége miatt már-már alig bírtuk elviselni. A kertben épített édesapánk bunkert. Édesanyánk attól félt, hogy az lesz majd a családi sírbolt. De azért kiballagtunk oda akár éjjel, akár nappal visitottak a szirénák, többször is egy nap alatt. A

bunkerban a legbelső sarokba húzódtunk. Édesanyánk ölében mind a négyen bátorságot kaptunk.

Közben már Győrbe jártam iskolába. Sokszor a riadó az utcán ért. Még a győri püspökvár óvóhelyére is elkerültem, ahol Apor Vilmos püspök úr bátorításában is részesülhettem...

Az élet rohanásában az átlagembereket ért sérelmeket, nehézségeket csak úgy lehetett túlélni, hogy a haragot és a félelmet számúztuk, erősebben kerestük a jót.

Ezután azt kérdezik, mit üzenek a XXI. századnak? Elsősorban – és nyomatékosan – azt, hogy a XXI. század legfontosabb feladata a túlélés biztosításának megteremtése. Amit a XX. század elrontott, hibázott, minden területen korrigálni kell!

Legfontosabb, hogy az embereknek közelebb kell kerülniük a jóságos Istenhez! Tudniok kell, hogy neki köszönhetjük életünket és mindent, ami bennünket körül vesz. Kérünk kell, segítsen nekünk, bocsásson meg az emberiségnek.

Ha szívünkbe csak a szeretet érzése költözik, s az erősödik, egyre jobba válhatunk, és akkor eljön a békesség, a nyugalom időszaka.

A XXI. század emberének jobban kell szeretni a természetet! Vegyétek észre a szépségét!

Életetekben meghatározó legyen a család, ami édesapával, édesanyával és gyerekekkel egész és működőképes. A szülők együtt neveljék gyerekeiket, ne bízzák csak az intézményekre! A gyermekek úgy váljanak felnőtté, hogy gyermekkorukra, mint a legszebbre emlékezzenek egész életükben.

Értékeljétek a művészetet, tiszteljétek az alkotókat!

Ismerjétek meg hazánk értékeit, tiszteljétek a hagyományokat! Soha ne feledjétek el a gyökereket, adjátok tovább ezeket az intelmeket a jövő századoknak.

Úgy neveljétek gyermekeiteket, hogy tudásszomjuk már kiskorukban jelentkezzen.

A modern technika még többet fog segíteni a jövő emberiségének, hisz azt állandóan fejleszteni fogjátok. Mi öregek fel sem fogjuk, hogy ezen a területen mit fogtok produkálni ti, mostani gyermekek, fiatalok a XXI. században!

Azt azonban tanácsolom, hogy a felszabadult időtöket töltsétek a szabadban, tegyétek nagyon széppé közeli és távoli környezeteteket.

Éljetek békében...

Varga Etelka

Éljetek békében szomszédokkal, feketével, fehérrel, a Föld minden népével. Ne tudjátok, remélem soha nem tapasztaljátok, mi a háború.

A második világháborút megéltem, az elsőt csak közvetve. Nagypám jó módú parasztember volt, kilenc gyermek atyja. Szeretettel éltek, esti beszélgetéseikben elmondta, melyik gyermekének milyen feladatot szán az életben. Édesapámra a tanító szerepét osztotta. Honnan tudta, honnan tudhatta az egyszerű parasztember, hogy a hatéves fia kitűnő tanító lesz? Az lett, de nem „iskolás fokon”, hanem csak, mint családapa, mert beleszólt a háború.

Nagypámat az első világháborúban elvitték a frontra. Nem tért vissza, nem tudjuk, hol alussza örök álmát.

Legyen átkozott a háború!

Édesapámat kisinasnak adták. A 12 éves kisfiú városi autószerelőnél a padláson lakott. Kimenő ruhája nem volt, így mindig ő javította az ünnepen is betérő beteg autókat. Részben ennek köszönhetette, hogy szakmájában kiváló lett.

A második világháború őt is családapaként érte. 32 évesen bevonult katonának. Hamarosan Oroszországban a Donnál harcolt. Ő is hosszú időre itt hagyta három gyermekét.

Legyen átkozott a háború!

Mindig szívdobogva vártuk a postást, először mindig azt néztük meg, hogy édesapánk kézírása van-e a rózsaszín tábori lapon. Egyszer elmaradtak a lapok.

Az iskolából néha már hazaszaladtunk a légiriadó miatt. Az utcánkban tankok robogtak kelet felé. A faluba idegen emberek özönlöttek, menekültek a háború elől.

Végre értesítést kaptunk, hogy édesapánk magyarországi kórházban fekszik. Igaz, az állapota súlyos, hastífuszt hozott haza, a lába elfagyott. Hála istennek, átvészelte a betegséget, mint ahogyan átvészelte a voronyezsi áttörést, a gyalogos visszavonulást a végeláthatatlan hótengerben, a gondosan beosztott 16 szem kockacukorral.

Idegenként, félénken, lopva pillantottunk rá, amikor visszatért hozzánk. Árnyéka volt csak annak a keménykötésű, mindig derűs, élénk szemű apánknak, akire emlékeztünk.

Legyen átkozott a háború!

Amikor felépült és visszanyerte kedélyét, gyakran beszélt az átélt borzalmakról. Azt mondta: a megpróbáltatások közepette az a gondolat adott neki erőt, hogy nem hagyhatja gyermekeit az árvák magányos, szomorú sorsára jutni. Nem ismétlődhet meg családjunkban a háború kegyetlen következménye.

Egyszer csak megérkeztek felszabadítóink, akiktől ugyancsak rettegtünk. Nem volt idejük velünk bajlódni, mert üzték a menekülő ellenséget. Ez volt Magyarországon az utolsó frontvonal, amelynek áttörésével számunkra véget ért a háború.

Édesapám saját gyerekkorának tanulságaként nemcsak fiát, leányait is tanította: kenyér legyen a kezükben, ha férjüket elviszi is a háború, gondoskodni tudjanak gyermekeikről. Ez az előrelátás ma már hasztalan, meghaladta az idő. A modern háború nemcsak a fronton pusztít, elveszik minden értéket, amit az ember valaha létrehozott.

A háborútól féljete! Békében éljete!

A huszadik század...

Láposy Tamás

A huszadik század gyermekei vagyunk. Hajdan kicsiny, törékeny, sérülékeny gyermekei, ma már véletlenül itt felejtett öreg gyerekek. Vagy talán mégsem véletlenül maradtunk itt, hanem szándéka van velünk a történelmet igazgató Gondviselőnek. Igen, hisszük, hogy van valami célja még életünk hátralévő részének. Ha más nem is, annyi biztosan van, hogy elmondjuk a mai fiatal generációnak, gyermekeink és unokáink generációjának, hogy milyen emlékeink vannak az elmúlt évszázadról, arról a sokat csodált és sokat átkozott huszadik századról.

Az elmúlt évszázad sok keserű évet hozott, nekünk magyaroknak különösen. Volt első és második világháború, volt Trianon és volt párizsi béke. Volt náci megszállás és volt kommunista diktatúra. Ugyanakkor ez volt a mi életünk. Olyan világban kellett élnünk, amilyen volt, és úgy, ahogy lehetett. Nem szökhettünk meg a saját sorsunk elől, bár néha úgy tűnt: jobb lett volna... De ez már eldőlt. S mi maradtunk. „A harcot megharcoltuk, a pályát lefutottuk, s a hitet megőriztük.”

Mikor tehát híd vagyunk a múlt és a jövő között és egyben a múlt hírnökei az örök jelenben, meg kell határoznunk, hogy honnan jöttünk és hová megyünk.

A szüleink és nagyszüleink: a XIX. század Magyarorszájáról jöttek, s átadták nekünk, amit tudtak, ami a XX. század világégéseiből megmaradt. Vagyont nem tudtak ránk hagyni, csak lelki gazdagságot, örök értékű kincseket: a hitüket, reményüket és a szeretetüket. Mi a

XX. században egy megtiport és kirabolt hazában születünk, s tanúi voltunk annak, hogy újra megtiportak és kiraboltak.

Most mi vagyunk Lót családja és Ábrahám egy személyben és alkudozunk az Úrral: legyen ránk tekintettel és kegyelmezzen a mi városunknak, országunknak. De jaj nekünk, ha kevesen leszünk igazak. Jaj, nekünk, és jaj hazánkknak!

Uram, ments meg minket az erénygőgtől, de kérünk, ha úgy látod, hogy egy-egy szikráját megőriztük a szüleinktől örökségül kapott hitnek, reménynek, szeretetnek, akkor tartsd hazánkat életben!

A legelejére visszatérve, ha el akarjuk mondani utódainknak, hogy milyen volt a XX. század, azt kell mondanunk őszintén, hogy mi azt nem tudjuk megmondani. Mi csak azt mondhatjuk el, hogy ma visszatekintve milyennek látjuk azt.

Hát milyennek?

Erősnek, hatalmasnak, nagyok, gyorsan fejlődőnek. Láttuk gyengének, aprónak és reménytelenül fejlődésképtelennek. Láttuk jónak, nagyvonalúnak és nagyra törőnek, de láttuk gonosznak, kicsinyesnek és tehetségtelennek.

A huszadik század a legszélsőségesebben ellentmondó tulajdonságokkal rendelkezik. Mondják rá, hogy a szocializmus százada, de ha jobban megnézzük, inkább a társadalmi igazságtalanságok százada...

Tanulságul a XX. századból, ma a XXI. század első évében egy gondolatot szeretnék továbbadni: A huszadik század nagy kísérletei véget értek. Ne kezdjük újra!

Örülni kell annak...

Dr. Boldvai-Günther Ernő

Örülni kell annak, hogy a XX. század egyszerű tanúi és aktív munkavállalói – az elmúlt század történéseiről – milyen maradandó emlékeket őriznek, amelyeket érdemes átadni a XXI. század fiataljainak.

Egyszerűbb lenne az akkor történeteket időrendi sorrendben leírni. Az emlékek közül csak azokra az eseményekre célszerű kitérni, amelyeket e sorok írója átélt, és maradandó élményként őrizett meg.

Könyvtárnyi adat van arról, mit vesztett az ország a trianoni tragédia során: 282 870 km²-ből csak 92 833 km² terület, a 18 260 ezer lakosból csak közel 8 millió lakos maradt meg. Románia kapott 102 782, Csehszlovákia 63 937, Szerbia 20 956, Ausztria pedig 5155 km²-t...

Mint tízéves kisfiú Aradon éltem át a román megszállást. Lakásunkkal szemben telepedett le a román sigurancia (a mai securitat). Áthallatszott a magyar foglyok vallatása. Mint gyerek megismertem már a háború borzalmait.

Apámat – hattagú családdal – Ó Romániába (Regát) költöztették volna, – ezt apám nem vállalta – és 1923-ban, mint repatriáltak átléptük a magyar határt. El nem felejthető boldogság volt számomra, amikor megláttam Lökösházán a magyar csendőrt.

Az ún. utódállamok évtizedeken át a magyar panaszokkal nem foglalkoztak, de olyan javaslatokkal sem éltek, amelyek túrhetővé tették volna az elszakított magyarok életét. Hazánkat „bűnös nemzet”-nek nyilvánították, több tízezer magyart utasítottak ki a Felvidékről, Erdélyben pedig megkezdődött a magyarlakta falvak lerombolása, amely átmenetileg külföldön is visszhangot keltett. Az elmúlt nyolcvan év óta tervszerűen olyan nemzetállamokat akarnak kialakítani, melyekben a magyar nemzetiségek igényeit – pl. nyelvhasználatot – mind erőteljesebben korlátozzák.

Szükséges, hogy a múlt évtizedek eseményeit a fiatalok megismerjék, mert ha ezekről valós tájékoztatást nem kapnak, jövőjük elképzeléseinél, gondjaik megoldásánál, életformájuk követésénél téves utakra kerülnek.

Érdemes idézni Nemeskürty István professzor írását: „A balkáni fegyveres események során mi egyedül viselkedtünk józan tartózkodással, hangoztatva békés szándékainkat, és szelíd türelemmel fogadtuk be a háborús események üldözöttjeit: a menekülteket.”

Visszatérve az elmúlt évtizedek eseményeire, nagy örömet jelentett, amikor a II. világháború előtt ideiglenesen visszacsatoltak országrészeket. Az események során elsők között léptem át a trianoni határt és szeretettel foglalkoztam a visszatért Székelyföld lakóinak személyi problémáival. A kapott elismeréseket még ma is szeretettel őrzöm.

A fiatalok számára hangsúlyozom, hogy bármilyen szerény beosztásba is kerül a munkavállaló, a rábízott munkát a legjobb tudása szerint becsülettel, tisztességgel kell elvégezni. Ez a saját, a családja és az ország érdeke is. A fiatalok ismerjék meg a szülőket, nagyszülőket életét, gondjaikat, tanuljanak abból, milyen hibákat követtünk el, kövessenek el mindent, hogy a Kárpát-medencében – határoktól függetlenül – lelkiileg és szellemileg fogják össze a magyarságot. Szorgalommal, munkával a Jóisten meg fogja segíteni a nemzetet...

Nem minden fejlődés...

Györe Pálné

Nem minden fejlődés haladás. Biztos, hogy más dimenzióban fogunk élni, mint az elmúlt század emberei. Az aszteroidák világa, a géntérképek ismerete, a molekuláris biológia, az olvadó sarkvidékek rétegei, a globalizáció világtörekvése, a nemzeti fogalmak újra értékelése, a kisebbségek egzisztenciális törekvései, a brüsszeli építmény hogyan fog alakulni és sorolhatnám tovább – ezek mind begyűrűznek a tudományokba, a kultúrába, a művészetbe és a mindennapi életünkbe. Viselkedésünkben, szokásrendszerünkben, vágyainkban is jelentkezni fognak.

Annak ellenére, hogy az előző századtól gazdag és szép örökséggel rendelkezünk, a század rettenetes és diabolikus borzalmai után azt is mondhatjuk, hogy egy elveszett „játzmát” hagyunk örökségül.

Valószínűleg csodákat nem várhatunk. Rózsákkal nem lesznek a kövezett utak felszórva. A személyiségünket, egyéni méltóságunkat, a hagyományainkat, a család védelmét, a jó és szép erkölcsi-etikai törekvéseinket, a nyelvünket, a magyarságunkat azonban vinni kell magunkkal. Azok előtt, akik majd előre viszik a tudományt, a művészetet, a kultúrát a teljes szabadság irányába a kaput ki kell nyitni, és segíteni kell őket munkájukban, terveik megvalósításában. A sors majd mindenkinek lehetőséget ad, hogy ember lehessen az emberek között. Kívánom, hogy szerencsés ember legyen – és lesz is – az, aki a következő századfordulót megérheti. Otthon lesz végre a világban, ahol már üldöztetés nem lesz sem a fölmenő, sem a lemenő ágak felé. – Úgy legyen!

Ugyanakkor szem előtt kell tartani a XXI. század emberének Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség című versének örök érvényű sorát: ne feledjük, hogy itt a Földön:

„...mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak vendége voltam.”

1919-ben születtem...

Éherst Franciska

1919-ben Mezőteremen születtem, heten voltunk testvérek. Apám 1923-ban meghalt. Én a hatodik osztály befejezése után elmentem szolgálni a közeli városba, Nagykárolyba. Három évig szolgáltam, két gazdánál. Szerettek és munkámat megbecsülték, igaz én is nagyon szorgalmasan dolgoztam. Három év múltán a Bánátba, Zsombolyára mentem, szintén szolgálni. Ottlétem harmadik napján trágyahordás közben a gazda azt mondta nekem, akkor hiszi el, hogy tudok dolgozni, ha eltöröm a vasvilla nyelét. Én feltétlenül bizonyítani akartam. Már nem néztem, hogy mennyi trágyát rakok a szekérre, csak azt, hogy törjön el a villa. Nagyokat emeltem, de végül sikerült. Elégedett voltam, hogy sikerült a vizsgám.

Az életben még nagyon sokszor volt szükségem ilyen makacs kitartásra, hogy szerény – ma így látom, akkor nagyon bátornak és nagyra törőnek tartott – céljaimat elérjem.

1938-ban udvarlómmal hazajöttünk Krasznabéltekre és összeházasodtunk. Nemsokára született egy kislányunk, aki két hét után meghalt. Ez az én tudatlanságom miatt történhetett, mert nem volt tejem, s a bába azt mondta, pergeljek grízt, azt adjak neki... Ezt nem bírta a gyomra, két hét után meghalt.

Ugorjunk előrébb. A negyvenes években az élet egyre nehezebb lett, rengeteget kellett dolgozni, és sokat nélkülözni. Voltak persze akkor is becsületes, jólelkű emberek, akik becsülték a szegényeket, akiket dolgoztattak. De voltak buták, büszkék és szívtelenek, akik kihasználták mások nyomorúságát. A férjem háborúban volt, egyedül voltam karácsony előtt két kislánnyal. Abból éltünk, amit a két kezemmel megkerestem. Egy reggel beállított hozzám az egyik szomszéd, hogy mossak nála, ad érte cserébe húst és káposztát. Egész nap dolgoztam, nem adott sem reggelit, sem ebédet, sem vacsorát. Másnap mentem a fizetségért. Azt mondta, a húst már elosztotta, s kaptam két szomorú savanyú káposzta torzsát. Ez lett a bérem. Szintén e szomszédnak dolgoztam aratáskor, kapáláskor, s jól jártam, ha egész napi munkámért egy csésze lekvár lett a bérem.

Nem terhelem az olvasót tovább ezekkel a panaszos dolgokkal, de talán nem haszontalan, ha hallanak valamit az akkori emberek sorsáról, küzdelméről, s talán az a tapasztalat is leszűrhető, hogy az életért küzdeni, harcolni kell. Így gondolom, nemcsak a mi fiatalságunk idején. Ez biztos érvényes lesz a XXI. században is. Csalódásai a XXI. század emberének is lesznek, ha nem is egy csésze lekvár vagy két káposzta torzsája. A harcot tovább folytatni emberi tulajdonság. S még a kegyetlen küzdelmek e vad talajából is ki tudott nőni a boldogság törékeny virága.

Saját szegénységem viszonylagosságát akkor tapasztaltam meg, mikor más asszonyokkal mentem szolgálni. Megesett, hogy az én szemétdombomon talált néhány szem kidobott bab okozott örömet társnőm szegénységében.

Beszéljünk egy kicsit a tanulásról, a látókör bővítéséről. Aki végigjárja az elemi iskolát, a gimnáziumot, majd az egyetemet, annak fokozatosan, észrevétlenül tágul a látóköre, s észre sem veszi, hogy milyen kincsekkel rendelkezik, amelyek gyönyörűvé teszik az életet. De képzeljenek el egy olyan embert, mint én vagyok. Végeztem hat elemi, de nagyon alacsony szinten. 35 éves lehettem, amikor hozzá fogtam olvasni. Addig talán egy könyv sem volt a kezemben. Bizony, sokáig nem nagyon tudtam, hogy mit olvastam, de mégis éreztem egy picurka hatást, s így olvastam még egyet. Ebből már többet értettem, s egyre gyorsabban faltam a könyveket. Egyre gyorsabban tágult az agyam, halmoztam az ismereteket. Ez olyan óriási öröm és gyönyörűség forrása lett számomra, amit nem is tudok leírni. Mivel én 12 éves koromtól 35 éves koromig nem olvastam semmit, még az a kevés tudás is elpárolgott a fejemből, ami volt. A nagy tudatlanságtól csak az orrom hegyéig láttam. Ekkor jöttem rá az ismeretszerzés gyönyörűségére, amivel nem tudtam betelni soha. Minél többet olvastam,

annál többet kívántam. A tudás ízt éppen kóstolható ember nagyon tudja a tudás gyönyörűségét, mert megismerte a tudatlanság állapotát.

3. rész:**Családról, anyaságról, szeretetről, hitről, hazáról**

Egész életemen át...

dr. Mundi Jánosné gondolatait egy nővér írta le

Egész életemen át a legfontosabb érték a családom volt. Választhattam volna a karriert. Talán összeegyeztethető lett volna a család ellátásával, a gyerekneveléssel. Utólag is úgy gondolom és érzem, hogy jól döntöttem, amikor a családot választottam.

Egy házaspár legfőbb dolga és kincse az utódok nevelése, szeretetteljes gondozása. A férfi és a nő felelősséggel tartozik egymás és családjuk iránt. Hiszem, hogy a házasság intézménye nem elavult, ami elődeinknél bevált, jól fog működni még sok éven keresztül. Elsősorban az édesanya tiszte a gyermekek nevelése, és ha jó, stabil párkapcsolatban él, nem is fogja áldozatnak tartani, és mer több gyereket vállalni. Erős családban stabil a gyermek helyzete.

Az anya őrizze a családi tűzhelyet, neki van olyan különleges képessége, amellyel összetartja a családot. Az egészséges élethez elengedhetetlen a megfelelő anyagi helyzet. Bizony, itt az édesapa szorgalma kerül előtérbe. A család olyan társadalomban tud fejlődni, ahol az egész társadalomban érték a gyermek, a jövő záloga. Ahol kiszámítható az élet, biztonságos a jelen anyagilag és erkölcsileg egyaránt.

A családból nő ki a gyermek, ott kell megtanítani az igazra, a szépre, a jóra. Az örök értékekre. Ott kell megtapasztalnia az önzetlen szép szeretetet, az erkölcsös életet. Ott kell a vallással is megismertetni. Az erkölcsös élet fontos kötőfék is és segítség is az ember életében.

A nevelésben egyre nagyobb szerepet játszik sajnos a televízió. Amilyen áldás, olyan átok is. Veszélyessé is válhat. Nagyon meg kell válogatni, hogy a gyerekeket milyen hatások érik. A TV manipulálható „fogyasztót” akar létrehozni. Ne hagyjuk!

Sokat beszéljünk a gyermekeinkkel, ez nem elvesztegetett idő.

A hagyományainkat, gyökereinket ápolni kell. Minden város, falu őrizze meg a saját magyar kultúráját, azt a kincset, melyet elődeink hoztak létre és hagytak ránk. Családunkban is ünnepeljük jeles napjainkat, tanítsuk meg gyermekeinket a közös ünneplésre, és ne csak az ajándékozásra.

Kell, hogy elérhető legyen mindenki számára egy szép könyv, egy magyar színházi előadás. Mi magyarnak születtünk, ezért itt vagyunk otthon, ez a föld a miénk, ezt védjük és szeressük.

Az élet gyönyörű és visszahozhatatlan. A kis apró örömeket kell észrevennünk, észrevetnünk gyermekeinkkel.

Emberként érdemes élni, tanulni, dolgozni, segíteni egymáson, de leginkább szeretni. Becsülettel közeledjünk a társainkhoz, bízzunk magunkban és embertársainkban. Türelemmel viseljük a megpróbáltatásainkat.

Házunk összedőlhet, vagyonunk elveszhet, de örök érték marad, ami a szívünkben, lelkünkben van. Az embertársaink iránti türelmes segítőkészség, a szeretet.

1956 júniusában...

dr. Keglevich Istvánné

1956 júniusában, amikor házasságot kötöttem férjemmel, úgy álltunk az oltár elé, hogy családunkban az Úristen mindig jelen lesz. Őt és egymást választottuk „holtomiglan –

holtodiglan.” Az ő kezébe tettük le egész eljövendő életünket, születendő gyermekeinket. Mint családanya, erről szeretnék gondolatokat adni a XXI. század családanyáinak. Hitet szeretnék tenni megannyi élettapasztalattal az élet értelméről, családról, a családban megvalósítható igazról, szépről, jóról és szeretetről. Arról, hogy az Istenben gyökerező kölcsönös szeretet összetartó ereje átsegít a nehézségeken, s ezek a nehézségek miként válhatnak javunkra, megszentelődésünkre az örökélet felé tartó úton.

Házasságunk első évében ikergyermekeink születtek. Mertük vállalni, hogy egy egyetemi tanársegédi fizetésből, ami az 50-es években nem volt több, mint 1200 Ft, én az édesanya otthon maradok „nem dolgozóként”, vállalva a világ felé a hátrányokat, ami a mai napig tart – valójában azokat az örömeket, amiket a világ nem adhat meg. Most már, mint tízunokás nagymama, visszanézve a megtett útra – sajnos már harmadik éve párom nélkül, özvegyen járva utamat – azt mondanám a mai fiatal édesanyáknak, hogy én jól választottam. Az út azonban nem volt könnyű.

Ikerfiaink után nemsokára megszületett harmadik gyermekünk. Akkor 1960-at mutatott a kalendárium... Tanárember férjem igazán az Úr szőlőskertje munkásának tekintette magát. Tanári hivatásának gyakorlása közben nem rejtette véka alá Isten országához való tartozását. Tudta, hogy ezért az országért itt a földön nagyon sokat kell tenni, hiszen meghívásunk van erre. Nemcsak a családban kell és lehet apró dolgokkal hitet tenni. Fiatalokkal jöttek össze azokban a vészterhes időkben Bibliát olvasni, és azt megbeszélni, hogy az ige kicsiny mustármagja egyszer majd fává terebélyesedjen. Mindenben férjem mellett álltam. Vállaltuk a veszélyt. Akik ma fiatal keresztény családok, és Istennek elkötelezetten közösségi életet élnek, nem is tudják talán, mit jelentettek akkor ezek az összejövetelek. Hálát adok, hogy a mai keresztény fiatalok, akik ezt az utat választják, már szabadon építhetik meggyőződésük szerint Isten országát.

Istenben gyökerező kölcsönös szeretetünk adott erőt az elkövetkező évek nehézségeinek elviseléséhez.

1961. február 6-án éjjel csengettek. Három kisfiam békésen aludta az igazak álmát. Sötétruhás férfiak álltak az ajtónkban házkutatási parancsal. Férjemet elvitték és vallásos tárgyú könyveinket is. Elbúcsúztunk. Tudtam, hogy most sokáig nekem kell egyedül helytállanom családomért. Hónapokig nem láttuk egymást. Sok hasonlóan gondolkodó család élte át ugyanezt abban az időben, akikkel próbáltuk – nem minden veszély nélkül – egymás kezét fogni a bajban. Eltelt az életünkből közel három év. Tárgyalás, államellenes tevékenység vádjá (hittantanítás, bibliaolvasás miatt), ítélet, majd amnesztia. Ezek alatt a nehéz évek alatt drága szüleim és barátaink segítettek. Szüleimhez költöztem, és így tudtam dolgozni járni egy dohos pincébe, mert máshol nem mertek alkalmazni. Néha még imádkozni sem tudtam, olyan fáradt voltam, de a próbát kiálltuk. Amikor férjem kiszabadult a börtönből, szerény fizetéssel elhelyezkedett, és mi újra azt az utat választottuk, amin elindultunk. Én otthon maradtam, mert nemsokára megszületett negyedik gyermekünk. A közös családi imák, a szeretet parancsának gyakorlása nap mint nap, megtanított a gyerekekkel egy nyelvet beszélni. Ezt csak kicsi korban lehet megtanulni. Tudtuk, tudtam, hogy Jézus nélkül semmit sem tehetünk. A gyerekeket beírtuk iskolai hittanra is. Jó volt a Jézushoz tartozás tudata. Segített a család összetartásában és biztonsággal töltött el. Úgy alakítottuk a vasárnapokat, hogy a többi program a gyerekekkel csak a vasárnap diákmise után legyen lehetséges. A vasárnapok és az ünnepnapok kapcsán mindig alkalom nyílt annak a megbeszélésére, hogy mi a jó és mi a rossz. Hogy életünk szüntelen választás. Vasárnap esténként közös családi imában kiértékeljük az elmúlt hetet, ki miben segített, vagy éppen mulasztott valamiben. Így szépen lassan kifejlődött bennük a jóra törekvés, segíteni akarás. Ez most felnőtt korukban igen meglátszik az ő saját életükben is. Férjem azon fáradozott a hétköznapiakon, hogy előteremtse mindazt, amire növekvő családuknak szüksége volt. Nem volt annyi sok színes, modern gépesített játék, mint mostanában. Az egyszerűbb, sokszor magunk készítette

játékokkal is boldogan játszottak a gyerekek. Most is fontosnak tartanám ezeket a játékokat a mai drága játékok mellett. Még akkor is, ha már az osztályban mindenkinek van. – Én meg végeztem a családban rámháruló munkát, a gyerekekkel való tanulást, a család összetartását, mindazt, ami ezzel járt. Bevontuk a család közösségi életébe a gyerekeket is, hogy érezzék mindenkire milyen nagy szükség van. Különböző, koruknak megfelelő munkát, illetve feladatot kaptak. Bevásárlásban való segítség, kisebbekre való vigyázás, szemét levitele stb.

Az élet még egy nehéz, de ugyanakkor csodálatos feladatot is tartogatott számunkra. Harmincnégy éves voltam, amikor négy szép egészséges fiam után megszületett az ötödik gyermekünk. Szeretettel és örömmel fogadtuk Isten ajándékaént. Sajnos kislányunk nyitott gerinccel született. Az orvosok nem sok jóval bíztattak. Örüljünk a másik négy egészséges gyereknek – talán nem is baj, ha nem marad életben. Ez volt a legtöbb orvos véleménye, mely nemcsak fájdalmasnak, de igazságtalannak, életellenesnek és jogtalanak tűnt. Mi szülők azonban elkezdtük a harcot a kicsi életéért. „Uram, Te adtad az életét, mely mindennél többet ér. Vállalom betegen is, tartsd őt életben, a Te akaratod szerint.” – Sokat és sokan imádkoztunk a pici babáért. Mert vallom, hogy az élet, a lét a nem létnél mindennél többet ér! Hiszen minden megszületett élet az örökéletre kapott meghívást Istentől. Üzenem az eljövendő családanak, hogy ha beteg gyermek is születik a világra, fogadják el az Úr kezéből. Hiszen Neki terve van minden étellel. Bármilyen keserves és törekeny az emberi élet, mindig Isten jóságának ajándéka. Pont ez az ötödik sérült gyermekünk volt az, aki szerető szívével igen nagy küldetést töltött be az egész nagy családi körünkben, barátaink és ismerőseink között is. – Voltak azért olyan kedves orvos ismerőseink is, akik mellénk, az élet pártjára álltak. Ez igen nagy megerősítést adott vállalt küzdelmünkben. Soha egy pillanatra sem merült fel bennem, hogy bármilyen intézetbe adjuk mozgássérült kislányunkat. Vállaltam otthoni ápolását, gondozását. A család összetartó szeretete sokat segített ebben. Mindnyájan tudtuk, a gyerekek meg érezték, hogy a betegek is küldetést kaptak, hogy az Úr szőlőkertjének munkásai legyenek. Isten akaratát nehézségek árán is hűségesen tenni, ez volt a feladatom. Kegyelmet kaptam hozzá, különben nem ment volna. Ha valaki sajnálta a tolókokcsiban ülő gyermekemet, ő maga mondta már 10 éves korában, hogy ne sajnáljatok, mert vannak nekem örömeim is. Ez nekem nagy biztatást és erőt adott a küzdelmekben. A kislány magántanuló volt. Hozzánk járt az iskola. Kedves fiatalok vették körül sok szeretettel. Vizsgázni testvérei vitték be az iskolába. Elsőáldozás, bérmlás, érettségi. Mind egy-egy nagyszerű állomás volt az ő szép életében. Kézügyességét mások örömeire használta. Emberi kapcsolatok, barátságok születtek körülötte. Közben folyt a küzdelem a betegség nehézségeivel szemben. Műtétek, kezeléseik, gyógytorna. De hát kinek az életében nincsenek nehézségek? Sokszor elmondtuk férjemmel, hogy ezt az értékes kislányt nem cserélnénk el senkivel. Milyen sok a fiatal értelmetlen és bűnös élet! De Istennek más tervei voltak. Még nem volt gyermekünk 20 éves, mikor az Úr magához szólította. Gyászjelentésére Jób könyvéből vett idézetet írtunk: „az Úr adta, az Úr vette el: Áldott legyen az Úrnak neve.” Azóta is családjunk kis tisztaszívű szentje ő. Odafönről segít minket. Sokszor érezzük.

Az évek múltával fiaink mind kirepültek a családi fészekből és családot alapítottak. Amikor egyedül vagyok itthon ránézve egy leszakadt fülű mackóra, vagy agyonszeretett lógóorrú kiselefántra, eszembe jut, milyen gyorsan múlik el az élet! De reményem szerint semmi sem volt hiábavaló. Mint családanya az Istenben gyökerező kölcsönös szeretetet akartam mindig munkálni családjamban. Az Úr tudja, hogy sikerült-e?

Írásom végén még egy üzenettel tartozom. Szeressék a családjának gyermekeik majdani házastársát is úgy, mint saját gyermeküket. Ezt a tanácsot én is kaptam édesanyámtól, és most tovább adom a jövő századnak, mert ez örökérvényű és jól bevált. Boldog vagyok a tíz unokámmal, s ha arra kérnek csillogó szemmel, hogy nagy mesélj a régi dolgokról – úgy érzem, nem éltem hiába. Hiszen van kinek tovább adni, hogy Isten mennyire szeret bennünket, hogy életünk folyója Istentől ered és Istenhez tér vissza.

Az igazi családfő...

Nagy Edit

Az igazi családfő, az édesapa, többnyire erős és bátor példakép volt, s nem csak arra jó, hogy a tartásdíjat fizesse. A nők inkább megelégedtek a legnemesebb feladattal, ami a nőé lehet. Ő a család lelke. De Olcsójános portékára nincs időnek jótállása, ezt ki kellene várni, ki kellene érdemelni, s hosszantartó boldog állapot lehet, ha nem sürgetik az időt, nem a szerelmet. A vágy a szemérem vastag köntöse, s azt az ember úgy veti le, mint lelkének burkát: nem testet ad, de a másoknak mását, így lesz a kettő egy kívánság, aminek az ásó-kapa is csak földi értelemben vethet véget. A férfi párjában régről a tiszteletreméltó anyaképet, a bizalom forrását keresi, amire talán soha nem volt nagyobb szüksége a világnak, mint manapság.

Szép öregség... Időnk amúgy sem kedvez neki. Mennyivel érthetőbb lenne az élet, ha az öregek az unokákkal vigyázhatnának egymásra, nem szorulnának ki a családból, s nem felejténe el beszélni. A vérségi kötelék könnyelmű felbontása, a családi lelkület sérülése példátlan a gyerekek előtt. Persze, aki a maga módján hisz, az a maga módján lépi át a lelkiismeretét. Az élet akkor teljeseedik ki, ha nem gázolunk bele természetes folyamatába, ha a holnap segíthet a tegnapnak, s az a kanóc derűs fényt loboghat. Nem vakítót, nem harsogót, de amit jó lenne tovább ajándékozni, hogy lopja vissza a szemekbe a ragyogást, üzze ki a szívekből az irigység sanda szándékát, s mint minden zivataros idő után, jöjjön el a békességszerzés ideje, hisz nem fegyvereken, szavakon múlik, s azok megteszik a magukét, ha szeretet uralkodik bennük. S remény lesz felejteni a tegnapi rosszat, elérni, megkapni a holnapi jobbat, ha az ember lelke, szelíd értékek mentő segedelme: Isten szötte gyűrhetetlen kelme.

Mi dolgunk a világon?

Egy XX. századi édesanya

„Mi dolgunk a világon? Küzdeni erőnk szerint a legnemesbékért.”

A lényeg ebben a tömör mondatban benne van, már ami a hivatást illeti. Azt hiszem, a gyereknevelésnél fontosabb feladata nem lehet az embernek.

Hogyan kell küzdeni? Hittel, reménnyel és sok-sok szeretettel.

Hogyan kell lemondani? Mert lemondani kell. Jókedvvel, vidáman, mosolyogva.

Lemondás nélkül mit ér az élet?

Azt állítom, hogy így hittel, bizalommal, szeretettel, reménnyel és lemondással érdemes élni. Megérte. Érzem, hogy volt értelme az életemnek és van folytatása.

Szívből kívánom, hogy a jövő édesanyái kapjanak annyi erőt, kitartást, derűt, mint én, tartsa tenyerén őket az Isten, mint engem, minket, és akkor megtapasztalják, hogy mi a boldogság itt a földön.

„A szeretet soha el nem múlik.”

Édesanyám és édesapám...

Rátkai Jánosné

Édesanyám és édesapám is nyolcgyermekes, nagyon szegény családból származtak. Mi is nyolcan vagyunk testvérek. A kezdetben 10 tagú családnak ma 63 élő tagja van 75-3 éves korosztályig.

Nyolcadik gyerekként nagy családba születtem bele, ez önmagában meghatározta életemet, életszemléletem alakulását. A sokfelől kapott, és sokfelé adott szeretet szinte beleivódott egyéniségembe. Szüleink szeretetétől kezdve a ruhát, az ennivalót, de a munkát is megosztottuk. Ezért az önzetlenség, a másokra való odafigyelés, együttérzés, a segítségadás természetes velejárója volt életünknek...

Édesanyám nagyon sok szeretettel, türelemmel nevelt bennünket, irányította érzelmi, értelmi fejlődésünket, reális életszemléletünket.

Nagyon jó dolog, hogy a XXI. században fejlett a tudomány, a technika, de áldásos lenne, ha az ember érzelemléte, egészséges életszemlélete is ezzel arányosan fejlődne.

Édesanyám sokszor elmondta, hogy: nem annak az embernek van sok mindene, aki mindig vesz, hanem annak, aki megbecsüli azt, amije van. Szeretném üzenetként kiemelni édesanyám mondását. Úgy tapasztalom, hogy a szellemi értékeket, a természetet, a tárgyakat is jobban meg kellene becsülni.

A sportolók világosan meghatározott mértékben, pontszámokban kifejezhető célokért küzdenek. Úgy gondolom, hogy a mások és magunk hasznára végzett becsületes munka, a tudomány fejlesztése, a tisztesség, a türelem, a szeretet, a segítő szándék, a felelősségtudat is jelenthetnének jelképes pontszámot, ezekért is érdemes küzdeni, ezek a legnemesebb célok közül valók.

Küzdenünk kell saját belső negatív tulajdonságaink ellen is. Az önzés, a lustaság, a türelmetlenség, a szeretethiány, a hűtlenség és még sorolhatnám tovább azokat a tulajdonságainkat, amik okai lehetnek boldogtalanságunknak.

Saját családomban, anyai minőségemben boldog vagyok. Szerettük, tanítottuk, elengedtük gyermekeinket, és úgy látszik tettük mindezt olyan szeretetteljes légkörben, hogy legyen jó nekik haza jönni. Öreg napjaimban is erre vágyom, hogy ha kirepülnek is a családi fészekből, jó legyen nekik hazajönni.

Saját hitemmel is vallom, hogy megsegített az Isten bennünket.

Szemleli végrendeletként hagytam gyermekeimnek, hogy ami jót láttak az életünkben, azt vigyék tovább, amit nem, azt bocsássák meg, és azt ők tegyék sokkal jobban.

A család...

Váli Dezsőné

A család az a kis közösség, ahonnan az egyén elindul, s ennek a kis közösségnek egész életre való meghatározó hatása van. A jó családi élet alapja a párválasztásnál kezdődik. Ha egy életre akarunk társat választani, akkor kérdezzük meg magunkban:

Így szeretem, minden hibájával együtt?

Vallási és világnézeti kérdésekben egyezünk?

Nem az a döntő, hogy „vele tudnék élni”, hanem, hogy nélküle tudnék-e élni?

Azt akarom, hogy őt boldoggá tegyem?

(Nagy szomorúságomra az uram hadifogságban meghalt, s én 25 évesen maradtam egyedül egyéves kislánnyal és két éves kisfiammal. Ma azonban nagyon sok a csonka család, ezért merem írni mégis a családi életről.)

A házastársakból család akkor lesz, ha gyermekek is vannak. Igaz, sok gond és nagy felelősség, de kifogyhatatlan öröm és boldogság forrásai. Hogy valóban azok legyenek, ez rajtunk is múlik. Hibáikat csiszolgatva, jóra nevelve, egyéniségüket elfogadva – egész szívünkkel szeressük őket.

Nagyon gondoljuk meg, hogy mit tiltunk, és mire mondunk nem-et. Okoljuk is meg tiltásunk okát.

Ha kimondtunk valamit, legyünk következetesek.

Első haragunkban sose büntessünk.

Ha mi hibáztunk, ne titkoljuk, és ne tagadjuk le a gyerek előtt, s ha vele szemben hibáztunk, merjünk bocsánatot kérni.

Mindig igazat mondjunk neki, s mindig tartsuk be ígéretünket. Csak így érhetjük el, hogy feltétlenül bízzék bennünk.

Minden nap szakítsunk rá időt, hogy csak velük legyünk, játszunk velük azt, amihez nekik van kedvük, s ahogy ők akarják, szeretgessük őket.

Játás közben ne nyaggassuk őket állandóan azzal, hogy vigyázzanak a ruhájukra, mert piszkos lesz (úgyis az lesz estére).

Ne csak játszunk, de beszéljünk is gyerekeinkkel, s vonjuk be a magunk életébe is, osszuk meg velük a mi örömünket és akár a gondjainkat is. Ez utóbbinál azonban sose kétségbeesést lássanak bennünk, hanem Istenbe vetett rendületlen hitünket.

Reggel, este – mihelyt beszélni tud – közösen mondjuk el az imát. Este tekintsük át vele napunkat, hálát adva, s megköszönve Istennek a jót és örömet, ami bennünket ért, amit tudtunk szerezni másoknak épp úgy, mint a segítséget, amit mi kaptunk, vagy mi adtunk. Tanítsuk meg gyermekeinket nyitott szívvel járni, vegyék észre a szépet, a legkisebb örömet is, és szerezzenek ők is örömet másoknak. A hibákért pedig bocsánatot kérünk Istentől, és akinek ezzel bajt vagy szomorúságot okoztunk, megbeszéljük, hogyan lehet jóvátenni, és máskor elkerülni.

Napi életünk fontos része a munka. Egészen kicsi korától kezdve – korának megfelelően – legyen a gyerekeknek is saját munkája. Nagyon jó, ha ez a munka a miénkkel összefügg, ez is hozzásegít annak a tudatosításához, hogy a család összetart, egymást segíti, egymásért dolgozik.

Ne parancsolgassunk, többet ér az udvarias felszólítás. Vannak helyzetek persze, amikor nincs helye a kérésnek, hanem egyértelműen szigorú parancsra van szükség.

Önállóságra kell nevelnünk gyermekeinket, hiszen régi igazság: nem magunknak, hanem az életnek neveljük őket.

Ha következetesek vagyunk, és egész szívünket beleadjuk gyermekeink okos nevelésébe: boldog lesz családi életünk – s majd az övéké is –, mert tudják, élik, hogy „van szívöröm”.

Együtt kell élni...

dr. Szikszai Dénesné

Lehetőleg együtt kell élni minden nap a családtagoknak, hogy mindenki – a szülők is – elmondhassák örömeiket, bánatukat és élményeiket, eredményeiket. Nyitott szívvel hallgassuk egymást és ne a világot, vagy a kívülállókat kritizáljuk. Ne tápláljunk egymás és a világ iránt rosszindulatot. Keressük a jót és ez a jó szándék visszaverődik magunkra is...

A boldogság? Úgy gondolom, hogy a boldogságot, az örömet magunknak, a saját szívünkben (bensőnkben) kell felépíteni: Lehet bármilyen környezet körülöttünk (háború, béke, politikai harcok, börtön, betegség, szegénység, vagyon, csalódás stb.) magunkban kell építgetni saját világunkat. Mindig határok közt mozoghatunk csak, de a határokat általában nem magunk szabjuk meg. Továbbá mindig alá-fölrendelt környezetben zajlik életünk (törvények, ideológiák, főnökök, szülő, gyerek). Ott kell felépíteni karakterünket, céljainkat, kötelességünket, vágyainkat és boldogságunkat. Rangsorolni kell, mert az élet sok változást hozhat, s akkor is meg kell állni a helyünket.

Szeretni az embert...

Dr. Srajber Benedek

„Szeretni az embert és küzdeni
S hűn állni meg Isten s ember előtt.”
(Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba)

Ha az ember már megette kenyere javát, késztetést érez arra, hogy múltjából merítsen. Emlékei úgy jönnek elő, mint a természetben derengő hajnalon a fák, s a mezők körvonalai. Egyre tisztábban kivehetőkké válnak, s újból élni kezdenek. A kicsi gyerekkor képei csak hallomásból és a képzelet szüleményeként jelennek meg lelki szemeink előtt. A kisiskoláskorból már maradandó élményeket is őrzünk. A középiskolás kamaszkor talán az élményekben leggazdagabb életszakasza az embernek. Tisztán és az eltelt évektől kissé megszépülten tengernyi élmény villan fel e korból, melyhez társul a közben megszerzett tudás, az emberformáló környezet és – szerencsés esetben – a legtisztább földi érzés megjelenése is. Azután következnek életünk küzdelmesebb színterei: szakmák elsajátítása, családalapítás, erőfeszítések az anyagiakért, a sikerért, magunk és szűkebb világunk jólétéért és mások boldogulásáért is. Itt válik valósággá, hogy mi lett az elvetett magból. Hoz-e jó gyümölcsöt a termőre fordult fa, vagy kivágtatik? Ha termékeny talajra hullt a mag, nemes karakterű ember formálódott, aki bátran állhat meg Isten s ember előtt. Életemből olyan testi-lelki épülemre szolgáló részleteket ragadok ki, amelyek – ha pislákoló fény gyanánt is –, de még mindig világítanak, élnek bennem.

Hivatásom születése:

Vallásos családom meleg szeretete oly természetes volt akkor, hogy gyerekfejjel fel se fogtam, csak „éltem” benne. Ilyetén körülmények között öröm volt az elemi iskola, az éveken át végzett mindennapi minisztrálás és Mikszáth elbeszéléseinek megszállottként való „falása”, melyhez – paraszt gyerek lévén, saját könyvtárunk nem volt – tanítóm könyvtárán keresztül jutottam.

Nyolcadikos általános iskolás koromban történt, hogy tanárnőm „Mi szeretnék lenni?” címmel dolgozatot íratott velünk. Őszinte „emberkeként”, tiszta szívvel írtam, amit írtam.

Negyvenéves tanárként – régi holmijaim és irományaim között keresgélve – találtam rá megkopott iskolai dolgozatfüzetemre, amelybe belelapozva ráakadtam az említett dolgozatra. Izgatottan futottam végig az egyszerűen szerkesztett mondatokon, és csodálkozástól ámultan döbbsentem rá, hogy már akkor tanár szerettem volna lenni.

Szeretet a családban – örökül kapott ajándék.

A második világháború éveit tapossuk. Nálunk, itthon, még viszonylag béke van. A mi házunk hosszúkásan elnyúló, piros tetős falusi épület. Keskeny udvar. Előterében egy hatalmasra nőtt, a monda szerint valamikor Krisztusnak is védelmet nyújtó, szomorúfüz

lehajló ágai átnyúlnak a szomszéd telkére. Kerítés nincs – nem is kell. Az udvaron lefelé sorjában magas topolyafa és gémeskút. Ez hát a mi meghitt otthonunk. Szüleink, a bátyám és én töltjük itt napjainkat hosszú évek óta. Ma karácsony vasárnapja van. Téli csend üli meg a tájat.

Elharangozták a delet. Koldus tér be az udvarba. Egyikünk sem veszi észre. Elfoglaltak vagyunk. Éppen ebédhez készülődünk. Az asztal már megterítve. A koldus az ajtóhoz botorkál. Megáll tétován, majd megszokott módján, belekezd kéregető mondókájába. Bentől mormogás-szerű hangra figyelünk fel. Az ajtó üveg ablakán át kirajzolódik kíváncsi szemeink előtt a koldus sziluettje. Apánk szólal meg először. Jöjjön beljebb! – kiáltja jó hangosan, hogy az ajtón kívül is hallható legyen. A vándor habozva és kissé megilletődötten lép be az ajtón. Alig hallhatóan kíván boldog karácsonyt, mintha a hang nehezen jönne ki a torkán. Kegyelemteljes karácsonyt neked is – viszonzza apám a köszöntést. És megtoldja a meghívással: „Barátom gyere, ebédelj velünk!” A koldus meglepődve és szeméből sugárzó hálás tekintettel ül az asztalhoz a neki mutatott üres székre.

A bátyám és én lélegzetvisszafojtva hallgatunk. Feszülten figyelünk minden mozzanatra. Rövid csend áll be, amelyet édesanyánk szelíd-szép hangja tör meg jelezvén, hogy kész az ebéd, miközben asztalra teszi a gőzölgő, ünnepi, sajátkészítésű „csigatészta” húsleveset. Apánk feláll. Mindannyian követjük. Együtt imádkozzuk: „Édes Jézus légy vendégünk, áldd meg, amit adtál nekünk! Ámen.”

A koldus szed elsőnek, hiszen ő most a vendég, s ez nálunk így szokás. Egymás után jönnek a finomabbnál finomabb fogások, amelyeket édesanyánk, szerető mosolyával kísért kedves szavaival, egyre kínál. Ebéd közben mi, gyerekek, ritka jól viselkedünk. Leköt bennünket a szokatlan vendég jelenléte. Apánk egy-egy fogás után bort tölt a vendégnek is, és koccint az egészségére. Rétes az utolsó fogás. Mindenkinek ízlik. A koldus – most már oldottan – otthonosan nyalogatja le szájja széléről a maradék porcukrot. Édesanyánk egy kis útravalót készít neki és beteszi a tarisznyájába.

A koldus nehézkes-fáradtan, de elégedetten és kipirult arccal áll fel az asztaltól. Hálás szavakkal köszöni meg az ebédet. Menni készül. Elköszön: „Isten áldja meg magukat jószágukért!” Áldjon meg téged is, és Isten áldása kísérjen utadon – bocsátja el útjára búcsúzóul apánk a váratlan vendéget.

Mintha ma történt volna. Elevenen él emlékezetemben e gyermekkori történet. Csak felnőtt koromban jöttem rá, hogy ama háborús karácsony vasárnapján kaptam a legmaradandóbb ajándékot szüleimtől, akik beoltották jóra fogékony fiatal lelkembe, jószágos szeretetük példájával, a viszonzást nem váró felebaráti szeretet parancsát.

Emlékezzünk...

Horváth Gizella

Emlékezzünk a történelem ütötte sebekre, áldozatokra, ezzel erősítjük a családi, a közösségi összetartozásunkat. Ahol a gyerekek elődeik, lakóhelyük történeteinek nőnek fel, ott legenda fogja övezni a már csak szívekben élők nagyságát. A gyermeki szívek befogadóak erre, és megtartják emlékezetükben. Öreg, ősz fejjel is mesélni fognak róla unokáiknak.

Sokan úgy gondolják, hogy most alakulnak ki a munkának, a szórakozásnak, az érvényesülésnek és a sikerességnek a szabályai a következő évtizedekre... Az ország nagy lehetősége most abban rejlik, hogy megtanuljuk megszerezni és folyamatosan karbantartani az érvényesülésünkhöz szükséges tudást... Közben ne feledjük, hogy a családon belül is vannak kötelezettségeink, amely az anyára és az apára is egyformán hárul, mert mindent

tőlük tanul, vesz át a mellettük felnövő új generáció. Nem árt, ha minden családtagnak megvan a maga kötelessége az otthonon belül, és ebbe a munkába a fiatal generációt is be kell kapcsolni. Mint ahogy a legbonyolultabb gépezetben a legkisebb csavar is fontos szerepet tölthet be, az ország életében a legkisebb sejtek, a családok, azok egészséges életvitele fogja meghatározni a XXI. század szemléletét. Ezért nagyon fontos volna a keresztény családok hitbeli megerősödése, mert ha hitben nőnek fel a következő generáció kisemberei, akkor azok is tovább adják a hitet utódaiknak... Törekedjünk az otthon melegére, mert ez a meleg fog kisugározni belőlünk, a család tagjaiból beszélgetések révén a szomszédainkra, munkatársainkra, szűkebb-tágabb környezetünkre...

Tizenkét gyermek...

Sándor Lászlóné

Tizenkét gyermek egy családban – éppen egy tucat. Ez jutott osztályrészül egy kétkezi házaspárnak, egy Pest megyei község lakójának. Mindketten nagy családban éltek addig is, amíg egymásra találtak.

Biztos pont volt fiatal életükben a szorgalmuk, a tettekeszségük, egymás iránti megbecsülésük. Legelső és legfőbb igyekezetükből fedezet szereztek a fejük fölé, egy szobakonyhás kis házat, ami aztán életük végéig szolgálta a kis családot.

Születtek a gyermekek egymás után, két-három évenként. Volt kicsi, kisebb, legkisebb. Édesanyánk azzal vigasztalódott, hogy őt úgy szereti a jó Isten, hogy gyermekekkel áldja meg. Mások is így mondták akkoriban: a gyermek istenáldás.

Mikor nagyobbacskák lettünk, mi első-, másod-, harmadszülöttek, szégyelltük azt, hogy édesanyánk újra és újra gyermeket vár. Persze ebbe besegített az is, hogy a faluban lenéztek, leszóltak bennünket. Aztán szinte csoda volt, hogy az újszülöttet, a legkisebbet mindig a legjobban szeretttük.

Két kicsi – másfél és hároméves korában meghalt tüdőgyulladásban és diftériában. Akkoriban még nem volt védőoltás. Szinte hihetetlen volt számunkra, hogy ők nincsenek többé.

Ahogy felcseperedtünk, úgy nőttek a kötelességeink. Iskola előtt segíteni kellett édesanyánknak, hiszen az otthoni munka elvégzése az ő gondja volt, édesapánk hajnaltól késő estig dolgozott, mert enni kellett a sok éhes szájnak. 8-10 évesen már minden munkából kivettük a részünket. Mostuk a legkisebb pelenkáit, télen a kútnál öblítettük a jéghideg vízben. Rendet raktunk a szobában, egymást megfésültük, mert nagy hajunkat copfban hordtuk. Sokat kellett a pólyást is dajkálni.

Kecskét tartottunk, szegények tehenének hívták, de a tej nagyon jó volt. Akácfa levelet kellett neki szedni, általában korán reggel és sötétedés után, hogy a csósz ne lássa. Az uradalmi erdőben rózsét gyűjtöttünk kenyérsütéshez. Sokszor dagasztottunk gyermekfejjel kora reggel tésztát. De kárpótolt bennünket a frissen sült kenyér és a lángos, amit édesanyánk mindig először sütött ki.

Édesanyánk felelősségtudata családjáért, áldozatkész munkája olyan példa volt számunkra, hogy minden szó és méltatlankodás nélkül közösen végeztünk minden munkát.

Kertünk is volt. Házunk előtt az ablak alatt virágos kert, a ház végénél pedig a veteményes. Ez utóbbi kétszeresen szolgálta népes családjunkat.: először azzal, hogy megtermette a legszükségesebbeket – krumplit, babot, hagymát, zöldséget, másodszer pedig azzal, hogy megművelésére összefogott a család apraja-nagyja. Ásás, ültetés, kapálás, gyomlálás jutott mindenkinek. Kíváncsian vártuk, hogy ültetés után mikor bújik ki a növény,

és együtt örültünk az eredménynek. Öntözni kellett, mert a talaj homokos volt, hamar kiszáradt. Csak a gaz nőtt víz nélkül is magasra. Gyomlálni, kapálni kellett, ha azt akartuk, hogy termés legyen.

Ablakunk alatt kora tavasztól késő őszi virágok pompáztak: tulipán, nárcisz, jácint, viola. Édesanyánk kedvence a rezeda és a leander volt. A falubeliek sokszor megcsodálták kertünket. A kerti munka, a növények és a virágok szeretete úgy belénk ivódott, hogy felnőtt korunkban – ha lehetőségeink engedték – sem maradtunk tétlenek. Bár a mi gyerekeink is szeretnék kertészkedni! Több családnak van kertje, nyaralója, de azt ritkán halljuk, hogy a gyerekek szeretnék a kerti munkát.

Kertünknek köszönhetően édesanyánk legtöbbször bablevest és paprikás krumplit főzött, meg is untuk. Hús csak vasárnap került az asztalra. Leginkább marha, az volt az olcsóbb. A pacal is olcsó volt, azt is nagyon szerettük. Ugyanígy ünnepi étel volt a grízes tészta. Azóta sem vagyunk válogatósak az ételben, mert megtanultuk, hogy a gonddal készített étel az jó.

Nagy összefogással készültünk a húsvéti és az őszi nagytakarításra. Kihordtuk a szobából a bútorokat és lemostuk, míg édesanyánk odabenn a falakat meszelte. Estére elkészülve jól kifáradtunk, de a friss szalmával töltött szalmazsákon, a tiszta, mész szagú szobában jól esett a pihenés.

Tanítóink látogatásakor mindig sok dicséretet kaptunk rendszeretünkért és tisztaságunkért. Tudtuk, hogy ez elsősorban édesanyánk példamutató szorgalmának és családunk összefogásának köszönhető. A dicséret további szorgalomra buzdított bennünket.

Rend volt a családban, este korán feküdtünk, reggel korán keltünk. Sokszor hallhattuk, ki korán kel, aranyat lel. Ez nálunk akkor vált be, mikor nyáron a hevesi uradalomba mentünk napszámba. Napfelkeltére ott kellett lenni, s nagyon örültünk, mikor kiválogattak bennünket. Ilyenkor a nagyobbak kapáltak, mi kisebbek a szőlővesszőkről szedtük le az összesodródott leveleket. Később tudtam meg, így védekeztek akkoriban a peronoszpóra ellen.

A szegénység nem gátolta családunkat abban, hogy a karácsonyt megünnepeljük. Saját készítésű kis ajándékokkal leptük meg egymást, rongyot, kukoricacsuhét használtunk. Aztán csikorgó hóban együtt mentünk az éjféli misére, ahol gyermeki áhítattal énekeltük a „Mennyből az angyalt”.

Születés és névnapot nem tartottunk, de felnőtt fejjel ezt pótoljuk. Most ezek az alkalmak tartják össze a családot, a tíz testvért.

Felnőtt korba érve családot alapítottunk. Szerencsére többségünknek jól sikerült a házassága, s igyekeztük az otthonról kapott jókat saját családjainkban tovább adni és kamatoztatni. Más gazdagságot nem hozhattunk, vagyont nem gyűjthettünk. Most nyugdíjasként igyekszünk gyermekeinknek, unokáinknak átadni, amit a családi összetartozás jelent.

A segítőkészség, az összetartozás felnőtt korunkban sem szűnt meg közöttünk, készek voltunk egymást segíteni, ha valamelyikünk rászorult. Természetesen ehhez szükség volt házastársaink megértésére is, akik elfogadták a nagy családdal járó kötelezettségeket is.

A családi összetartozás élménye tehát megmaradt bennünk. Névnapokon, születésnapokon rendszeresen összejövünk, kifogyhatatlanok vagyunk a gyermekkori emlékek felidézéséből. Az eltelt évek megszépítik a nehéz időket. Szüleink sírjánál köszönetet mondunk nekik, hogy ha szegénységben is, de becsülettel felneveltek bennünket úgy, hogy mind a tízen helyt tudtunk állni az életben.

Kívánok a hazának sok becsületes családot, testvérszerető gyermekeket és boldogulást.

Meleg fészekben születtünk....

Borzásy Hajnalka

Meleg fészekben születtünk. A családi gondokat lehetőleg távol tartották tőlünk, csak önzetlen szeretetüket adták nekünk méretlenül, arany, ezüst helyett lelki kincseket helyeztek tarsolyunkba.

Különböző korosztályok teljes harmóniában éltek együtt. A pénz csak a szükséges eszközt jelentette. De nagy problémát nem okozott. Mindenki adta azt, amit munkájával adhatott. Igaz anyagilag szűken voltunk, annál bővebben kaptunk azonban szellemi kincseket. Elsősorban a szülők és a nagyszülők példája volt ez.

Megtanultuk tisztelni embertársainkat és szeretni a bennünket körülvevő világot... Biztonságérzetet kaptunk, amely a legfontosabb a növekvő gyermek számára. Ezt a meglátásunkat szeretettel üzenjük a mai fiatal szülőknek, nevelőknek.

Sok örömet kaptunk szüleinktől, nagyszüleinktől; olyan örömeket, amelyek nem kerültek pénzbe.

Tisztelettel néztünk fel szigorú, de bölcs nagyapánkra, aki kiváló pedagógus volt és családunk központja... Az iskola kiegészítette az otthon kapott szellemi tőkét. Nem csupán tanítottak, neveltek is.

A keresztyénségnek van jövője...

dr. Csohány János

A keresztyénségnek van jövője, mert a jövő egyházaként született és kétezzer éves múltja igazolja „jövőképességét”. Totális igényű az emberre nézve. Nem csupán az ember vallási szféráját határozza meg, hanem az egész gondolkodását, életfelfogását, életmódját, erkölcsét és a halál utáni életre vonatkozó hitét. A keresztyén ember nem véletlenszerűen, magányosan van a világmindenségben, hanem Isten teremtett világában, a teremtett világnak Isten által alkotott részeként, céllal létezik, amint a világnak is van célja: Isten dicsőítése, nagyságának, gondviselésének, megváltásának hirdetése.

A keresztyénségnek azért is van jövője, mert a megváltás, a szeretet és a remény vallása. Ezek a jelenben is nélkülözhetetlenek a boldog emberi élethez, de egyúttal a jövőbe mutatnak. A bűnös világot Isten nem pusztította el. Könyörült rajta, megváltotta Egyszülött Fia által. Krisztusban elkezdődött az új teremtés, ami a hitetlenek számára érzékelhetetlenül, de jelen van a világban, a keresztyéneknek pedig ez ad erőt, boldogságot és reményt.

A keresztyénség szilárd tradícióra épül, mégis rendkívül alkalmazkodó. A szilárd és változtathatatlan tradíció Isten kijelentésén alapszik. E kijelentés megjelenítése, az emberekhez való eljuttatása terén viszont csodálatos alkalmazkodó képességet adott Isten övéinek. A Szentírás újszövetségi része egészében erről is szól. Maga Krisztus elsősorban a régi kiválasztott népnek, Izrael népének hirdette a benne beteljesedett szabadítást, hogy az elfogadhassa az Ószövetségben megígért Megváltónak. Tette ezt valami megdöbbentő új módon. Felelt korának zsidó problémáira, és utat mutatott a jövőbe. Sőt önmagát jelölte meg, mint utat. Ez az út Istenhez vezet. De hiszen Isten a jövő! Biztos jelen és biztos jövő. Ezt hirdetni kell a mostani embernek, különösen Magyarországon, mert bármennyire a jelenre orientált is, azért a jövő is érdekli, mi több, nyugtalanítja.

Az apostolok ragyogó példát adtak arra számtalan esetben, hogy meg lehet találni a keresztyénség üzenetének hirdetési módját a legkülönfélébb beállítottságú, kultúrájú,

műveltségi fokon lévő embereknek. Pál apostol megfogalmazta, hogy mindenkinek mindenévé lesz, csak hogy valami módon megtartsa némelyeket. Alkalmazkodott a keresztyénség az ókori világhoz, aztán a különböző korszakváltások által adott kihívások követelményeihez. Mindig úgy, hogy önazonosságát megtartotta, hiszen Jézus Krisztus tegnap és ma, örökké ugyanaz. A népvándorlások, a hűbéri társadalom kialakulása, a polgári társadalom váltása és a francia forradalommal elkezdődött programszerű ateizmus és az azt leutánzó kommunizmus sem tudta megsemmisíteni a nyugati civilizáció területén. Az a civilizáció, ami ma nyugat-európai, vagy modern civilizáció és társadalom néven világelső, a keresztyénség talaján jött létre.

A magyar keresztyénség sorsa bizonyos sajátosságoktól eltekintve közös a nyugati keresztyénység sorsával. 40-45 év egyházellenes, ateista rendszere után 1990-ben belecseppentünk a pénzimádó, materialista globalizmus világába. Istennek nincs helye ebben a világban.

A közösségek szétestek, az emberek elmagányosodtak, gyökértelessé váltak. A keresztyénség viszont új közösségformáló erőt képvisel. Új közösséget tudott formálni a római birodalomban, a népvándorlás után, de a honfoglaló magyarok között is. Ma is képes új közösséget formálni a szétesett magyar társadalomban, annak ellenére, hogy a média ellenérdekltségűnek állítja be az egyes társadalmi rétegeket és nemzedékeket. A keresztyénség feloldja, és szent egységbe, alkotó, szeretetteljes egységbe foglalja a ma éppen atomizálásában dicsőített másságot.

A történelmi egyházakat érte a legnagyobb veszteség Magyarországon a kommunista korszakban. A lakosság elenyésző százalékot leszámítva ezekhez tartozott. Tőlük várja 1990 óta is a magyarság megtépzott többsége az útmutatást, a megújulást, a reményt, a jövőképet. Ezért róluk és hozzájuk szölok.

A keresztyénség élje missziós módon egyházi életét. A keresztyénség számára a misszió életjelenség. A pangás rejtett haldoklás. Tudták ezt azok a hatóságok is, amelyek stagnálásra kényszerítették az egyházakat. Isten csodája, hogy ez nem vezetett elhalásra. De nagyok az egyházak veszteségei. Jól képzett, elkötelezett, a modern világot ismerő misszionáriusokra van szükség egy újpogány magyarság megtérítésére.

A keresztyénség legyen ismét tanító. Az ógyház tanító egyház volt. Nem volt elég a megtérés, a hit, tudniuk is kellett vallásukat. A kis egyházak tagjai ma is képzettek. Tudják tanaikat, sőt képzett misszionáriusok. A történelmi egyházak se elégedjenek meg azzal a feltételezéssel, hogy aki templomba jár, az ismeri is a keresztyénséget és az egyházát. Ne szégyelljék tanítani őket. Meg lehet lelteni a módot arra, hogy sértés, bántás nélkül tanítsák a keresztyénséget az egyháztagoknak is.

A keresztyénség testvéries, demokratikus, a laikusokat megbecsülő, szolgálatba állító egyházaie a jövő. A magyarországi protestáns történelmi egyházakban 1990 után lassan állt helyre a presbiteri és más laikus egyházi tisztségviselőknek és munkásoknak a tevékenysége. Az önkényuralom klerikalizálta ezeket az egyházakat. Ez részben az egyházi élet beszűkülését, elhalását volt hivatva szolgálni. Másfelől a hatalom a lelkészeket megélhetésükön keresztül kézben tarthatónak vélte, míg a laikusok ilyen befolyásolása sokkal nehezebb volt. A külső szorítás elmúlt. Zárkózzanak fel a lelkészek mellé a tanult, öntudatos, világi egyháztagok a magyar keresztyénség jövőjének megmunkálására.

A keresztény ember...

dr. Takács Ágoston

A keresztény ember számára az első és alapvető transzcendens tény: a megtérés. A megtérés Jézussal való közvetlen találkozáshoz, személyének elfogadásához nyitja meg az utat, jelenti a hozzá való csatlakozás igényének feltámadását az emberben: hogy Ő legyen életünk egyedüli irányítója.

Nem vitás, hogy magához a megtéréshez szükséges a hit hozzájárulása, hogy Jézusba és Jézus erejébe vetett hit nélkül maga a megtérés elképzelhetetlen. De a hit teljes kibontakozása a megtérés gyümölcseként jelentkezik.

A hit ugyanis elsősorban értelmi elkötelezettség: igaznak tartjuk mindazt, amit Jézus az Örömhírben elénk tár, mert Isten mondja.

Hitünk tárgya: kereszténységünk valamennyi igazsága. Hitünk tárgya világos, ebben az értelmi elkötelezettségben kívánunk élni és meghalni. Ellentétben hitünk tárgyával, mely változatlan, intenzitásunk – sajnos – nem stabil és nem változatlan, átszővi emberségünk gyengesége és ingatag volta: hangulataink, érzelmeink, fáradtságunk függvénye.

Hitünk kritériuma maga az örök igazság és igazmondás birtokosa: Isten. Tudásunk annál szilárdabb és megdönthetlenebb, minél nagyobb és igazabb tudástól nyertük azt.

A megtérés második gyümölcse a keresztény remény. Mi a keresztény remény? Nem más, mint a hitben elkötelezett ember állandó törekvése a megígért és várt transzcendens beteljesedés felé.

A keresztény remény első tulajdonsága, hogy hitre épülve – az emberi szellem tudásának és találékonyságának, az ember lelke mélyén élő jó szándéknak és a komoly emberi erőfeszítésnek beteljesedését várja.

A keresztény remény másik tulajdonsága aktív természetű. Vagyis: nemcsak várja Jézus ígéreteinek beteljesedését, hanem – erejét megfeszítve, a jó szándékú emberekkel összefogva és Jézusba kapaszkodva – felelősséggel dolgozik azok megvalósulásán, amiknek bekövetkeztét reméli.

A keresztény remény azt kívánja tőlünk, hogy éber figyelemmel és engedelmes lélekkel hallgassunk a természetben és történelemben megnyilatkozó isteni tendenciákra, amelyek az embertársaink szolgálatára szólítanak fel.

A megtérés harmadik gyümölcse a keresztény szeretet. A keresztény szeretet nem más, mint teljes értelmi meggyőződésen alapuló törekvés a természetfölötti valóság felé, melynek mindenképpen lelki-erkölcsi magatartásban kell megnyilvánulnia.

Mik a keresztény szeretet lényeges elemei?

A szeretet nem egy a többi emberi képesség között, hanem valamennyit fölülmúlja és emberi személyiségünk legfőbb kibontakozási formája.

Jézus főparancsnak nevezi a szeretetet. Ennek alapja az, hogy az egész üdvtörténet nem más, mint a szeretet Istenének dialógusa az emberiséggel, melyre Isten feleletet vár.

Jézus új parancsolatnak nevezi a felebaráti szeretetet János evangéliumában, mely az ellenszereget is magában foglalja, és soha nem vár viszonzást.

A mai világban a szeretet problematikája döntő jellegűvé vált. S tekintettel arra, hogy Jézus a szeretetben nyújtott áldozatos példájával új korszakot nyitott az emberiség lelkületében és magatartásában, a XXI. század öntudatos keresztényeire óriási feladat hárul a szeretet parancsának teljesítése vonatkozásában és példamutatásban ezen a területen.

Szent István...

Söveg Jenőné

Szent István a következőket tanácsolta fiának az Intelmekben: imádsággal fohászkodjon Istenéhez, hogy minden vétke eltörlésre méltasson, hogy mindenki legyőzhetetlen királynak hívja. Imádkozzon azért is, hogy a tétlenséget, tunyaságot elkerülje tőle, megajándékozza az erények összességének segédelmével, így legyőzheti a látható és láthatatlan ellenségeit, nem háborgatva békében vezethesse élete pályáját...

Ifjúságunkat ismét vissza kell irányítani arra az útra, melyen István királyunk járt. Nem a kábítószerekben kell keresni a szebb életet. Újra legyen ifjúságunk egészséges, hisz mi idősebbek ezért imádkozunk – ők nemzetünk reményei.

Barátom, én csak annyit...

Hajós Magda

Barátom, én csak annyit szeretnék lefesteni neked, amennyi a lélek redőiben és hajlataiban búvott meg; hogy a lét gyönyörű ajándék, és tisztességes emberré válni és lenni önmagunkkal való harccal jár, csak ne csússzal bele a kétségbeesés és reménytelenség kísértésébe.

Kétezer éve itt járt Valaki ezen a földön, aki mindmáig itt is marad veled, velem, mindannyiunkkal életünk végeztéig. Csendes elmélkedéseid és befelé fordulásod idején erőtartálékodat élteti, és megtanít evezni saját mélység vizeiden.

Csak engedd szívedig jutni a nagy, istenáldotta felismerést, hogy Ő az egyedüli Kormányos és tanítása életforma.

Mit adhatok...

Arató László

Mit adhatok örökül a mai fiataloknak?

Hetvennégy éves vagyok, és az élet úgy hozta, hogy hat éves korom óta cserkész vagyok. Előbb cserkészapród, majd a pécsi ciszter gimnáziumba jutva 11 éves koromban tettem le a cserkészfogadalmat Isten, haza és embertársaim szolgálatára. 1948-ban, mikor a Magyar Cserkészszövetséget beolvasztották az ateista úttörőkbe, Pécsen a katakombában cserkészéletet folytattuk, és Sziklatábor név alatt hárman vezettük azt, 1961. évi letartóztatásomig.

Újraindulás után röviddel országos társelnöknek választottak, miközben nyolc éven át a világban élő összes magyar cserkészt egyesítő Magyar Cserkészszövetségek Fórumának voltam operatív elnöke 2000-ig.

Örökül a jellemnevelő magyar cserkészélet iránymutatását hagyom mindazon fiatalok számára, akik munkálkodni akarnak a Krisztusibb magyar életforma elterjesztéséért.

Üzenet

Horpácsi Gyula Illés

Isten. – Istennel mindenki találkozik, hiszen „Őbenne élünk, mozgunk, és vagyunk.”

Emellett vannak percek, amikor külön is megszólít az Úr. Én tizennégy éves lehettem, midőn először szólalt meg bensőmben. Egyedül mentem az utcán, amikor elhaladt mellettem egy üvegoldalú gyászhintó, koporsóban fekvő halottat vitt a szürkületben a temetőbe. Ez a kép a keletkezés és az elmúlás gondolatsorát indította el bennem. Megpróbáltam elképzelni, hogy a körülöttem lévő világ sorra eltűnik, semmivé válik. A végső semmit azonban – hiába gyötörtem agyamat – nem tudtam elképzelni. Csak azt, hogy Valaki van ott végső okként, aki végtelen léttel bír. Később az ógörög filozófusnál, Arisztotelésznél bukkantam hasonló okfejtésre: az okok láncolatában nem mehetünk vissza a végtelen semmibe, értelmünk megállásra kényszerít. Még később a Bibliában olvastam, hogy a megrendült Mózes kérdésre a láthatatlan Isten úgy mutatkozott be: Aki van, az szól hozzád. Tehát a végtelen személyes lét, akinek értelme és akarata van. – Azóta is kerestem Istent, és tükörben láttam őt a Szentírás igéiben, a természet és az emberi lélek mindennapi csodáiban, olykor személyesebben is megszólított. A természetet járva magam is átéltem azt, amit Szent Ágoston: „Belekiáltottam az érzékeimet körülvevő mindenségbe: beszéljete nekem a ti Istenetekről... És azok felzúgtak hatalmas hangon: Ő a mi teremtőnk!” Ha egy vas, vagy kő stb. van a kezemben, gyakran eszembe ötlük a tudomány megállapítása, hogy atomjaiknak szerkezete szerint vas az egyik, kő a másik; az atomokban meg az elektronok ahhoz hasonló távolságban keringenek egymástól, mint amilyenben az űr bolygói. Ha egy teli marok jó kerti földet veszek a kezembe, abban szabad szemmel nem látható, több parányi élőlény él, mint ahány milliárd ember lakik a földön. Múlt évben egy halálos beteg ciszterci atyával dísznövényeket nézegettünk. Az egyik szépséges virágnál egyszerre megtorpantunk, és gyönyörködve néztük. Elsőnek én szólaltam meg: Ha ilyen, vagy más gyönyörű teremtményt látok, fel szoktam fohászkozni: de szép vagy Istenem, akinek az alkotása is ennyire elragadó. Az atya megjegyezte: ő is éppen erre gondolt. – XXIII. János pápa egyszer azt nyilatkozta, hogy ő még nem találkozott istentagadóval, csak olyannal, aki nem hitt abban, amit Istennek képzelt. Hetényi Varga Károly Szerzetesek a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában c. művéből idézem visszaemlékezésem egy részét: „A nevelőtiszt egy nagy zárkába helyeztetett, ahol állami alkalmazásban állott elítéltek voltak. Mindegyikük akkor is marxistának és ateistának vallotta magát. Egyik beszélgetés során szóba került a világmindenség csodája: rendje és célszerűsége. Zárkatársaim hitet tettek amellett, hogy Isten ugyan nincs, de van végtelen Létező végtelen értelemmel és erővel, aki mindezt kigondolta és megvalósította... A legértelmesebb zárkatárs, aki egykor a felső pártvezetés és a kormány tagjainak tartott szemináriumi előadásokat, a kezében levő könyvvel példálózott. Ha ennek a könyvnek minden betűjét különválasztanánk – mondotta – és egy gép időtlen időkig kevergetné, a betűket meg variálva egymás mellé rakosgatná, soha nem jönnének úgy ki a szavak és belőlük a mondatok, gondolatok, ahogyan a könyv írója megalkotta.” 1950-ben a Hajnal-klinikán azon az emeleten feküdtem, ahol a Rákosi-korszak ateista és materialista filozófusa, Rudas László, aki gyógyíthatatlan beteg volt. Az orvosoktól és az akkor még ott dolgozó apáca nővérektől hallottam, hogy állandóan kétségbeesetten kiabálja: jaj Istenem, meg kell halnom. A szobáját őrző ávosoknak könyörgött, hogy engedjenek be hozzá katolikus papot. Az apácákat meg arra kérte, hogy akinek ideje engedi, hangosan imádkozzon az ágyánál. Olyankor megnyugodott.

Haza, anyanyelv. – Haza szavunk eredetileg otthon jelentésű. Bővüléssel jelenti továbbá a szűkebb pátriát, majd az egész országot. Magyar: elhomályosult összetett szó: az ugorkori magy frátriához tartozó férfi. Nemzet: eredetileg nemzés, nemzett személy jelentésű, tehát a

család tagja. A haza szó jelentésbővüléséhez hasonlóan nemzetség, nagycsalád; végül ezeknek összessége: a nemzet. Az eredeztetések alapján megérthetjük a nép, a nemzet fogalmának jellemző jegyeit: meghatározott területen élő embercsoport, amelynek közös a történelme, kultúrája, nyelve és részben közös a származása. A nép annyiban jelent mást is, mint a nemzet, hogy a termeléssel közvetlenül foglalkozó, olykor kevésbé iskolázott rétegeket is érthetjük rajta. Ezért használjuk legtöbbször együtt: a nép, a nemzet. Ennek a kettősségnek az előzménye részben feudális kori: az 1848-as forradalom előtt a nemzet teljes jogú tagja a nemesség volt. Petőfi is '48 márciusa előtt írt verseiben általában a nép megnevezést használja: jogokat kér a népnek; utána már a nemzetet szólítja meg, a két szót ritkán ő is együtt használja. Az elmondottak után feltehetjük a sokszor elhangzott kérdést: ki hát ma a magyar, ki a magyar nemzet tagja? A válasz ma már nem kétséges: Az, aki magyarnak vallja magát, nem tesz nemzetet ellen, hazája és benne a maga boldogulásán fáradozik, anyanyelvének a magyart tekinti. – Szépséges nyelvünkben az Árpád-kor óta nyomon követhető egy allegória a hazáról: az anya képében. E szerint a kép szerint a haza szülőanya, szülőföld; anyaként táplál és nevel testi és szellemi javakkal; tőle kapjuk gondolkodásra készítő anyanyelvünket. Csak néhány példát említek. Arany így adja a nemzetőr szájába: „Szülőanyám, te szép Magyarország, hogyne lennék holtig igaz hozzád!” A Himnuszban is ezt a megszemélyesítést találjuk: „Hányszor támadt tenfiad, szép hazám, kebledre.” József A. szavai fohászkodásként hatnak: „Édes hazám, fogadj szívedbe, hadd legyek hűséges fiad!” – Hogy kincses nyelvünk megbecsülésére és tanulmányozására serkentsek, ide írom néhány mondatomat abból az ünnepi beszélgetésből, amely idén a Magyar Kultúra Intézetében hangzott el: „Mivel nyelv és gondolkodás szorosan összefügg, ebből következik, hogy a magyar nyelv, szerkezetének világos és gazdag rendszerével, szókészletének árnyalt jelentéseivel és szemléletességével éleselméjűsége, szépérzékre és találékonyságra nevel. – A 80-as években egy magyar származású kanadai professzort arról faggattott a riporter: minek tulajdonítja, hogy a Nyugatra került magyarok között oly sok a sikeres ember. A válasz határozott és az enyémmel egyező volt: a magyar nyelvnek. A magyar nyelv gondolkodásra készítő sajátosságainak és a képzelőerőt fejlesztő szemléletességének. El lehet gondolkodni ezek után azon is, hogy az emberi jogokon túlmenően Isten ellen való bűn magyarokat megfosztani ettől az örökségtől. Ez ellen cselekedni kötelesség.” – Szívesen olvastam a XVI. sz.-tól kezdve föllelhető históriás énekeket és a végvári vitézek egyéb írásait. 1957-ben nyelvi magyarázatokot is írtam Wathay Ferenc végvári vitéz akkor kiadott énekeihez, Illés Gyula néven. A legszebb ilyen levél azonban már csak emlékezetemben él. A Magyar Tudományos Akadémia ösztöndíjasaként végzett, szőlőművelésünk múltjára és jelenére vonatkozó, többé nem pótolható országos gyűjtéssel együtt a nemzeti kultúrát is pusztító ÁVO zúzdába vitette. A levél írója mintha végrendeletet írna. Kifejezi felesége és gyermekei utáni vágyódását, és beszámol arról, hogy a csatamezőkön feje körül állandóan röpködnek a golyóbisok, lehet, hogy többé nem látja viszont övéit. Feleségének lelkére köti, hogy nevelje fiait istenfélelemre, a haza szeretetére és a tanulás, munka megbecsülésére. Ez a századokon átívelő vallomás méltó arra, hogy a jelennek és a jövőnek szóló üzenetté váljék

A gonosz. – Isten másfajta, kevésbé izgalmas emberi világot is teremthetett volna, mint a mostani, amelyben a „gonoszság titka” is föllelhető. Szellemi teremtményei közül egyesek a kevélység bűnébe estek, és megtagadták Teremtőjüket. A végítéletig, nyilvános nagy megszegyenülésükig bizonyos mértékben végezhetik kísértéseiket, amellyel embereket Istentől próbálnak eltántorítani. Csak sejteni tudjuk, hogy a Teremtő, megszegyenítésükön túl, mért döntött így. Kétségtelen például, hogy az ördögi kísértésekkel szembeszállva, rengeteg erkölcsi érték ragyog fel az emberi lélekben. Madách is megértette ezt, amikor így ír: „Szabadon választhatni bűn és erény között, mily nagy eszme, s tudni mégis, hogy felettünk pajzsként áll Isten kegyelme!” Az Úr végtelen irgalma is csak akkor válik

nyilvánvalóvá, ha vannak bűnösök, akiknek megbocsát. Stb. – A gonoszság jelenléte földgolyónkon tapasztalati tény. A kísértés jöhet az ördög, a hozzá pártolt emberek és emberi természetünk részéről. Különösen három olyan vágy él bennünk, amelyik könnyen rendtelenné válhat. Lesz belőlük pénzimádat, gőg, hatalomvágy és a testi élvezetek hajszolása. Mindhárom erkölcsös fokban a Teremtő oltotta belénk. Földi életünk megkönnyítésére és megszépítésére hivatottak ezek: a megélhetést biztonságosabbá tevő magántulajdon vágya, a jó teljesítménynek kijáró elismerés és büszkeség kívánása és a testi öröme emberhez méltó élvezésének keresése. Jézus int bennünket, hogy vigyázzunk ezzel a három kívánsággal: okulásunkra megengedte, hogy ezen a téren a sátán megkísértse. Az elvakult gonosz akkor természetesen kudarcot vallott, nem így azonban a történelem folyamán, beleértve napjainkat is. Egyes politikai és egyéb mozgalmak, pártok, rendszerek és tőkés társaságok vezetői, irányító csoportjai a hármast kívánságot teszik meg istenüknek. Egyéni, önző céljaik megvalósításához ígéretekkel és megfélemlítéssel tömegeket toboroznak. Az evangéliumokból is merítenek igazságokat félrevezetési céllal. Onnan származó eszmék a szabadság, testvériség, egyenlőség, a magántulajdonhoz való jog, a szociális igazságok. Isten nélkül azonban nem valósíthatók meg. – Ezek a vezérek és körök pedig többségükben istentagadók, sőt – meglepő módon – ugyanakkor létezőként gyűlölik őt. Egy részük szélsőségesen, korlátlan szabadságjogokat követel, másik részük ugyancsak szélsőségesen, a közösségnek szán kizárólagos jogokat, miközben az egyéneket rabszolgává teszi. Ha önérdekük úgy kívánja, akár szövetségre is lépnek az egymással ellentétes irányzatok. Módszerük – látszólagos különbözőségük ellenére is – rokon, a „hazugság atyjának”, a sátánnak módszerei: valótlanosságok állítása, csúsztatás, elhallgatás, rágalmozás, gyűlöletszítás, agymosás, gazdasági elnyomás, az ellenszegülőknél szabadságuktól, vagy életüktől való megfosztása. – Talán nem mindenki érti meg, mégis bevallom, hogy őérettük is imádkozni szoktam. Isten egyetemes üdvözítő szándéka minden embernek felkínálja a megtérés kegyelmét. Aki a mentőövet megragadja, az megmenekül.

Szenvedés. – Amikor hét éven át holttá voltam nyilvánítva, két alkalommal tudtam beszélgetni Endrédi Vendel ciszterci apátúrral. Első alkalommal az ÁVH-n és a börtönben töltött időről is beszélgettünk. Ő a koncepció Grösz-per egyik fővádlottjaként szerepelt, és az ellene felhozott vádakban, meg igaz emberként is, oly ártatlan volt, mint a ma született bárány. Mégis sokat és keményen kínozták. A kínzások elbeszélésében odáig jutott, hogy az alagsorban egy szűk lyukban tartották, ahol hideg volt, és felegyenesedni nem lehetett. Itt vezetett el a vécék lyukas lefolyócsöve, úgy hogy öblítéskor mindig fröccsent rá a szennyvízből és ürülékből. Megdöbbenve hallgattam ezt az ördögi gyötrést, és amikor az apátúrra néztem, az az érzésem támadt, hogy a szenvedő Krisztus jelent meg előttem benne. Karját egy pillanatra keresztire feszítettként önkéntelenül kitarja, szemében könnyek csillogtak. Már arról beszélt, hogy a „drága Üdvözítő” mennyire szeretett és szeret minket, és hogy milyen szenvedést vállalt értünk. – Három évvel ezelőtt nyolc és fél óra alatt három súlyos műtéten estem át. Újra megtapasztaltam, mint már sokszor, Szent Ágoston szavainak igazságát: „Isten nem lenne végtelenül tökéletes, ha nem lenne annyira jó, hogy a rosszat is jó végre tudja vinni.” Úgy érzem, jobban szeretem Őt, mint korábban. Szava is megszólított a Szentírásból: „Akit én szeretek, azt megfenyítem és megverem.” Két kaszás áll mögöttem (77), de egy idő óta újra tudok dolgozni, évelő virágaimmal is (egyik végzettségem kertész). Iparkodom szolgálni enyéimet és mindazokat, akikkel kapcsolatba kerülök. Vágyom a Szentháromság egy Isten végtelen szeretete után. De szorongást is érzek. Hiszen aki többet kapott, attól többet is vár el az egyedül igazságos bíró. Csak könyörületességében bizakodhatok.

Cél. – Keresztény szavunk jelentése: krisztusi. Isten az egy isteni természetnek három személyű boldog közössége. A mindenséget nem hiányérzetből hozta létre, hanem szabadon. Azért, mert a jó önmagának kiáradása. Az ember lelkét a maga létének hasonlatosságára –

egyéb tulajdonságok mellett – közösséget igénylőnek és szabadnak alkotta. Ezért vannak földi világunkban családok, népek, nemzetek és más közösségek. Ezért él bennünk a szabadságtörekvés. Azok számára, akik megismerhették a tételes kinyilatkoztatást, a Szentháromság örök Igéje egyetlen módot jelölt meg a célba jutáshoz: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.” A nemzetek gyönyörködtető sokszínűségében mindenki elsősorban abban a közösségben valósíthatja meg ezt a felhívást, amelybe isteni rendelés folytán beleszületett. Számunkra az út az ezerévesnél is régebbi magyar és az európai kereszténység útja. A krisztusi tanításokat és szociális igazságokat először ebben a nemzetben kell megvalósítanunk. És ha nem akarjuk a nemzetelét, a másvilágon meg a kárhozatot, „az örök halált” –, akkor a keresztény életet a magyar életben kell megélnünk.

4. rész: Szakmai hivatásról

Újságíró, mérnök, pedagógus, orvos, természettudós, pap

Újságíró

Dr. Kronstein Gábor

Mindig szembe a széllel... És hidegvérrel...

Gyakorló újságíró vagyok. Több-kevesebb folyamatossággal tanítom is mesterségemet. Tanítványaimmal a szakma lezüllött állapota miatt sokszor beszélgettem erkölcsi kérdésekről. Általánosságban mindig megjegyeztem, hogy a technika változásait fogadják nyitottan. Már csak azért is, mert a média természetéből fakad, hogy dinamikusabban változtatja technológiáját, mint más foglalkoztatási kör. Ez a változás kemény követelményeket támaszt a sajtó munkatársaival szemben, mégpedig jogosan. De más a helyzet a technika metafizikájának befogadásával. Gondolják végig, valóban a technika-e az úr, vagy az alkalmazó társadalom? Ha nem esnek pánikba, átverekszik magukat szellemi divatokon, nem elégednek meg a legkézenfekvőbb magyarázatokkal – fel fogják ismerni az ember fölényét a technika világában, és vele összefüggésben felelősségét a technika társadalmi túlértékelését illetően. Tudniuk kell, hogy nem a mi korunk az első, amelyben a technika előretörése és életformáló hatása megzavarja az emberek ítélőképességét. Minden korábbi példa szerint a dolgok elrendeződnek, áttekinthetővé válnak – koronként eltérő idő alatt. Akkor válik világossá, hogy egy adott vívmány káros, ha az első – zavarodott – időszak magatartási szokásai, nézetei évtizedekre meghatározzák egyes emberek, netán az egész értelmiség viselkedését. Persze az újságírókét is.

A szkepszis, a gúny, a dolgok viszonylagosságának jelenkori túlhangsúlyozása az erkölcsi értékek devalválódásával jár együtt. A világ azonban szilárdabb, mint amilyenek ma látszik. Én tehát azt a szempontot ajánlom megfontolásra, hogy a mi mulandó világunk néhány igen egyszerű gondolatra épül. Ezek vének, akár a hegyek. Egyik alapja a hűség. De ha belegondolnak, mi a hűség, látniuk kell, attól nem választható el sem a szolidaritás, sem a becsület. A hűség ugyanis mindig értékválasztás, és mindig konfliktusos döntéseken át érvényesül. A hűség olyan, mint a jó bor. Az idő érleli. A hűség is akkor értékes, ha tartós. Tartósságához emberi állhatatosság kell. Ezt csak az ember tudja megvalósítani, akinek vannak elvei. A hűség azonban önmagában nem tud jó döntésekhez elvezetni, ha a döntéshozó nem tudja áttekinteni az alternatívákat. Ismerünk határhelyzeteket, amelyekben nincs jó megoldás, csak döntési kényszer. Arany János balladát írt arról az anyáról, akinek a fejedelem megengedte, döntse el, melyik fia kapjon kegyelmet. Az anya választott, s beletébolyodott. A második világháborús ellenállás vezetőinek hátborzongatóan sokszor kellett döntenük: kit áldozzanak fel, s kinek adnak életesélyt.

Az egyik – Recsket megjárt – költőnk tapasztalata szerint nehéz helyzetekben a rossz emberek még rosszabbak, a jók még jobbak lettek, az ingatag, gyenge személyiség pedig összeroppant. A diktatúrák titkos levéltárai őrzik árulás és gyengeség megannyi dokumentumát, de az elemi felháborodás és az elvi alapú szolidaritás hősiességének főlemelő bizonyítékait is. Bizonyítékokat lengyel és olasz papokról, akik elkísérték a halálba a faji alapon üldözötteket; magyar polgármestert, aki megtette ugyanezt; bátor életmentőket – Schlachta Margit rendfőnöknőt, Sztechlo Gábort és Keken Andrást, Szent-Iványi Sándor unitárius püspököt, s mártírokat: Apor Vilmos és Márton Áron püspököket.

Persze más a mindennapok világa, mint a rendkívüli helyzetek által kiváltott hősiesség és gonoszság. De a rendkívüli lehetőség benne van a megszokottban. A nagyon nemes és nagyon aljas tetteket többnyire olyan emberek valósították meg, akik a hétköznapi életben az átlagtól legkevésbé eltérő magatartást tanúsítottak. Általában pedig igaz, hogy a derék emberek sorsában benne rejlik a hős, a selejtesében a gazember. Az sem mellékes, hogy a harmadik évezred első évszázada legalább annyi rendkívüli helyzetet rejteget, mint amennyit

az előző száz évben előszámlálhatunk. És kevés foglalkozás vonzza annyira a konfliktusokat, jellempróbáló helyzeteket a modern és posztmodern korszakban, mint az újságírás. Csak önmagukat csapják be, ha arra számítanak, hogy személyes sorsukban, szakmai életükben a próbatételeket megspórolhatják maguknak.

Többre viszik tehát, ha abból indulnak ki, hogy a változásokkal változva – módosult formával és tartalommal – két minőség rangja nem csökken. A tudásé és a jellemességé. Az újságírás (média) mai, átmeneti helyzetén tehát egyrészt túl kell tekinteni a pályára készülőknek, hiszen ők még 30-40 évig dolgoznak, s akkor a szakma jellemzői régen mások – kedvezőbbek – lesznek. Másrészt adottnak kell tekinteni a jelenlegi viszonyokat. Ma túlértékelik azt a keveréket, amelyet a képző intézményekben szakmai tudásként hirdetnek, viszont a gyakorlatban alig van forgalmi értéke a morálnak. Ez az aránytalanság több – egymást erősítő – tényezőből származik. Az újságíró értelmiség kivételezett társadalmi helyzete megszűnt, mert az átalakult politikai elit úgy döntött: a médiának eszköz-szerepet ad csupán. Az újságírók elkényeztetett „krémje” a kezdeti hatalmi vákuumban társadalom- és közvéleményformáló erővé vált. Nem vette figyelembe, hogy a politika törekvése a média fölötti ellenőrzésre nem kizárólag hatalmi törekvés, hanem az önérdeken túli szükséges társadalmi korrekció is. Téves önismerettel és elhibázott helyzetfelismeréstől vezérelve – elmulasztották a szakma, a szakmai képzés és a szakmai közélet gyökeres, egyszersmint korszerű átalakítását.

Az évezred kezdetén a szakmai összefogás teljesen hiányzik. A szolidaritás annyira megbénult, hogy pillanatnyilag az érdekvédelem a legszerényebb igényeknek sem felel meg. A politikai és társadalmi szervezetek nem tekintik a média szervezeteit partnernek. A vezető újságírók elfoglalták magukat részben külső és szakmán belüli hatalmi küzdelmekkel, törekvésükkel, hogy média-tőkésékké váljanak, s azzal, hogy a túlméretezett szakmai képzést a maguk számára hatalmi pozícióvá és pénzkereseti forrássá változtassák. A szakma leküzdötte magát a politika eszközévé, s ma már teljesen kiszolgáltatottá vált a látszó, hangzó és írott sajtó vállalkozóival és vállalataival szemben. Ráadásul a képzési dömping olyan tudást ad, amelyben túltengenek az elméleti ismeretek, viszont a munkahelyi gyakorlatban felhasználható tudást, készségeket hiányosan adják tovább a hallgatóknak. A pályakezdők ön- és helyzetismerete nem felel meg a munkahelyi követelményeknek és erőviszonyoknak. A munkaadók visszatérő panaszai a következők: sok a „nagyfüstű, kispipás” pályakezdő; kényelmesek, lazák, sértődéskenyek; (anya)nyelvi műveltségük hiányos, általános műveltségük sekélyes – még politikai, társadalmi és történelmi témákban is. Ez az állapot – ugyan némi elfogultságot is tükröz – még a kezdeteinél sem tart a megkívánható európai szintű, magyar feltételeknek mégis megfelelő mediakultúrának.

E mediakultúra kialakításában a jövő újságírónemzedéke akkor is részt fog venni, ha nincsen e részvétel tudatában. Hamarosan eldől, hogy személy szerint ki milyen magasra állítja a léceket. Mi számukra az újságírás: kenyérkereset, foglalkozás, szeretett szakma vagy hivatás? Minden további ebből a döntésükből következik. Tudomásul kell venni, hogy a pályakezdők szakmai minimumáról már kialakult a közmegegyezés. A fiatalnak legyen diplomája, legalább egy nyelvből rendelkezzen a tudását igazoló dokumentummal – s ennek használhatóságát a munkahelyén is bizonyítani tudja –, értsen a számítógéphez, legyen autóvezetői engedélye és mobiltelefonja. Előny, ha több nyelvet sajátított el, világot járt, volt már munkahelye, esetleg van már valamilyen mellékszakmája is. Jó, ha van autója és PC-je. A felhasználható szakmai többlet bizonyítása esetén a munkaadók elnézik a pályakezdő szakmai és emberi erényeit, még akkor is, ha az erénykészlet mozgósítása a jelölt ellen nyilatkozik meg.

Meggyőződésem, hogy középtávon is elismerést fog jelenteni a mai hallgatónak, ha környezete céltudatosnak, megbízhatónak, munkabírónak, érdeklődőnek ismeri meg. A szakma megmentéséhez járulnak hozzá, ha elevenen tartják igazságérzetüket, képesek a

másokkal szembeni szolidáris magatartásra, s felemelkednek a kultúráltság európai szintjére. Más szóval humánus emberekké nevelik magukat.

Mérnök

Ingenieur Emeritus

Kedves ifjú Mérnök Barátom!

Több mint négy évtizedes mérnöki munkám alapján néhány gondolatot szeretnék a lelkedre kötni:

Szeresd az anyagot, mert lehet, hogy az Isteni szeretet strukturált formája! Te ezzel dolgozol. Ha bonyolultabb molekulák együttese, akkor lehet élelmiszer, gyógyszer stb. Ekkor is hallhatod a rezgő-forgó alkotók zenéjét, frekvenciáit, ami magasabb szintet érzékeltet. Ha egyszerűbb, pl. csupán atomok halmazza, lehet szerkezeti anyag, pl. vasúti sín, abban is hallatsz a rezgő hang. Ha pedig ebből vékony hűrt készítesz, akkor pengetésével már oktávot foghatsz be. Ha formázható, művészi porcelán készíthető belőle.

Szeresd az anyagot, mert lehet, hogy az isteni szeretet strukturált formája. Lehet, hogy nem is létezik, mint önálló entitás – gondolj a szubatomi világ szerkezetére – s ekkor nem is lehetsz materialista felfogású sem, mert „anyag” nem is létezik. Ezen érdemes elgondolkodnod.

Bánj vele takarékosan, keresd a minimális anyagigényű megoldásokat, konstrukciókat. Ezzel lassítjuk a rendelkezésre álló források elapadását, biztosítjuk utódaink életlehetőségét is. Így kíméld és óvd a természetet, mert nem kimeríthetetlen. Keresd a humánus, emberbarát megoldásokat, formában, funkcióban, összetételben, színben, használati értékben. Szeresd az anyagot, mert ezzel magát az Istent szereted!

Szeresd munkádat és annak tárgyát, mert ezzel embertársaidat szereted!

Mivel egymásnak szolgálunk, munkánk eredménye, annak minősége az emberi méltóság része, és mint ilyen, erkölcsi kategória.

Ha tehetséged és lehetőséged szerinti legjobbat adod, akkor nem lopod meg embertársaidat, mert annyit adsz, amennyiért fizet. Szolgáltatásodban annyi értéket nyújtasz, amennyi méltányos.

Ha terméked minősége olyan, hogy nem veszélyezteti mások egészségét, testi épségét, akkor az ötödik parancs szerint cselekszel.

Tanulj folyamatosan, mert talentumodat sokszorozni vagy kötelel!

A tér munkára hív. Dolgozz szorgalmasan, hittel és reménnyel, mert a te munkád is része annak az evolúciónak, amit a Teremtő elindított. A mérnök nem „feljavított szakmunkás”. Egyre több tudásodat egyre több hivatásérzettel kell munkádba és tanításod szolgálatába állítanod.

Légy fogékony az újra, de figyelj a tudomány eredményeinek felhasználására és lelkiismereted szerint foglalj állást. Figyelj arra a határra, ameddig ember elmehet, – pl. az emberi élet mély vonatkozásai – nehogy letépd a második almát, ami büntetés nélkül nem maradhat!

Mindig lásd az egészséget, miközben a résszel dolgozol!

Légy szerény, mert Te semmit nem találsz fel, csupán rátalálsz egy olyan variánsra, mely végső valószínűséggel ab ovo teremtett!

Mutass példát munkával, magatartással, jó kedvvel, mert ekkor evangelizálsz, rámutatsz Valakire. Segítsd a gyengébbet. Légy türelmes azokhoz, akiknek sokszor el kell magyaráznod a dolgokat, hogy pontosan és jól végezhesék munkájukat.

Beosztottaid emberi értékeit tiszteld, s adott alkalommal ezt fejezd is ki.

Légy tudatában annak, hogy a mérnöki hivatás is csak egy az összes közül, bár nekünk ez a legkedvesebb.

Amit alkotsz, mind ideiglenes, de fontos mindaddig, amíg a nagy sebességű devolúcióval a Teremtő le nem zárja anyagi létünket. Addig azonban teljes erőddel, tudásoddal és lelkiismeretteddel dolgozni vagy kötelel!

Nincs külön humán- és reálismeret, tudomány, műveltség, csak egy egységes totalitás van és ezen belüli alrendszerek, melyek mind-mind kölcsönhatásban állnak egymással.

Ezért nem nélkülözheted a műveltség irodalmi, zenei, művészi stb. értékeit sem, mert ezek optimális ismerete nélkül csupán „homo-quasi-barbarus” maradsz.

Pedagógus

Kalotay Kálmán

Kedves jövődő Tanító- és Tanárjelöltek!

Minden jelölt először is alaposan gondolja végig, szabad-e a pedagógus pályát választania. Legyen tisztában, mire vállalkozik, milyen követelményei és nehézségei vannak nevelői hivatásának! Ha szokványos karriert szeretne, ha kiemelkedő anyagi jólétre vágyik, ha a siker számára sok pénzt jelent, ha nem tud minden gyereket őszintén szeretni, ha elveszti kedvét, reményét, mert nyomban nem látja munkája értelmét, eredményét, akkor egy percig se habozzon, ne vállalja! Számptalan tisztességes pálya van még ezen kívül is.

Többször is ismételttem tanárjelöltjeimnek, hogy a nevelői pálya egyik legnagyobb hátránya: vagy egyáltalán nem, vagy csak jóval később kap visszajelzést a tanár, jól dolgozott-e, milyen eredménye volt a munkájának. A vizsgák, az érettségik valamit megmutatnak oktatásunk eredményeiből, hiszen számszerűsítik a tanulók tudását. De – ami lényegesebb – a nevelés, az emberformálás terén sokkal nehezebb megítélni, mit értünk el. Évek múltán érettségi vagy egyéb találkozókön, különböző híradásokból már reálisabb képet nyerhetünk. Nagy öröm, amikor pozitív megnyilatkozások érkeznek. Más hasonlattal: nevelésünk olyan, mint a kertész tevékenysége. Sok-sok gondoskodással, folyamatos ápolással, nyesegetéssel, éber küzdelemmel a kártevők ellen nevelgeti a kis csemetét, míg végre virágot hoz és gyümölcsöt érlel, és nem biztos, hogy a kertész láthatja beérni a gyümölcsöket. Hasonlóképpen nem könnyű és ritkán tapasztalható látványos, konkrét eredménye a mi tevékenységünknek is.

Valaki egyszer megkérdezte, hogy a pedagógusokra is az általános erkölcsi normák vonatkoznak, vagy van valami többlet, amit elvárnak tőlük. Azt kell mondanunk, hogy többlet várnak tőlünk, szigorúbban ítélik meg tetteinket. A keresztény nevelővel szemben még nagyobbak az elvárások. A II. vatikáni zsinat arra buzdítja a keresztényeket, hogy igyekezzenek hűségesen teljesíteni földi feladataikat, mert ezt várja el tőlük az evangélium, erre kötelez a hit – annak a hivatásnak megfelelően, amit ki-ki kapott. A keresztény embereknek tudatában kell lennie annak, hogy „két országnak polgára”. Ebből következően „aki elhanyagolja földi feladatait, valójában embertársaival, sőt magával az Istennel szemben fennálló kötelességeit hanyagolja el, és így éppen örök boldogságát veszélyezteti.” (Gaudium et Spes)

Ha mindezeket végiggondolta, tisztázta magában, és igent mondott, akkor a mondás szerint: „Tegye, amit tennie kell!” Teljes odaadással, szívből-lélekből. Igyekezzen szakmáját legtökéletesebben elsajátítani, hogy tudásának, képességeinek legjavát adva tudjon tanítani, nevelni. Egyetlen pedagógus – különösen pedig a keresztény nevelő – sem lehet szakmájának harmad- vagy tizedrangú művelője! Nem hivatkozhat egyéni gondjaira. Kezdetektől alapelvem volt (mert én is ebben nevelkedtem, ezt láttam tanáraitól), hogy a diák az én egyéni problémáim, szeszélyeim miatt nem szenvedhet semmiféle hátrányt.

Sok türelemre van szükségünk. Jogosan várják tőlünk, hogy mindenkinek mindenkor egyenlő mértékkel, igazságosan mérjünk. Nincs kivételezés még a szimpatikusabb, jobban kedvelt tanulókkal szemben sem. Szép szóval, türelemmel, nyugodtsággal, kellő magyarázattal még a legkomiszabb gyereket is le lehet szerelni. De ha érzik a szeretetet, ha emberi méltóságukban soha meg nem alázzuk őket, akkor kialakul a kölcsönös bizalom, őszintén mernek hozzánk fordulni legbensőbb problémájukkal is, mert tudják, nem élünk vissza bizalmukkal. Akkor már elég egy-egy szó, egy-egy szemvillanás, és a ránk nézésből megértik a helyeslést vagy rosszallást. Nem félnek tőlünk. Én például – más tanártársaimtól eltérően – tőlük tudtam meg, milyen modorosságaim vannak, egymás közt hogyan neveznek.

Körülöttünk állandóan változik a világ, újabb tudományos felfedezések, találmányok születnek, újabb tudományos kihívásokra kell tudnunk válaszolni. Ez pedig állandó megújulást kíván. Nem lehet egy életen át az egyszer megszerzett ismeretekből élni, fásultan, rutinból azonos módon az órákat leadni! Nem szabad elszürkülnünk, begyepesednünk.

Amikor végzős tanárjelöltjeimtől búcsúztam, szerettem volna valamilyen útravalót adni. Próbáltam tömören összefoglalni a pedagógus hivatás lényegét. Valami olyan általános elvet szerettem volna lelkükre kötni, ami később is segíthetné eligazodni őket, ha valami sorsfordulóhoz, vagy nehezebb probléma elé kerülnek. Ezek a szárnyra bocsátások bennem mindig felvetették azt az aggodást, amit a szülő érezhet, amikor gyermeke döntő elhatározás vagy hosszabb távoli út előtt áll. Vajon megkaptak mindent, amivel nyugodtan elengedhetem őket? Megtettem-e minden tőlem telhetőt ennek érdekében? Sikerült-e átadnom mindazt, ami a szakmai ismereteken túl szükséges ahhoz, hogy helyesen tájékozódjanak életükben, hogy meg tudják oldani problémáikat, hogy tisztességes, becsületes, boldog emberek legyenek? Egyáltalán, a pár hét múlva katedrúra lépő tanárjelöltjeimnek miben összegezhetem a fő szabályt, mi a legfontosabb tanácsom? Sokévi vissza-visszatérő töprengés után csak erre jutottam: „Szeresd a gyereket!” Mint a keresztény élet alapparancsa a szeretet, ezen a pályán is csak ez lehet – bár akkor még nem hivatkozhattam a Szentírásra, a keresztény etikára. Félttem is, mit felelhetek, ha egyszer valaki megkérdez: „Ugyan miért szeressem őket?!”

Természetesen mindig néhány gondolattal kiegészítettem, és utaltam arra, mi is van ebben az alapelvben. Például: Légy igazságos, őszinte, megértő! Legyen példa egész egyéniséged, megjelenésed, emberséged, becsületességed! Mindezeknek gyakorlati, praktikus haszna indokolható, még ha az igazi lényege nem is teljesen érthető vagy idegen, ismeretlen számukra. (Akkor még a hivatalos marxista, materialista szemlélet vette körül őket, ezt sulykolta beléjük pedagógia, filozófia, KISZ stb.) Sajnos ma is nehéz helyzetben van a nevelő, mert mindenütt azt kell látnia, tapasztalnia, hogy csak a törtető, az ügyeskedő, a jég hátán is megélő a társadalmilag elfogadott „embereszmény”. Az már nagyfokú emelkedettségre vall, ha hozzáteszik: „Másnak lehetőleg ne árts!”

Mi tehát a lényege ennek a tanácsnak? Az evangélium szeretetre felszólító parancsából következik, hogy a legkisebb gyermekben is meg kell látnunk az Isten képmására teremtett ember méltóságát. Erre kötelez – még pedig fokozott mértékben – hitünk. Sokszor hallhatjuk, hogy a szeretet nem valami érzelgősség. A keresztény ember azt szereti a másikban, ami benne örök.

A nevelők (és természetesen a környezet is) segíthetik, vagy gátolhatják az egyént az emberségben való növekedésben, a mind értékesebbé válásban. Eppen ezért fontos, hogy

legalább mi, pedagógusok segítsük a ránk bízottakat. „Isten terve szerint minden ember arra születik, hogy növekedjék, mivel Isten minden egyes ember életét valami hivatás betöltésére rendelte. Ezért mindenkiben megvannak a képességek és az erkölcsi értékek csírái, amelyeket úgy kell gondozni, hogy gyümölcsöt teremjenek...” (Populorum Progressio 284.)

Ide kívánczik még Benedek Elek szép gondolata: „A legnagyobb summa, fiam, amellyel a szeretetet megfizetni lehet: maga a szeretet. Ne sajnáld, ha többet adsz ebből másnak, mint amennyit más ad néked. Örülj ennek, hisz akkor te vagy gazdagabb.”

Tanyasi iskolából jöttem...

Dombai Lászlóné

Igen, onnan...

1945 előtt a budai vár oldalában laktunk, az egyik Vérmező feletti utcában. Az első néhány elemi nagyon jó iskolában végeztem. Aztán a háborúban majdnem mindenünk elveszett és édesanyám özvegyen, a romos lakásunkat elcserélte egy romos vidéki házra. Velünk, két gyerekkel – szegényként és idegenként – leköltözött oda, új életet kezdeni. Ez végül, annyi év távlatából nézve, nagy kegyelem volt... mert földközébe kerültünk, de égközébe is!...

Külön csodálatos történet, hogyan őrizte meg Isten kis és védtelen csapatunkat azokban a háborgó években. Minden nagyobb hullám csak arra volt jó, hogy meglássuk erejét: Ő a Fenntartó, aki parancsol a vizeknek, hogy el ne nyeljenek,... hogy nőjön bennünk iránta a feltétlen bizalom!

Mindez azonban csak egy kitérő, egy kis háttérmagyarázat volt. Most inkább az iskoláról szeretnék beszélni. Új iskolába kerültem ugyanis, tanyasi iskolába! Ez igazából egy fafűtéses vaskályhával ellátott tanteremből és egy előtérből állt, a kályha mellett lavórral a kézmosáshoz, és kissé távolabb, az udvar végében, többfülkés árnyékszék egészítette ki a komfortot.

Váltott tanítás volt nálunk. Egyik héten az alsó négy osztály jött délelőtt, a felső négy pedig délután, aztán a következő héten fordult a helyzet. Általában 5-6 gyerekből állt egy-egy osztály, és egész kényelmesen tudtunk elhelyezkedni a teremben. Az osztályok között még kis hézagot is hagytunk, nehogy összekeveredjünk a nagy forgatagban. A fűtésről csak annyit: mindig a hátsó sor kitüntető feladata volt a tűz élesztgetése, a fa szárítgatása, és örömünk egyik nagy forrása az volt, ha meleget is tudtak csiholni. Olyan boldog vagyok, ha erre a kis iskolára gondolok! Már csak gondolatban tudom felkeresni. Azóta lebontották, és egy nagyobb, több tantermes, központi fűtéses került a helyére. De akkor, ott, minden keserves vihar közepette ez volt az életre szóló tudás és kultúra elsőszámú lelőhelye.

Mondhatnátok erre azt is, hogy szegény ember vízzel főz! Csakhogy ott mi – bár szegények voltunk – finom táplálékot kaptunk! Nem volt sok könyvünk, de abból szívvel tanítottak minket. Nem volt tornatermünk, de volt rét és mi tornáztunk, télen pedig szánkóztunk. Lehet, hogy nem volt még rádiónk sem, de odafigyeltünk azokra, akiknek volt...

Azt szoktátok ugye mostanában kérdezgetni, hogy ki volt tanítód, hol jártál iskolába? Sose azt kérdezd, hogy hol jártál, csak azt, hogy ki volt a tanítód!... és ha igazán kíváncsi vagy, hát elmondom.

Olyan ember volt, aki éppen akkor jött vissza orosz hadifogságból és minden erejét belevetette a tanításba... és aki ott, akkor megcsinálta a csodát! Nem törődött a fogságban szerzett betegséggel, úgy tanított szinte megállás nélkül, hogy az egész „vegyes karunk” lazítás helyett keményen dolgozott: óránk volt, vagy a feladatainkkal foglalkoztunk... aztán

figyeltük a felsősök tanítását. Mindennek a teteje – és nagy dicsőségnek számított – ha néha-néha sikerült „beleszólni”, egy felettünk lévő osztály óráján feltett kérdésre feelve: a fején találni a szöveget!

Sokat rajzoltunk: országokat folyóival, nagyobb városaival együtt. Hogyan próbálkoztunk, hogy arányos, szép és értelmes legyen a rajz, hogy dicséret járjon érte!... Ez akkor jut manapság az eszembe, ha a kis unokák munkafüzetekre pillantok.

Milyen szépek és okosak ezek a füzetek, mennyi tanári munka rejlik bennük... Nekünk bezzeg más jutott osztályrészül! De mégis, ki tud nekem arra választ adni, mi a jobb „pedagógiai szempontból”, mikor tanul többet a gyerek? Ha a maga fáradtságával állítja elő a – talán kissé aránytalan és tökéletlen – rajzot, vagy ha csak mondjuk az egyik főváros helyét kell a kész rajzon egy ponttal megjelölnie? Hol húztátok meg hát azt a láthatatlan határt, ami felett a pedagógus munkája van, alatta pedig a gyereké?... Ki mondja meg azt nekem, hogy az iskolatáska súlya és a gyerek tudása és kreativitása között milyen arányosság van? Egyenes, netán egy kicsit fordított?... ki mondja meg? Tény viszont, hogy most a kis unokám roskadozik a táskája súlya alatt! A válaszban sajnos pedagógus barátaink sem egészen bizonyosak!

Több év után visszamentem – családotul, gyerekestül – a Tanító bácsihoz, emlékezni és tanítását megköszönni... és jól jegyeztem meg, hogy a tanyasi iskolára előttem soha senki ne merjen egy rossz szót sem szólni! Nekem az elég volt két műszaki egyetemi diplomához, egy doktori disszertációhoz, nyelvvizsgálóhoz és egy végig dolgozott, rendkívül érdekes, alkotó élethez, melynek most sincs vége, csak – minden eddigi ismeret és tapasztalat felhasználásával – nagyon, de nagyon átalakult!

A tanyasi iskola folytatása volt a vidéki gimnázium, ahová távolsági busszal jártam be. Visszagondolva, egy percig sem éreztem semmiféle hátrányát a „tanyasi” előzményeknek. A sok jó, nagy tudású és gondos tanár közül is kiemelkedett matematika tanárunk. Következetes és szigorú volt, sokat követelt. Biztos vagyok benne, hogy az ő személyisége és csodálatos „pedagógiája” meghatározó tényezője lett további életemnek. Életre szóló értékeket kaptunk tőle, melyek messze, a *matematikán túl* is igaznak bizonyultak. Erre viszont csak sok év távlatából, – némi élettapasztalat birtokában – jöttem rá és menten úgy éreztem, hogy *kincsre leltem!* Mi hát az a rendhagyó, „rejtett” TANÍTÁS, és összefüggés-rendszer, mely képes túlmutatni a számok világán?

Ez a nagyszerű ember volt az, aki megtanított minket arra, hogy minden megoldáshoz *több út* is vezethet. Ez nem csak matematikai probléma, hanem életre szólóan fontos tanítás. Ez már a kreativitásnak, a kombinációs képességnek a kérdése is. Tudd meg – nemcsak a matematika nyelvén! – hogy nem vagy beszorítva egy képletbe, életutad egyetlen sémájába, hanem választhatsz, mérlegelhetsz és rajtad is múlik, – a képességeiden! –, hogy a jó megoldáshoz milyen gyorsan és milyen úton vagy képes eljutni! Megtanított minket arra, hogyha egy eredmény megszületik, ne menjünk tovább, amíg meg nem vizsgáltuk, hogy *jó dimenzióban* vagyunk-e? Vizsgálj meg tehát rögvest munkád fáradtságosan kapott eredményét, vajon nagyságrendben nem egy „0”-val kevesebb-e, vagy több a kellénél? Most ne a másodfokú megoldó képletre gondold, hanem sokkal egyszerűbb dolgokra!

Gondold csak arra, hogy vajon jól értékeled-e életed eseményeit, az örömeiket és a bánatokat, reális vagy-e, vagy a fellegekben jársz? Csinálsz-e bolhából elefántot, esetleg éppen fordítva? Hallottad már ugye azt a kifejezést, hogy „eltévesztetted a dimenziót”? Itt most ezekről a kérdésekről esik szó, hogy igazából helyeden vagy-e?

Végül megtanított minket arra, hogy a feladat végeztével, a jó eredmény után meg kell állni, hogy örülhessünk! Te, aki eddig éjt nappallá téve hajtottál, állj le, mert most van itt az örömmel ideje: jó eredmény született! Ne siess olyan nagyon, mert az életed eseményei és eredményei összemósódhatnak és a végén már magad sem tudod, melyek voltak születésének

pillanatai, az öröm pillanatai, mert végigrohantad a számodra kijelölt teret és időt...a hozzád közelálló életével együtt!

Sokat gondolkodtam azon, hogyan is tudnám megköszönni a Tanár úrnak a kincset, amit kaptunk, hogyan tudnék neki örömet szerezni?... és ennek is eljött az ideje. Az alkalom „csak” 25 évet váratott magára, egy érettségi találkozóig. Összeszedtem magam, és megírtam neki, mi is az az életre szóló tanítás, amelyet nekünk – a matematika ruhájába öltöztetve – átadott. Az öröm azonban mentem megfiadzott és nekem is jutott belőle! Történt ugyanis, hogy a Tanár urat kinevezték főiskolai tanárnak, majd országos matematikai konferenciára utazott... és magával vitte leveletem... és ott fel is olvasta!

Ekkor úgy éreztem, hogy igazából én lettem a megajándékozott!

Tanyasi iskolából jöttem... igen, onnan...

Fáradtak vagyunk...

Kupás Pálné

Fáradtak vagyunk, mert a magyar politikai közélet eseményei túlságosan igénybe vettek bennünket. Megloptuk az éjszakákat, kizsigereltük a szívet és az idegeket, s ha ott is van bennünk az eredményesen, tisztességesen végzett munka békessége, a test megkívánja a magáét.

Van azonban egy olyan fáradtság is, melyet joggal nevezhetünk történelminek. Egy nemzedék kezd lassan elfáradni, s bár küzd ellene, mégsem győzheti le. Az a nemzedék, melyet a háború utáni évek „élنيakarása”, reménye vitt, vezetett, sodort a gazdasági-, politikai- és szellemi élet különböző posztjaira. A feladat sokszor többszöröse volt annak, amit egy ember konszolidált állapotban vállalni és viselni képes.

Jobban kellene vigyázni erre a nemzedékre. Nem temetni akarom magunkat, hiszen többségünkben tengernyi még a szándék és az erő. Csak mert látom egyikünket-másikunkat korán kidőlni a sorból, figyelmeztetni szeretnék mindenkit: ez már az utolsó generáció, amely a háború utáni történelem egyes szakaszait nem az iskolában tanulta, hanem megélte, átélte.

Nagyon boldog az az ember, aki olyan hivatást választ, vagy a sors olyat rendel neki, hogy negyvenéves munkaviszony után is azt mondhatja: „ha újra kezdeném, ezt választanám.”

Én ilyen vagyok. Továbbtanulási lehetőségem korlátozott volt édesapám kisiparos múltja miatt. Szerencsés véletlen, hogy egy közeli városban akkor indult be az óvónőképzés. Jelentkeztem, felvettek.

Visszaemlékezve az óvónőképzőben eltöltött évekre, mennyire naiv, tiszta hittel tudtuk vállalni feladatunkat, és indultunk az élet nehéz terepére. Jó tanáraink voltak, mindenkiben felismertek valamilyen értéket.

Az indítás jó volt, a többi rajtunk múltott. Mivel az 1950-es években kezdett kialakulni az óvodai hálózat, munkahelyben nem volt hiány. Egy városban töltött öt hónapi munka után kerültem egy településre vezető óvónőnek, ahol megpróbáltatást jelentett, hogy volt egy csoport, két óvónő, egy dajka és majdnem száz gyerek.

Első feladatomból volt a kapcsolatteremtés, aminek során fel tudtam mérni a település helyzetét. Évtizedek után is visszaemlékezve helyesen döntöttem, amikor elsősorban a szülőkkel, a családokkal kerestem az együttműködést. Ennek következtében tudtuk kialakítani a jó szülői, családi közösségeket, akik mindig mellettünk álltak és támogatták törekvéseinket.

Mindez nehéz, idegőrlő időszakban történt. Negyven év alatt keményen megharcoltam a magam igazát, kilenc tanácselnök néha minősíthetetlen stílusával és hatalmi arroganciájával szemben.

Soha nem az átlagnak akartunk megfelelni. Első perctől kezdve az óvoda nyitottságára törekedtünk, arra, hogy a gyermekek nevelése, oktatása mellett felvállaljuk a szülőkkel való intenzív foglalkozást is.

Az 50-es években mint pedagógusnak nagyon intenzíven részt kellett venni a település kulturális és mozgalmi életében. Sokszor olyan munkát végeztünk, mely összeegyeztethetetlen volt hivatásunkkal. Pl. tojásgyűjtés, Tsz.-szervezés, szolidaritási gyűlések – kötelezően.

Visszagondolva ez elmúlt évtizedekre, nem is tudom, mi volt az a hajtóerő, ami arra készítette az embert, hogy ezt végigcsinálja.

Nem tudom, hogyan is történt, hogy abban a túlhajszolt életben meg tudtuk tartani emberségünket, tisztességünket. Bizony sokszor megalázva, emberi méltóságunkban megtörve, súlyos terheket cipelve tudtunk egyenes derékjal járni és emberi tartással élni. Talán abban a közösségben, amit kialakítottunk, jobban meg tudtuk osztani és vállalni a terheket.

Közben védeni és oltalmazni akartuk azokat az értékeket, amit már megteremtettünk. Átmentettünk sok mindent, de vajon megmentettünk-e?

A rendszerváltás után az elsők közt voltunk, akik bevezették az óvodába a hitoktatást.

94-ben, már túl a nyugdíjkorhatáron, örömmel mentem nyugdíjba. Akkor már éreztem a fáradtságot.

Egy pár hónap pihenés után nyugtalan érzéseim voltak. Mivel időm engedte, megkezdtem újra gyűjteni a régi paraszti élet tárgyait, egyben szorgalmaztam egy helytörténeti bemutató létrehozását. Évről évre új rendezvények szervezését találtam ki és vállaltam. Így szerveztük meg az óvoda 100 éves fennállásának ünnepét, helytörténeti táborokat szerveztünk, erdélyi gyerekeket láttunk vendégül...

Lehet, hogy van olyan ember, aki nem tud élni tevékenység nélkül. Ilyen emberekre most is nagy szükség lenne. Egy-egy pihenési időszak alkalmával tapasztalom, hogy nem veszik át a helyemet. A nagy versenyben, a pénzért való ádáz küzdelemben az emberek már észre sem veszik, hogy elfelejtenek élni. Elfelejtenek egymásra figyelni, nincs idő az őszinte szóra, a szeretetre. Rohanunk, tülekedünk. És közben szürke arccal, elnyűtt lélekkel kérdezzük egymástól, mi történt, hogy semmire nincs időnk.

Üzenetként küldök néhány sort Kőlcsey Parainesiséből: „Jókor szokjál a gondolathoz: a társaságban született ember nem önmagáé. Számptalanok a jótétemények, mik a társas életben reánk háramlanak: lehet-e kívánnunk, hogy e jótéteményekkel ingyen élhessünk, mint zsarnok a más izzadása bérével? Használni akarod a társaságot? Ugy mindent meg kell tenned annak fenntartására, mi saját erődtől kitelik.”

Itt élek...

Szappanos M. Ilona, angolkisasszony

Itt élek másfél éve egy visszkapott régi kolostorban és fájdalmasan tapasztalom a távolságot a nemzedékek között. Néha úgy érzem, egyensúlyozunk a Tridentinum és a harmadik vatikáni zsinat között. Az idősebbek közül sokan még a régmúltban járnak, a fiatalok pedig nagyon előre szaladnak. Nehéz elfogadni, hogy nem együtt, hanem párhuzamosan élünk, mint a vonatsínek. A végállomás azonban ugyanaz.

Sokan közülünk két-három évtized híján átéltük az egész XX. századot, mindazzal együtt, amit magában rejtett. Ha rákérdeznének a mi fiatalságunkra, csak a költő szavával válaszolhatnánk: „Az elsötétüléskor egy résnyi ragyogás volt az ifjúság.” (Vas István) Ezen a kis résen azonban oly sok fény tört be, akkor is, ha keskeny albérleti szobák ablakán, vagy börtönrácsokon tört be a világosság.

Üzenjük hát a XX. századból, hogy mindazzal együtt, ami velünk történt, gyönyörű kaland volt a fiatalságunk. E nélkül szegényebb lenne az életünk.

A diploma vétele után csak négy tanévet taníthattam végig, mert közbeszólt a történelem. Számomra már nem volt iskola, de a gyerek maradt. – A katolikus szülők, vagy vegyes házassági szülők, ezek a tiszteletreméltó, bátor emberek jöttek és kérték, hogy ne hagyjuk el gyermekeiket, tanítsuk őket a hit igazságaira. Kockáztattak. Üzenjük hát a XX. századból, hogy éltek csodálatra méltó, meg nem alkuvó családok. Ébernek kellett lenni az ötvenes-hatvanas évek kutyaszorítójában a „kettős nevelés” idején. Persze a gyerek gyerek maradt, és örömmel utazott az úttörővasúton, vagy lobogtatta a lufit május elsején. Igaz, hason csúszva kereste a piros nyakkendőt otthon az ágyak alatt... De a hittan órát is várta, a nénit, aki jött és egész másról beszélt, mint amit az iskolában hallott. Az erdő mélyén mondott szentmise átjárta a lelkét, ádventben gyűjtötte az erénygyakorlatokat, és elsőáldozó lett a margitszigeti rejtett kápolnában. Lassan elrendeződtek fejében a dolgok; a stílusa azért sajátos lett. „Nikodémus éjszaka ment Jézushoz, mert félt, hogy kirúgják az állásából.” Ő is óvatosabb lett, mert féltette a szüleit. Gyermeki mivolta azért a nagy traumáktól megóvta, csak realisabbá lett, mint ahogy az korához illett.

Üzenjük hát a XX. századból, hogy volt egy öreg szent pápa, XXIII. János, aki ablakot nyitott a világra, az életre. Igyekeztünk együtt élni a zsinattal. Rejtetten, bujdokolva elvégeztük a teológiát. Egyháziak és világiak összeforrtunk ott – fokról-fokra megéltük a „diadalmas” egyház „szolgáló” egyházzá válását. Kegyelmi időszak volt ez. A gyermekek – akik most családanyák és apák – sem felejtették el ezt. Vidáman emlékeznek. Néha úgy köszöntem rájuk: „Hajrá Fradi!”. Máskor szomorúan mondtam: „Sajnos vesztett a Vasas”. Ők kiérezték a játékosságot. De arra is emlékeznek, amikor egy-egy éjjel 10-12 évesen végigülték a házkutatást otthonukban. Visszatérve a játékosságra, mennyire igazat adunk Don Bosconak: „Szeressétek azt, amit a gyermek szeret, akkor ők is szeretni fogják azt, amit ti szerettek.” Rendem alapítónője, Ward Mária pedig így int: „Senkitől se vond meg azt, amit szeret, hacsak kedvesebbet nem adhatsz helyette.” Igen, adni kellett az időt, az erőt, a humort és a komolyságot. Néha könnyebb volt ez, máskor nehezebb. Pl.: amikor a Gyorskocsi utcában kihallgatásra várakozva figyeltük az óránkat; jaj, odaérek-e időben, ahová küldetésem szól! Amikor 1968-ban pár hónapi börtön után kijöttem, egy pedagógus édesanya azonnal megkérdezte, mikor jössz a fiamhoz (akinek első áldozási felkészítése félbe szakadt)? Akkor kicsit meg voltam szeppenve és azt válaszoltam, hogy talán várjunk egy kicsit. Nem, felelte ő, „mert ha nem rögtön folytatod, akkor félni fogsz.” Ilyenek voltak a hitvalló anyák.

A nevelés szót lassan elfeledteti az „önmegvalósítás” fogalma. A „kisugárzás” ténye azonban marad, és észrevétlenül hathat. Maga a korszak, a század is teremhet és termett hősöket; felnőtteket és gyermekeket, „pesti srácokat” a VIII. és IX. kerületből, a Széna térről és a Körtérről. Üzenjük, hogy láttuk őket és ápoltuk sebeiket.

Évtizedek teltek el azóta, és most a kilencvenes évek elejétől – közepétől – ismét belülről láthatjuk az iskolát. Bizony, csak láthatjuk, de nem taníthatunk benne, mert a mi időnk lejárt.

Üzenjük hát a XX. század végéről, hogy eljött az őrsgváltás ideje. Szeretnénk mozgósítani a fiatal szerzetesnőket, akikre olyan sok, és sokrétű feladat vár, hogy talán zavarba is jönnek tőle. Szívből remélem azonban, hogy lesznek olyan fiatal nővérek, akiknek az iskola a mindent jelenti. Hiszen ezen belül az apostolkodási lehetőség számtalan lehetősége fellelhető.

Ahogy végiggondoltam a századot, kicsit bizakodóbb lettem. Az nem lehet, hogy ne legyen híd fiatal és idős művész, orvos, szerzetes, vagy bármely más foglalkozású, hivatású öreg és fiatal között. Erre válaszol a XX. századi író, Thorton Wilder is: „A híd a szeretet: csak ez marad meg, ez az élet egyetlen értelme.”

A meghatározó nevelést...

Baranics Istvänné

A meghatározó nevelést nagyszüleim nagypolgári, értelmiségi otthonában kaptam. Az következne ebből, hogy elkényeztetett, szociális érzéketlenség jellemezte neveltetésemet? Ellenkezőleg! Nagypám, mint főügyész nap mint nap találkozott bűnös, gyűlölködő, elesett egyénekekkel. Mindig figyelmeztette családját: „a szociális nehézségekkel küzdőkkel, a szegényekkel legyetek nyitottak, segítőkészek, akkor becsülni tudjátok körülményeiteket a gazdasági válság idején is.”

Nagynéném megismertetett a gyermek Jézus engedelmisségével, Krisztus értünk vállalt keresztyével. Templomba jutalomként vitt magával, és megmutatta a társadalmi különbségeket. Rávezetett, hogy Jézusért le lehet mondani egy-egy csokoládéről, esetleg más kellemes dolgról. Összegyűjtöttem dobozba a desszerteket, s boldogan vittem a rászorulóknak.

Később két gyermekemet is apró fegyelmi gyakorlatokkal, tudatosan neveltem az „életre”. Hajnali felkelések heti két alkalommal az úszás érdekében, a délutáni tanulás után a Gellért-hegy rendszeres mászó-sétája. Nem volt TV, bár a 60-as években már lehetett volna vásárolni, de az egészséges életmódot fontosabbnak tartottam. Közös mozi, kirándulás a budai hegyekbe volt vasárnapi szórakozásunk.

Tanári pályám kezdetén álláslehetőség Pécsen és Pesten is kínálkozott, de én inkább Vas megye Rábakecskéd nevű falujában kezdtem meg szolgálatomat – a háborúban küzdő tanító helyett – 1944. szeptemberében. Puritán körülmények voltak a lakás és az iskola viszonylataiban, de a hitoktatás – az órák keretében – reggelente alapul szolgált az erkölcsi nevelésnek. Két órában a plébános úr, két órában az osztálytanító foglalkozott a tanulókkal, akik szomjas lélekkel sajtátították el a hitigazságokat. Érdekelte őket. Vajon a ma gyereket az informatika egyvelege köti le hitük?

Anyai öröm volt a kis mezítlábas gyerekek kezeit imára kulcsolni, szeretve ölelni. A délelőtti és délutáni tanítás részben osztott osztályokban folyt (3+3), kolleganőmmel megfigyelve. Tanítás után, a tavaszi és az őszi időszakban meglátogattam a kecskét őrzőket a réten. A téli hónapokban az erdőben gallyakat gyűjtöttünk a szegényebb családoknak. Víg énekszó mellett húztuk a kocsit, majd a faluban „Dícsértesséket” köszöntünk a szembe jövőknek. Ha egyedül haladtam a falut átszelő egyetlen utcán, a házak előtt ülőknek „Adjon Isten”-t köszöntem. Már az első napon szívükbe zártak köszönésem miatt. Fülemben cseng az „életre” indító tanáraink szava: „Ha köszöntök, megtisztelitek az ismeretlent, de magatokat is!”

Mikor férjhez mentem, Budapestre költöztem. Két gyerekemben boldog volt a kiteljesedésem. Megpróbáltatásként jött két súlyos betegség. De az isteni Gondviselés tudta, a két nyíló életnek mire van szüksége, a kezdeti lépések, az anya figyelő szeme előtt! Ezt a betegállományok lehetővé tették. Majd az apa – férjem – halála. Az isteni Kéz nem engedett el akkor sem. A munka dandárjaként megtaláltam a kötelességemet. A VIII. kerület szeretetre éhes roma gyerekeivel foglalkoztam az Erdélyi-utcai iskolában.

Érdekes a zenész roma családok vallási beállítottsága és kötődése az egyházhoz! A 60-as, 70-es években a vasárnapi szentmisét nem mulasztották el. Számon tartották a hittanórákat is.

Életemben a töresek, a XX. század szörnyűségeit, melyeket észlelnem kellett, átéltem, leküzdöttem. Hittel, türelemmel, szeretettel folytattam a harcot. Az útvesztőben megtalálni a kibontakozás útját csak imával, az Isteni kegyelem segítségével lehetséges.

S mindig volt lelki, szellemi örömöm. Családommal a nyarakat szülőfalumban töltve alkalmam volt Dr. Géczy Lajos plébánosnak segítve, ismeretségeket kötni, irodalmi kapcsolatokat építeni Harsányi Lajos, Mécs László, Tűz Tamás (Makó Lajos) atyákkal, akik szűk körben igyekeztek elfeledkezni a mindennapok nehézségeiről, üldöztetéséről.

Utolsó üzenetkép: aki ráhagyatkozik a Mindenhatóra, a küzdelmek úttalanságából megkapja a reménység örömét. Megtörténik a mélységek kiegyenlítése a magasságokkal..

Ezen el kéne gondolkodni az anyagelvű 20. században.

Hivatásból lettem tanító...

Váli Dezsőné

Hivatásból lettem tanító, s ma is vallom: pap-, tanító-, orvosnak csak az menjen, akinek hivatása van rá.

Szerettem a gyerekeket, s úgy foglalkoztam velük, hogy ezt ők is tudják, érezzék.

Dicsérettel értem el jószerivel mindent, pedig – bár ellentmondásosan hangzik – szigorú voltam.

Rászoktattam a gyerekeket, hogy a maguk és egymás teljesítményét is tudják értékelni. Rászoktattam őket arra, hogy mindig a jót keressék meg, azt említsék először, a hibát csak azután, s azonnal javaslattal, hogyan lehetett volna jobban megírni. Ebben az egész osztály részt vett. Ez a módszer ránevelte őket arra is, hogy ne a hibát, hanem elsősorban a jót keressék a másokban, és segítsenek is.

Nagyon fontosnak tartottam, hogy egymást kérés nélküli segítségre neveljek.

A fegyelmezésnél a jót dicsértem legtöbbször a rossz szidása helyett.

Közös megbeszélésünk eredménye volt, hogy igazat mondjanak. Magam is megmondtam mindig szépítés nélkül, ha valamiben hibáztam, tehát én is őszinte voltam.

Az „átkos” időkben vallásról, Isten-hitről nem lehetett beszélni, de annak szellemében tanítani igen. Jó munka, becsületesség, őszinteség, egymás segítése...

Fatornyos falumból...

Kondrát Margit Piroska

Én kis, fatornyos falumból kerültem ki egész fiatalon. Új életkedvvel indultam az élet küzdelmei megvívására egy távoli világba, Csíkszentdomokosra, ahol két évet töltöttem. Ez a két év emberré formálásomban döntő fordulat volt. Egy nagymultú iskolába kerültem, ahol hatvan pedagógus dolgozott. Hálás, összetartó kollégák voltak, családi hangulat uralkodott közöttünk. Mint kezdőt, türelemmel, segítőkészséggel fogadtak, nagyon sokat segítettek, hogy az iskolapadban elsajátítottakat a gyakorlatba át tudjam ültetni. Ma is csak mély főhajtással tudok a volt kollégákra gondolni, akiktől elsajátítottam a munka igényességét, a leleményességét, a pontosságát, a szigorú következetességét. Ez kísérte végig egész

tevékenységemet a későbbi vadregényes tájon is. Ez a közösség segítette a mindennapok labirintusait végigjárni, valamint apám rám hagyott intése: „bármit csinálsz az életben, névjegyed legyen.” Jó sorsban elbizakodni és balsorsban elcsüggedni nem szabad soha. Így léptem a katedra mögé egész fiatalon. Szüleimtől tanulva vittem magammal a munka szeretetét, a mások munkájának értékelését, megbecsülését.

Két év tanítás után az erőszakos kollektivizálás hatásaként az iskolákat is átszervezték, s engem áthelyeztek a Gyimesek legtávolabbi csücskébe, a Gyimesközéplekhoz tartozó Farkaspalló osztatlan iskolájába.

Nem tudom szerencsés, vagy szerencsétlen véletlennek köszönhetően kerültem-e ide. A teljes ismeretlenségben lehorgonyoztam. és egyedül kezdtem meg az elődöm által három hónapja abbahagyott munkát egy eldugott, Isten háta mögötti falucskában. El voltunk szakítva a külvilágtól, az utak siralmas állapotban, víz, villany, stb. nélkül. Az embert próbáló küzdelem helye volt a falu, nem leányálom és nem irigylésre méltó. Iszonyatos energiát vett igénybe a létfenntartás is.

Az ott élő csángók eleinte kicsit gyanakvóan méregettek, mint ahogyan általában az idegent szokás. Nehezen barátokztak, bizalmatlanul viszonyultak hozzám, s csak akkor tört meg a jég, mikor kiderült, hogy én is római katolikus vallású vagyok, közös hitünk ugyanabba a templomba vezetett bennünket.

Optimista természettel, bizakodva néztem a jövőbe. Teli ambícióval hamar megtaláltam a helyem. Munkakedvem nem szegte semmi, sőt a nehéz körülmények egyre nagyobb motivációt jelentettek. Hamar otthonra találtam, s ettől kezdve nem éreztem magam száműzetésben. Soha nem csüggedve végeztem a munkámat, s a gyimesi fenyőkhöz hasonlóan kapaszkodtam a mindennapos kitartó küzdelmet igénylő megmaradásért. A csángók hamar elfogadtak, bizalmukba férkőztem, megtanultam nyelvükön beszélni, megnyíltak előttem, eligazítást, tanácsot kértek tőlem, és én mindenesük lettem, tolmács, levélíró, tanár, egészségügyi nővér.

Nem keseredtem el, hogy elhagyatottnak látszó vidékre helyeztek, a magány gondolkodóvá is tett. Lassan rájöttem, hogy a nagyváros sem tud az embernek mindig elég szórakozást nyújtani.

Ottlétem árnyoldalaiért kárpótolt az emberek természetes viszonyulása a természethez, az élet és halál kérdéséhez, vendégszeretetük, tudásszomjuk, jó szívük, összetartásuk, az idillikus táj, a vadvirágos ösvények, a hegyek sziklái. Még ma is vágyódom mindezek után.

Három év múltán Farkaspallón a gyermeklétszám megfogyatkozott, így engem ismét új iskolába helyeztek. Gyimesközéplektől 27 km-re, Háromkútra. Itt töltöttem életem talán legszebb korszakát. Ez a falu is főképp csángók lakta, vegyes lakosságú szórvány, ötször nagyobb előző munkahelyemnél. Osztatlan iskola I-IV. osztályos tanítója voltam 25 éven keresztül. Önmagamra voltam utalva, de sikerült értelmiségihez méltó „lámpás életet élni”. Itt is nehéz körülmények között kezdtem munkámat, de Isten segédelmével hivatásom parancsszavának tettem eleget, de a nemzet napszamosaként helytálltam és bizonyítottam. Életemben a nagy magyar fejedelem, Bethlen Gábor intelmeit követtem: „Ha nem lehet megtenni mindent, amit kell, mindent meg kell tenni, amit lehet.” Életem fő célja a másokkal való törődés volt, és az ma is. Mindig szem előtt tartottam, hogy soha nem lehet tudni, mikor kerül a kezem alá egy különleges tehetségű gyermek, hiszen folyamatosan keresni és képezni kell a helyünkbe lépő következő nemzedéket. Hogy a gyermekből milyen ember lesz, azt a gyermekkor élményei és nevelése határozza meg, így a nevelésre minden percet kihasználtam, s a tanulókat folyamatosan aktivizáltam. A játék és a verseny varázsos vonzerővel hatott rájuk, ezek által meg lehetett tanítani szinte az egész ismeretanyagot. Fontosnak tartottam, hogy ne passzív hallgatói, hanem aktív részesei legyenek a tanóráknak, a tanulásnak. Én csak használni akartam és nem tündökölni, másoknak világítva élni. Itt szerettem meg a nehézsorsú embereket, ők tanítottak meg az alkalmazkodás művészetére.

Időhiányt nem ismertem, csak rossz időbeosztást. Szívből tudtam gyönyörködni szünet nélküli alkotó munkásságom gyümölcseiben.

Háromkút megerősített engem a hitben való kitartásban, az emberek és a természet Isten közelségét sugallták. Reménnyel élve bíztam a holnapban.

Otthonom valóságos zarándokhellyé vált. Népes csoportok kerestek fel. Régi és új kapcsolatok maradtak fenn, illetve születtek meg itt. Nem bántam meg, hogy ezt a pályát választottam. Nem tudok elég hálás lenni a sorsnak, hogy tanítónő voltam.

Mit tehetünk?

Kolumbánné Tamás Matild

Kedves Kollegina!

Utolsó leveledben az iránt érdeklődtél, hogy: „Mit tehetünk a városi ifjúság vallásos nevelése érdekében?”

Nos – néha indokoltnak látszik a szkepszis a hitoktatás jelenét és jövőjét illetően.

Vajon kellően vonzóvá tudjuk-e tenni az egyházat az ifjúság számára, különösen annak hétköznapjait figyelve?

A mai ifjúság a II. vatikáni zsinat után született. Egy megújuló egyház tagságát nyerte keresztsége révén, de ateista korszakban, ami alaposan befolyásolta mind családjának, mind saját magának Istent, egyházat illető szemléletét, fejlődésének irányvonalát.

A szocializálódási folyamat során az egyes épületeit, s a foglalkozások szakemberek által történt kisajátítása nyomán, a civilizációs törekvések következtében az egyház egyre több funkcióját veszítette el. Így az egyház jelenléte a társadalomban egyre jelentéktelenebbé válik. Az élet értelmének kérdésére vonatkozó válaszban is nagy a konkurrencia, különböző áramlatok, intézmények, szervezetek, világnézetek, ideológiák, szekták versengenek az egyházzal. A vallási-teológiai gondolkodást egyre inkább a profán, az evilági szemlélet váltja fel. Míg régen a keresztény istentisztelet számos kulturális, társadalmi igényt is kielégített, addig ma versenyképtelen a tömegtájékoztató eszközökkel, színházakkal, mozival, különböző TV programokkal szemben.

Fiataljaink, akik a kínálat többszínűségében válogathatnak, elég ritkán jutnak olyan döntésre, amely a vallásos élet melletti személyes elkötelezettséghez vezet. Ezzel szemben a művelődés, a sport, szórakozás változatos szabadidő felhasználás élvez elsőbbséget köreikben. Vallásos motivációkkal hozott döntéseknek csak ritkán lehetünk tanúi.

Feladatunk mégis változatlan: Krisztushoz kell vezetni az ifjúságot, hiszen a holnap egyházát a mai fiatalok alkotják majd.

Ezért kellő felkészültséggel, építő bátorsággal kell a fiatalok felé fordulnunk és fel kell vállalnunk Krisztus ügyét a számlálhatatlan negatív példa és példakép ellenében.

A megoldást abban látom, hogy felvállaljuk azokat a funkciókat, amelyeket Jézus Krisztus a benne hívők közösségére bízott. Elsősorban az örömhír terjesztését, a keresztény élet tanúságtételét és nem utolsósorban a hitoktatás elhivatottan való művelését. Ezek alapvető, isteni megbízásból fakadó feladataink, amelyek nem biztosíthatnak ugyan evilági privilégiumokat, de hirdetik személy és társadalom üdvös programját, a béke és a szeretet evangéliumát.

Ha a hitoktatásban, vagy az ifjúsággal való foglalkozásokon nem esik elég szó Jézusról, az ő tanításáról, akkor szavunk nem lesz elég hiteles. Egyre inkább meg kell közelítenünk azt a krisztusi mércét, melyhez az ő üzenetének átadására vállalkozónak igazodnia kell, hogy

Krisztus világossága bennünk és általunk felragyogjon, és az ifjúság felfedezhesse azt, és számára egyre inkább eligazító fényt jelentsen.

Tudnunk kell, hogy számos fiatal egyrészt tudatlansága miatt, vagy a rosszul felajánlott istenhit miatt, vagy a meghamisított evangélium hirdetése révén, esetleg más külső hatás eredményeként lett gyanakvóvá a krisztusi hittel, az egyházzal szemben.

Tárjuk fel Jézus igazi arcát, tanítását, melynek megértése nyomán a szenvedést is könnyebb elviselni. Ne riadjunk vissza az adódó dialógustól, a jóhiszemű vitáktól sem.

Fontos, hogy fiataljaink kérdéseikre őszinte és kielégítő választ kapjanak. Okosan, őszintén, lelkesen ajánljuk fel nekik az evangéliumi eszmény megismerését, átélést. Legyen egy mag, amely a hit és imádság erejében bízva korosztályuk apostolává válhat.

Vallom, hogy az ifjúság ma is az egyház, az emberiség reménye, s nem jobb, nem rosszabb, csak más, mint az előtte járó nemzedék.

Szent Benedek írta: „Isten gyakran a fiataloknak tárja fel, hogy mi a jobb, mi a helyesebb!” Sokszor tapasztaljuk, hogy készségesen segítenek, szeretettel közelítenek az emberek felé. Ilyenkor felmerül a kérdés bennem, vajon megtettünk-e mindent azért, hogy a fiatalok jól érezzék magukat a Krisztus hívők közösségében?

A fiatalokkal való találkozások lelki haszna mindannyiunkon áll vagy bukik. Ha ráébresztjük az ifjúságot arra, hogy úgy, ahogy vannak értékesek Isten előtt, akkor önbizalmat kapnak, elhiszik, hogy Jézus eljön közénk, a szívükkel is magukévá tudják tenni, hogy Jézus valóságosan jelen van az életükben. Akkor a szórakozó helyeken is éppúgy keresztények tudnak lenni, mint a hittanórákon.

Abban a hitben zárom soraimat, hogy az általam megtapasztalt és leírt dolgok segíteni fogják fiatalos lendületedet és Krisztus tanításához való hűségedet a hitoktatásban.

Isten kegyelmébe ajánlva téged búcsúzóul: testvéred Krisztusban.

Kitört a II. világháború...

özv. Déri Ferncné

Kitört a II. világháború. Győrt folyamatosan bombázták. Szigetközi kis falunkban Véneken is állandósult a félelem. Kinek van kedve ilyen körülmények közt tanulni? Mégis, az élet kényszere, a jövőbe vetett remény megacélozta akaratunkat. Ezt láttuk otthon, a földeken, ezt tettük az iskolában. Erre kaptunk indítást. Magántanításom nyárra tolódott. Három hónap állt rendelkezésre. Szorgalmasan, nagy akarással tanultam minden nap rettegve: Nehogy behívják a tanító urat is katonának! Egyszer csak leállt körülöttem az élet. Megjött a behívó, kivitték tanító urat a frontra. Megsirattuk. Rövid idő múlva egy tábori levelezőlapot hozott részemre a posta. Tanító úr a frontról írt nekem: „Kedves Mancikám! Körülöttem sztálin-orgonák muzsikálnak. Nagyon sajnálom, hogy nem taníthatlak. Nekem a hazát kell védeni. Az a kérésem, ne hagyd abba a tanulást! Te képes vagy arra, hogy Isten segítségével egyedül is megbirkózz a feladatokkal. Légy kitartó és szorgalmas! Szeretettel üdvözl: Pados tanító úr.”

Ez a tábori levél volt a Gondviselés első kézzel fogható pecsétje életemben, mely meghatározta életutamat. Újra meg újra elolvastam, és erőt kaptam általa. Eljött a vizsga ideje. Győr romokban hevert. Unokabátyám felajánlotta, hogy kerékpárral bevisz a városba. A fő tantárgyakból kellett teljes írásbeli és szóbeli vizsgát tenni. A vizsga sikerült, s szeptembertől a győri Orsolyák Polgári Iskolájának rendes tanulója lettem.

Lakás után kellett járni. Házinénim nyugdíjas tanítónő volt. Egy szobában öten laktunk. Minden nehézségen átragyogó kölcsönös szeretet kapcsolt össze bennünket. Mindenkinek megvolt a napirendje.

A szomszédban orosz katonák laktak. A konyhán jártak át. Befertöztek bennünket, poloskás lett a lakás. Szüleimnek nem mertem megmondani, nehogy hazavigyenek és megszakadjon a tanulásom.

A viharfelhőket lassan elfújta a szél. A 4. polgáriiban kitűnő lett a bizonyítványom. Tanárain segítségével, a győri Szt. Orsolya Rendi Leánylíceumban folytattam tanulmányaimat. Tanítónő szerettem volna lenni.

1948-ban tragikus változás állt be. Tanárainkat egy éjszaka erőszakkal elhurcolták. Az iskolát államosították.

Érettségi után kétfelé szakadt a közösségünk. Mivel érettségivel nem kaptunk pedagógiai képzést, sokan nem folytatták tanulmányaikat. Agitáltak, hogy menjünk Budapestre főiskolára. Csalódottak, bizalmatlanok voltunk. Én sem jelentkeztem.

A nyár folyamán hoztak egy rendeletet, hogy akik líceumi érettségivel rendelkeznek, egy év pedagógiai képzés után tanítói oklevelet szerezhhetnek. Így kerültem vissza az Állami Tanítóképzőbe. Megszűnt a hitoktatás. A lelki képzést átvették a szerzetesek. Lelkigyakorlatot titkon, a nádorvárosi Szt. Imre templom alagsorában tartottak. Így vértettek fel bennünket világi apostoli küldetéssel. Keresztény világnézetű világi tanárainkkal sikerült mélyebb kapcsolatot kiépíteni.

1951-ben jeles eredménnyel tanítói oklevelet kaptam. Képesítői vizsgáink után közölték velünk, hogy rövidesen tanyasi iskolákba küldenek ki minket tanítani, az ország minden részébe.

A szülői háznál rengeteg munka volt a gazdaságban. Éppen szénát gyűjtöttünk édesapámmal, mikor láttam, hogy édesanyám közeledik sietve. Fehér papírt lengetett. Meghozták a kinevezésemet. Július 3-án kellett jelentkeznem a Bács-Kiskun megye; Kiskőrösi Járási Oktatási Osztályon. Elszorult a szívem. Mit tegyek. Édesanyám felelt: El kell menned gyermekem, vár a hivatásod. Még most is a fülemben csengenek ezek a súlyos szavak. Akkor éreztem meg először igazán az igazi szeretet mélységét.

Elindultam szép hazámból... Komoly küldetéstudattal vettem a nyakamba a világot.

1951. július 3-án megérkeztem Kiskőrösre. Az Oktatási Osztály vezetője közölte: Kecelen fogsz tanítani.

Busszal érkeztem Kecelre. Óvodánál kaptam egy hónapig beosztást. Egy idős néninél laktam albérletben.

Szeptembertől a Kecel-Vádé tanyai általános iskola 5-8 osztályos összevont tanulócsoport tanítónője lettem. Egy kocsmáros néni adott szobát. Nem volt fürdőszoba sem. Tudtam: ahhoz, hogy jól taníthassak, sokat kell tanulnom.

Mivel a párhuzamosan tanító folyamatos közeledése igen terhemre volt, áthelyezésemet kértem. Igazgatóm megértett. Januártól a tükösi iskola felső tagozatos tanítója lettem. Klébersberg Kúnó a tanyasi iskolák mellé tanítói lakást építtetett, most a tanerőbővítés mellett erre nem gondoltak. Jártam a tanyákat lakásért. Egy árván maradt család fogadott be. Az apa börtönben volt, mint kulák. Földes szobámat nem tudtam fűteni. Három évig téglával melegítettem az ágyamat. Kölcsönösen egymásra voltunk utalva. Nem volt fürdőszoba. Szinte nomád módon éltünk. Munkahelyem a közös konyha nagy asztalának fele volt.

Nehéz sorsomon egy kedves falusi házaspár segített, akikkel egyre szorosabbra fűztük barátságunkat. Klára barátnőm hatásomra hamarosan megtért.

Iskolai munkámat igyekeztem maximálisan, legjobb tudásom szerint végezni. Rendszeresen látogattam a családokat. A gyerekek szépen formálódtak a kezem alatt. Nagy gondot fordítottam a szülők nevelésére is.

1955-ben házasodtunk össze férjemmel. Ő igazgatóhelyettes volt. Amikor házasságom okán megkaptam áthelyezésemet, egy igen eleven, nehezen nevelhető fiúosztályt bíztak rám. Munkával és szigorú neveléssel szoktattam fegyelemre osztályomat. Mindenki elégedett volt munkámmal, de gyakran kaptam rosszízű megjegyzéseket, mivel templomba jártunk.

Marxizmusból kötelező volt az átképzés. Az Isten felé fordított iránytűm mindig segített, hogy lelkiismeretem szerint szóljak.

Ez időtől kezdve évtizedekig 1-2 osztályt tanítottam Kecel Újfalu Általános Iskolájában. Ez már igazán rám szabott feladatnak bizonyult. Hálát éreztem a Gondviselés iránt, hogy a nevelés-oktatás építményének alapozó munkáját végezhettem.

Először nehezen kezdtem hozzá. Módszereim a nagyokhoz igazodtak. Felvettem a kapcsolatot az óvodával. Hospitáltam, hogy megtanuljam a kicsik nyelvezetét. A szeretet pedagógiájával igyekeztem megtölteni a kisdobos munkát. Nagyon jó kapcsolatom volt a lelkipásztorokkal.

Három gyermekünk született. Arra törekedtem, hogy minden gyerek lehessen hittanos az anyémekkel együtt. Őket is én tanítottam, a szülők a gyermekeikkel együtt jártak a szentmisékre.

Tagja lettem a TIT-nek és beindítottam a szülők iskoláját. Itt volt alkalmam a szülők keresztény erkölcsi fejlődéséhez szükséges ismeretek átadására. Összehívtam az apák szülői értekezletét. Ez a kezdeményezés rangot adott az apai hivatásnak. A keresztény családmoddellét úgy próbáltam fejleszteni, hogy nem említettem a keresztény szót.

Osztályomban a felelősrendszer nagyon szép mini-társadalmat, osztályközösséget eredményezett. Az ünnepekre nagy hangsúlyt helyeztem, igyekeztem minden gyermeket szerepeltetni. Beláttam, hogy a költő szerint minden anyának saját gyermeke „királyfi”.

1974-ben rendkívüli veszteség érte családunkat, tragikus hirtelenséggel meghalt férjem. Gyermekeim 18-13-11 évesek voltak. Ma már felnőttek, vegyészmérnök, illetve tanárok. Mindegyik teljes családban él, s 7 unokám van.

Üzenem a XXI. századnak:

– el kell érnünk és minden erőnkkel arra kell törekedni, hogy a harmadik évezred levesse az önzés, a bosszú, a gyűlölet páncélját,

– az iskolában Jézus pedagógiája legyen a domináló, hogy a szeretet civilizációja uralkodjék a földön!

– az ifjúságot meg kell tanítani az önmegtagadás, a lemondás, az áldozatosság művészetére. Így az adás kultúrájának kialakításával meg lehet szüntetni a nyomort.

– a III. évezred legyen az emberiség újjászületésének évezrede, ahol Krisztus a Király, Mária a Királynő.

Gyermekkönyvtáros

Reith Józsefné

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár egyik fiókjában gyermekkönyvtáros lettem... A pedagógusi és gyermekkönyvtárosi munka valóban életcél... Nagyon rövid idő alatt ráébredtem arra, hogy milyen sok gyermek szenved szeretethiányban. Az iskolában piszkálják társai, tanárai elégedetlenek tanulmányaival, szülei nem érnek rá beszélgetni vele. Tapintatos odafigyeléssel, dicsérettel lassan hozzáférköttem ezekhez a gyerekekhez. Sokat beszélgettem velük, megjutalmaztam őket egy-egy könyv elolvasása után, és elmondattam véleményüket a szereplőkről, esetleges példaképekről, eseményekről. Mindig örömmel üdvözöltem őket, ha betértek a könyvtárba – nyolcszáz gyereket szólítottam keresztnéven,

ami roppant fontos volt a számukra. Igyekeztem őket sikerélményekhez juttatni, a tananyaghoz ajánlva könyveket, amiről beszámolhattak az órákon. Sok gyerek tanulmánya javult így.

Hamarosan felismertem azt is, hogy borzasztó nagy játéksége van a gyerekeknek. A sok különóra, a megnövekedett ismeretanyag, a hosszabb tanítási nap, a sok lecke mellett játékra már nincs idejük. Tulajdonképpen nincs is igazi gyerekkora a mai gyerekeknek. Visszaemlékezve az én grundon töltött délutánjaimra, a barátaimmal töltött csatangolásokra, a közös uzsonnákra – hol egyikünk, hol másikunk édesanyja vendégelte meg a társaságot hagymás, uborkás, paprikás zsíros kenyérrel – milyen élvezettel ettünk együtt nagyokat beszélgetve és hallgatva, amikor tele volt a szájunk.

Megsajnáltam őket, és olyan könyvtári játékokat találtam ki, ami izgalmas, műveltségüket gyarapítja, egy-egy feladat rövid idő alatt megoldható, tehát aki siet, az is játszhat egy kicsit. Hamarosan így lett a könyvtár játszóhely, gyermekmegőrző, „gyóntató” hely, vigaszt nyújtó, tanácsadó, szerető beszélgetések színtere.

Felfedeztem még egy fontos feladatát a könyvtárnak: a nevelést. Mert a könyvtárban „viselkedni” kellett. Köszönni, mikor bejött vagy elment, udvariasan kölcsönözni, türelemmel lenni a másikhöz, esetleg segíteni valamilyen feladat megoldásában az éppen leckét íróknak. Több barátság szövődött a gyerekek közt közös érdeklődésük kapcsán. Örültek az apró jutalmaknak, a másik sikerének. Formálódtak a jellemek, feloldódtak a szomorkodók, a zárkózottak.

A legboldogabb én voltam, mert nemcsak a gyereklétszám növekedett, hanem az olvasási kedv is fellendült, amikor játékosan a könyvek segítségével utazták körbe a földet, ismerkedtek a hajózás történetével, és a falitérképeken figyelték, hogy a nevükkel ellátott vitorlásokkal ki hol hajózik. Észre sem vették, hogy játszva tanulnak, és vidáman futottak a különórákra egy-egy sikeres megoldás után. Derűs, jó hangulat, önfeledt játék alakult ki.

Ma is örömmel gondolok a könyvtárban töltött éveimre, a hálájukat, szeretetüket kis rajzokkal, saját készítésű apróságokkal kifejező olvasóimra.

Azt üzenem a XXI. század pedagógusainak, könyvtárosainak, hogy szeressék a gyerekeket, mert csak az tud szeretetet tovább adni felnőttként, aki szeretetet kapott gyermekkorában. Segítsék őket önfeledten játszani, de ne csak a számítógéppel. Teremtsenek barátkozási lehetőséget. Üljenek le velük beszélgetni, hallgassák meg gondjaikat és próbálják megérteni, és komolyan venni azokat. Segítsék őket eligazodni a mai zavaros erkölcsű világban. Küldjék őket hittanórára, ahol megismerhetik az isteni szeretetet, a jó Pásztort, aki nem hagyja el, hanem mindig megkeresi az elveszett bárányát, karjára veszi, és magához öleli. Tudatosítsuk bennük, hogy mindig van kiút a bajból, ha az Örök szeretetre bízunk magunkat. Tanítsák meg őket arra, hogy az igazi boldogság csak úgy érhető el, ha van bennük erkölcsi tartás. Segítsék felismerni, hogy mire kaptak hivatást, és kövessék azt az életcélt, feladatot, ami nekik szól, mert a pénz, csak a pénz nem boldogít.

Kívánom, hogy mindenki választott foglalkozását szívvel-lélekkel teljesítse, hogy boldogan éljen a XXI. században.”

Orvos

Dr. Makó János

A XX. század utolsó évtizedeiben jelentős haladás történt mind a betegségek megállapításában, mind a gyógyszeres és a műtéti kezelés területén. Mindezek ellenére

azonban a betegek többsége és a betegek hozzátartozói elégedetlenek a gyógyítás eredményeivel és körülményeivel. Ez az ellentmondás több okra vezethető vissza.

Megváltozott a társadalom szemlélete a beteg-orvos kapcsolatában, és ezt a szemléletváltozást sok orvosnak nem könnyű elfogadni és elsajátítani.

Több betegség – pl. a magas vérnyomás, a koszorúér meszesedés, a fekélybetegség – kialakulásában jelentős szerepet játszik a nem megfelelő életmód és életszemlélet, ezért ezeket a betegségeket eredményesen gyógyítani csupán gyógyszerekkel nem lehet.

Az orvos részben a külső körülmények, részben a szemlélete miatt munkájában alig leli örömét, ami csaknem állandó feszültséget eredményez. Ezzel magyarázhatók azok a statisztikai adatok, melyek szerint az értelmiségiek közül az orvosoké a legalacsonyabb átlagéletkor, és előkelő helyet foglalnak el az alkoholisták rangsorában, valamint mintegy 30 %-a magányosan él.

Több mint negyven év orvosi munkám tapasztalatainak átadásával szeretném a következő évszázad orvosainak munkáját és életét megkönnyíteni, ezen keresztül pedig a betegek eredményesebb gyógyítását elősegíteni.

1.) Ne csak az eredményekért dolgozzunk!

Ne vegyük át a társadalom teljesítménycentrikus szemléletét. Természetes, hogy mindenki örül a sikernek. Ne értékeljük túl eredményeinket, és a sikertelenség ne keserítsen el! Tudnunk kell, hogy a siker ill. a kudarc nincs mindig arányban a befektetett energiánkkal, tudásunk mértékével. A legnagyobb kudarcunk, a beteg halála előbb vagy utóbb bekövetkezik, csak az a fontos, hogy ebben a mi hibánk ne játsszon szerepet. Ne csak a betegség meggyógyítását tekintsük eredményeknek, hanem a beteg panaszainak enyhítését, a krónikus betegség javítását, vagy progressziójának csökkentését is.

2.) Ne várjunk hálát munkánkért!

Dolgozzunk képességeink, és az adott lehetőségeknek megfelelően. Ne várjuk ezért a hálának sem erkölcsi, sem anyagi megnyilvánulását. Ha elismerést várunk és az elmarad, csalódnunk fogunk, ami a beteg-orvos kapcsolatot megronthatja. Munkánk erkölcsi, vagy anyagi elismerése másodrangú legyen!

3.) Tudjunk örülni munkánknak!

Kevés olyan hivatás van, ahol ennyi segítséget lehet nyújtani szenvedő embertársainknak. Tudjunk örülni, minden fájdalomcsillapításnak, a gyógyítás kis eredményének is. Az évek múlásával ne feledkezzünk meg erről, és a megszokás ne tegye szürkévé napjainkat.

Ne hagyjuk, hogy a gazdasági nehézségek, melyek munkánkat nap mint nap megnehezítik, elkeserítsenek.

4.) Ne tekintsük a másik orvost riválisnak!

Kellő alázattal be kell látnunk, hogy tudásunk véges. Ha elakadunk akár a diagnózis felállításában, akár a terápiában, forduljunk az adott területen jártasabb kollégákhoz. De nálunk kisebb tudású, kevesebb tapasztalatú orvos is adhat hasznos tanácsot.

5.) Magatartásunkkal vívjuk ki nem orvos munkatársaink megbecsülését!

A gyógyítás csoportmunka, melyet az orvos vezet. Kellően értékelje a nővér, az asszisztens, a dietetikus, a gyógytornász munkáját. Viseljük el munkatársaink hibáit is. Nem az igazság (a mi vélt, vagy valós igazságunk) a legfontosabb. A hibákat soha ne a beteg előtt mondjuk el. Ne képzeljük magunkat felsőbbrendű lénynek, mert orvosi diplomájuk van! Tartsuk meg a „három lépés” távolságot, mert a közvetlenséget félremagyarázhatják, és visszaélhetnek vele.

6.) Soha ne nézzük mikor jár le a munkaidőnk!

Az orvosi hivatás sokkal több időt igényel a törvényes munkaidőnél, amit családuktól vonunk el. Nagyon fontos, hogy házastársunk ebben egyetértsen. Megértő társ nélkül nem lehetünk jó orvosok. Ne felejtsük el legalább évente egyszer-kétszer elmondani, hogy az ő segítségével munkánk sokkal nehezebb lenne, és eredményeinkben ő is lássa meg munkája gyümölcsét. A családi élet, a gyermekek nevelése is hivatás, amit az orvosi hivatással nem könnyű összhangba hozni. A férfiaknak ezen a területen könnyebb a dolguk.

7.) Az orvos érezze erkölcsi kötelességének szakmai tudása állandó gyarapítását!

„Szabad idejének” egy részét folyóiratok, szakkönyvek olvasására kell fordítania. Nem lebecsülve a magyar nyelvű szakirodalmat, de elengedhetetlenül szükséges idegen nyelv, vagy nyelvek megfelelő fokú ismerete. Külföldi tanulmányutak, kongresszusi részvételek, külföldi szakemberekkel a kapcsolatok kiépítése idegen nyelv ismerete nélkül elképzelhetetlen.

8.) Tekintsük a beteget velünk egyenrangúnak!

A beteg ember betegsége következtében kiszolgáltatott. Az orvos nem élhet vissza tudásából adódó helyzetével. A beteg-orvos kapcsolatnak mellérendeltnek kell lennie, sőt bizonyos értelemben az orvos még alárendelt is lehet. A betegnek érezni kell, hogy az orvos érte van, az orvos számára most ő a legfontosabb.

Kellő időt kell fordítani a beteg panaszainak meghallgatására. Nem a betegséget kell gyógyítani, hanem a beteg embert!

Az embert nem szabad környezetétől elszakítva szemlélni. A betegség oka gyakran az életkörülményekben gyökeredzik. Együttérzéssel kell meghallgatni családi gondjait, munkájával kapcsolatos konfliktusait stb. Természetes, hogy az utóbbiakban tanácsot adni nehéz, de gyakran már az is segít, ha a beteg elmondhatja gondjait, néha a beszélgetés során szinte maga talál megoldást konfliktusaira. A személyiség tisztelete megköveteli, hogy ha a beteg úgy akarja, mondjunk el neki mindent betegségéről. A felvilágosítás kétélű fegyver. A beteg személyiségének, tűrőképességének ismerete, kellő együttérzés nélkül többet árthat, mint használhat. A megfelelő információ nem csak erkölcsi kötelességünk, hanem az orvosi munka nélkülözhetetlen része. Csak akkor várhatjuk el a betegtől, hogy tartsa meg pl. a diétát, vagy más életmódra vonatkozó tanácsunkat, ha meg tudjuk győzni annak szükségességéről.

Nem „rendelünk”, hanem tanácsainkkal segítünk a döntés meghozatalában. Ha a beteget kellő türelemmel egyéniségének, intelligenciájának megfelelően informáljuk, akkor csaknem mindig az történik, amit mi tanácsolunk.

9.) Szolgálja az életet!

A beteg ember betegsége következtében kiszolgáltatott.

Az abortusz, az eutanázia és a klónozás szerteágazó kérdéseivel ezen a helyen nem lehet részletesen foglalkozni, csak alapelveket rögzíthetünk. Az emberi élet tisztelete a fogamzás pillanatától a természetes halál beálltáig az orvosi hivatás egyik alap pillére. A sok félreértés miatt szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a gyógyíthatatlan, utolsó napjait élő betegnél nem kell mindent elkövetnünk, hogy haldoklását meghosszabbítsuk. Nem követünk el eutanáziát, ha kérésére csak testi és lelki szükségleteiről gondoskodunk, ápoljuk, tápláljuk.

Az eddig leírtak világnézetre való tekintet nélkül mindenkire szóltak. Most a hívő orvosok részére néhány kiegészítést teszek.

Van-e különbség keresztény és ateista orvos között? Minden orvos világnézetre való tekintet nélkül ugyanazokat az ismereteket sajátította el az egyetemi tanulmányai során,

ugyanazon szakkönyvekből képezi magát tovább, ugyanazt a gyógyszert írja fel, ugyanolyan technikával végzi a műtétet. Mind a keresztény, mind a liberális felfogású orvosra vonatkoznak az orvosi etika alapelvei a „ne árts”, az igazságosság, a jótékonyág és a beteg autonómiájának tisztelete. Ezek után szabad-e beszélnünk keresztény és ateista ill. liberális orvosról? Igen! Pontosabban van keresztény, aki orvos és van ateista és liberális ember, aki orvos.

A keresztény életre törekvő embernek Jézus Krisztusra kell hasonlítani, aki nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, vagy szolgáltatást nyújtson, hanem, hogy Ő szolgáljon. Olyan mértékben keresztény valaki, amennyire meg tudja valósítani Jézus tanítását.

Az orvos – világnézettől függetlenül – alá kell, hogy rendelje érdekeit a beteg érdekének! De ki mondja meg, hogy hol itt a határ? Ezt minden orvosnak saját magának kell eldönteni, igen sok körülményt figyelembe véve. A keresztény orvos számára ez a határ kitolódik. A keresztény orvosnak szigorúbb erkölcsi normákat kell betartani. Olyan fokban kell önzetlennek lenni, ami mások szemében már ostobaságnak tűnhet.

A hívő orvosnak olyan eszközei is vannak, melyek könnyebbé teszik az erkölcsi normák betartását ezért felelősségünk a beteg és az egész társadalom felé nagyobb.

Az egyik ilyen eszköz az ima. „Imádkozzál és dolgozzál” – hangzik a bencések jelmondata. Ne csak dolgozzál, hanem imádkozzál is. A kettő együtt szükséges ahhoz, hogy keresztények lehessünk. Az ima nem zárja ki a tevékeny életet. „Hajtsátok uralmatok alá a Földet” – olvassuk a Teremtés könyvében. Ezt a feladatot munka és imádság nélkül nem lehet teljesíteni. A kereszténynek úgy kell dolgoznia, hogy munkája imádság legyen.

Imádságos lelkülettel dolgozzak képességeim szerint, de az eredményt bízzam Istenre. Az eredmények másodlagosak. Természetesen szabad és kell is örülni az eredményeknek. Szorgalommal, köteleességteljesítéssel képességeimnek megfelelően a legtöbbet kell teljesítenem. Ha egy talentumot kaptam. akkor nem négyről kell majd számot adnom, de ha négyet. akkor nem kettőről.

Hivatásunk a beteg ember szolgálata, és ez a szolgálat egészségünk rovására is mehet. Ha betegségünk nem az anyagi javak vagy a pozíció hajszolása miatt következik be, nyugtasson meg Jézus szava: „Senkinek sincs nagyobb szeretete, mint aki életét adja barátaiért”.

Visszatekintve 40 éves orvosi működésemmre, sok akkor szinte megoldhatatlannak látszó gondra, álmatlan hajnalokra emlékszem vissza, különösen amióta vezető beosztásba kerültem. A betegek szolgálatának öröme azonban a gondokat túlszárnyalta. Ha ma 18 éves fiatal ember lennék, ismét az orvosi hivatást választanám.

Tiszteld mestereidet...

Dr. Bánk Endre nőgyógyász, operatőr, onkológus

Szüleid után tiszteld mestereidet is, akiktől az elméleti után a gyakorlati tudást megtanultad! Én magam a mai napig szertettel, nagyrabecsüléssel, hálával gondolok vissza első főnökömre, aki mintaképpemé vált.

Ne légy haszonleső!... Legtöbbször a bizalom vezeti a beteget a magánrendelőbe... A titoktartásban is jobban tud bízni, ha csak az orvosával közli diszkrét panaszait...

Adj példát a munkahelyeden! Légy hűséges a hivatásodhoz és a családotodhoz mindhalálíg!
Küzdj a babona és a kuruzslás ellen!

Légy eszköze a Teremtőnek!... Az élet nagy ajándék! Légy az élet védelmezője a fogamzás pillanatától kezdve.

Minden évkezdéskor elgondolkoztam életemen és mérleget is próbáltam készíteni orvosi munkámról. Ezt neked is ajánlom, ifjú kollégám... A saját életem ugyanolyan éber figyelmet és szüntelen helyesbítést kíván, mint minden más, ami irányát a cél felé meg akarja tartani... Nem vagyunk a természet urai, de a romlás erőivel szembeszállunk! – mindig és mindenhol ez a biztatás visszhangzott bennem. Függetlenül a kezelt beteg anyagi helyzetétől, társadalmi állásától, mindig a legtöbbet és a legjobbat igyekeztem adni tudásomból, időmből, energiámból. Ha nem ezt tettem volna, lelkiismeretem nem lenne nyugodt és tiszta. Az orvosi élet nemcsak mesterség, nemcsak tudomány, nemcsak hivatás, és az orvos nemcsak szakember, nem csupán a test és a lélek mérnöke, hanem több annál: hivatásának művésze is. Az ő művészete független a tudományos műveltségtől, teljesen egyéni sajátosságnak kell lennie, és ezt az önműveléssel kell megszereznie. Bár az orvos munkájának a tárgya a romlandó test, munkájának eredménye mégis benne van azoknak az embereknek alkotásaiban, akiknek visszaadta az egészségét, az életkedvet, az alkotni tudást. Az orvosnak nemcsak az emberi testet és annak működését kell ismernie, de ismernie kell az aggódó, segítséget kérő beteg kedélyét is. Figyelnie kell gondjaira, együtt kell vele éreznie, és részvétellel kell lennie iránta.

Gondolataimat az ember életéről így foglaltam össze: az ember élete nem más, mint kötelességek sorozata. Az ember becsületességét kötelességének teljesítésén lehet lemérni.

Az orvostudomány etikai krízishez érkezett. A jó és a rossz fogalma közötti gát átszakadt. Jelenünk és jövőnk orvosai akkor lesznek igazán sok másikkal fölérő emberek, ha józan példamutatásukkal a többi tudományág kutatóit is vissza tudják tartani az emberiségre káros, veszélyes produkcióktól.

Ne felejtse soha: nem te vagy, aki gyógyít, te csak segéd vagy a mindenható MESTER szolgálatára! Az orvostudomány és az istenhit nemcsak nem összeférhetetlen, hanem minden komoly, elfogulatlan természetkutató csak megerősítheti a hitbeli meggyőződést... A tudás hitre kényszerít. A tudomány nem ellensége, hanem segítőtársa a hitnek. A tér végtelensége, az idő örökkévalósága meghökkentő. Nem az ember a legfejlettebb és a legmagasabb rendű létező a világon. Parányok vagyunk a mindenségben a törpék, a szellem birodalmában. A fantáziánk szegényes és az eszünk korlátozott. Túl a végtelenség távlatain, ott uralkodik és él a mindenható Isten. Ezt soha ne felejtse: orvos vagy!

Üzenetek

Dr. Szabó Rezső

Képzettségem és szakmai tapasztalataim alapján elsősorban az egészségügyre vonatkozó üzeneteket tudok átadni a XXI. századnak:

Aki ismeri az emberi test igen bonyolult szerkezetét és komplex működését, aligha gondolhatja komolyan, hogy ez csak úgy magától, spontán fejlődés eredményeként jött létre.

A relatív erkölcs, vagyis amit a többség megszavaz, nem kielégítő irányelv sem az egyén, sem a társadalom számára. Az igazi megoldás az istenhitre alapozott abszolút erkölcs.

Bármely terület vezetőjének nemcsak az a feladata, hogy jó, helyes és végrehajtható rendelkezéseket hozzon, hanem ellenőrizze azok végrehajtását is. Az állami rendeletek és törvények csak annyit érnek, amennyit végrehajtanak belőlük.

Az orvosi szaknyelv ismerői pontosan tudják, egy megnevezés, fogalom neve mit jelent. Ezzel szemben a médiában és a köznyelvben nem biztos, hogy minden kifejezésen mindenki ugyanazt érti. Sőt gyakran a meghatározások összemosását, a fogalmak tartalmának

megváltoztatását tapasztaljuk. Talán segítene, ha az iskolában ismét volna beszéd- és értelemgyakorlat tantárgy.

A monopóliumhelyzetű szolgáltatások mindenáron való privatizálása csak az államháztartás szintjén járhat átmeneti segítséggel, de a népesség nagyobb részének elszegényedését eredményezheti. A jó megoldás – legalább is az egészségügyben – olyasmi lehet, amit a Budai Irgalmasok Kórházáról hallani: a jelenlegi átlagosnál nagyobb fizetés, de a hálapénz tilalma.

Természettudós

Dr. Jókay István

A mai ember információ-áradatban él, amelyben a sokszor egymásnak ellentmondó nézetek kavalkádjában nehezen – ha egyáltalán – tud eligazodni. Számomra ezért egy alapvető kihívásnak tűnt: Hogyan lehet néhány oldalon *összefoglalni a világot* úgy, hogy az a lehető legteljesebb és valós képet adja – legalábbis elveiben – egy mai fiatal számára? – Amiből kitűnik, hogy

a.) Miért van a világ? – Miért olyan, amilyen? – Mi az élet célja és értelme?

b.) Milyen összefüggés van a különböző vallások, a tudomány és a Szentírás között? – és így tovább.

(Terjedelmi korlátok miatt a pályaműnek csak a legfontosabb gondolatait közöljük. – A szerkesztők.)

A cél: a megértés. A világot nem részleteiben, hanem főbb *elveiben és összefüggéseiben* kell elsősorban megértenünk és helyesen értelmeznünk.

A filozófia kulcskérdése

Bár a kereszténység eszméi először a nyugati világban hódítottak, de korunkban már korántsem egyeduralmodóak. A tudomány 19. századi előretörésével a materializmus eszméi erősödtek és legújabbán pedig a keleti filozófiák terjednek. Ha nem is számítjuk a marxista világfelfogást, a tudományos elméletekből sok tudós mégis egy ateista-materialista szemléletet szűr le magának.

Felvetődik a kérdés: Hogyan egyeztethetők össze a tudományos tapasztalatok a keresztény hitelvekkel vagy a keleti vallás-filozófiákkal.

E látszólag teljesen különböző fogalomkörök háttérében azonos elvek rejtőznek.

Ezeket a közös elveket kellene megérteni. Jézus leginkább példázatokban tanított, de gyakran hozzáfűzte: „Aki hallja, értse meg!” – vagy ehhez hasonlót. A megértésre való felszólítás tehát krisztusi parancs!...

Az újabb tudományos felfedezések nemhogy cáfolnák a szentírási kijelentéseket, hanem inkább mindenben igazolni látszanak azokat. A vezető természettudósok egy része azonban még inkább az anyagra koncentrálnak, és nem mérlegelik azokat az elvi lehetőségeket, amelyek a tudomány fejlődése kapcsán szükségszerűen felmerülnek. Görcsösen ragaszkodnak ahhoz a felfogáshoz, ami a világot és az életet az anyagból és annak fogalmaiból kívánja levezetni és magyarázni.

A tudomány útja *az alulról való megismerési út*. A vallás azonban egy fordított – egy *felülről való megismerési utat* is kínál.

Az Univerzum rendje törvényeken alapul. A tudósok csak az anyag tapasztalaton alapuló bizonyítható törvényeit kutatják. Bár a dialektika azt tanítja, hogy a jelenségeket csak azok kölcsönhatásaiban, szűkebb és tágabb környezetével vizsgálva lehet megérteni és

magyarázni, ennek ellenére a tudomány nem jár el következetesen, mikor a világot és az életet egyoldalúan csak az anyag törvényeivel magyarázza. Pedig a fizikai világ törvényei az Univerzum viszonylatában olyanok, mint az élet törvényei, melyek egy számítógép program-tervéhez hasonlíthatók. Ahogyan a számítógép nem lehet meg program-terv nélkül, úgy az Univerzum sem lehet meg törvények nélkül.

A jelenlegi tudományos világmagyarázat fő ellentmondásai véleményem szerint abból származnak, hogy a világot kizárólag az anyag törvényeivel és nem az élet törvényeivel próbálják magyarázni. Holott az *élet törvényei magukba foglalják és egy magasabb szinten integrálják az élettelen anyag törvényeit* is.

A tudomány nem a célokat, hanem az okokat kutatja. Módszere már eleve kizárja, hogy a tudományos világmagyarázat számoljon olyan fogalmakkal, mint Isten és a szellemvilág. Hiszen ezek számára nem is léteznek. A természettudomány nem filozófia, s feladata elsősorban a tények feltárása. Így a természettudomány önmagában nem is lehet illetékes egy hiteles világmagyarázat létrehozásában.

Egy összefüggő világképet csak a *filozófia* segítségével lehet kialakítani, amely egyesíti a rész tudományok eredményeit azokkal a hitelvekkel, amelyek egy ellentmondás-mentes magyarázatát adhatják a világ minden általunk ismert jelenségének. A filozófia két fő módszere az indukció és a dedukció. A tudományos magyarázat jellege induktív, míg a vallásos magyarázaté inkább deduktív. Az alulról való megismerési út áll szemben egy felülről való megismerési úttal. Ezt a kettőt kell egységbe foglalni.

Az összefüggések megítélésénél tekintetbe kell vennünk a *világ hierarchikus szerkezetét* is. A hierarchikus tagozódás miatt a magasabb szinteken új fogalmak és új törvények lépnek működésbe, melyek nem vezethetők vissza az alsóbb szintek törvényeire (*az ember nemcsak biológiai lény, hanem érző lélek és kreatív szellem is*). Ez csak fordítva lehetséges.

A tudomány állandóan fejlődik, s kinövi a saját maga állította kereteket. Egy szemléleti – *paradigma* – *váltásra* van tehát szükség, hogy az újonnan felismert jelenségek is beilleszthetők legyenek tudományos világképünkbe. Mennyivel ésszerűbb a dualista felfogás: a szellem és anyag. Nem kell olyan ismeretlen és önkényes fogalmakat bevezetni, amire nincs semmi analógia!

Az egyoldalú előítéletekről

Az egyoldalú előítéletek kerékkötői a szellemi megismerésnek. Ilyen előítélet a tudomány részéről a materializmus – az alulról való megismerési út: Arra épít, ami már „bizonyítva” van. Itt azonban ellentmondás van az elmélet és a gyakorlat között.

A tudomány egyes képviselői a materializmust már eleve bizonyítottnak veszik, azzal az *előítélettel*, hogy a szellem az agy – az anyag – funkciója. Kizárják viszont azt az alternatív lehetőséget, hogy az agy csupán eszköze a szellem megnyilvánulásának ebben a fizikai világban. Ily módon a hivatalos tudományos szemlélet igencsak tudománytalan módon jár el, mikor bizonyítás nélkül figyelmen kívül hagyja az előbbi lehetőséget.

Egyszerű analógia: Egy zenemű csak akkor lesz a fizikai síkon hallható, ha pl. egy zongora és egy művész is rendelkezésre áll, aki az eszköz segítségével közvetíti ezt a szellemi terméket. A szellem fizikai síkon való megnyilvánulását így döntően befolyásolja nemcsak a közvetítő, hanem az eszköz minősége is: Ha a zongora – vagy az agy – egy fontos része megsérül, kiesik az annak megfelelő funkció! A 9. szimfónia csodálatos mű – szellemi termék, nem a hangszerek hozták létre, ezek csak a fizikai síkon közvetítették, hallhatóvá tették. A hangszereken számtalan művet le lehet játszani. A szellem – a művész – megfelelő eszköz hiányában nem tudja magát kifejezni.

A tudomány és a vallás közti kommunikációt nehezíti az is, hogy különbözőképpen értelmezik az egyes fogalmakat.

Üzenet leendő papoknak...

Süle András

Üzenet leendő papoknak és ifjú papoknak

Amint a társadalomnak szüksége van orvosokra, tanárookra, jogtudó és közszolgálati emberekre, úgy szüksége van lelki orvosokra, isteni törvénytudókra, lelket szolgáló, Isten és ember között közvetítő emberekre, papokra is. Szükség van lelki nevelőkre, lelki útmutatókra, lélekmentőkre, a testi-lelki szeretet szolgálóira. Minden, az ember testi-lelki javát szolgáló munka és hivatás tiszteletreméltó, így a papi hivatás és munka is. Nincs helye a negatív diszkriminációnak. Ezt csak előítélettel, kellő műveltség hiányával és gyűlölettel lehet megtenni. Ne legyen kisebbségi érzésem papi hivatásom és mivoltom miatt. Már csak azért sem, mert erre a pályára isteni hívás, kiválasztás kell. „Nem ti választottatok engem, hanem...” Természetesen a papnak meg kell felelni az emberi elvárásoknak. Fő szabály az is: ha nincs hívásom, hivatásom erre a pályára, akkor ne menjek, és ne hagyjam magam rábeszélni, de ha van, akkor menjek, és ne hagyjam magam lebeszélni.

Aki elfogadja a felszólítást: Jöjj, kövess engem, az menjen. Nem fogja megbánni, mert többet kapunk, mint amennyit elhagytunk. „Barátaimnak mondalak titeket!” Így Jézus. Számolni kell a papi élet buktatóival, áldozataival, látszólagos vagy valódi sikertelenségeivel, keresztségeivel, de a cél: Jézus és a lelkek szolgálata minden áldozatot megér, és mindenért kárpótol.

A szeminárium nem börtön, hanem jó értelemben vett „angyalvár”, ahol szellemileg és lelkileg felkészülök a lelkek szolgálatára. Sok lelki öröm helye és ideje. Sok beszélgetés a Mesterrel, sok szeretet-áradás a Mester szívéből. Ha így gondolkodok és így hiszem, akkor nemcsak az első mise lesz nagy öröm és élmény, hanem a gyémánt, a vas- és az utolsó mise is. A pap ne hivatalnok, ne tisztviselő, ne pénztáros, ne igazgató és úr legyen, hanem Jó Pásztor, mindenkinek mindene. Kedves Lányok és Hölgyek, hagyjátok ki a papot szerelmeitekből. Ne lopjátok el őket az oltártól és Jézustól, mert ha megteszitek, sem ti, sem ők, sem külön-külön, sem együtt nem lesztek boldogok. A papságra is vonatkoznak Jézus szavai: Amit Isten összekötött, ember szét ne válassza. Szt. Pál lelkületével lépj és élj a papságra és a papságban: Se élet, se halál el nem választhat Krisztus szeretetétől.”

Hagyaték lelkészek részére

Pándi János

Örüljtek az örülőkkel, sírjatok a sírókkal. Mint lelkész, családommal együtt szolgáltam a gyülekezetben. Hirdettem Isten igéjét, de nem úgy, mint aki felette van a gyülekezetnek, hanem aki közülük való vagyok. Igyekeztem mindenkinek a kezébe adni a Bibliát. Igyekeztem mindenkit megismerni, ezért gyülekezeti tagjaimat sokszor látogattam meg. Legjobban otthonukban lehet az embereket megismerni, és ott is nyílnak meg a legjobban. A lelki gondozást nagyon fontosnak tartottam. Sokat törődtem az idősekkel, betegekkel. Igyekeztem összegyűjteni az egyedül élőket, és számon tartottam a gyermekeket, ifjakat. Ők a jövő gyülekezete, nem szabad elhanyagolni őket. Sokszor a szülőket is sikerült megnyerni a gyermekeken keresztül. Az elmúlt 40 évben nagyon kevesen merték vállalni az egyháztagságot, a gyülekezetbe való tartozást. Nem ítékeztem felettük, inkább szeretgettem őket. Szeretettel többre mentem. Így sikerült utólag megkötni néhány egyházi házasságot, sőt sok esetben szülőket is kereszteltem.

Lelkészi szolgálatra nem az anyagiak vonzottak. Isten megengedte, hogy úgy éljek családommal, mint egy átlagos gyülekezeti tag. Megtanultam, hogy az ige szerint mennyi az elég, így lelkemben sosem volt zúgolódás Isten ellen.

Nagyon fontos, hogy Pál apostollal együtt magamat is bűnösnek tartsam, s mint bűnös, de akinek Isten megbocsátott, tudjak szólni a bűnösökhöz. Így tudjak inteni, feddni, jobbítani, népünk és hazánk szeretetére nevelni. Mindig fontos, hogy imádságra tiszta kezeket tudjak felemelni. Tudjak példát mutatni a családi élet tisztaságában. Vállaljuk a gyermekeket, örülünk a nagycsaládnak.

Isten mindenkit feladattal bízott meg, és mindenkit a kapott képességei szerint. Amit reánk bízott, azt végezzük hűséggel. A lelki szolgálat terén senki nem felesleges. Munkánk nem hiábavaló az Úrban. Ilyen lelkülettel meglátjuk ennek az életnek az értelmét, szépségét, meglátjuk küldetésünk fontosságát, és hálásak tudunk lenni a reánk bízott szolgálatért Istennek.

5.rész: A kötet szerzői

Köszönet mindazoknak, akik pályázatukkal segítették e könyv megjelenését:

Ambrus Károly, Csíkszereda (Csíksomlyó), Románia
Angyal Józsefné, Vác
Antal Imre, Budapest
Antal Pálné, Dombegyház
Arató László, Budapest
Árvay Zsolt, Bukarest, Románia

Balázs Sándorné, Sajólad
Balogh Erzsébet, Palotailva, Románia
Bandula Ferencné, Rozsály
Baranics Istvánné, Badacsonytomaj
Baráti társaság, Budapest
Bánk Endre dr., Budapest
Bányász Pál, Sárvár
Benke György, Szarvas
Berényi Hajnalka, Kolozsvár, Románia
Dr. Bertha Gézáne, Pozsony, Szlovákia
Birtalan Imre, Nagykároly, Románia
Boldvai-Günther Ernő dr., Budapest
Borzásy Hajnalka, Budapest
Budaházi Józsefné, Isaszeg

Czékó Erzsébet, Csíkszentsimon, Románia
Csányi Gyuláné, Budapest
Csernus Ilona, Balatonfüred
Csillag László dr., Budapest
Csohány János dr., Debrecen
Csonka Károlyné, Budapest

Déri Ferencné özv., Kecel
Dóczi Ferenc, Tárnok
Doffkayné Beéry Mária, Simontornya
Domány Józsefné, Budapest
Dombai Lászlóné, Budapest
Dombi Lajos, Balatonfüred
Donáth Lajos, Abony
Dunavölgyi Jánosné, Aranyosgadány

Elek György, Kistarcsa
Erős Márta, Budapest
Éherst Franciska, Krasznabéltek, Románia

Faltysné Ujvári Anna, Pécs

Farkas Jánosné, Bagod
Fáber Miklós, Budapest
Fejérváry Gáborné, Budapest
Fodor Sándor, Csíkszereda, Románia
Frivaldszky Sándor, Budapest
Fröhlich Lóránt Dr., Budapest
Füzesséry Ágnes, Budapest

Gaál Aladárné, Nagyatád
Gaál Lászlóné, Vasvár
Galambos Miklós, Székesfehérvár
Géruusz Ilona, Székesfehérvár
Gondár Lajosné, Darnózseli
Götz Józsefné, Sáropatak
Grünwaldné Egri Ilona, Simonyifalva, Románia
Gubody Margit, Százhalombatta
Györe Pálné, Budapest
Gyulasi Jánosné özv., Pincehely

Hajdú Emőke, Budapest
Hajdu Irma, Szatmárnémeti, Románia
Hajnal László, Budapest
Hajós Magda, Budapest
Halászné Szorgosi Rózsa, Kiskunhalas
Hanzel Lászlóné, Somogyvamos
Havaletz Imre, Bukarest, Románia
Hegedüs dr. Bártfai Judit, Budapest
Henter Pálné, Budapest
Herrmann Jánosné, Kalocsa
Héjja Emma, Simonyifalva, Románia
Hogyor József, Bakonybél
Horpácsi Gyula Illés, Budapest
Horváth Gizella, Budapest
Horváth Istvánné, Hódmezővásárhely
Hosszú Ádádm, Budapest

Illés Mátyás, Kartal
Ingenieur emeritus

Jáger Józsefné, Szatmárnémeti, Románia
Jásdiné Gajárszky Magdolna, Budapest
Jókay István dr., Budapest
Juhász Erzsébet, Szerencs
Jurás Jenőné, Baja

Kacsó Tibor, Paks
Kalotay Kálmán
Kanyó András, Budapest
Kádár Zoltán dr., Budapest
Keglevich Lászlóné dr., Budapest

Keresztes Borbála, Csíkszereda, Románia
Király Erzsébet, Szatmárnémeti, Románia
Kiss Istvánné, Kunágota
Kolumbánné Tamás Matild, Székelyudvarhely, Románia
Kondrát Margit Piroska, Imecsfalva, Románia
Koós Albert, Gödöllő-Máriabesnyő
Kovács Imre József, Szombathely
Kovács Károly, Nagykanizsa
Kovács Lászlóné, Szeged
Kozma Erzsébet, Siménfalva, Románia
Köhler Mihály dr., Debrecen
Kraftsik Imre, Mócs, Románia
Krómer Gyuláné, Gávavencsellő
Kronstein Gábor dr., Budapest
Kujáni Ferenc, Szabadszállás
Kupás Pálné, Bagamér

Ladó Erzsébet, Oroszhegy, Románia
Lauer Gyuláné, Kistarcsa
Lárok Lucia Edit, Bánffyhunjad, Románia
Láposy Tamás, Budapest
Lázár Ildikó, Pécel
Lészkó András, Békéscsaba

Magyar Imréné, Levél
Magyar Istvánné, Pécs
Marton Levente, Tiszaalpár
Makán Frenekné dr., Kazincbarcika
Makó János dr., Budapest
Máriási Ferencné, Solt
Máté Miklós dr., Budapest
Mezei István, Mosonszolnok
Mészáros Andrásné dr., Budapest
Mohácsi Józsefné, Miskolc
Molnár Imre, Hernádkak
Molnár István dr., Nyíregyháza
Molnár Lászlóné, Mohács
Mundi Jánosné, Veresegyház
Müller Jenőné, Helvécia

Nagy Edit, Eger
Nagy Kornélia, Budapest
Nagy Lászlóné, Budapest
Nádasi Klára, Munkács, Ukrajna
Nemes László, Budapest
Nemes Lászlóné, Budapest
Német Annamária, Kiskunfélegyháza
Németh Imre, Budapest
Németh Istvánné, Kiskunfélegyháza
Németh Mária, Esztergom

Németh Sándorné, Mernye

Oláh Lászlóné, Budapest
Ortmanné Ajkai Adrienne, Pécs

Papp Anna, Nagylózs
Pál Aba, Budapest
Pál-Antal Zsuzsa, Marosvásárhely, Románia
Pándi János, Visegrád
Pechnyik Miklós, Szirmabesenyő
Pesztránszki Károlyné, Szarvas
Pilzné Nagy Klára, Simonyifalva, Románia
Pingitzer Ila, Szombathely
Pleskó János, Budapest
Prinyi Gézáné, Tiszafüred
Polgár Józsefné, Pápa
Pollich Júlia, Budapest

Radványi Hajnal, Marosvásárhely, Románia
Rátkai Jánosné, Budapest
Reguly Zoltán, Budapest
Reith Józsefné, Budapest

Sándor Lászlóné, Budapest
Schandl Piroska, Zalaegerszeg
Simó József, Szentegyháza, Románia
Söveg Jenőné, Kapolcs
Srajber Benedek dr., Budapest
Stánitz Antal, Újkér
Süle András, Budapest
Szabó Ferenc, Kézdivásárhely, Románia
Szabó Rezső dr., Szeged
Szappanos M. Ilona, Budapest
Szálka Irma, Budapest
Szemes Kálmán, Budapest
Szendrey Zoltán, Eger
Szikszay Dénesné dr., Budapest
Szívósné Dornbach Helén, Simonyifalva, Románia

Takáts Ágoston dr., Vértesszőlős
Takáts Ágostonné, Vértesszőlős
Takács István, Kazincbarcika
Thuránszky Lehelné, Budapest
Tóth Andrásné, Forráskút
Tóth Irma, Létavértes
Tóthné Ambrus Mária, Budaörs

Ullrich Ilona, Tamási

Vajna Edina dr., Budapest

Varga Auguszta-Borbála, Szatmárnémeti, Románia

Varga Etelka, Csurgó

Váli Dezsőné, Budapest

Vámos Anna, Budapest

Veres Gyuláné, Rád

Zsolt Njúra dr., Érd

Zsótér József, Újkígyós